

Ք. 58-60

✓ 25

1608-47

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

31. 03-5

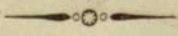
1-91

Ե. ՅԿԵ. ՕՒԵՐՆ Լ. Ե. ՕՒՈՒՒ

ՀԱՒԱՔԵԱԼ ԻՔԵՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԻՑ
ԵՐԵՒԵԼԻ ՀԵՂԻՆԱԿԱՅ

1083

ՅԱՇՆԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵՆՆԵ ՊԱՏՈՒԵԼԻ ԳՐԻԳՈՐ ԴՊՐԵ
ՓԵՇԱԿԱԼՃԵԱՆ

Don à la Bibliothèque Nationale
d'ERIVAN
par Osmig TATEOSSIAN
1960
MARSEILLE

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ԵՄՄԻԱՆԻ
ՏԵԱՌՆ ՆԵՐՍԵՍԻ ԱՐԺԱՆԸՆՏԻՐ ԵՒ ՎԵՀԱ
ՓԱՌ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

Ի ՊԵՏՐՍԲՐԳՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍԻ
ՏԵԱՌՆ ՄԱՏԹԵՈՍԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍ
ԿՈՊՈՍԻ

ՏՊԵԱԼ ՎԵՐՍՏԻՆ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՅՐԹԱԳԻՒՂ . Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕՂՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ

1845

В. И. Ленин
Сочинения
Т. 1
Москва
1925

В. И. Ленин
Сочинения
Т. 1
Москва
1925

24556-61

1845

Պիտանութիւն արուեստի քերականութեան՝ որով լինի մուտ
ի զանազան մակարութիւնս , սրայձառ քան զայս միջօրեի
յայտնի գոլով ամենեցուն , յօժարին բազումք յուսումն նորին բե-
րիւ եռանդեամբ , բայց սակաւք գտանին ՚ի կատարումն արուեստին
հասեալ :

Եւ այսմ խախութեան չերիւի այլ ինչ սրատձառ իրուայի , բայց
եթէ գաղջութիւն ուսանողաց . որք առ ՚ի քերէլ յանձանց զկարձ-
մութեանն բաւբասանս , ոմն զայժ ընդարձակութիւն քերակա-
նութեանն սրատձառէ , և ոմն զկարի համառօտութիւնն , և այլ ոմն
զչափաւորին ծանրագին և դժուարադիւան լինել :

Եւ զոր օրինակ՝ իմաստուն բժիշկ զօգտակար ինչ փոշի՝ զոր չա-
խորժէ առնուլ հիւանդացեալն , խոհական խորհրդով սրատուիրէ
զեղալձառին յայլ իմն տարազ յեղանակել՝ ՚ի մածուկ կամ յօշա-
բակ , առ ՚ի զրգռել զսխորժակ ակտայելում՝ յարբումն դեղոյն
օգտակարութեան :

Մյայտս և մեք այժմ՝ ըստ սարասու դեղալձառի զքերականա-
կան վարդաօրէտութիւնս և զկանոնս այլովքն հանդերձ՝ նորոգ
կարգաւ այլ ոչ նորոգ քննութեամբ ՚ի մէջ մատուցաք , բաւական
համարելով զաղդի և զվաղեմի հեղինակաց բաղմաքիրտն երկատիրու-
թիւն առ երկայնտախ խաւզողութիւն կարևորացն ամենայնի :

Ո՛չ ուրեք երբէք տեսանի ՚ի ամս փիլիսոփայական բաժանումն և
դատումն բառից և բանից , և ոչ նշմարանք ուղղութեան իրիք երևե-
լի հեղինակաց , այլ որ ինչ միանգամ փոքր մի մթին կամ դժուարա-
հաս թուէր առ խելամոտութիւն աշակերտելոց , այնոքիկ և եթ սար-
զաբանեալ դնին առ հեշտընկալ լինելոյ :

Յառաջնում մասին քերականութեան՝ որ ուսուցանէ սարգա-
բար զուծ մատունս բանին , թէ ՚ի հօլովս անուանց և թէ ՚ի խոնարհ-
մունս բայից և թէ յայլ մատունս բանի , ուր ուրեք կարևոր մեզ
թուեցաւ՝ յաւելաք դնել գրամկական նշանակութիւնսն , ոչ այն-
քան ՚ի սերտողութիւն՝ քան թէ ՚ի ծանօթութիւն իմաստից բառին :

Իսկ յերկրորդումն՝ ուր աւանդին կանոնք համաձայնութեան մասանց բանին , զուտ հայկականաւ վարիլ բաւական վարկսք , և որչափ ինչ մարթ էր համառօտ՝ բայց զրեթէ ոչ ինչ պակաս կամ կրճատ յորոց պէտս ունին ուսանողք՝ հոգացսք նշանակել զամենայն :

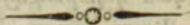
Եղանակ վարդապետութեան կանոնաց և տարազ կարգաւորութեան նիւթոյն՝ զոր կալսք ՚ի բովանդակ ընթացս գործոյս , և այն զոր ՚ի սկզբանէ և այսր սովոր էսք վարել ՚ի դասատուութեան մերում՝ իբրև դիւրահեշտ առ ուսուցանել և առ ուսանիլ :

Զօրինակսն բազում ուրեք ոչ նոյնութեամբ եղսք , այլ ըստ սրահանջման նիւթոյն . և ոչ զտեղինսն յորոց հանեալ են նշանակեցսք , ամեալ զմտաւ թէ ոչ օգուտ ինչ են ուսանողաց . մանաւանդ զի արդէն ազգ արարեալ են ՚ի հեղինակաց :

Ապա այսուհետև ոչ ինչ մնայ աշակերտելոց , բայց եթէ փոյթեաւնդն ջանիւ ՚ի դասառութիւն քերականութեանս պարտալել , և ուսուցչաց՝ անդանդաղ սիրով զդասն աւանդել . որով ուսանողք և ուսուցանողք ՚ի միասին վայելեսցեն յարդիւնս վաստակոց իւրեանց , և ընկալցին զգովութիւն և զյարգ յամենայն մարդկանէ :

ՔԵՐԱԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ՏԵՅԿԵԿԵՆ

Ն Ա Խ Ա Գ Ի Թ Տ Ե Լ Ի Ք

Քերականութիւնն է արհեստ ուղիղ խօսելոյ :
Քանզի ուսուցանէ ըստ կանոնի կարգել զբանս
ի խօսիլն և ՚ի գրելն , և բարւոք հասկանալ զգրաբառ-
լեզուն : Աւ մասունք նորա են չորք . Գիր . Վանկ .
Բառ . Բան :

Գիրն է գիծ ինչ նշանակիչ տառի . իսկ տառն է
հնչումն ինչ յօդելի և հեղելի . որպէս ահա տառքս
« և ք հեգեալ ընդ միմեանս » հնչեն զձայնս « ք » :

Աւ այսպիսի գիրք կամ նշանք տառից ՚ի մեր լեզուս
են երեսուն և վեց . որոց առաջինն է « , և վերջինն « .
ընդ որս յետոյ յաւելան « և ֆ , որով եղեն երեսուն
և ութ :

Ի սոցանէ ոմանք են ձայնաւոր , որ ըստ ինքեան հա-
նեն զձայնս իւրեանց . և են եօթն սոքա . ա . է .
է . ը . ի . ս . օ :

Իսկ ոմանք են բաղաձայն , զի չունին զպարզ հնչու-
մին . այլ կցեալ ընդ ձայնաւոր տառս՝ և ՚ի միասին
հեգեալ , հանեն զձայն իւրեանց . այսպիսի են այլ
միւս մնացեալ տառքն / ամ : Իսկ են ոչ է պարզ գիր ,
այլ յերկուց գրոց ձևացեալ . զի է և « կցեալ ընդ
միմեանս՝ կազմեն զնշանագիրս և :

Անկէն է ճայն ինչ, որ միով հնչմամբ ելանէ ՚ի բերանոյ մարդոցն՝ բաղկացուածք ճայնաւոր և բաղաձայն տառից . ուր՝ Ան . պէտ . լուր . սուրբ . սուրբբ . և աւելի քան զվեց գիր՝ վանկ ոչ կարէ լինել :

Քառն է ճայն նշանական . զի նշանակէ զիրս , կամ զգործողութիւնս , և կամ զպարագայս իրաց կամ գործողութեց . որպէս՝ Մարդ . դու . կարգա՛ . նստեալ . վասն . այսօր . քանզի . ո՛հ :

Քանն է կարգաւոր յօդաւորութիւն բառից , որ յայանէ զխորհուրդս մտաց . որպէս յորժամ ասեմք՝ Չինչ օգուտ է լիութիւն տանն , յորժամ ընտանիք զիրեարս կոտորեն :

Իսկ բառքն են ութն ազգ՝ յորոց կազմի բանն , յի է՛ խօսք մարդոց . վասն որոց և այսօրիկ ութ ազգ բառից կոչին մասունք բանի . որք են՝ Անուն . Դերանուն . Բայ . Ընդունելութի՛ . Նախադրութի՛ . Մակբայ . Հաղկասոյ . և Միջարկութի՛ :

Ուստի յայտ է՝ թէ բովանդակ արհեստն քերականութեան կայանայ յերկուս յայտոսիկ . մի՛ ՚ի տեղեկութիւն կազմութեան և հանգամանաց ութից մասանց բանին . և միւս՝ ՚ի հմտութիւն կանոնաւոր համաձայնութեան նոցին ընդ միմեանս՝ ՚ի յայանել զինացուածնս մտաց : Ասան որոց և առաջիկայս քերականութի՛ յերկուս մասունս արոհեցաւ . ուր յառաջնումն բացտարի Տեղեկութի՛ մասանց բանին . և յերկրորդումն՝ Հմտութի՛ համաձայնութե՛ նոցին :

Մ. Բ. Ս. Ն. Բ. Ռ. Բ. Գ. Ի. Ե.

Տ Ե Ղ Ե Վ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Մ Ա Ս Ա Ն Յ Բ Ա Ն Ի Ն

Գ. Ի. Ո Ի. Ե. Բ.

Ա Ն Ո Ի Ն

Ձ. **Ա**նունն է մասն բանի, որով իրն կոչի, և ճանաչի լինել այս ինչ, կամ այսպիսի ինչ. ունի՝ Չի. գորտ. առիւծ. զօրեղ. տկար. ահաւոր. ևն: Եւ բաժանի յերկուս. Գոյական, և Ածական:

Գոյականն է՝ որ միայնակ վարի ՚ի բանս, և նշանակէ զզինչուի իրաց. ունի՝ Մարդ. պետրոս. հոգի. մարմին. բժիշկ. ժողովուրդ. յոյս. սէր. աթոռ. տուն. ևն:

Ածականն է՝ որ միայնակ ոչ վարի ՚ի բանս, այլ պահանջէ յարիւր ՚ի գոյականս, և նշանակէ զորպիսուի իրաց. ունի՝ Մեծ. փոքր. գեղեցկագոյն. ազգազգոյն. ամենաբարի. ամենաչար. Թափանցիք. դիմահար. հաստատուն. անհաստատ. ևն:

Ը. **Գ**ոյականն յերիս տեսակս բաժանի. Յատուկ. Հասարակ. Հաւարական:

Յատուկն է՝ որ զմի ինչ նշանակէ, և զմիովէ միայն ասի, և ոչ վարի յոգնականապէս. որպէս՝ Հայկ. Տիգրիս. Մասիս. Կոստանդուսուպօլիս. ևն:

Հասարակն է՝ որ բազմաց պատշաճի, և զմիոյ միոյ ՚ի նոցանէ ասի. ունի՝ Մարդ. գետ. լեռն. քաղաք. ևն:

Հաւարականն է՝ որ եղակի ձայնիւ զբազում ինչ նշանակէ, և զմիոյ միոյ ՚ի նոցանէ ոչ ասի զատաբար՝ այլ

Հաւարապէս միայն • որպէս՝ Ազգ • Ժողովուրդ • բա-
նակ • հօտ • ևն :

Դ • Ժախանն յերիս աստիճանս բաժանի • Դրական •
Բաղդատական • Գերադրական :

Դրականն նշանակէ զորպիսութիւն գոյականին պար-
զապէս առանց սաստկացուցանելոյ • որպէս՝ Բարի •
չար • մեծ • փոքր • ևն :

Բաղդատականն նշանակէ զորպիսուի գոյականին հա-
մեմատուք ընդ այլս լինել սաստիկ • որպէս՝ Բարեգոյն •
չարագոյն • մեծագոյն • փոքրագոյն • ևն : Այլ այս կազմի
մասնկամբս գոյն • բայց երբեմն յաւելմամբ մասնկանս
ևս • որպէս՝ Բարի ևս • չար ևս • կամ՝ ևս բարի • ևս չար • ևն :

Պերադրականն է՝ որ նշանակէ զորպիսութի գոյակա-
նին յոյժ սաստկացեալ • և՛ի վերջին աստիճանն հասեալ •
որպէս՝ ամենաբարի • ամենաչար • ամենամեծ • ամենափոքր • ևն :

Այլ այս սովորաբար կազմի բառիւս ամէն • բայց եր-
բեմն յաւելմամբ ՚ի վերջ բաղդատականին մասնկանս ևս •
որպէս՝ Բարեգոյն ևս • չարագոյն ևս • կամ՝ ևս բարեգոյն •
ևս չարագոյն • ևն :

Չեանայ նաև բառիւս գէր • որպէս՝
գէրամարդ • գէրապայծառ • ևն • որ նշանակէ ասել՝
ամենամարդ • ամենապայծառ • ևն :

Կարեն կազմիլ և կրկնուք • կամ յաւելմամբ սաստկա-
ցուցիչ բառի իմիք • որպէս՝ Մեծամեծ • ծանր ծանր •
ամենևին բարի • անհնարին չար • ևն • որ է ասել՝ ամե-
նամեծ • ամենածանր • ամենաբարի • ամենաչար • ևն :

ՅՕԴՈՒԱԾ • Ա

Պարագայք անուանց :

Պարագայք անուանց՝ որք և Հետեմունք կոչին •
են չարք • Չև • Տեսակ • Թիւ • Հոլով •
ևն • Չեն է երկու • Պարզ • և Բարդ • Պարզն է՝ յո-

բուժ գտանի մի միայն նշանական ձայն • որպէս՝ Լոյս •
բարի • Թագաւոր • ԼԵ՛ : Բ ստ այսմ էն • Շար • տար •
ներ • վեր • հակ • մակ • ԼԵ՛ :

Բարդն է՝ յորուժ գտանի երկու նշանական ձայն • ունի՛
Լուսապայծառ • բարեպաշտօն • Թագաւորանխա • ԼԵ՛ :
Բ յսպիսի էն և բառքս • Շարագիր • տարակաց • ներդոր
ծական • վերբերական • հակաձառ • մականուն • ԼԵ՛ :

Լիան և քանի մի բառք , յորս գտանին երեք նշանական
ձայնք • որնսի էն՝ Միաբանասէր • հնդէտասանամեայ •
ընդ գիտամարտ , ԼԵ՛ • և այսպիսիքս կոչին Յարաբարդ :
Է՛ • Լիան և անուանք ինչ , որք յառաջոյ կցէլ ունին ան-
նշան մասնիկ ինչ կամ տառ • ունի էն՝ ա • ան • ա • աղ • ա՛ •
աժ • չ , ԼԵ՛ • որովք ՚ի ներհական նշանակուի փոխին • ունի՛
ակամայ • անխրատ • ագէտ • աղերխատ • ա՛բիծ • աժգոհ •
չգոյ , ԼԵ՛ • և այսպիսիքս կոչին Բաղադրեալ :

Գ • Դմանք ՚ի բարդ բառից՝ առանց յօդի անմիջապէս
շարակցին ընդ միմեանս • որպէս՝ Լայներես • մեծակն •
հացկատակ • ինքնիշխան • ԼԵ՛ :

Իսկ ոմանք յօդիւ շարակցին , և յօդքն էն ձայնաւոր
տառքս՝ ա • է • է • Ի • Լ • ու • որպէս՝ Մեծաբան • բարե-
սիրտ • գօտեպինդ • բանիբուն • առևտուր • այրուձի :

Դ • Բարդութի անուանց լինի քառակի • Վախ՝ յեր-
կուց ամբողջ բառից • որնի՛ Մեծահանդէս • գեղապայ-
ծառ • կենցաղօգուտ • ԼԵ՛ : Արկրորդ՝ յերկուց փոփո-
խելոց • որնի՛ Լուսատու • երկդիմի • բազմագունի • ԼԵ՛ :
Արբոդ՝ ՚ի միոջէ փոփոխելոյ ՚ի սկիզբն , և ՚ի միոջէ ամբող-
ջէ ՚ի վերջն • ունի՛ Տանուտէր • մօրաքոյր • ականատես • ԼԵ՛ :

Զորբո՛դ՝ ՚ի միոջէ ամբողջէ ՚ի սկիզբն , և ՚ի միոջէ փոփոխե-
լոյ ՚ի վերջն • ունի՛ Մեծազգի • միամօր • յոքնապիսի • ԼԵ՛ :

Է • Բառք՝ որք ՚ի սեռական հոլովի իւրեանց փոփոխին ,
սովորաբար այնպիսի փոփոխուի զնին ՚ի սկիզբն բար-
դութէ • որնի՛ բառս Սէր , ՚ի սեռական հոլովի փոփոխի
և լինի Սիրոյ • և բարդի Սիրայորդօր • սիրասնունդ • սի

բարկու . և՛ . Քայց յորժամ 'ի վերջոյ դնի , մնայ ան-
 փոփոխ . որպէս՝ Աճասէր . մարդասէր . հոգեսէր . և՛ .
 Քստ սյսմ՝ Սրբատուփ . ամենասուրբ . լուսազարդ .
 եռալոյս . մարբափայլ . գերամարբուր . և՛ .

Պատանին և անուանք ինչ , որք 'ի բաց թողուն զձայնա-
 ւոր տառն սեռականին , և այնպէս բարդին ընդ յե-
 տազայ անուան . որպ՛ Չուկն՝ ձկան , ձկնորս , նուռն՝
 նռան , նռնաձև . տուն՝ տան , տնտես . սկիզբն՝ սկրզ
 բան , սկզբնամայր . և՛ .

Լն և անուանք ինչ , որք երբեմն փոփոխուէ՛ բարդին ,
 և երբեմն առանց փոփոխուէ՛ . որպ՛ Ականատես , և ակնա
 սարար . արեանարբու , և արիւնարբու . վրիժառու ,
 և վրէժխնդիր . անուանակիր , և անունակիր . առնա-
 կերպ , և այրակերպ . և՛ .

Ղ . Մեզական անուանք 'ի բարդիւն՝ սովորաբար իբրև
 եղական դնին՝ կորուսանելով զտառս + . որպ՛ Փառք ,
 փառասէր . և վէհափառ . կամք , կամակատար և բարե-
 կամ . միտք , մտախաբ և կորովամիա . հրաշք , հրաշագեղ
 և մեծահրաշ . և՛ . Քակ երբեմն մինչ դնին 'ի սկիզբն
 բարդութէ , զ+ տառն փոխեն 'ի * . և իբր անորոշ
 հայցական բարդին . որպ՛ Մեղք , մեղսասէր . օրէնք ,
 օրէնսգէտ . կեանք , կենսաբեր . և՛ .

ՅՕԴՈՒԱԾ . Բ

Տեսակք անուան .

Տեսակն անուան է երկու . Նախատիպ , և Ածան-
 ցական .

'Նախատիպ կամ նախազաղափար անունն է՝ որ չունի
 'ի վերջոյ աննշան մասնիկ ինչ , և կայ յառաջին նշանա-
 կութէ իւրուամ , թէ գոյական իցէ անունն և թէ ածա-
 կան , թէ սարզ և թէ բարդ կամ բաղադրեալ . որպէս՝
 Մարդ . բարի . բարեպաշտ , անմահ . և՛ .

Ըճանցական անուան է՝ որ ՚ի վերջոյ ունի աննշան մատ-
նիկ ինչ, որով և փոխեալ է յայլ իմն նշանակութիւն .
որպէս՝ Մարդիւն . բարեգոյն . բարեպաշտ-հի .
անմահութիւն . ևն :

Ըճանցականակերտ աննշան մասնիկք բազում են յոյժ .
յորոյ ոմանք յաճախ ՚ի գործածին , և կէսք դուն ու-
րէք . և առ հասարակ բաժանին ՚ի զանազան տեսախս .
զորս համառօտիւ նշանակեցուք ՚ի ստորև :

ա . Ըմանք կոչին Հայրանունական , որք կցել յանուն
հօր , կամ տոհմին , կամ վարդապետին , տան նշանակել
զգաւակն , կամ զազգայինն , կամ զաշակերտն . որպիսիք
են՝ էան . ցի . ունի . ինն , ևն . ունի . Քնէան . խրայելայի .
արշակունի . պղատոնական . ևն :

բ . Ըմանք՝ Ստացական , որք կցեալ ՚ի նախատիպն , տան
նշանակել զստացօլն , կամ զվերաբերեալն առ նա . ունիք
են՝ ինն . ուր . էղէն , կամ՝ էն . նի . ի . ևն . ունի . Հոգեկան .
երկնաւոր . լուսեղէն . նշէնի . արծաթի . ևն :

գ . Ըմանք՝ Գործողական , որք կցել ՚ի նախատիպն՝ ցու-
ցանէն զգործողն կամ զգործին նր . ունիք են՝ ոց . ուրդ .
ան . բան . իի . ինն . ուն . ին . օղ , կամ՝ ող . ու . ուր , ևն . որնի
վարոց . կշուրդ . խթան . նուագարան . մարտիկ . գուժ-
իան . աեսուն . սրբելի . սիրօղ , կամ՝ սիրող . երկրպագու .
աղաշտուր . ևն :

դ . Ըմանք՝ Էնթակացական , որք կցեալ ՚ի նախատի-
պն , ցուցանէն զյարմարուորն էնթակացանալոյ նմին .
որնիք են՝ ցու . ուր . ինն . լի . ուր . աջ . ոց , ևն . որպէս՝
Մահացու . կիզանուր . էղծական . գովելի . պատժաւոր .
անուղղաց . հաճոց . ևն :

ե . Ըմանք՝ Պարունական , որք կցեալ ՚ի նախատիպն ,
տան նշանակել զտեղի կամ զպարունակօղ նր . ունիք են՝
ոց . նոց . ուր . բան . ան . պան , ևն . ունի . Շաղկոց . հիւան-
գանոց . անդասական . վարժարան . կայան . պարտիզան . ևն :

զ . Ըմանք՝ Ունական , որք կցեալ ընդ նախատիպն ,

ՅՕԴՈՒԱԾ . Գ

ԹԻՒՔ անուանց :

ա . **Թ**ԻՒՔ անուանց են երկու . Եզական և Յոբնական :

Եզական . ունի՝ Սիրա . հիմն . ոսկր . բեռն . օր . տէր . ևն :

Եւ Յոբնական . որպէս՝ Սիրաք . հիմնուր . ոսկերք . բեռինք . աւուրք . տարք . ևն :

Պատանին և անուանք , որք ունելով ՚ի վերջոյ զաննշան մասնիկս ինչ , եզակի ձայնիւ լինին յոբնակի . և այսպիսի մասնիկք ոչ են ածանցականակերտ՝ այլ յոբնականակերտ . որոնք են սորին՝ աւի . եան . փի . էլ . իան . էր , ևն . ունի՝ Աւագանի . խոզէան . մանկափ . մարդիկ . բազմական . օրեր , ևն . վերջինս էր՝ միայն յաշխարհաբառ լեզուով ՚ի գործ ածի :

բ . Պատանին և անուանք ինչ , որ լինիքեանց են անյոբնական . որոնք՝ Յոյս . սէր . բուն . երկիր . ևն :

Նոյնպէս և յատուկ անուանք անձանց , տեղեաց , քաղաքաց , լերանց , գետոց , ևն . որպէս՝ Պեարոս . Սիպրոս . կարին . Մասիս . Յորդանան . և այլն :

կան և անուանք , որք անեզականք են . որպիսիք են՝ Փառք . վարք . կեանք . խելք . կարծիք . դժոխք . և այլք բազումք :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Գ

Հորովք անուանց :

ա . **Հ**որովք անուանց են՝ որովք փոփոխի մի և նոյն անունն՝ կամ ՚ի վերջն , կամ ՚ի սկիզբն , և կամ յերկուսին ևս . յորս փոփոխի և եզանակ նշանակութե նորա , թէ իցէ եզական և թէ յոբնական , և այս յորովք սովորաբար են տասն :

Ուղղական , Սեռական , Գործխական , Պարառական ,

Հայցական • Պատմական • Բացառական • Տրական •
Ներգոյական • Կոչական :

Է • Ուղղական հոլովն՝ ուղղակի ցուցանէ զերն • որպէ՛ս՝
Արքայ • արքայք :

Սեռականն ցուցանէ իբրև ունօղ իրի իմիք , թէ ազգ-
իցէ նորա , թէ ստացուած , և թէ այլ ինչ • որպէս՝
Արքայի • արքայից :

Գործիականն ցուցանէ զերն իբրև միջնորդ և գործի ,
որով առնեմք զինն • որպէ՛ս՝ Արքայիւ • արքայիւք :

Պարտականն ցուցանէ զչըջապատ իրին • որպէ՛ս՝ Չար-
քայիւ • զարքայիւք :

Հայցականն ցուցանէ զերն իբրև խնդրելի • որպէս՝
Չարքայ • զարքայս :

Պատմականն ցուցանէ ստել կամ առնել ինչ վն իրին •
որպէս՝ Չարքայի • զարքայից :

Բացառականն՝ որ և սկզբնական ասի • ցուցանէ իրն այն-
պիսի՝ յորմէ ելանէ , կամ բառնի , կամ սկսանի իր ինչ •
որպէս՝ Յարքայի • յարքայից :

Տրականն ցուցանէ զերն այնպիսի՝ որում տուեալ լին-
նի , կամ առաքի , կամ պատշաճի իր ինչ • և է կրկին ,
նախդրիւ և վերջահոլով • որպէս՝ Յարքայ , և արքայի •
յարքայս , և արքայից : Այսն զի ամ սեռական ըստ
յարմարութեան տեղւոյն կարէ լինել և տրական • որ և
կոչի վերջահոլով տրական :

Ներգոյականն ցուցանէ զերն այնպիսի՝ յորում մնայ
իր ինչ • որպէ՛ս՝ Յարքայի • յարքայս : Վեհայն նախդրիւ
տրական՝ կարէ լինել ներգոյական • որպէս՝ Յարքայ •
յարքայս :

Կոչականն ցուցանէ զերն իբրև կոչեցեալ • որպէ՛ս՝ Ո՛վ ար-
քայ • ո՛վ արքայք :

Է • Նուանք ՚ի հոլովին այլ և այլ կերպիւ փոփոխին
՚ի վերջն՝ ՚ի լինել իւրեանց սեռական և գործիական •
ովանք վերջանան՝ ի , ի- , ից , ի- , ովանք՝ ի , ա- , աջ ,

օգ . ոմանք՝ սյ , սձ . սյ , սձ : , *և* . վասն որոյ ընդ այլ և
 այլ օրինակօք հոլովին . և այս տարբեր օրինակք կոչին
 Հոլովմունք :

Ոմանք յանուանց ՚ի հոլովին՝ անփոփոխ և անկորուստ
 պահեն զձայնաւոր տառս իւրեանց . ոմանք փոփոխեն ,
 և ոմանք կորուսանեն . և այս ամենայն յայտնի տեսանի
 յառաջիկայ յօրինակսդ :

ՕՐԻՆԱԿ . Ը .

Եզական :

Ուղղական .	Ըրբայ .	Փառելիս .
Սեռական .	արբայի .	ժառելիսն .
Գործիական .	արբայիւ .	ժառելիսն էլէ .
Պարսոսական .	զարբայիւ .	ժառելիսն էրբաբէրնս .
Հայցական .	զարբայ .	ժառելիսը .
Պարտական .	զարբայե .	ժառելիսն էլին .
Բացասական .	յարբայե .	ժառելիսդան .
Տրական .	յարբայ .	ժառելիսա .
Ներգոյական .	յարբայի .	ժառելիսդս .
Կոչական .	ովարբայ .	է՛յ ժառելիս :

Յոբնական :

Ուղղական .	Ըրբայք .	Փառելիսար .
Սեռական .	արբայից .	ժառելիսարն .
Գործիական .	արբայիւք .	ժառելիսար էլէ .
Պարսոսական .	զարբայիւք .	ժառելիսարն էրբաբէլարնս .
Հայցական .	զարբայս .	ժառելիսարը .
Պարտական .	զարբայից .	ժառելիսար էլին .
Բացասական .	յարբայից .	ժառելիսարդան .
Տրական .	յարբայս .	ժառելիսարա .
Ներգոյական .	յարբայս .	ժառելիսարդս .
Կոչական .	ովարբայք .	է՛յ ժառելիսար :

Ի նդ այսու օրինակաւ հորովին և այլ բազում ան-
ուանք . յորոց ոմանք անփոփոխ և անկորուստ պահէն
զձայնաւոր տառս իւրեանց . զոր օրինակ :

Արհեստ ,	արհեստի ,	արհեստիւ .	զէնահալ .
բան ,	բանի ,	բանիւ .	սէօզ .
գովէստ ,	գովէստի ,	գովէստիւ .	ձեռք .
զոհ ,	զոհի ,	զոհիւ .	գո-բպան .
է ,	էի ,	էիւ .	Վար զլան շէյ .
ընծայ ,	ընծայի ,	ընծայիւ .	ժէշէշ .
մարգարէ ,	մարգարէի ,	մարգարէիւ .	ժէյղամպէր .
վկայ ,	վկայի ,	վկայիւ .	շահապ .
տօն ,	տօնի ,	տօնիւ .	շէյնէլ , եօր լի .
փեսայ ,	փեսայի ,	փեսայիւ .	իւ-վէյի :

Ոմանք փոփոխեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Ուղէշ ,	ուղէշի ,	ուղէշիւ .	բաւ .
ծէս ,	ծիսի ,	ծիսիւ .	սաթիլ .
վէճ ,	վիճի ,	վիճիւ .	ձե-ճապէլէ .
լղճ ,	լղճի ,	լղճիւ .	արդո .
փախստեայ ,	փախստէի ,	փախստէիւ .	գաւիլի .
արոյր ,	արուրի ,	արուրիւ .	ժիլիլի .
Ժամացոյց ,	Ժամացուցի ,	Ժամացուցիւ .	սասիլ .
նշոյլ ,	նշուլի ,	նշուլիւ .	շավի .
վատթարագոյն ,	գաւթի ,	գաւթիւ .	գեօթի .
տոյժ ,	տուժի ,	տուժիւ .	ճէրիկէ :

Ոմանք կորուսանեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Մտեան ,	ատենի ,	ատենիւ .	ալվան .
առիթ ,	առիթի ,	առիթիւ .	սեպեպ .
խիղճ ,	խղճի ,	խղճիւ .	իլիլ .
ճշմարիտ ,	ճշմարտի ,	ճշմարտիւ .	սահի .
բրուտ ,	բրտի ,	բրտիւ .	լէօլէի .
խուլ ,	խլի ,	խլիւ .	սաղբ .

խումբ , խմբի , խմբիւ , պէօլի-ի •
 կարկուտ , կարկտի , կարկտիւ • փօլ- •
 սնակուշտ , սնակշտի , սնակշտիւ • պէօլ պէօլի-ի •
 օգուտ , օգտի , օգտիւ • Քոյրս :

Լ'նե-ղական :

Լ'ղօթք , աղօթից , աղօթիւք • փուսյ •
 գնացք , գնացից , գնացիւք • իտել •
 խնջոյք , խնջոյից , խնջոյիւք • Ռ-ձիւ •
 խօսք , խօսից , խօսիւք • սէօլ •
 հրաշք , հրաշից , հրաշիւք • Ռ-ձիւ-ղաթ :

ՕՐԻՆԵԿՐ :

Ելական :

Յոգնական :

Ո . կարգ .	Սըրայ .	կարգք .	Սըրաւար .
Ո . կարգի .	սըրանըն .	կարգաց .	սըրաւարըն .
Պ . կարգաւ .	սըրայ էլէ .	կարգօք .	սըրաւար էլէ .
Պ . զկարգաւ .	սըրանըն էլէ'' .	զկարգօք .	սըրաւարըն էլէ''
Ղ . զկարգ .	սըրայը .	զկարգս .	սըրաւարը .
Պ . զկարգէ .	սըրայ էլէ-ն .	զկարգաց .	սըրաւարէլէ-ն .
Ր . ՚ի կարգէ .	սըրափան .	՚ի կարգաց .	սըրաւարփան .
Տ . ՚ի կարգ .	սըրայս .	՚ի կարգս .	սըրաւարս .
Ն . ՚ի կարգի .	սըրափայ .	՚ի կարգս .	սըրաւարփայ .
Կ . սլկարգ .	էյ սըրայ .	սլկարգք .	էյ սըրաւար :

Քնդ այսու օրինակաւ հոլովին և այլ բաղում ան-
 ուանք • յորոց ոմանք անփոփոխ և անկորուստ պահեն
 զձայնաւոր տառս իւրեանց • Պ՞ :

Լ'ղգ , աղգի , աղգաւ • Ռէլէ •
 առակ , առակի , առակաւ • էօրի-նէի •
 բարեկամ , բարեկամի , բարեկամաւ • փօլ •
 գաւառ , գաւառի , գաւառաւ • այալէլ •

բ

դատաստան ,	տանի ,	նաւ .	շէրահաթ .
բարձող կամ բարձող ,	բարձողի ,	ձողաւ .	ժալարը ընթաց .
շինող կամ	շինող ,	շինողի ,	նողաւ .
հոգևոր ,	հոգևորի ,	հոգևորաւ .	ճանկը .
լեզու ,	լեզուի ,	լեզուաւ .	սիւլ .
հզօր ,	հզօրի ,	հզօրաւ .	Գո-արեթիւն .

|| մանք փոփոխեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

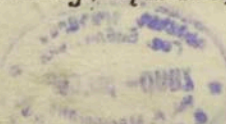
Գէտ ,	դիտի ,	դիտաւ .	կէօղձի .
սպառազէն ,	սպառազինի ,	սպառազինաւ .	ժիւր սիւլահ .
ոսկեղէն ,	ոսկեղինի ,	ոսկեղինաւ .	ալ թուանասն .
հովիւ ,	հովուի ,	հովուաւ .	հօղան .
բոլթ ,	բուլթի ,	բուլթաւ .	պաշ բարձաթ .
ուղեցոց ,	ուղեցուցի ,	ուղեցուցաւ .	Գլլալուղ .
վարագոյր ,	վարագուրի ,	վարագուրաւ .	ժիւրսի .
սամոյր ,	սամուրի ,	սամուրաւ .	սամոն .
Թակոյկ ,	Թակուկի ,	Թակուկաւ .	սիւսի .
			ժիւրսի .

|| մանք կորուսանեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Մհեակ ,	ահեկի ,	ահեկաւ .	սօլ թարագ .
դղեակ ,	դղեկի ,	դղեկաւ .	Գալէ .
բժիշկ ,	բժշկի ,	բժշկաւ .	հէթի .
գեղեցիկ ,	գեղեցկի ,	գեղեցկաւ .	կէ-դէլ .
փրկիչ ,	փրկչի ,	փրկչաւ .	Գո-րեթարը ընթաց .
մահիճ ,	մահճի ,	մահճաւ .	Եսթագ .
Թարգմանիչ ,	Թարգմանչի ,	Թարգմանչաւ .	Թեթձի-թան .
տիկ ,	տկի ,	տկաւ .	Թուլու .
աղմուկ ,	աղմկի ,	աղմկաւ .	Վէլլէլէ .
բաղում ,	բաղմի ,	բաղմաւ .	հօգ .

Մէղաչան :

Մ. Ջ. Բ. ,	աչաց ,	աչօր .	կէօղ .
արտասուբ ,	արտասուաց ,	արտասուօր .	կէօղ Եաշը .

միտք ,	մտաց ,	մտօք •	Քեփեր •
արհաւիրք ,	հաւրաց ,	հաւրօք •	ԳօրԳուււ Զէյէր •
կեանք ,	կենաց ,	կենօք •	Էօփեր •

Օ Ր Ի Ն Լ Կ • Գ •

Լ շ շ ա ն ի ն ն :

Յ ա ն ա ն ի ն ն :

Թ •	Գեւտ •	Չայ •	Գեաք •	Չայլար •
Ս •	գեաոյ	չայըն •	գեաոց •	չայլարըն •
Գ •	գեաով •	չայ ի լ է •	գեաովք •	չայլարի լ է •
Պ •	զգեաով •	չայըն է ի •	զգեաովք •	չայլարըն է ի բ •
Շ •	զգեա •	չայը •	զգեաա •	չայլարը •
Պ •	զգեաոյ •	չայ է չ է ն •	զգեաոց •	չայլար է չ է ն •
Բ •	ի գեաոյ •	չայաան •	ի գեաոց •	չայլարաան •
Տ •	ի գեա •	չայա •	ի գեաա •	չայլարա •
Ն •	ի գեա •	չայաա •	ի գեաա •	չայլարաա •
Կ •	ով գեա •	է՛յ չայ •	ով գեաք •	է՛յ չայլար •

Ք նդ այսու օրինակաւ հոլովին և այլ բազում անուանք • յօրոց ոմանք անփոփոխ և անկորուստ պահէն զձայնաւոր տառս իւրեանց • Գ՞ •

Լ թ ու ,	ա թ ու ո յ ,	ա թ ու ո Վ •	Ի ս է ի ր է , Բ ա հ ա •
ա ճ ի ւ ն ,	ա ճ ի ւ ն ո յ ,	ա ճ ի ւ ն ո Վ •	ս ը ճ ա գ չ է Ն •
այս ,	այս ո յ ,	այս ո Վ •	ճ է ն •
արարած ,	արարած ո յ ,	արարած ո Վ •	Է ա ր ա ր լ լ լ լ •
հարուած ,	հարուած ո յ ,	հարուած ո Վ •	Չ ա ո ո ո Ն •
ձեւ ,	ձեւ ո յ ,	ձեւ ո Վ •	պ է չ է ի •
դի ,	դի ո յ ,	դի ո Վ •	լ է Ն •
ձի ,	ձի ո յ ,	ձի ո Վ •	ա ի •
բու ,	բու ո յ ,	բու ո Վ •	պ ա յ գ ո Ն •
քաղցու ,	քաղցու ո յ ,	քաղցու ո Վ •	Ն է ր ա •
սափոր ,	սափոր ո յ ,	սափոր ո Վ •	ա է ս ա ի •
ջրհոր ,	ջրհոր ո յ ,	ջրհոր ո Վ •	ս ո ո գ ո ո ո ո ո ո •

Ոմանք փոփոխեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Մնդեայ ,	անդեոյ ,	անդեով .	սըզըր սիւրիւսի .
սէր ,	սիրոյ ,	սիրով .	մահապաղէն .
էշ ,	իշոյ ,	իշով .	էշէն .
ձէթ ,	ձիթոյ ,	ձիթով .	ընթէ եաղը .
անիւ ,	անուոյ ,	անուով .	իւէէուշէն .
թիւ ,	թուոյ ,	թուով .	սաշը .
պատիւ ,	պատուոյ ,	պատուով .	իղղէն .
յոյս ,	յուսոյ ,	յուսով .	ուսաւ .
բոյն ,	բունոյ ,	բունով .	էսաւ .
ունդ ,	ընդոյ ,	ընդով .	իւսուսի . նահաւ ,
			բագլա , զասուլեայ փասլի օլանլէր :

Ոմանք կորուսանեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Մատուած ,	աստուծոյ ,	ատուծով .	ալլաւ .
գովեալ ,	գովելոյ ,	գովելով .	գիւլ օլանուուշ .
զարդարեալ ,	զարդարելոյ ,	զարելով .	աճանիւր .
ուղէղ ,	ուղղոյ ,	ուղղով .	պէն .
աստուածային ,	աճայնոյ ,	աճայնով .	սըլաւա փիւսալի .
անկողին ,	անկողնոյ ,	կողնով .	պէօլէն .
անասուն ,	անասնոյ ,	անասնով .	հայլան .
բլուր ,	բլրոյ ,	բլրով .	պաշիւր . իէփի .
թուղ ,	թղոյ ,	թղով .	իւճիւր .
հուր ,	հրոյ ,	հրով .	իւմ հուրբ . ալիւր .
ջուր ,	ջրոյ ,	ջրով ,	կամ ջուրբ .
	ջուրբ ,	ջրոց ,	կամ ջուրց .

Մնէրակն :

Մուրջ ,	անրջոյ ,	անրջով .	հէյալ .
դժոխք ,	դժոխոց ,	դժոխով .	ճիհէնի .
կուրք ,	կուրոց ,	կուրով .	փուր .
պահք ,	պահոց ,	պահով .	փիհիւր .
ախք ,	ախոց ,	ախով .	էալ :

Քնդ այսու օրինակաւ հօլովին և մասնական անուան-
քըս՝ Իւրաքանչիւր . երկաքանչիւր . այլ . միւս . և մի ,
որ է մասնական և թուական , ունելով սոցա զխոսո-
րումն ՚ի հօլովս ինչ . ուն է տեսանել ՚ի տեղիս իւրեանց :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ . Գ .

Ա զ ա ն ն ք ան :

- Ուղղական . Աղեղեցի . Վելելուէ .
- Սեռական . եկեղեցւոյ . Ֆելեկնին .
- Ղարծխական . եկեղեցեալ . Ֆելեկ էլէ .
- Պարսոսական . զեկեղեցեալ . Ֆելեկնին էլբրաբլարընոսայ .
- Հայցական . զեկեղեցի . Ֆելեկէ .
- Պարսական . զեկեղեցւոյ . Ֆելեկ էլէն .
- Բացասական . յեկեղեցւոյ . Ֆելեկոնն .
- Տրական . յեկեղեցի . Ֆելեկոն .
- Ներգոյական . յեկեղեցւոջ . Ֆելեկոն .
- Կոչական . սվեկեղեցի . էյ Ֆելեկ :

Յ ո չ ն ա ն ն ք ան :

- Ուղղական . Աղեղեցիք . Վելելուէլէր .
- Սեռական . եկեղեցեաց . Ֆելեկնէրն .
- Ղարծխական . եկեղեցեօք . Ֆելեկնէր էլէ .
- Պարսոսական . զեկեղեցեօք . Ֆելեկնէրն էլբրաբլարընոսայ .
- Հայցական . զեկեղեցիս . Ֆելեկնէրն .
- Պարսական . զեկեղեցեաց . Ֆելեկնէր էլէն .
- Բացասական . յեկեղեցեաց . Ֆելեկնէրոնն .
- Տրական . յեկեղեցիս . Ֆելեկնէր .
- Ներգոյական . յեկեղեցիս . Ֆելեկնէրոն .
- Կոչական . սվեկեղեցիք . էյ Ֆելեկնէր :

Քնդ այսու օրինակաւ հօլովին նամ բաղմամբանկ անուանք ,
որք է վերջաւորին . իսկ միավանկքն՝ թի . լն . մի . ճի .
ևն . հօլովին ն երրորդ օրինակին ուն Ղաւտ , գետոյ . Վո :

Ըյգի, այգւոյ, այգեաւ. պագ.
 արծաթի, արծաթւոյ, արծաթեաւ. ի-թ-շփէն.
 արծուի, արծւոյ, արծուեաւ. գառ-խալ.
 ասուի, ասուոյ, ասուեաւ. էի-ն.
 բարի, բարւոյ, բարեաւ. էջի.
 արմաւենի, լենւոյ, լենեաւ. խորիս ազածը.
 սիրելի, սիրելւոյ, սիրելեաւ. սէ-ձ-ի-լի-ւ.
 գոլորշի, գոլորշւոյ, գոլորշեաւ. պո-ղո.
 ծիրանի, ծիրանւոյ, ծիրանեաւ. գրիւղը ու ու պո.
 գօտի, գօտւոյ, գօտեաւ. գո-շագ.
 հոգի, հոգւոյ, հոգւով. ճան.
 որդի, որդւոյ, որդւով. է-ձ-լապ.

Ըսողովք յանուանց որք ընդ այսու օրինակաւ հոլո-
 վին, ՚ի գործիական հոլովի վերջանան՝ ուձ. ուձ. ցօ.

Ըղաւնի, նեաւ, և նուով. նուլք. իեօլէրճի.
 ասղանի, նեաւ, և նուով. նուլք. էփլէի.
 ծերունի, նեաւ, և նուով. նուլք. գօճաման.
 կարասի, սեաւ, և սւով. սւովք. լէճէթլլէթլ.
 սնոտի, տեաւ, և տւով. տւովք. պօշ, նաւթլէթ.

Ամանց ևս եղակի սեռականն՝ մանուանդ յորժամ վարի
 իբրև վերջահոլով տրական, վերջանայ՝ ուձ. վիյ և բա-
 ցառականն լինի՝ ուձէ. ցօ. Տեղի, տեղւոջ, ՚ի տեղւոջէ.

Տարի, տարւոջ, ՚ի տարւոջէ. լւա.

Այս այսորիկ և ներգոյականն լինի՝ ՚ի տեղւոջ. ՚ի տար-
 ւոջ. յեկեղեցւոջ. ՚ի թղենւոջ. ՚ի բարւոջ. լւա.

Ամանց ևս եղակի սեռականն և գործիականն առանց
 է-նի գնի ուրեք. որպէս՝ Նկեղեցոյ, էկեղեցով. ա-
 ղաւնոյ, աղաւնով. այգոյ, այգով. գինոյ, գինով. բա-
 րոյ, բարով. լւա.

Ընեղական.

Ըեալք, աւետեաց, աւետեօք. թ-թոէ.

- Պ. գանձու . խաղնէիլէ . գանձուք . խաղնէլէր էլէ .
- Պ) . զգանձու . խաղնէնին զգանձուք . խաղնէլէրին էլ-
էլբրաժընոս . բրաժընոս .
- Տ . զգանձ . խաղնէի . զգանձս . խաղնէլէրի .
- Պ) . զգանձէ . խաղնէ էլնն զգանձուց . խաղնէլէր էլնն .
- Բ . ՚ի գանձէ . խաղնէրէն . ՚ի գանձուց . խաղնէլէրրէն .
- Տ . ՚ի գանձ . խաղնէյն . ՚ի գանձս . խաղնէլէրէ .
- Ն . ՚ի գանձու . խաղնէրէ . ՚ի գանձս . խաղնէլէրրէ .
- Լ) . ով գանձ . էյ խաղնէ . ով գանձք . էյ խաղնէլէր :

Սնդ այսու օրինակաւ հոլովին և այլ բազում ան-
ուանք . յորոց ոմանք անփոփոխ և անկորուստ պահեն
զձայնաւոր տառս իւրեանց . և ոմանք ՚ի հոլովս ինչ դը
նին ևս տարբեր կերպիւ . ԿՐ :

- Ըգռաւ , ագռաւու , կամ ագռաւոյ . գտուիս .
- այգ , այգու , կամ այգւոյ . ուէ . սապահ .
- առիւծ , առիւծու , կամ առիւծոյ . սալան .
- զարդ , զարդու , զարդուէ . արդէն .
- զօր , զօրու , զօրուէ . զօրաց , զօրօք . սակեր .
- ժամ , ժամու , ժամաւ . սահալ .
- նախանձ , նախանձու , նախանձուէ . հասէր .
- նաւ , նաւու , նաւուց , կամ աց . ինն .
- սով , սովու , սովով . գընլըգ .
- քաղց , քաղցու , քաղցով . սնլըգ :

Ոմանք փոփոխեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

- Ղըուէս , աղուէսու , կամ աղուիսու . լիւլի .
- զէն , զինու , կամ զինով . սիլահ .
- ինձ , ընձու . շափլան .
- շէն , շինու . շէնլի .
- վրէժ , վրիժու . էօձ .
- ցուլ , ցլու , կամ ցլոյ . պո-զայ .
- քէն , քինու . խաբէղ .

Մէտախան :

Բարբ , բարուց , բարուք . Բարեկէս .
 պարաք , պարտուց , պարտուք . պօրձ .
 վարք , վարուց , վարուք . ամէլ . արեկէ .
 բուլք , բուլուց , բուլոց , բուլաց . Գալճը օճաղը .
 ևս իսրէն :

Նոյն աշտու օրինակաւ հոլովին և ածականք ոմանք ,
 որք և՛ի հոլովս ինչ տարբերին . ԳՐ :

Ճանր , ծանու . ծանունք , ծանունց , ծանունք . աղբ .
 ծաղը , ծաղու . ծաղք , ծաղուց , ծաղուք . իստխարս .
 մանը , մանու . մանունք , մանունց , նումբք . ուճաք .
 բարձր , բարձու , բարձու կամ բարձամբ .
 բարձունք , բարձանց , բարձամբք . Ետէ .
 Թանձր , ձու . Թանձունք , ձուց , ձուք . Գապա .
 քաղցր , ցու . քաղցունք , ցունց , ցուք . Գալլը .
 փոքր , փոքու , փոքումբ , կամ փոքու .
 փոքունք , փոքունց , փոքումբք . Ինչի .
 յոբունք , յոբունց , յոբումբք . ԸՎԼԵ :

ՕՐԻՆԸ . Պ . Պ :

Նշան :

Յոնան :

Ո . Նին . թեթէլ . Նիմունք . թեթէլէր .
 Ս . հիմա . թեթէլին . հիմանց . թեթէլէրին .
 Պ . հիմամբ . թեթէլէլէ . հիմամբք . թեթէլէրէլէ .
 Պ . զհիմամբ . թեթէլին էլ . զհիմամբք . թեթէլէրին էլ .
 Ղ . զհիմն . թեթէլէ . զհիմունս . թեթէլէրէ .
 Պ . զհիմանէ . թեթէլէնն . զհիմանց . թեթէլէրէնն .
 Բ . ՚ի հիմանէ . թեթէլէն . ՚ի հիմանց . թեթէլէրէն .
 Տ . ՚ի հիմն . թեթէլէ . ՚ի հիմունս . թեթէլէրէ .
 Ն . ՚ի հիման . թեթէլէ . ՚ի հիմունս . թեթէլէրէ .
 Կ . ով հիմն . էն թեթէլ . ով հիմունք . էն թեթէլէր :

Անդայսու օրինակաւ հորովին և այլ բաղում անուանք : յորոց ոմանք անփոփոխ և անկորուստ պահեն զձայնաւոր տառս իւրեանց . ց՞ր :

Աղեղն , աղեղան . աղեղունք , աղեղանց . եայ .
 ատամն , ատաման . ատամունք , ատամանց . Թ՛շ .
 գագաթն , թան . գագաթունք , թանց . թե՛փե՛ .
 երիկամն , երիկաման . երիկամունք , կամանց . պե՛ձլբե՛ .
 թիկն , թիկան . թիկունք , թիկանց . սըբլ .
 կայծակն , ծական . ծակունք , կանց . ելլալբլ . Կե՛ղ .
 հիւսն , հիւսան . հիւսունք , հիւսանց . Կե՛րիկե՛ր .
 որոմն , որոման . որոմունք , որոմանց . Կե՛լա՛ձե՛ .
 սերմն , սերման . սերմանք , սերմանց . թե՛փո՛ւ .
 անուն , անունան . անունանք , անունանց . Կա . Խն :

Ոմանք փոփոխեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Ջայլամն , ջայլեման . ջայլեմունք , մանց . Կե՛լե՛գո՛ւլ .
 եղեգն , եղեգան . եղեգունք , գանց . Գա՛լը .
 ոլուն , ոլեռան . ոլեռունք , ռանց . Կե՛լե՛լ .
 պոյան , պուտան . պուտունք , տանց . Կե՛օլե՛լ .
 պաշտօն , պաշտաման . պաշտամունք , մանց . Կե՛ղլե՛լ .
 փայծաղն , փայծեղան . փայծեղունք , ղանց . Կալա՛փ :

Ոմանք կորուսանեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

Ասեղն , սաղան . սաղունք , սաղանց . Ընե՛ .
 բուռն , բուան . բուունք , բուանց . Կալա՛ձ .
 ձուկն , ձկան . ձկունք , ձկանց . Կալըբ՛ .
 նուռն , նուտն . նուունք , նուան . Կաա .
 շուրթն , շրթան . շրթունք , շրթանց . Կաաա՛փ .
 սկիզբն , սկզբան . սկզբունք , սկզբանց . Կե՛լլե՛լ .
 տուն , տան . տունք , տանց . Կլ .
 խոստումն , խոստման . խոստմունք , մանց . Կգրա՛ր .
 դուռն , դրան . դրունք , դրանց . Կաթա՛ .
 քիրան , քրտան . քրտունք , քրտանց . թե՛ո :

իրաւունք , իրաւանց , իրաւամբք .

հախ :

ՕՐԻՆՆԿ . Լ .

Եղանակն :

Յոհնական :

Ո . Պառն . Պառնա . Պառնիք . Պառնաւար .

Ս . գառին . գառնան . գառանց . գառնաւարն .

Պ . գառամբ . գառնաւիկ . գառամբք . գառնաւարիկ .

Պ . զգառամբ . գառնանաւ . զգառամբք . գառնաւարն
էլբրաբէրնաւ . էլբրաբէրնաւ .

Ղ . զգառն . գառնաւար . զգառնիս . գառնաւար .

Պ . զգառանէ . գառնաւարն . զգառանց . գառնաւարիկն .

Բ . իգառանէ . գառնաւարն . իգառանց . գառնաւարաւ .

Տ . իգառն . գառնաւար . իգառնիս . գառնաւարա .

Ն . իգառին . գառնաւար . իգառնիս . գառնաւարաւ .

Կ . իգառն . էլ գառնաւարն . իգառնիք . էլ գառնաւար :

Նդայսու օրինակաւ հոլովն և յետագայ անուանք ,
անկորուստ և անփոփոխ պահէլով զձայնաւոր տառս
իւրեանց . ցօ :

Բեռն , բեռին , բեռամբ , բեռանէ . Բ .

Եզն , եզին , եզամբ , եզանէ . Ե .

Կաթն , կաթին , կաթամբ , կաթանէ . Կ .

Խաչն , խաչին , խաչամբ , խաչանէ . Խ .

աղն , աղին , աղամբ , աղանէ . Եւր , Եւրիկ .

անձն , անձին , անձամբ , անձանէ . Իկովոր .

դաշն , դաշին , դաշամբ , դաշանէ . Գալ .

սառն , սառին , սառամբ , սառանէ . Կար .

ափն , ափին , ափամբ , ափանէ . Գր .

հարան , հարսին , հարսամբ , հարսանէ . Իկին .

մասն , մատին , մատամբ , մատանէ . Կարմա .

լեռն , լեռին , լեռամբ , լեռնէ . լեռինք . Կար .

ձեռն , ձեռին , ռամբ , ռանէ , ձեռք , ռաց , ռօք . Կլ :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ի Ր :

Եղանակն :

Յոհանան :

- Ո . Աղբիւր . Չէշէ . Աղբիւրք , աղբերք .
- Ո . աղբեր . չէշէօն . աղբերաց , աղբերց .
- Պ . աղբերբ , հմբաւ . չէշէիկ . աղբերօք , աղբերբք .
- Պ . զաղբերբ , հմբաւ . չէշէ զաղբերօք , զաղբերբք .
- նին երբաճընոս , .
- Ջ . զաղբիւր . չէշէի . զաղբիւրս , զաղբերս .
- Պ . զաղբերէ . չէշէիշէն . զաղբերաց , զաղբերց .
- Բ . յաղբերէ . չէշէոհն . յաղբերաց , յաղբերց .
- Տ . յաղբիւր . չէշէոն . յաղբիւրս , յաղբերս .
- Ն . յաղբեր . չէշէոհ . յաղբիւրս , յաղբերս .
- Լ . սլաղբիւր . էն չէշէ . սլաղբիւրք , սլաղբերք .

Նոյն պայտու օրինակաւ հորովին սակաւ անուանք . որոց ոմանք անփոփոխ և անկորուստ պահեն զձայնաւոր տառս իւրեանց :

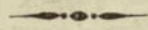
- Աղբ , աղբեր կամ դերի , դերբ ,
- դերէ , աղբերք , երաց , երօք . պոս . փայլաց .
- եղբ , եղեր , եղերբ կամ եղերաւ ,
- եղբէ . եղբք , երաց , երօք . փնար . սւճ .
- կայսր , կայսեր , կայսերաւ , կայսերէ .
- կայսերք , կայսերաց , կայսերօք . հիւնէար .
- ոսկր , ոսկեր , ոսկերաւ , ոսկերէ .
- ոսկերք , ոսկերաց , ոսկերօք . չէօն .
- համր , համեր , համերէ . համերց . փիւսիւ .
- ուստր , ուստեր , բաւ , տերէ , տերաց . օղլան .
- տագր , տագեր , գերբ , գերէ , գերց . գայն .
- մախր , մախեր , մախերբ . մախերաց . շիրաց .
- տարր , տարեր , տարերբ կամ տարերաւ ,
- ի տարրէ . տարերց կամ տարերաց , բօք . էօնիւր .

Սմանք փոփոխեն կամ կորոճւանեն զճայնաւոր տառս իւրեանց :

Մ լիւր , ալեր , ալերաւ , ալերէ • ալերաց • ուն •
դոււտոր , դատեր , դատերբ կամ դատերաւ ,
դատերէ • դատերաց , դատերօք • Գ ը շ •
եղջիւր , եղջեր , եղջերբ կամ եղջերաւ ,
եղջերէ • ջերաց , ջերբք կամ ջերօք • պո-նո-ղ •
լինտր , ընտեր , ընտերբ , ընտերաւ • Կ ի շ է ի ի :

Ք նդ այսու օրինակաւ հոլովին և այլ քանի մի անուանք :

Մ ստղ , աստեղ , աստեղբ , աստեղէ •
աստեղաց կամ աստեղց , տեղօք • է ը լ Կ ը ը •
անգղ , անգեղ • անգեղաց կամ անգեղց • ս Գ պ ս պ •
արկղ , արկեղ , արկեղբ • արկեղաց • ս ան ս ը Գ •
ետղ , ետեղ , ետեղբ • է է բ •
կոճղ , կոճեղ , կոճեղբ կամ կոճեղաւ • Կ ի - ի ի - ի •
ոստղ , ոստեղ , ոստեղբ • է Ե Կ Կ •

Առանձնական հոլովմանք :

Ք աց ՚ի նախակարգեալ ութից օրինակաց , որք կոչին Հասարակ հոլովմունք , ընդ որովք հոլովին բազում անուանք , են և վեց օրինակք , որք կոչին Առանձնական հոլովմունք • ըստ որոց հոլովեալ անուանք՝ ՚ի հոլովս ինչ համաձայնին հասարակ հոլովմանց , և ՚ի հոլովս ինչ տարբերին :

Ք նդ սոքօք հոլովին ինն պարզ անուանք , զի են՝ Տեր • այր • մայր • եղբայր • քոյր • կին • օր • գիւղ կամ գետղ • և բարգեալքն սոցին , որոնք տեսանի յառաջիկայդ :

Օ Ր Ի Ն Լ. Կ . Լ :

	Տէր .	Լ. շ .	սահայ :
	Եղական :	Յանական :	
Ուշ .	Տէր .	Տեարք .	
Սէս .	տեառն .	տեարց , կամ տերանց .	
Գար .	տերամբ .	տերամբք .	
Պար .	զ տերամբ .	զ տերամբք .	
Հայ .	զ տէր .	զ տեարս .	
Պատ .	զ տեառնէ .	զ տեարց , կամ զ տերանց .	
Բայ .	ի տեառնէ .	ի տեարց , կամ ի տերանց .	
Տրս .	ի տէր , կամ ցտէր .	ի տեարս , կամ ց տեարս .	
Նէր .	ի տեառն .	ի տեարս .	
Կնչ .	նվ տէր .	նվ տեարք :	

Բստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա :

Տանուտէր ,	տեառն ,	տերամբ .	էվսահայլ .
պարտատէր ,	տեառն ,	տերամբ .	պօրձլս .
կոչնատէր ,	տեառն ,	տերամբ .	չեալէիէ Էփէն .
ամենատէր ,	տեառն ,	տերամբ .	ձեւիլէնին սահիդի .

Սցնպէս հոլովի և սնունս Լ. յը , և բարդեալք սորա :

Լ. յը ,	առն ,	արամբ .	էր . Էիչի .
քեռայր ,	առն ,	արամբ .	էնիլի .

Օ Ր Ի Ն Լ. Կ . Բ :

	Հայր .	Պապա .	Էփէր .
	Եղական :	Յանական :	
Ուշ .	Հայր .	Հարք .	
Սէս .	հօր .	հարց , կամ հարանց .	
Գար .	հարք .	հարքք .	
Պար .	զ հարք .	զ հարքք .	

Հայ	• զհայր •	զհարս •
Պատ	• զհօրէ •	զհարց , կամ զհարսնց •
Բայ	• ՚ի հօրէ •	՚ի հարց , կամ ՚ի հարսնց •
Տրա	• ց հայր , առ հայր •	ց հարս , կամ առ հարս •
Նէր	• ՚ի հօր •	՚ի հարս •
Կնչ	• սվ հայր •	սվ հարբ •

Բստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա :

Կնքահայր	• կնքահօր •	կնքահարբ •	սաղաքձ •
Նախահայր	• նախահօր •	նախահարբ •	պէրէ •
Վանահայր	• վանահօր •	վանահարբ •	սոսհայրն :

Այնպէս հոլովին և անուանիքս Սայր և Եղբայր , և բարդեալք սոցին :

Սայր	• մօր •	մարբ •	մարբ , մարց , մարբբ •	անս •
միամայր	• միամօր •	միամարբ •	պիւր է վրայ անասը •	
Եղբայր	• Եղբօր •	Եղբարբ •	Քարոսալ •	
կնքամայր	• կնքամօր •	կնքամարբ •	սաղաքձ վալիպէ •	
հօրեղբայր	• հօրեղբօր •	հօրեղբարբ •	սոս-ձայ :	

Օ Ր Ի Ն Լ Կ • Գ •

Քջր •	Պլչ Գարոսալ :
Եղանն :	Յոնանն :

Ողղանն •	Քջր •	Քրբ •
Սեռանն •	բեռ •	բերց •
Պարծիանն •	բերբ •	բերբբ •
Պարոսանն •	զբերբ •	զբերբբ •
Հայցանն •	զբջր •	զբորս •
Պարոնանն •	զբեռէ •	զբերց •
Բայսոսանն •	՚ի բեռէ •	՚ի բերց •
Տրանն •	՚ի բջր •	՚ի բորս , կամ ցբորս •
Նէր Գոսանն •	՚ի բեռ •	՚ի բորս •
Կնչանն •	սվ բջր •	սվ բրբ •

Բ ստ սյամ հոլովին և բարդեալք սորա :

Հօրաբջր , հօրաբեռ , հօրաբերբ . հալա .
մօրաբջր , մօրաբեռ , մօրաբերբ . Բէշէ :

Օ Ր Ի Ն Ը Կ . Գ

Կին . Գարբ :

Եզական :

Յոքնական :

Ուղղական .	Կին .	Կանայք .
Սեռական .	կնոջ .	կանանց .
Վարժիական .	կնաւ , կամ կանամբ .	կանամբք .
Պարստական .	զ կնաւ , կամ զ կանամբ .	զ կանամբք .
Հայրական .	զ կին .	զ կանայս .
Պարսական .	զ կնոջէ .	զ կանանց .
Բայտական .	ի կնոջէ .	ի կանանց .
Տրական .	ի կին , ց կին .	ի կանայս .
Ներգոյական .	ի կնոջ .	ի կանայս .
Կնական .	ով կին .	ով կանայք .

Բ ստ սյամ հոլովին և բարդեալք սորա :

Տիկին , տինոջ , տիկնաւ կամ տիկնամբ . Խաբան .
առնակին , առնակնոջ , առնակնաւ . Էվէ Գարբ .
միակին , միակնոջ , միակնաւ . պիբ Գարբուբ օլան էր :

Օ Ր Ի Ն Ը Կ . Ե

Գիւղ .

Գէօյ :

Եզական :

Յոքնական :

Ուղղական .	Գիւղ , կամ գեղ .	Գիւղք .
Սեռական .	գեղջ .	գիւղեց .
Վարժիական .	գիւղիւ .	գիւղօք .
Պարստական .	զ գիւղիւ .	զ գիւղօք .
Հայրական .	զ գիւղ .	զ գիւղս .

Պատմական	• զգեղջէ	• զգիւղեց
Բացատրական	• ՚ի գեղջէ	• ՚ի գիւղեց
Տրական	• ՚ի գիւղ	• ՚ի գիւղս
Ներգոյական	• ՚ի գեղջ	• ՚ի գիւղս
Կոչական	• սվգիւղ	• սվգիւղք

Բստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա :

Չորագիւղ , գեղջ , գիւղիւ • փերէփէ օլան +էօյ .
 նորագիւղ , գեղջ , գիւղիւ • էէնի +էօյ .
 քաղաքագիւղ , գեղջ , գիւղիւ • Գասսոյա .
 Իսկ մինչ գրեացի Գեղ , հոլովն յայնժամ ըստ առաջին օրինակին • Գեղ , գեղի , գեղիւ • գեղք , գեղեց , գեղեւք :

Օ Ր Ի Ն Ը Կ • Օ

Օր • կիւն :

Եզօկան • Յոքնական :

Ուղղական	• Օր	• Ընուրք
Սեռական	• աւուր	• աւուրց
Պարօթիական	• աւուրք	• աւուրքք
Պարտական	• զաւուրք	• զաւուրքք
Հայական	• զօր	• զաւուրս
Պատմական	• զօրէ	• զաւուրց
Բացատրական	• յօրէ	• յաւուրց
Տրական	• յօր , ցօր	• յաւուրս , ցաւուրս
Ներգոյական	• յաւուր	• յաւուրս
Կոչական	• սվօր	• սվաւուրք

Բստ այսմ հոլովին և բարդեալք սորա :

Երկայնօր , երկայնաւուր , երկայնաւուրք • սուղան կիւն •
 կէսօր , կիսաւուր , կիսաւուրք • } Էօյէն •
 միջօր , միջաւուր , միջաւուրք • }

ՕՐԻՆԵԿ . Ե :

ՕՐԻՆԵԿ . Բ :

Ուղղական	•	Տիգրան	•	Հեղինե	•
Սեռական	•	տիգրանայ	•	հեղինեայ	•
Գործիական	•	տիգրանաւ	•	հեղինեաւ	•
Պարտական	•	զտիգրանաւ	•	զհեղինեաւ	•
Հայցական	•	զտիգրան	•	զհեղինե	•
Պարմական	•	զտիգրանէ	•	զհեղինեայ	•
Բացատրական	•	իտիգրանէ	•	իհեղինեայ	•
Տրական	•	առտիգրան	•	առհեղինե	•
Ներգոյական	•	իտիգրան	•	իհեղինե	•
Կոչական	•	նվտիգրան	•	նվհեղինե	•

Բայտ առաջնոցն հոլովին և այլ յատուկ անուանք , որոց ոմանք մնան անփոփոխ :

Մնակ	•	անակայ	•	անտիրք	•	անտիրքայ	•
արամ	•	արամայ	•	մաժակ	•	մաժակայ	•
վահրամ	•	վահրամայ	•	երասխ	•	երասխայ	•

Ոմանք փոփոխեն կամ կորուսանեն :

Մնահիտ	•	անահտայ	•	հմայեակ	•	հմայեկայ	•
բառնաբաս	•	բառնաբայ	•	գիոս	•	գիայ	•
արիստակէս	•	արիստակիսայ	•	գագիկ	•	գագիկայ	•
սարսր	•	սարսրայ	•	մճբին	•	մճբնայ	•

Բայտ երկրորդին հոլովին :

հոփսիմէ	•	հոփսիմեայ	•	վահէ	•	վահեայ	•
անգրոնիկոս	•	անգրոնիկեայ	•	հեղի	•	հեղեայ	•
տիբերիոս	•	տիբերեայ	•	օգոստոս	•	օգոստեայ	•
գայիանէ	•	գայիանեայ	•	եդեսիա	•	եդեսեայ	•

Բազումք ՚ի յատուկ անուանոց և ոչ ին միոյ երկուց օրինա կացս հոլովին , այլ ին օրինակաց հասարակ հոլովմանոց :

Ոմանք ըստ առաջնոյն :

Ըգաթանգեղոս , ագաթանգեղոսի , գեղոսիւ .
 արտաշէս , արտաշէսի կամ արտաշիսի , արտաշիսիւ .
 մովսէս , մովսէսի կամ մովսիսի , մովսիսիւ .
 սարգիս , սարգսի , սարգսիւ :

Ոմանք ըստ երկրորդին :

Սուշեղ , մուշեղի , դաւ . հնդիկ , հնդկի , կաւ .
 պարթևք , պարթևաց , թևօք . վերք , վրաց , վրօք :

Ոմանք ըստ երրորդին :

Ըատուր , ամատրոյ , արով . հեթում , հեթմոյ , մով .
 թաթուլ , թաթլոյ , թաթլով . կարին , կարնոյ , կարնով :

Ոմանք ըստ չորրորդին :

Ընի , անւոյ , անւով . ահոուի , ահոոււոյ , ահոոււով :

Ոմանք ըստ հինգերորդին :

Ըրտաղ , արտաղու , զու . լիբանան , լիբանանու , նու .
 բահաղ , բահաղու , զու . աբդիխաս , աբդիխասու , սու :

Ոմանք ըստ վեցերորդին :

Ըսողիկ , ասղկան , կամբ . յուսիկ , յուսկան , կամբ .
 գողթն , գողթան , թամբ . վարդանանք , նանց , նամբ :

Սան ևս յատուկ անուանք ինչ , որք կրկին օրինակաւ
 հոլովին :

Ըբրահամ	, աբրահամու	, և աբրահամոյ	.
անանիա	, անանիայ	, և անանիայի	.
ուրտակէս	, ուրտակէսոյ	, և կէսի , և ուրտակիսի	.
դամասկոս	, դամասկոսի	, և դամասկէսոյ	.
դաւիթ	, դաւթի	, և դաւթոյ	.
էփեսոս	, էփեսոսի	, և էփեսէսոյ	.
թովմաս	, թովմասու	, և թովմայի	.
զուկաս	, զուկասու	, և զուկոյ	.
յակոբ	, յակոբոյ	, և յակոբու	.
որոգինէս	, որոգինէսոյ	, և որոգինի	.

Յատուկ անուանք ոչ ունին զյոզնականս • զի զուամէ և
ասիցեն , իբրև զմիոյէ միայն ասին :

Իսն և հասարակ անուանք ինչ , որք զերկուս նշանա-
կութիս ունին • ըստ միուամն նշանակութե ընդ այսու
օրինակաւ հոլովին , և ըստ միւսուամն՝ ընդ այլով • ԿՐ :

Լ.ՅԸ	,	առն	,	արամբ	.	էր+է+ արէի	.
այր	,	այրի	,	այրիւ	.	իաղարա	:
գայլ	,	գայլոյ	,	գայլով	.	գո-րո	.
գայլ	,	գայլի	,	գայլիւ	.	է-լէ-ի-ճէ	:
գեղ	,	գեղոյ	,	գեղով	.	ի-ղէ-լէ-ի	.
գեղ	,	գեղի	,	գեղիւ	.	ի-ոյ	:
մայր	,	մօր	,	մարբ	.	անա	.
մայր	,	մայրի	,	մայրիւ	.	հաւ աղաճբ	:
որթ	,	որթոյ	,	որթով	.	ասնա	.
որթ	,	որթու	,	որթու	.	դանա	:
փող	,	փողոյ	,	փողով	.	զո-րնա , ևս ագէի	.
փող	,	փողի	,	փողիւ	.	պօղալ	:
օդ	,	օդոյ	,	օդով	.	համա	.
օդ	,	օդի	,	օդիւ	.	աշագ գաղբ	:

Իսն ևս հասարակ անուանք որք ըստ երկուց օրինակաց
հոլովին , անփոփոխ ունեւով զնշանակութիս իւրեանց :

Նշան	,	նշանի	,	նաւ	.	նաց	,	նօք	.
նշան	,	նշանի	,	նիւ	.	նից	,	նիւք	.
զարդ	,	զարդու	,	դու	.	դուց	,	դուք	.
զարդ	,	զարդի	,	դիւ	.	դից	,	դիւք	.
ակօս	,	ակօսի	,	սիւ	.	սից	,	սիւք	.
ակօս	,	ակօսի	,	սաւ	.	սաց	,	սօք	.
ազոխ	,	ազոխի	,	խիւ	.	խից	,	խիւք	.
ազոխ	,	ազոխոյ	,	խով	.	խոց	,	խովք	.
ճախ	,	ճախու	,	խու	.	խուց	,	խուք	.
ճախ	,	ճախի	,	խիւ	.	խից	,	խիւք	.

Պատանին ևս բազում անուանք , որք ոչ անհանին ընդ
 Իւիք հոլովմամբ . այլ նախդրիւ միայն հոլովին , կամ
 ընդ բայի շարակցին :

Մզազուն	•	զապուն	•	Մմբոկ	•	Բէմել	•
դիճին	•	նէ՛ւլի	•	դաս	•	շէրասի	•
զուրկ	•	մահրուի	•	խիրտ	•	Իրմիտ	•
խիտ	•	սըխ	•	ծուներ	•	տիշ	•
ուրախ	•	շառ	•	կոչ	•	ասվէլի	•
պատիր	•	ալբասըճը	•	նինջ	•	ոյգոս	•
արտում	•	մէլիւլ	•	ուրաստ	•	Ինդեար	•

Ռնդ այսմ են և բազում բարդեալ ածականք , որք
 միայն նախդրիւ հոլովին :

Քոցաճաճանչ	•	ալիէ շիպի փարլափ	•
դիւասարսուռ	•	ճին զահի Իլի Բիլբէրէն	•
Էրազապատում	•	տիւշ նաղլ էրիճի	•
խաւարասնունդ	•	գարանը ըստ պիւնիւն	•
ղամպարափայլ	•	մաշալա ինպի փարլաշան	•
մահահրաւեր	•	էօլիւմիւ ասվէլի էրէն	•
շնորհալոյս	•	շէօհրէլի փարլափ	•
Ջրահեղճոյց	•	աստա պօղըւլիւշ	•
ասղարթափթիթ	•	էափրաղիլէ ասանիլը	•
վեմափաւ	•	փէտ հիլիշալը	•

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ե

Մասնական անուանք :

Մնուանք ինչ որք մասնաւորեն զնշանակութի իրիք ,
 կամ իբրև զատեալ նշանակեն զիրն , կոչին Մասնական
 անուն . և են սորին՝ Ոմն . որ . իմն . ինչ . միւս . այլ . մի .
 Իւրտքանչիւր . անցնիւր : Մ. սոսա վերաբերին և կըրկ-
 նեալքս՝ Մի մի . ինչ ինչ . ևն :

Հորվմուք մանական անուանց :

Ոմն . պիբիսի : Ոմանք . պաշլւարլ :

Եզական :

Յոքնական :

Ուղղական	•	Ոմն	•	Ոմանք	•
Սեռական	•	ուրումն	•	ոմանց	•
Ղարծիական	•	ոմամբ	•	ոմամբք	•
Պարառական	•	ղ ոմամբ	•	ղ ոմամբք	•
Հայցական	•	ղ ոմն	•	ղ ոմանս	•
Պարմական	•	ղ ումեմնէ	•	ղ ոմանց	•
Բացառական	•	յ ումեմնէ	•	յ ոմանց	•
Տրական	•	ումեմն	•	առ ոմն • ց ոմանս	•
Ներգոյական	•	յ ումեմն	•	յ ոմանս	•

Եզական :

Յոքնական :

Ուղղական	•	Ոք	•	Ոմանք	•
Սեռական	•	ուրուք	•	ոմանց	•
Ղարծիական	•	ոմամբ	•	ոմամբք	•
Պարառական	•	ղ ոմամբ	•	ղ ոմամբք	•
Հայցական	•	ղ ք	•	ղ ոմանս	•
Պարմական	•	ղ ումեքէ	•	ղ ոմանց	•
Բացառական	•	յ ումեքէ	•	յ ոմանց	•
Տրական	•	ումեք	•	կամ յոք • յ ոմանս	•
Ներգոյական	•	յ ումեք	•	յ ոմանս	•

Իմն , ինչ • Կեր շէ :

Եզական :

Եզական :

Ո •	Իմն , ինչ •	Մյլ իմն ,	կամ այլ ինչ •
Ս •	երեք •	այլոյ երեք ,	կամ այլ երեք •
Ղ •	իւեք •	այլով իւեք ,	կամ այլ իւեք •
Պ •	զիւեք •	զայլով իւեք ,	կամ զայլ իւեք •
Հ •	զիմն , զինչ •	զայլ իմն ,	կամ զայլ ինչ •

- Պ. զիմեքէ • զայլմէ իմեքէ , կամ զայլ իմեքէ •
- Բ. յիմեքէ • յայլմէ իմեքէ , կամ յայլ իմեքէ •
- Տ. իմիք , յինչ , այլում իմիք , կամ այլ իմիք •
- Ն. յիմիք • յայլում իմիք , կամ յայլ իմիք •

Քառս Ինչ՝ իբրև մասնական անուն՝ նախդրիւ ևս ոչ հոլովի , այլ միշտ յետագաս զնի անուանց • իսկ իբրև հարցական անուն՝ նախդրիւ հոլովի • Ուղ , Ինչ • Հայ , զինչ • Կրա և ներ , յինչ • և հայցականն սորա երբեմն իբրև ուղղական ևս վարի :

Միւս • 6 պիւի : Ա.ՅԼ • Կաշտ :

Եզական ,

Եզական ,

Ուղ •	Միւս •	Ա.ՅԼ •	
Սեռ •	միւսոյ •	այլոյ •	
Պար •	միւսով •	այլով •	
Պար •	զմիւսով •	զայլով •	
Հայ •	զմիւս •	զայլ •	
Պար •	զմիւսմէ , կամ զմիւսոյ , զայլմէ , կամ զայլոյ •		
Բայ •	ի միւսմէ , կամ ի միւսոյ , յայլմէ , կամ յայլոյ •		
Տրա •	միւսում , կամ ի միւս •	այլում , կամ յայլ •	
Ներ •	ի միւսում •	յայլում •	

Քառս Միւս՝ սովորաբար միայն ըստ եզականին ՚ի գործածի • իսկ ըստ յոբնականին հազիւ երբեք • վնջ ոչ եզուս աստէն • բայց բառս Ա.ՅԼ՝ հոլովի ըստ եզականին և ըստ յոբնականին որպէս Գետ , գետոյ •
 աէս յերեսն՝ 19 :

- Եւ • Ա.ՅԼ • այլոյ • այլով • ևն :
- Յ • այլք • այլոց • այլովք • ևն :

Քստ այսմ հոլովին Իւրաքանչիւր • հեր պիւի •
 երկաքանչիւր • եիեիեի :

Հանրական անուանք :

Անուանք ինչ՝ որք զերսն ՚ի միասին նշանակեն , կոչին
 Հանրական անուն . որոց ոմանք են Ստորասական ,
 որպէս՝ Ամէն . ամենայն . ամենեքեան , կամ՝ ամենեքին :
 Բոլոր . բոլորեքեան , կամ՝ բոլորեքին : Ամենայն որ .
 ամ՝ ինչ , որ որ . որ ինչ , ևն . և ոմանք Բացասական ,
 ոպ՝ Ոչ որ , ոչ ինչ , ոչ մի ինչ , ևն . և Հոլովին այսպէս :
 Ամէն . ամենի . ամենիւ . զամենիւ . զամէն . զամենե .
 յամենե . ամենում . յամենում . հէք :

Հորնակի սեռականն սորա Ամենից՝ յաճախ ՚ի գործ-
 ածի . սակաւ ուրեք՝ գործիականն Ամենիւք :

Իսկ մնացել հոլովքն հազիւ երբեք . այլ փոխանակ նոցա
 զնին յորնակի հոլովքն բառիս Ամենայն :

Եւ . Ամենայն . ամի . ամիւ . զամիւ . զամ . զամէ .
 յամէ . ամենայնում . յամենայնում :

Հոք . Ամենայնք . ամենոյնց , կամ՝ ամենոյնից , ամե-
 նայնիւք , ևն . հէ ֆիտի :

Անեզականք :

Ուշ . Ամենեքեան , կամ՝ ամենեքին .
 Սեռ . ամենեցուն , կամ՝ ամենեցունց .
 Պար . ամենեքումք , կամ՝ ամենեքումքք .
 Պար . զամենեքումք , կամ՝ զամենեքումքք .
 Հայ . զամենեսեան , կամ՝ զամենեսին .
 Պար . զամենեցունց .
 Բայ . յամենեցունց .
 Տր . յամենեսեան , կամ՝ յամենեսին , կամ՝ առ ամենեսին .
 Եւ . յամենեսեան , կամ՝ յամենեսին :

Հանրական անունս Բոլոր՝ հոլովի ըստ առաջին օրինա-
 կին . որպէ՛ս՝ Աբբայ , արբայի . զո , Բոլոր , բոլորի , բո-
 լորիւ . բոլորք , բոլորից , բոլորիւք :

Իսկ Բողոքեքեան կամ բողոքեքին՝ հոլովին որպէս
Ամենեքեան . հէ՛իսի . իւլլէ :

Բայց այսմ հոլովին և Թուական անուանքս՝ Երկոքեան
կամ երկոքին . երեքեան կամ երեքին . և :

Որ որ . որոյ ուրուք . զոր որ . որում ումք . հէրի :

Որ ինչ . որոյ իրիք . որով իւրք . զոր ինչ .

յորմէ իմքէ . որում իմք . հէրնի :

Ոչ որ . ոչ ուրուք . ոչ զոր . ոչ յումքէ . ոչ ումք .

հէլ որ իւրի :

Ոչ ինչ , ոչ իրիք , ոչ իւրք , ոչ իմք . ոչ մի ինչ , ոչ միոյ

իրիք , ոչ միով իւրք , ոչ միոյ իմք . հէլ որ իւրի :

ՅՕԴ ՈՒ ԱԾ . Ե

Հարցական անուանք :

Ինուանք ոմանք որք հարցմամբ վարին ՚ի բանս , կոչին
Հարցական անուն . և են սոքին . Ո՞վ . ո՞ր . ո՞ր . ինչ , կամ
զի՞նչ . քանի՞ . ո՞րպիսի . ո՞րքան . ո՞րչափ . և :

Եւս և խոտորնակ հոլովք ինչ հարցական անուանս
Ո՞ր . որք են այսոքիկ :

Ե՞ր . ի՞նչ . զմէ . առ իմէ . հի՞մ , կամ իմ . սոքա բազում
անգամ վարին ևս իբրև հարցական մակբայ :

Հարցական անունս Ո՞ր՝ հոլովի ըստ օրինակի յարա-
բերական դերանունս Որ , ունելով միայն ՚ի վերայ
զնչան հարցական . զոր օրինակ :

Ո՞ր . որո՞յ . որո՞վ . զորո՞վ . զո՞ր . զորմէ . յորմէ . որո՞ւմ ,
առ ո՞ր . յորո՞ւմ , յո՞ր : Ո՞րք , որո՞ց , որո՞վք , և :

Ուր , ո՞վ . հայ , զո՞վ . արա , առ ո՞վ . ներ , յո՞վ :

Ուր , ինչ . հայ , զինչ . արա , առ ինչ . ներ , յինչ :

Հայցականս Զինչ՝ վարի երբեմն իբրև ուղղական , ո՞ր
Զինչ շնորհ է ձեր , Զինչ է այդ . Զինչ շահ է :

բանի • բանւոյ • բանով , ևն • աւս յերեսն՝ 21 :
 Ո՛րպիսի • ո՛րպիսւոյ • ո՛րպիսեալ , ևն • աւս յերեսն՝ 21 :
 Ո՛րչափ , Ո՛րքան • նախդրիւ հոլովին :

Կոտորնակ հոլովք Հարցական անուանս Ո՛ , որք էր-
 բեմն իբրև զմաիբայ վարին , այսպէս բացատրին :

Է՞ր • է սեռականն հարցականիս Ո՞ . զի փոխանակ գը-
 րեցոյ Ո՛յր , փոխադրուի ինչ տառի ձևացեալ է Է՞ր ,
 վասն մօտաւոր լինելոյ հնչման երկոցուն :

Ի՞նչ • է գործիական նորին , որ ձայնաւոր հնչմամբ
 ազգակից է աւ ձայնիս :

Ձմէ՞ . է պատմականն նորին , թեթևացեալ ՚ի սովորա-
 կան հոլովէս Ձու մմէ՞ , կամ զու մմէ՞ :

Առ ի մմէ՞ • է բացառական նորին . ցի է՝ յու մմէ՞ , կամ
 յու մմէ՞ . ուր նախդիրս աւս՝ յաւելադրու թի՞ք
 յարեալ է յառաջոյ առ ՚ի զարդ :

Հի՞մ , ի՞մ • է տրականն նորին , որ փոխադրուի կեր-
 պացեալ է ՚ի հոլովէս Ո՛ւմ :

Եւ ըստ այսմ՝ յարաբերական դերանունս Ո՛ ՚ի վարիչ
 իւրում իբրև հարցական անուն , ՚ի հոլովս ինչ երևի
 ունել նաև զանսովոր կազմութիւս . ցի :

	Եզական :	Յորնական :
Ուշ .	Ո՞	Ո՞ք
Մե՞ս .	ո՞յր , կամ է՞ր .	ո՞յց
Վա՞ր .	ի՞նչ .	իւրիք , կամ որո՞վք .
Պա՞ր .	զի՞նչ .	զիւրիք , կամ զորո՞վք .
Հայ՞ .	զո՞ր .	զո՞յս
Պա՞ս .	զ ո՞ւ մմէ՞ , կամ զ մմէ՞ .	զ ո՞յց
Իւ՞ց .	յ ու մմէ՞ , կամ առ ի մմէ՞ .	յ ո՞յց
Տր՞ս .	ո՛ւմ , կամ ի՛մ , հի՛մ . ո՞յց , կամ առ ո՞յս :	

Հարցական անուանք ինչ երբեմն ընկերանան լը մասնկանց
 ոմանց . Ո՛վ որք , ո՛ր որք , ո՞յ իմն , և ՚ի միասին հոլովին . ցի :

Ուշ	Ո՞րք , կամ ո՞վ որք .	ո՞ր	իմն	.
Սէս	ո՞յր ուրուք .	որո՞յ	երեք	.
Պար	ի՞ն իւրք .	որո՞վ	իւրք	.
Պար	զի՞ն իւրք .	զորո՞վ	իւրք	.
Հայ	զո՞րք , կամ զո՞վ որք .	զո՞ր	իմն	.
Պար	զ ու մ մէ՞ ու մ եքէ .	զ ո՞ր մէ	ի մ եքէ	.
Բայ	յ ո՞ւ մ մէ ու մ եքէ .	յ ո՞ր մէ	ի մ եքէ	.
Տրա	ո՞ւ մ ու մ եք , կամ յո՞վ որք .	որո՞ւ մ	ի մ եք	.
Եւր	յ ո՞ւ մ ու մ եք .	յ ո՞ր ու մ	ի մ եք	.

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ը

Թուական անուանք :

Անուանք ինչ՝ որք նշանակեն զթիւ , կոչին Թուական անուն . և բաժանին ՚ի հինգ տեսակս . այսինքն է՝ Բացարձակ . Դասական . Չասական . Մակբաշխ , և Արկնական :

Բացարձակ ասին այնք՝ որք զխական թիւն ուղղակի նշանակեն . որոց կարգ և հոլով են սղբին :

Եզակի :

Ուղղական	Սի	.
Սեռական	միոյ	.
Պարժեական	միով	.
Պարասական	զ միով	.
Հայցական	զ մի	.
Պարական	զ միոյ , կամ զ միոջէ	.
Բացասական	ի միոյ , կամ ՚ի միոջէ	.
Տրական	միում , միոջ , ց մի	.
Եւրփոյական	ի միում , ՚ի միոջ , ՚ի մի	.

Բնա այսմ հոլովին և բարդեալք սորա :

Քսան և մի , քսան և միոյ , երեսուն և մի , սուն և միոյ , ևն :

Երկու • Երկուց , Երկումբք • Երեք , Երկց , Երկւք :
 չորք կամ չորս , չորկց , չորկւք :
 հինգ , հնգի , հնգիւ կամ հնգաւ •
 հինգք , հնգից , հնգիւք կամ հնգօք :
 վեց , վեցի , վեցիւ • վեցք , վեցից , վեցիւք :
 Եօթն , Եօթան , Եօթամբք •
 Եօթանք , Եօթանց կամ Եօթնից , Եօթամբք :
 ութ , ութի , ութիւ • ութք , ութից , ութիւք :
 Ինն , Ըննի , Ըննիւ , Ըննից , Ըննիւք •
 կամ Ինուներ , Ինանց , Ինամբք :
 տասն , տասին , տասամբք • տասուներ , տասանց , տասամբք :
 մետասան • Երկոտասան • Երեքտասան , չորեքտասան •
 հնգետասան • վեչտասան • հոլովին ըստ առաջին
 օրինակին է , է- • էց , է- :
 Եօթն և տասն , Եօթն և տասին , Եօթն և տասամբք •
 Եօթն և տասանք կամ Եօթն և տասինք , սանց , սամբք •
 կամ Եօթանց և տասանց , Եօթամբք և տասամբք •
 կամ Եօթնուտասանք , Եօթնուտասանից , սամբք :
 ութ և տասն • Ինն և տասն • հոլովին ոպ էօթն և տասն :
 քսան , քսանի , քսանիւ • քսանից , քսանիւք :
 Երեսուն , Երեսնի , Երեսնիւ • Երեսնից , Երեսնիւք :
 քառասուն , քառասնի , նիւ • քառասնից , նիւք :
 յիսուն , յիսնի կամ յըսնի , յըսնիւ •
 յըսնից կամ յիսնից , յիսնիւք :
 վաթսուն , վաթսնի , վաթսնիւ • վաթսնից , նիւք :
 Եօթանասուն , Եօթանասնի , նիւ • Եօթանասնից , նիւք :
 ութսուն , ութսունի , ութսունիւ • ութսունից , նիւք :
 Իննսուն , Իննսնի , Իննսնիւ • Իննսնից , նիւք :
 հարիւր , հարիւրոյ , հարիւրով • հարիւրոց , իւրովք •
 կամ հարիւրի , հարիւրիւ , հարիւրից :
 Երկերիւր • Երեքհարիւր , և՛ • հոլովին ոպ հարիւր ,
 հարիւրոյ կամ հարիւրի :
 հազար , հազարի , ըաւ • ըաց , ըօք • Կմ ըի , ըիւ , ըից , ըիւք :

բիւր , բիւրու , բիւրու . բիւրուց , բիւրուք .
կամ բիւրոյ , բիւրով . բիւրոց , բիւրովք :

Դասական :

Դասականք են , որ զկարգ թուեալ իրացն ցուցանեն .
և կազմին ՚ի բացարձակ թուականաց մասնկամբքս ըրէր ,
կամ երրէր . որպիսի են սորին :

Առաջնեորդ . }
Երկրորդ . } Ի՛նք , Ի՛նք կամ Ի՛նք . Ի՛նք , Ի՛նք :
Երրորդ , ևն . }

Եզական :

Ուղղական . Առաջին .
Սեռական . առաջնոց .
Ղարծիական . առաջնով .
Պարտական . զառաջնով .
Հայցական . զառաջին .
Պատմական . զառաջնոց , կամ զառաջնմէ .
Բացառական . յառաջնոց , կամ յառաջնմէ .
Տրական . առաջնում , կամ յառաջին .
Երգողական . յառաջնում :

Առաջինք , առաջնոց , առաջնովք . ևն :

Չասական :

() ատականք են , որ նշանակեն զթուեալ իրն ուն զա-
տուցեալ յայլմէ . և կազմին ՚ի բացարձակէն մասնկամբքս
ակ , եակ . ուն՝ Միակ . երկեակ . քառեակ . հնգեակ . ևն :
Միակ , միակի , միակաւ . միակաց , միակօք .
չորեակ , չորեկի , չորեկաւ . չորեկաց , չորեկօք .
հնգեակ , հնգեկի , հնգեկաւ . հնգեկաց , հնգեկօք .
տասնեակ , տասնեկի , կաւ . տասնեկաց , կօք .
հարիւրեակ , հարիւրեկի , կաւ . հարիւրեկաց , կօք .

Գասականք՝ բազում անգամ իբրև զբացարձակ թուա-
կանս վարին ՚ի բանս :

Մակբաշխ :

Մակբաշխ կամ անձներականք են , որ նշանակեն
զթուեալ իրան իբրև բաշխելով իմն , և կազմին ՚ի բա-
ցարձակէն մասնկամբքս չեան , կամ չին :

Երկոքեան , կամ երկոքին . երեքեան , կամ երեքին .
Եօթնեքեան , կամ Եօթնեքին . ևն :

Սբբա հոլովին ըստ օրինակի հանրական անուանս Ամե-
նեքեան , կամ քին . Երկոքեան , կամ երկոքին . երկո-
ցուն , կամ երկոցունց . քումբք , ևն . տես յերեսն՝ 41 :

Կրկնական :

Կրկնականք են , որ զնշանակեալ թիւն կրկնապատկեն ,
և կազմին ՚ի բացարձակէն մասնկամբս պատիչ :

Երկպատիկ , երկպատկի , կաւ . երկպատկաց , կօք .
Եռապատիկ , եռապատկի , կաւ . եռապատկաց , կօք .
Եօթնպատիկ , Եօթնպատկի , կաւ . Եօթնպատկաց , կօք :

Ըստ սցսմ հոլովին և այլք :

Ոմանք ՚ի բացարձակ թուականաց կարեն կազմել կրկնա-
կան նաև մասնկամբս ին . որպէ՛ս Երեքկին , չորեքկին .
և սորբա նախդրիւ միայն հոլովին :

Գ Լ Ո Ի Խ . Բ

Գ Ե Ր Ա Ն Ս Ի Ն

Ս . Երանուան է մասն բանի որ փոխանակ ան-
ուան զնի , և առ որոշեալ գէմն վերաբերի . և է քա-
ռապատիկ , Էական , Յուցական , Ստացական , և

Յարաբերական :

Եւսկան դերանուան է , որ գոյականապէս և որոշակի նշանակէ զդէմն իրին . որպիսի են սորա՝ Ես . դու . ինքն . իւր . իւրեան . Է որս դասին և սորին՝ Միմեանց , և իրերաց . որք ոչ ունին ուղղական :

Յուցական դերանուան է , որ փոխանակ անուան եղէլ իբր յանդիման ցուցանէ զայն՝ զորմէ է բանն . որպիսի են սորին՝ Սա , դա , նա . այս , այդ , այն . սոյն , դոյն , նոյն :

Ստացական կամ Ունական դերանուան է , որ ածականապէս նշանակէ զինն որոշեալ դիմաց . ոնի են սորին՝ Իմ . բո . մեր . ձեր . իւր , իւրոյ : Աստոս վերաբերին և սորին՝ Իմոյին . մերոյին . բոյին . ձերոյին . իւրոյին . սորա , դորա , նորա . ևն :

Յարաբերական դերանուան է , որ ՚ի կարգս բանի՝ զօրուԹք յառաջ բերեալ զնախընթաց կամ զյաջորդ բառն , դնի ՚ի աեղի նորա , յոր հոլով և պահանջեսցէ բանն . և է բառս այս Որ :

Յոյս ամ դերանուանս , էականքն՝ և ցուցականքս Սա , դա , նա . և յարաբերականս Որ , են գոյական . և այլ մնացեալքն ամենեքեան են ածական :

Է . Ասկ տառքս ա , տ , ն , կոչին դիմորոշական յօդ . զի յօդեալ և կցեալ ՚ի վերջն բառից՝ ցուցանեն զդէմն նոցա կամ զկարգս , ըստ օրինակի դերանուանց . որպէս՝ Մարդա , մարդտ , մարդն . ուր ա տառն՝ ցուցանէ զառաջին դէմն . տ տառն՝ զերկրորդ դէմն . և ն տառն՝ զերրորդ դէմն :

Եւ են սորա սկզբունք ցուցական դերանուանցս Սա , դա , նա . այս , այդ , այն . սոյն , դոյն , նոյն . վս այսորիկ աստանօր յիշատակեցան և սորին :

Դ . Պարագայք դերանուանց են երեք . Դեմք . Թիւ . հոլով :

Դեմքն է երեք . Առաջին . Երկրորդ . Երրորդ :

Բառընդին դէմքն յայտ առնէ զայն՝ յորմէ է բանն ,
կամ որ խօսի . որպէս՝ Ես . մեք :

Երկրորդ դէմքն յայտ առնէ զայն՝ առ որ է բանն ,
կամ ընդ որում լինի խօսիլ . որպէ՛ս՝ Դու . դուք :

Երրորդ դէմքն յայտ առնէ զայն՝ զորմէ է բանն , կամ
յաղագս որոյ լինի խօսիլ . որպէ՛ս՝ Նա . ինքն . իւր :

Բա այս երրորդ դէմն վերաբերին և այլ ամ դերան-
ուանք՝ թէ ստացականք , իմ . մեր . քոյ . ձեր . իւր , ոյ .
և թէ ցուցականք՝ Սա , դա , նա . այս , այդ , այն . սոյն ,
դոյն , նոյն . զի սորա ամենեքին յայտ առնեն զայն ինչ ,
զորմէ լինի բան :

Սխալն է երկու . Եզական , և Յոբնական :

Եզական . որպէս՝ Ես . դու . իմ . մեր . ձեր . ևն :

Յոբնական . որպէ՛ս՝ Մէք . դուք . մերք . իմք . ևն :

Պարզն է ըստ անուան . Ուղղական . Սեռական . ևն :

Հորովումն էական դերանուանց :

Բառընդին Դէմք . Ես . պէն :

Եզակի .

Յոբնակի .

Ուշ .	Ես .	Պէն	.	Մէք .	Պիշ	.
Սեռ .	Իմ .	պէնի	.	մեր	պիշի	.
Գոր .	Ինչ .	պէնի էլ	.	մերք .	պիշի էլ	.
Պար .	զինչ .	պէնի էլբարձր	.	զմերք .	պիշի էլբարձր	.
Հայ .	զիս .	պէնի	.	զմզ .	պիշի	.
Պար .	զինչն .	պէնի էլն	.	զմնջ .	պիշի էլն	.
Բայ .	յինչն .	պէնսէն	.	իմնջ .	պիշսէն	.
Տր .	ինչ , ցիս , առ իս .	պսնս	.	մզ , առ մզ .	պիշէ	.
Ներ .	յիս .	պէնսէ	.	իմզ .	պիշսէ	.

Երկրորդ Դէմք . Դու . սէն :

Եզակի .

Յոբնակի .

Ուշ .	Դու .	Սէն	.	Դուք .	Սիշ	.
-------	-------	-----	---	--------	-----	---

Սեռ .	բո .	սէնին	•	ձեզ	•	սիշին
Գար .	բե .	սէնին էլ	•	ձեզ	•	սիշին էլ
Պար .	զբե .	սէնին էլբո	•	զձեզ	•	սիշին էլբո
Հայ .	զբեզ .	սէնի	•	զձեզ	•	սիշի
Պար .	զբէն .	սէնին էլին	•	զձէնջ	•	սիշին էլին
Բայ .	իբէն .	սէնիս	•	իձէնջ	•	սիշիս
Տր .	բեզ ,	ցբեզ	•	ձեզ ,	ցձեզ	
	առբեզ .	սան	•	առձեզ .	սիշ	
Եբ .	իբեզ .	սէնիս	•	իձեզ .	սիշիս	
Կն .	նվդու .	էնսէն	•	նվդուբ .	էնսիշ	

ԱՐՐԵՐ ԴԷՆ . Ինքն . սէնի :

Եզական :

Տարնական :

Ո .	Ինքն	•	Սէնի	•	Ինքեանք	•	Սէնիտիքի
Ս .	ինքեան	•	սէնիտի	•	ինքեանց	•	սէնիտիքիտի
Գ .	ինքեամբ	•	սէնի էլ	•	ինքեամբբ	•	սէնիտիքի էլ
Պ .	զինքեամբ	•	սէնի էլ	•	զինքեամբբ	•	սէնիտիքիտի էլ
Հ .	զինքն	•	սէնիտի	•	զինքեանս	•	սէնիտիքիտի
Պ .	զինքենէ	•	սէնիտի էլին	•	զինքեանց	•	սէնիտիքի էլին
Բ .	յինքենէ	•	սէնիտիս	•	յինքեանց	•	սէնիտիքիտիս
Տ .	ինքեան ,	առինքն	•	ինքեանց ,	առինքեանս	•	
		սէնիտի	•		սէնիտիքիտի	•	
Ե .	յինքեան	•	սէնիտիս	•	յինքեանս	•	սէնիտիքիտիս

ԱՐՐԵՐ ԴԷՆ . Իւր . սէնիտի :

Եզական :

Ու .	(նշ սէնի)	
Սեռ .	իւր ,	կամ իւրեան • սէնիտի
Գար .	իւրե ,	իւրեամբ , իւրեալ • սէնի էլ
Պար .	զիւրե ,	զիւրեամբ , զիւրեալ • սէնի էլբո
Հայ .	(նշ սէնի)	
Պար .	զիւրմէ ,	սէնիտի էլին

Եւ ոմանք ածականապէս, և են սորին՝ Այս, այդ, այն, սոյն, դոյն, նոյն, որք և հորովին լնայսմ՝ օրինակի:

Սա . պո- : Դա . շ- : Նա . օլ :

Եզական :

Յորնական :

Ո .	Սա . Պո-	Սորա . Պո-նլար .
Ս .	սորա . պո-նո-ն	սոցա . պո-նլարն
Պ .	սովաւ . պո-նո-ն իլէ	սորօք . պո-նլար իլէ
Պ .	զսովաւ . պո-նո-ն էլ	զսորօք . պո-նլարն էլ
Տ .	զսա . պո-նո-	զսոսա . պո-նլարը
Պ .	զամանէ . պո-նո-ն իչին	զսոցանէ . պո-նլար իչին
Բ .	իսմանէ . պո-նոսն	իսոցանէ . պո-նլարոսն
Տ .	ամա , առ սա . պո-նո . սոցա , առ սոսա . պո-նլարա .	
Ն .	իսմա . պո-նոս .	իսոսա . պո-նլարոս :

Ըստ այսմ հորովին . Դա , դորա , դովաւ , զդովաւ , զդա , զդամանէ , ի դամանէ , դամ կամ ց դա , ի դամ : Դորա , դոցա , դորօք , զդորօք , զդոսա , զդոցանէ , ի դոցանէ , դոցա կամ առ դոսա , ի դոսա : Նա , նորա , նովաւ , զնովաւ , զնա , զնմանէ , ի նմանէ , նմա կամ ց նա , ի նմա : Նորա , նոցա , նորօք , զնորօք , զնոսա , զնոցանէ , ի նոցանէ , նոցա՝ ց նոսա՝ առ նոսա , ի նոսա :

Այս . պո- : Այդ . շ- : Այն . օլ :

Եզական :

Ո-շ .	Այս .	Պո-
Սէ-	այսր , կամ այսորիկ .	պո-նո-ն
Պար .	այսու , կամ այսու-իկ .	պո-նո-ն իլէ
Պար .	զայսու , կամ զայսու-իկ .	պո-նո-ն էլ բազմապէս
Տա .	զայս .	պո-նո-
Պար .	զայսմանէ .	պո-նո-ն իչին
Բար .	յայսմանէ .	պո-նոսն

Տրա • այսմ, կամ այսմիկ, առ այս • պահան
 Եւր • յ այսմ, կամ յ այսմիկ • պահանս :

Յորնական :

Ուշ • Այսորիկ, կամ այսք • պահանջաք •
 Սէս • այսոցիկ, կամ այսց • պահանջարէն •
 Ղար • այսորիւք, կամ այսորիմք • պահանջարէլէ •
 Պար • զ այսորիւք, կամ զ այսորիմք • պահանջարէն էլ •
 Հայ • զ այսոսիկ • պահանջարը •
 Պաս • զ այսցանէ, կամ զ այսց • պահանջար էլէն •
 Բայ • յ այսցանէ, կամ յ այսց • պահանջարասն •
 Տրա • այսոցիկ, կամ այսց, կամ առ այսոսիկ • պահանջարա •
 Եւր • յ այսոսիկ • պահանջարաս :

Աստ այսմ հոլովն • Այդ • այդք, կամ այդորիկ •
 այդու, կամ այդուիկ • զ այդու, կամ զ այդուիկ •
 զ այդ • զ այդմանէ, յ այդմանէ • այդմ, կամ այդմիկ, կամ
 առ այդ • յ այդմ, կամ յ այդմիկ :

Այդորիկ, կամ այդք • այդոցիկ, կամ այդց • այդորիւք •
 կամ այդորիմք • զ այդորիւք, կամ զ այդորիմք • զ այ-
 դոսիկ • զ այդցանէ, կամ զ այդց • յ այդցանէ, կամ յ այդց •
 այդոցիկ, կամ այդց, կամ առ այդոսիկ • յ այդոսիկ :

Այն • այնք, կամ այնորիկ • այնու, կամ այնուիկ •
 զ այնու, կամ զ այնուիկ • զ այն • զ այնմանէ • յ այնմանէ •
 այնմ, կամ այնմիկ, կամ առ այն • յ այնմ, կամ յ այնմիկ :

Այնորիկ, կամ այնք • այնոցիկ, կամ այնց • այնորիւք •
 կամ այնորիմք • զ այնորիւք, կամ զ այնորիմք • զ այնո-
 սիկ, կամ զ այնս • զ այնոցիկ, կամ զ այնց • յ այնոցիկ •
 կամ յ այնց • այնոցիկ, կամ այնց, կամ առ այնս • յ այնո-
 սիկ, կամ յ այնս :

Այն, Դայն, Նայն • Ել :

Եզական :

Յորնական :

Ուշ • Այն • Այնք, կամ սորին •

Մե	սորին , կամ	սոցին , կամ	սոցուն ,
	սորուն .		կամ սոցունց .
Պար	սովին , կամ	սովիմբք , կամ	սոբիմբք ,
	սովիմբ .		կամ սոբումբք .
Պար	զսովին , կամ	զսովիմբք , կամ	զսոբիմբք ,
	զսովիմբ .		կամ զսոբումբք .
Հայ	զսոյն .	զսոյնս , կամ	զսոսին .
Պար	(նչ ունի) .	զսոցունց .	
Բայ	(նչ ունի) .	իսոցունց .	
Տր	ամին , կամ	սոցին , կամ	առսոյնս ,
	առսոյն .		կամ առսոսին .
Ներ	իամին .	իսոյնս , կամ	իսոսին .

Ըյտպէս հոլովին . Դոյն . դորին . դովին , կամ դովիմբք :
 Դոյնք , կամ դորին . դոցին , կամ դոցուն , կամ դոցունց .
 դովիմբք , կամ դոբիմբք , կամ դոբումբք . ևն :
 Նոյն . նորին . նովին , կամ նովիմբք :
 Նոյնք , կամ նորին . նոցին , կամ նոցուն , կամ նոցունց .
 նովիմբք , կամ նոբիմբք , կամ նոբումբք . ևն :

Հոլովումն ստացական դերանուանց ,

Ստացական դերանուանք ձևանան յՆական և ՚ի Յու-
 ցական դերանուանց . որոց եզակի և յոքնակի սեռա-
 կանք լինին ուղղական հոլով ստացականաց , և նորոգ-

հոլովին . ևն :

Ուշ ,	Ես .	Սե	Իմ .	Էական .
Իբրև ուղղակին	հոլովել ,	Իմ .	իմոյ .	իմով .
	լինի	Ստացակին .		
Ուշ ,	Մեք .	Սե	մեր .	Էական .
	մեր ,	մերոյ ,	մերով .	Ստացական :
Ուշ ,	Ղու .	Սե	քո .	Էական .
	քո ,	քոյ ,	քով .	Ստացական :
Ուշ ,	Ղուք .	Սե	ձեր .	Էական .
	ձեր ,	ձերոյ ,	ձերով .	Ստացական :

- Ուշ , (ուշ սահի) . Սէւ , իւր . Էական
 իւր , իւրոյ , իւրով . Ստացական
 Ուշ , Սա . Սէւ , սորա . Յուցական
 Իբրև ուղղական հոլովեալ . Սորա , սորայոյ , սորայով .
 լինի Ստացական
 Ուշ , Սոքա . Սէւ , սոցա . Յուցական
 սոցայք , սոցայց կամ ցայոց , ցայովք . Ստացակն
 Ուշ , Ղա . Սէւ , դորա . Յուցական
 դորա , դորայոյ , դորայով . Ստացական
 Ուշ , Ղոքա . Սէւ , դոցա . Յուցական
 դոցայք , դոցայց կամ ցայոց , ցայովք . Ստացակն
 Ուշ , Նա . Սէւ , նորա . Յուցական
 նորա , նորայոյ , նորայով . Ստացական
 Ուշ , Նոքա . Սէւ , նոցա . Յուցական
 նոքայք , նոցայց կամ ցայոց , ցայովք . Ստացական :

Եւ այս ամենայն յայտնի տեսանի յառաջիկայդ ՚ի հոլովս իւրաքանչիւր նոցա :

Իմ . պէնիտի : Իմք . պէնիտիւր :

Եզական :

Յոքնական :

- Ո . Իմ . պէնիտի . Իմք . պէնիտիւր .
 Ս . իմոյ . պէնիտիտն . իմոց . պէնիտիւրտն .
 Ղ . իմով . պէնիտիտի . իմովք . պէնիտիւրտի .
 Պ . զիմով . պէնիտիտնէն . զիմովք . պէնիտիւրտնէն .
 Հ . զիմ . պէնիտիտի . զիմս . պէնիտիւրտի .
 Պ . զիմմէ , զիմոյ . պէնիտիտնի . զիմոց . պէնիտիւրտնի .
 Բ . յիմմէ , յիմոյ . պէնիտիտտէն . յիմոց . պէնիտիւրտտէն .
 Տ . իմումա . իմ . պէնիտիտի . իմոց , առ իմս . պէնիտիւրտի .
 Ն . յիմում , յիմ . պէնիտիտի . յիմս . պէնիտիւրտի :

Քո . սէնիտի : Քոք . սէնիտիւր :

Քո . քոյ . քով . զքով . Քոք . զքումմէ . ՚ի քումմէ :

բում, կամ 'ի բո . 'ի բում:

Ք. Գ. Բ. քոց . բովք . Ղ. բովք . Ղ. բոյս . Ղ. բոց . 'ի բոց .
քոց . 'ի քոյս :

Ս. եր . պիշիտի : Ս. երք . պիշիտիէր :

Ս. եր . մերոյ . մերով . զ մերով . զ մեր . զ մերմէ , կամ զ մերոյ .
'ի մերմէ , կամ 'ի մերոյ . մերում , կամ առ մեր . 'ի մերում :

Ս. երք . մերոց . մերովք . զ մերովք . զ մերս . զ մերոց . 'ի
մերոց . մերոց , կամ առ մերս . 'ի մերս :

Չ. եր . սիշիտի : Չ. երք . սիշիտիէր :

Չ. եր . ձերոյ . ձերով . զ ձերով . զ ձեր . զ ձերմէ , կամ զ ձերոյ .
'ի ձերմէ , կամ 'ի ձերոյ . ձերում , կամ առ ձեր . 'ի ձերում :

Չ. երք . ձերոց . ձերովք . զ ձերովք . զ ձերս . զ ձերոց . 'ի
ձերոց . ձերոց , կամ առ ձերս . 'ի ձերս :

Ի. եր . ժնուտի : Ի. երք . ժնուտիէր :

Ի. եր . իւրոյ . իւրով . զ իւրով . զ իւր . զ իւրմէ , կամ զ իւրոյ .
յ իւրմէ , կամ յ իւրոյ . իւրում , կամ առ իւր . յ իւրում :

Ի. երք . իւրոց . իւրովք . զ իւրովք . զ իւրս . զ իւրոց .
յ իւրոց . իւրոց , կամ առ իւրս . յ իւրս :

Ըստ սեռական հոլով ստացականացս այսոցիկ յարեալ
'ի վերջոյ մասնիկս Բն , անփոփոխ ունեւով զնշանակու-
թիսն , ձևացուցանէ զնս որոյ այլ իմն ստացական , որք
և նախդրիւ միայն հոլովին . զք , Իմոյին . բոյին .
մերոյին . ձերոյին . իւրոյին :

Յայսցանէ միայն բառս Բ. ոյին , հոլովի ք այսմ օրինակի :

Եզական :

Յգրնական :

Ուղղական .	Ք. ոյին .	Ք. ոյինք .
Սեռական .	քոյս .	քոյոց .
Վարժիական .	քոյով .	քոյովք .

Պարտաւան	•	զբոյով	•	զբոյովք	•
Հայտան	•	զբոյին	•	զբոյինս	•
Պարտան	•	զբոյոյ	•	զբոյոց	•
Բայտաւան	•	իբոյոյ	•	իբոյոց	•
Տրան	•	բոյուժ	•	բոյոց	•
Ներգոյան	•	իբոյուժ	•	իբոյինս	•

Քան և այլ ստացականք, որք կցեալ ունին ՚ի վերջոյ զմասնիկս Ին՝ յօղիւս ա • և են սորին՝ Իմային • մերային • ձերային • իւրային • և հօղովին որպէս՝ Գետ • գետոյ • ըստ այսմ՝ օրինակի :

Եզակի :

Յոքնակի :

Ո	•	Իմային	•	Իմայինք	•
Ս	•	Իմայոյ	•	կամ իմայնոյ •	Իմայոց •
Կ	•	կամ իմայնոց	•	կամ իմայնոցք	•
Վ	•	Իմայով	•	կամ իմայնով •	Իմայովք •
Պ	•	կամ իմայնով	•	կամ իմայնովք •	կամ իմայնովք •
Հ	•	Իմային	•	Իմայինս	•
Պ	•	Իմայոյ	•	կամ իմայնոյ •	Իմայոց •
Ի	•	կամ իմայնոց	•	կամ իմայնոցք	•
Ս	•	Իմայնուժ	•	առ իմային •	Իմայոց •
Ն	•	առ իմայինս	•	Իմայնուժ •	Իմային •
Յ	•	Իմային	•	Իմայինս	•

Ըստ այսմ հօղովին, Մերային • ձերային • իւրային :

Ստացական դերանուանք ձևացելք ՚ի ցուցականաց՝ նը մանապէս հօղովին ոն՝ Գետ, գետոյ • ըստ այսմ՝ օրինակի :

Սորա • պոնոնի : Սորայք • պոնոնիէք :

Եզական :

Յոքնական :

Ո-զական	•	Սորա	•	Սորայք	•
Սեռական	•	սորայոյ	•	սորայց •	սորայոց •
Վարժական	•	սորայով	•	սորայովք	•
Պարտական	•	զսորայով	•	զսորայովք	•

Հայցական	• զ սորա	• զ սորայս	•
Պատմական	• զ սորայոյ	• զ սորայոց	•
Բացատրական	• ՚ի սորայոյ	• ՚ի սորայոց	•
Տրական	• սորայուժ	• սորայոց , առ սորայս	•
Ներգոյական	• ՚ի սորայուժ	• ՚ի սորայս	•

Բառ սյսմ հոլովին և սորին :

Սոցա	• պո-ն լար ըն-ի :	Սոցայք	• պո-ն լար ըն-ի լէր :
Սոցա , սոցայոյ , ցայով	• Սոցայք , սոցայց կամ սյոց , սյովք :		
Վորա	• շո-ն ու-ն-ի :	Վորայք	• շո-ն ու-ն-ի լէր :
Վորա , ըայոյ , ըայով	• Վորայք , ըայց կամ ըայոց , ըայովք :		
Վոցա	• շո-ն լար ըն-ի :	Վոցայք	• շո-ն լար ըն-ի լէր :
Վոցա , ցայոյ , ցայով	• Վոցայք , ցայց կամ ցայոց , ցայովք :		
Նորա	• օն ո-ն-ի :	Նորայք	• օն ո-ն-ի լէր :
Նորա , ըայոյ , ըայով	• Նորայք , ըայց կամ ըայոց , ըայովք :		
Նոցա	• օն լար ըն-ի :	Նոցայք	• օն լար ըն-ի լէր :
Նոցա , ցայոյ , ցայով	• Նոցայք , ցայց կամ ցայոց , ցայովք :		

Հոլովունն յարաբերական դերանունս Որ :

	Եզական :	Յոքնական :
Ուղղական	• Որ	• Որք
Սեռական	• որոյ	• որոց
Վարժիական	• որով	• որովք
Պարստական	• զ որով	• զ որովք
Հայցական	• զ որ	• զ որս
Պատմական	• զ որմէ , կամ զ որոյ	• զ որոց
Բացատրական	• յ որմէ , կամ յ որոյ	• յ որոց
Տրական	• որուժ , կամ առ որ	• որոց , առ որս
Ներգոյական	• յ որուժ , կամ յ որ	• յ որս

Յարաբերականս Որ՝ երբեմն կը ճատմամբ դնի Ո :

և հօլովի ըստ օրինակի հարցականին այսպէս :

Եղական . Յոբնական .

Ուղղական .	Ո	•	Ոյք	•
Սեռական .	ոյք	•	ոյց	•
Վարժական .	իւ	•	իւիք , կամ որովք .	
Պարստական .	զիւ	•	զիւիք , կամ զորովք .	
Հայցական .	զո	•	զոյս	•
Պատմական .	զուամէ	•	զոյց	•
Բացատրական .	յուամէ	•	յոյց	•
Տրական .	ուամ	•	ոյց	•
Ներգոյական .	յուամ	•	յորս	•

Յարաբերական դերանուանքս Որ և Ո , մինչ ունիցին ՚ի վր՝ զհարցական նշանս՝ շէշտ կամ պարոյկ , կոչին հարցական անուն . բայց մինչ սոսկապէս յառաջ բերեն զբառս ինչ , և դնին ՚ի տեղի նոցա , կոչին Յարաբերական դերանուն :

Գ Լ Ո Ի Խ Գ

Բ Ա Յ

Այն է մասն բանի , որ զլինելուի , կամ զառնելու թի , կամ զկրելու թի նշանակէ ժամանակաւ , թուով , և դիմօք :

Պարագայք բայից եօթն են . Սեռ . Ժամանակ . Դէմք . Թիւ . Չե . Տեսակ , և Եղանակ :

Սեռք բայից ,

ա . Սեռք են չորք . Էական . Ներդործական . Արաւարական , և Չէզոքական :

Իսահանն է, որ նշանակէ միայն զգոլն և զլինելու թիւն
երկն յինքեան . և են չորեքին բայքս այսոքիկ՝ Ամ,
Գոմ, Եղանիմ, Լինիմ:

Ներգործականն է, որ նշանակէ զներգործութիւն ՚ի վր
այլոց, կամ առ այլ եղեալ . որպէ՛ս Ազատեմ, լուսանամ,
հեղում, ևն:

Արաւորականն է, որ նշանակէ զկրելութիւն յայլմէ, որպէ՛ս
Ազատիմ, լուսանիմ, հեղանիմ, ևն:

Չէզոքականն է, որ նշանակէ զներգործութի գործողին
յինքեան ՚ի գործողն եղեալ . որպէ՛ս Ելանեմ, գնամ,
քաղցնում, նստիմ, ևն:

Ճամանակք բայից:

Ը. Մենայն ներգործութի, յմ լինելութի, առնելութի,
կրելութի՝ անկանին ընդ ժամանակաւ, և ՚ի ժամանակի
կատարին: Իսկ ժամանակն է երեք . Ներկայ . Անց-
եալ . Ապառնի:

Ներկայն է, որ զներգործութիւն ցուցանէ ՚ի նոյն կէտ
ժամանակի լինել . որպէ՛ս Ազատեմ, ազատես, ազատէ:

Անցեալն է, որ զներգործութիւն ցուցանէ արդէն եղել,
կամ սկսեալ . և է կրկին . Անցեալանկատար, որ զներգոր
ծութիւն ցուցանէ սկսեալ, այլ ոչ աւարտեալ . որպէ՛ս Ազա-
տէի, ազատիր, ազատեր . և Անցեալ կատարեալ, որպէ՛ս
զներգործութիւն ցուցանէ եղեալ և կատարեալ . որպէ՛ս
Ազատեցի, ազատեցեր, ազատեաց:

Ապառնին է, որ զներգործութիւն ցուցանէ դեռ լինելի
կամ առնելի . որպէ՛ս Ազատեցից, ազատեցես, ա-
զատեցէ:

Դեմք բայից:

Դ. Դեմք բայից են երեք . Առաջին . Երկրորդ .
Երրորդ:

Մաշին դէմք է այն , յորմէ է բանն , կամ որ խօսի .
որպէ՛ս Ազատեմ , ազատեցի , ազատեցից :

Երկրորդ դէմք է այն , առ որ է բանն , կամ ընդ որում
լինի խօսելն . որպէ՛ս Ազատես , ազատեցեր , ազատեսցես :

Երրորդ դէմք է այն , զորմէ է բանն , կամ վն որոյ լի-
նի խօսել . որպէ՛ս Ազատէ , ազատեաց , ազատեսցէ :

Չէք բայից :

Չ . Չէք բայից ըն անուան են երկու . Պարզ և Բարդ :
Մ . յս պարագայ ոչ է յատուկ բային . այլ առնու յան-
ուանէ՛ յորմէ է ձևացեալ :

Ուստի Պարզ բայն է , որ կազմեալ է ՚ի պարզ անուանէ .
որպէ՛ս Գործ , գործեմ . Սէր , սիրեմ . Չայն , ձայնեմ :
Բարդ բայն է , որ կազմեալ է ՚ի բարդ անուանէ . որպէ՛ս
Բարեգործ , բարեգործեմ . Պատուասէր , պատուասի-
րեմ . Քաղցրաձայն , քաղցրաձայնեմ :

Նոյնպէս եթէ անունն բաղադրեալ իցէ , բայն ևս ասի
բաղադրեալ . որպէս՝ Տկար , տկարանամ . Անիրաւ ,
անիրաւիմ . Տժգոհ , տժգոհիմ :

Տեսակք բայից :

Է . Տեսակն է երկու . Նախատիպ և Ածանցեալ :
Նախատիպ են , որ կան ՚ի նախկին նշանակուէ իւրեանց ,
թէ պարզ իցեն նոքին , թէ բարդ , և թէ բաղադրեալ .
որպէ՛ս Ճեմեմ . մերձենամ . պէսպիսանամ . տկարանամ :

Ածանցեալ են , որ ՚ի ձեռն ամանցանակերտ մասնկանս
ոչան՝ ամեալ են յանպիսի որպիսութի , որ ոչ միայն
զգործողութի առնողին՝ այլ և զգործել կրողին ՚ի ներգոր-
ծելոյ անտի արարողին նշանակէ . որպէ՛ս Ճեմեցոցանեմ .
մերձեցոցանեմ . զայրացոցանեմ . պէսպիսացոցանեմ .
տկարացոցանեմ . և այսպիսի ամանցեալ բայք՝ կոչին
Անցողական :

Ընցողական բայք սովորաբար կաղմին ՚ի չէզոքականաց .
և այն՝ ՚ի կատարեալ ժամանակէ նոցին . յորոց ՚ի բաց
յապաւեալ վերջին ճայնաւորս տառս՝ է , կամ վանկս
այ կամ էայ , յորի մասնիկս ուշանէի . 170 :

Վմայեմ , ամայեցի . ամայեցոյանէի : } ամեմ , յամեցի .
յամեցոյանէի : Վմրանամ , ամրացայ . ամրացոյանէի :
Վրբենամ , արբեցայ . արբեցոյանէի : Սաաչիմ , մատ-
եայ . մատոյանէի : Փախչիմ , փախեայ . փախոյանէի :
Յայսմ կանոնէ խոտորի՝ չէզոքական բայս Երկնչիմ .
որոյ կատարեալն է Երկեայ . իսկ անցողականն ոչ լինի
Երկոյանէի . այլ՝ Երկեցոյանէի :

Թիւք բայից :

Ճ . Թիւն է երկու . Եզական և Յոքնական :
Եզականն է , որ զներգործուի միոյ ուրուք ցուցանէ .
որպէս՝ Ազատեմ , ազատես , ազատէ :
Յոքնականն է , որ զներգործութի բազմաց ցուցանէ .
որպէս՝ Ազատեմք , ազատեք , ազատեն :

Եզանակ բայից :

Է . Եզանակն է չորս . Սահմանական . Հրամայական .
Ստորադասական , և Աներևոյթ :
Սահմանականն է , որ զներգործուին ցուցանէ բացար-
ձակ և որոշակի որոյ թէ հաստատելով . որոյ՝ Ազատեմ ,
ազատեցի , ազատեցից :
Հրամայականն է , որ զներգործութին ցուցանէ ըստ
կերպի խնդրելոյ կամ արգելման . ուր՝ Ազատես , մի ա-
զատեր . ազատեցէք , մի ազատեք :
Ստորադասականն է , որ զներգործուին ցուցանէ պայ-
մանաւ իւր ունեւ զկախումն , և սպասել այլոյ բայի
առ՚ի կապիւ ընդ նմա . որպէս՝ Ազատիցեմ , ազատի-
ցես , ազատիցէ :

Ըներևոյթն է, որ զներդործուին սոսկապէս և անորոշակի ցուցանէ՝ առանց ժամանակի, թուոյ, և դիմաց .
որպէս՝ Ազատել . լուանալ . հեղուլ :

Ը. Յայցանէ սահմանական եղանակն ունի ամբողջ զերիս ժամանակս, զդէմն, և զթիւս :

Հրամայական եղանակն ունի միայն զներկայ, և զապառնի ժամանակսն . սա ոչ ունի զանցեալ ժամանակ, զի վնանցեալ ներդործուէ ոչ լինի հրամայել կամ արդելուլ :

Ունի և զերկոսին թիւսն, բայց եղականն ոչ ունի զառաջին դէմնն . վն զի խօսողն ոչ կարէ հրամայել ինքեան, բայց եթէ իբրև ընդ այլ խօսելով . իսկ յոքնականն ունի և զառաջին դէմնն . զի գոյ ընդ խօսողին և այլոք, որում կարէ հրամայել :

Ստորադասական եղանակն ունի ամբողջ զդէմնն և ըզթիւսն . բայց ՚ի ժամանակէն ունի միայն զներկայն և զապառնին :

Ըներևոյթ եղանակն է ը ինքեան առանց ժամանակի, թուոյ և դիմաց . վն որոյ և ըստ եզականին հոլովի իբրև զանուն ը երրորդ օրինակին, և յայնժամ կոչի ՚Կերբայ :

Եզական :

Ուղղական	•	Շարժել	•
Սեռական	•	շարժելոյ	•
Գործիական	•	շարժելով	•
Պարտական	•	զշարժելով	•
Հայցական	•	զշարժել	•
Պատմական	•	զշարժելոյ	•
Բայտարական	•	իշարժելոյ	•
Տրական	•	իշարժել	•
Ներդրական	•	իշարժելն	•

Թ. Վենայն բայք լեզուիս մերոյ՝ յառաջին դէմն սահմանականի ներկային եզերին ՚ի մի ՚ի շորից վերջաւո-

բուժէց տասի, որք են . է՛, ամ, սւ՛, ի՛ :

Բ՛ւնայն ներգործականք՝ և կէսք ՚ի չէզոքական բայից, որք կոչին ներգործակերպ չէզոքական, եզերին յերիս յայտոսիկ վերջաւորութիւնս . է՛, ամ, սւ՛ :

Ներգործականք, ուն՝ Ազատեմ՝ . լուանամ . հեղում . ևն :

Ներգործակերպ չէզոքականք, որն՝ Ելանեմ . ընթանամ . զարթնում . ևն :

Իսկ նամ կրաւորականք՝ և կէսք ՚ի չէզոքական բայից, որք կոչին կրաւորակերպ չէզոքական, կամ մասնաւոր անուամբ Չայնակրական, եզերին ՚ի վերջաւորութիւնս ի՛ :

Կրաւորականք, ուն՝ Շարժիմ . լուանիմ . հեղանիմ . ևն :

Կրաւորակերպ չէզոքականք, կամ որ նոյն է ձայնակրականք . որն՝ Նստիմ . կանգնիմ . փախչիմ . ևն :

Եւ շորեքին վերջաւորութիւնս այսոքիկ . է՛, ամ, սւ՛, ի՛, կոչին Լծորդութիւնք բայից :

Ժ . Բան և բայք ոմանք, որք յառաջին դէմն սահմանա կանի ներկային եզերին ՚ի վերջաւորութիւնս ի՛, որ սեպհական է կրաւորականաց . բայց նովին վերջաւորութիւն երբեմն իբրև ներգործական վարին և երբեմն իբրև կրաւորական . ունի են բայքս՝ Դատիմ . խօսիմ . ծնանիմ . կամիմ, ևն . և այսպիսի բայք կոչին Հասարակ :

Ժն . Բայն ՚ի գործ դնէ զպարագայս իւր . ք՛ զժամանակ . զթիւ . զդէմն, և զեղանակս՝ փոփոխութիւն իւրով ՚ի զանազան կերպս . և այս փոփոխութիւն՝ կոչին Խոնարհումն : Եւ որն փոփոխութիւն մի և նոյն անուան յինքեան՝ կոչին Հոլով . նոյնպէս փոփոխութիւն մի և նոյն բայի յինքեան՝ կոչին Խոնարհումն :

Եւ զն այնչափ են հոլովք, որչափ մի և նոյն անունն փոփոխի ՚ի սկիզբն կամ ՚ի վերջն, կամ յերկոսին . նոյնպէս այնչափ են խոնարհմունք, որչափ մի և նոյն բայն փոփոխի ՚ի զանազան դէմն և ՚ի ժամանակս և ՚ի թիւս :

Բայք՝ որք յառաջին դէմն սահմանականի ներկային ունին զնոյն և զմի Լծորդութիւն, գրեթէ միօրինակ խոնար-

Հին . զոր օրինակ՝ որք վերջաւորին ՚ի լծորդուծիս է՞ ,
խոնարհին ընդ օրինակօք Ազատեմի՞ն . ոնչի են բայքս ,
Շարժեմ . գործեմ . դիմեմ . ասեմ . հանեմ . զօրա-
ցուցանեմ . մատուցանեմ . և այլք բազումք :

Եւ որք վերջաւորին ՚ի լծորդուծիս ա՞յ , խոնարհին լծ օրի-
նակօք Լուանամի՞ն . ոնչի են բայքս , Բառնամ . բանամ .
խոստանամ . ազամ . արդարանամ . գթամ . ևն :

Եւ որք վերջաւորին ՚ի լծորդուծիս ա՞յ , խոնարհին լծ օրի-
նակօք Հեղումի՞ն . որպիսի են բայքս , Թողում .
առնում . ընում . ընկենում . ընթեռնում . զարթնում .
Թաքնում . ևն :

Վոյնպէս և որք վերջաւորին ՚ի լծորդուծիս ի՞նչ , խոնար-
հին ընդ օրինակօք Ազատեմի՞ն . որպի են ամ կրաւորա-
կան բայք , և որք կրաւորական ձայնիւ երբեմն իբրև
ներգործական վարին , որք Հասարակ կոչին . ոնչ՝ ճնա-
նիմ . սկսանիմ . շահիմ . ևն : Եւ կրաւորակերպ չէզո-
քականք , որք Չայնակրական անուանին . որպիսի են ,
Աշխատիմ . յօժարիմ . ցաւիմ . ևն :

Ժք . Խոնարհումն բայից է կրկին . Կանոնաւոր , և
Անկանոն :

Կանոնաւոր բայք են նօքին , որք ունին զամ ժամա-
նակս , զթիւս , զդէմն . և միակերպ կանոնաւ խոնար-
հին . որպէս՝ Ազատեմ , ազատեցի , ազատեա . լուա-
նամ , լուացի , լուա . հեղում , հեղի , հեղ . ուսանիմ ,
ուսայ , ուսիր :

Անկանոն բայք են նօքին , որք ոչ միակերպ կանոնաւ
խոնարհին . այլ կամ պակասին ՚ի ժամանակս ինչ , և կո-
չին Պակասաւոր . որպիսի են բայքս , Ուտեմ , կերայ ,
կեր . ըմպեմ , արբի , արբ . երթամ , չոգայ , էրթ . ևն :
Կամ եղանակք ինչ նոցա մեծապէս խոտորին ՚ի հասար-
ակ կարգէ , և կոչին Արտուղի . որպի՞ Առնեմ , արա-
րի , արա . դնեմ , եդի , դիր . լեմ , լուայ , լուր . ձա-
նայեմ , ծանեայ , ծանիր . յառնեմ , յարեայ , արի . ևն :

Եւ կամ ըստ հասարակ գործածուէ յառաջին և յերկրորդ դէմնն պակասին, և միայն երրորդ դիմօք վարին, և կոչին Գիմազուրի, կամ Անդէմ. որպէս՝ Պարտ է. պատշաճ է. ՚ի դէպ է. բարւոյք է. օրէնք են. պէտք են. ասի. լի. թուի. պիտի. ևն:

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ա

Ընդունելութիւն:

Ընդունելութիւնն ասին ձևացեալքն ՚ի բայից մասնկամբքն օշ կամ ող, էալ, լի, լոյ, սորա զգործողութիւնն նշանակեն որպէս զբայ. բայց աւանց թուոյ և դիմաց՝ միայն ցուցանեն զժամանակ. և իբրև զանուն ունին զթիւ և զհօլով. ևն:

Ներկայ. Ղաաօղ կամ աղաաող, աողի, զաւ. զայ, զօք. ըստ երկրորդ օրինակի. որպէս՝ Վարդ, կարգի:

Ընդէալ. Ղաատեալ, ազատելոյ, տելով, տելոյ, տելովք. ըստ երրորդ օրինակի. որպէս՝ Գետ, գետոյ:

Ըպառնի. Ղաատելոյ. նախդրիւ հոլովի: Ղաատելի, ազատելոյ, տելեալ. տելեայ. տելեօք.

ըստ չորրորդ օրինակի. ոն՝ Եկեղէցի, եկեղէցւոյ:

Ընդունելութիւնն չորրորդ է ՚ի կարգս մասանց բանի, որպէս տեսցի ՚ի տեղոջ իւրում. բայց յայն սակս համառօտիւ յիշեցաւ աստէն, զի դասառունն ՚ի տեսանէն ՚ի խոնարհմունս բայից զբայանուանս ինչ ընդունելութիւնն անուամբ նշանակեալ, ունիցի սակաւամասնեայ ծանօթութիւն զնոցանէ:

ՅՕԴՈՒԱԾ . Բ

Ընդունարհմունք բայից չորից լծորդութեց՝ հանդերձ եղանակաւ և ժամանակաւ և թուով և դիմօք:

Խոնարհումն հական բայից :

Վական բայք են միայն չորքս այսորիկ . Եմ . Գում .
 Եղանիմ . Լինիմ . և չորքքին ևս են պակասաւորք , կամ
 ըստ եղանակին , կամ ըստ ժամանակին , կամ ը գլմաց ,
 կամ ըստ թուոց . որպէս երևի յառաջիկայդ :

Եմ . պէնի :

Սահմանակն եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Ելական . Եմ , ես , է , պէնի , սէն սին , օտըր .
 Գրանական . եմք , էք , են . պիշիչ , սիշիշիչ , օնշարարար :

Անցեալ անկատար :

Ել . Եի , էիր , էր . Իտի , Իտին , Իտի .
 Գր . Էսք , Էիք , Էին . Իտի , Իտինիչ , ըտըար :

Հրամայական , Ներկայ :

Ել . Ե՛ր . (որպէս սղջ էր) օ՛լ . (նիճէ՛ սուղ օլ) .
 Գր . Երա՛ք . (որպէ՛ սղջ էրուք) օլու՛ն . (նիճէ՛ սուղ օլու՛ն) :

Ստորադասական :

Ել . Իցեմ , իցես , իցէ . օլում , օլումն , օլում .
 Գր . իցեմք , իցեք , իցեն . օլումք , օլումնըչ , օլումար .
 Ինիւրեայի . Ել , Էլոյ , Էլով . օլումք :
 Ինիւրեայի . { Ինցեալ . Եալ . օլումչ :
 { Իպտուի . Եւոց . օլումք :

Գում . վարլի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Ել . Գում , գոս , գոց . վարլի , վարլն , վար .
 Գր . գումք , գոք , գոն . վարլչ , վարլնըչ , վարարար :

Անցեալ անկատար :

Ել . Գցիւր , գցուր . վարլարն , վարլար .
 Գր . , , , գցին , վարլարար :

Ստորագասական :

Եւ . Վաւցէ . վարլաս : Յո՛ւ . Վաւցէն . վարլասար :
 Լնէրեայի . Վաւ . գոլայ , գոլով . վար օլմի :
 Բնդասնէլուի . Ներկայ . Վայօղ , գոյօղի , դաւ . վարլ :
 Օջլ պակասորդն եղանակաց Լւրոց փոխ առնու ՚ի
 միւս էական բայից :

Եղանիմ . օլմարում :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եղաի . Եղանիմ , Եղանիս , Եղանի .
 օլմարում , օլմարումն , օլմար .
 Յո՛ւնաի . Եղանիմք , Եղանիք , Եղանին .
 օլմարում , օլմարումնու , օլմարի :

Անցեալ անկատար :

Եւ . Եղանէի , Եղանէիր , Եղաներ .
 օլմարում , օլմարումն , օլմարում .
 Յո՛ւ . Եղանէար , Եղանէիր , Եղանէին .
 օլմարումի , օլմարումնու , օլմարումար :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ . Եղէ , Եղեր , Եղև .
 օլմում , օլմումն , օլմում .
 Յո՛ւ . Եղար իմ Եղեար , Եղէք իմ Եղեայք , Եղեն .
 օլմումի , օլմումնու , օլմումար :

Ապառնի :

Եւ . Եղէց , Եղիցիս , Եղիցի .
 օլմարում , օլմարումն , օլմարում .
 Յո՛ւ . Եղիցուք , Եղիցիք , Եղիցին .
 օլմարումի , օլմարումնու , օլմարումար :

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ . Եղի՛ր , մի՛ Եղանիր , Եղիցի՛ .
 օլ՛ , օլ՛ի , օլմումն .

Յ՝ . Եղերնւք՝ մի՛ Եղանիր , Եղեցինս .
 օլուհնուչ՝ օլուհնուչ , օլուհնուչ :

Ապառնի :

Եւ . Եղեցի՛ր՝ Եղանի՛ցի՛ր՝ Եղեցիս , Եղեցի .
 օլուհն , օլուհն :

Յ՝ . Եղեցնւք , Եղեցիք . Կ՛մ Եղանի՛ցիք , Եղեցինս .
 օլուհն , օլուհնուչ , օլուհնուչ :

Ստորագասական :

Եւ . Եղեցի՛մ Կ՛մ Եղանիցի՛մ , Եղեցիս , Եղեցի .
 օլուհն , օլուհն , օլուհն :

Յ՝ . Եղեցի՛մք Կ՛մ Եղանիցի՛մք , Եղեցիք , Եղեցինս .
 օլուհն , օլուհնուչ , օլուհնուչ :

Ընէրեացի . Ըղանել , Եղանելոց , Եղանելով . օլուհն :

Ընդհանի . { Ընդեալ . Ըղեալ . օլուհն .
 Ընդհանի . Ըղանելոց , Եղանելի . օլուհնուչ :

Ընիմ . օլուհնուչ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ . Ընիմ , Ընիս , Ընի .
 օլուհնուչ , օլուհնուհն , օլուհն :

Յ՝ . Ընիմք , Ընիք , Ընին .
 օլուհնուչ , օլուհնուհնուչ , օլուհնուչ :

Անցեալ անկատար :

Եւ . Ընէի , Ընէիր , Ընէր .
 օլուհնուհնուչ , օլուհնուհնուհն , օլուհնուհնուչ :

Յ՝ . Ընէաք , Ընէիր , Ընէին .
 օլուհնուհնուչ , օլուհնուհնուհնուչ , օլուհնուհնուհնուչ :

Կատարեալն ընդ ի բայէն՝ Եղանիմ :

Ապառնի :

Եւ . Ըցիմ , Ըցիս , Ըցի .
 օլուհն , օլուհն , օլուհն :

Յ՞՞՞ • լեցուք , լեցիք կամ լեջեր , լեցին
 օլալը՛ , օլաւը՛նը , օլաւ-նւար
 Հրամայական , Ներկայ

Եւ • Ի էր՝ մի լինիք , լցի՛
 օ՛լ

Յ՞՞՞ • լերուք՝ մի լինիք , լեցին
 օլու-նու-ը՛ , օլաւը՛նը , օլաւ-նւար
 Ապառնի :

Եւ • Ի լջեր կամ լնիջեր կամ լցիս , լցի
 օլաւը՛ն , օլաւ-ն

Յ՞՞՞ • լցուք , լջեք կամ լնիջեք , լեցին
 օլալը՛ , օլաւը՛նը , օլաւ-նւար
 Ստորադասական :

Եւ • Ի ինիցիմ , լնիցիս , լնիցի
 օլաւ , օլաւն , օլաւ

Յ՞՞՞ • լնիցիմք , լնիցիք , լնիցին
 օլաւք , օլաւնը , օլաւար

Ընդհանրապէս • Ի ինեւ , լնեւ , լնելով • օլաւք
 Ի, էրիս • Ի ինօղ • օլաւն

Ընդհանրապէս • Ի նցեալ • Ի իեալ , կամ լեալ • օլու-ը
 Ի պառնի • Ի ինելի , լնելոց • օլաւաւք

Ընդհանրապէս թիւս լեալ կամ լեալ՝ ըստ եզականին և
 ըստ յոքնականին նախդրիւ հօլովին :

Յ Օ Դ Ի Ա Ճ . Գ

Խոնարհմունք կանոնաւոր բայից առաջին լծորդուես Եմ :

Ըստ լծորդութիւն ունի զերիս օրինակս . զի բայք որք
 ընդ սովաւ խոնարհին , վերջաւորութիւն առաջին գիմաց
 կաւարեալ ժամանակին իւրեանց յերիս որոշին :

Մն զի ոմանք ՚ի նոցանէ վերջանան էցի , որպէս՝ Ազա-

տեմ՝, ազատեցի • ոմանք միայն է՝ որպէս՝ Հատանեմ՝,
 Հատի • և ոմանք ուրիշ, որպէս՝ Հաշտեցուցանեմ՝, Հաշ-
 տեցուցի :

Օրինակս սոցա գիցուք կարգաւ առաջի ՚ի ներդոր-
 ծական բայից հանդերձ կրաւորականօք իւրե՛նց, նշանա
 կեալ ընդ իւրաքանչիւր օրինակօք և զէզորքական բայսն՝
 որք նման են սոցա, և ընդ սրբօք խոնարհին :

Օ Ր Ի Ն Բ. Կ • Բ.

Ներգործական • Բ. զատեմ • Գ. ընթացի :

Սահմանական եղանակ, Ներկայ ժամանակ :

Եւ • Բ. զատեմ, ազատես, ազատե
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի
 Յ. • ազատեմք, ազատեք, ազատեն
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի :

Անցեալ անկատար :

Եւ • Բ. զատի, ազատիր, ազատի
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի
 Յ. • ազատեաք, ազատիք, ազատին
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ • Բ. զատցի, ազատցիր, ազատցայ
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի
 Յ. • ազատցաք, ազատցիք, ազատցին
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի :

Ապանի :

Եւ • Բ. զատցից, ազատցես, ազատցե
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի
 Յ. • ազատցուք, ազատցիք, ազատցեն
 Գ. ընթացի, Գ. ընթացին, Գ. ընթացի :

352

Հրամայական, 'Ներկայ:

Եւ . Լ՛զատեա՛ մի՛ ազատեր , ազատեսցէ՛ .
 Գո՛րբնա՛ր՝ Գո՛րբնա՛րմա (, Գո՛րբնա՛րսա՛րն .

Յո՛ւ . ազատեցէ՛ք՝ մի՛ ազատէք , ազատեսցեն՛ .
 Գո՛րբնա՛րըն՛ըն՛ Գո՛րբնա՛րմայըն՛ըն՛ Գո՛րբնա՛րսըն՛ըն՛ :

Ապառնի:

Եւ . Լ՛զատեսց՛նիր Կ՛մ ազատեսցէ՛ս , ազատեսցէ՛՛ .
 Գո՛րբնա՛ր , Գո՛րբնա՛րսա՛րն .

Յո՛ւ . ազատեսցն՛ւք , ազատեսցնի՛ք , ազատեսցեն՛ .
 Գո՛րբնա՛րալ՛ն , Գո՛րբնա՛րսա՛րնըն՛ , Գո՛րբնա՛րսըն՛ըն՛ :

Ստորագոսական:

Եւ . Լ՛զատիցե՛մ , ազատիցես , ազատիցէ՛ .
 Գո՛րբնա՛րսա՛մ , Գո՛րբնա՛րսա՛ն , Գո՛րբնա՛րսա՛ .

Յո՛ւ . ազատիցե՛մք , ազատիցէ՛ք , ազատիցեն՛ .
 Գո՛րբնա՛րսա՛մ , Գո՛րբնա՛րսա՛նըն՛ , Գո՛րբնա՛րսա՛լար :

Լ՛նէրե՛ոյն . Լ՛զատե՛լ , ազատե՛լոյ , լու՛լ . Գո՛րբնա՛րսա՛մ :
 Բ՛նդո՛նէ . } Լ՛նէրէ՛ոյ . Լ՛զատօղ . Գո՛րբնա՛րըն՛ըն՛ .

Լ՛նգե՛ալ . Լ՛զատե՛ալ . Գո՛րբնա՛րնա՛լ .
 Լ՛նսա՛նի . Լ՛զատե՛լոց . Գո՛րբնա՛րսա՛մա՛մ :

Վախնիք զյոքնակի հրամայականն Ազատեցէ՛ք , վարեին
 փոխանակ կատարելոյն Ազատեցիք . և առ որոշելոյ ՚ի
 միմեանց՝ զկատարեալն առանց շեշտի գրեին . իսկ ՚ի վն
 հրամայականին յաւելուին և զշեշտանշան : Բայց որով
 հետև այժմ՝ կատարեալն սորա սովորաբար ՚ի կիր ար-
 կանի Ազատեցիք , ըստ այնմ՝ եզաւ և ՚ի սմին :

ՕՐԻՆՆԵՆԿ . Լ.

Արա՛սրահան . Լ՛զատի՛մ . Գո՛րբնա՛լարո՛մ :

Սահմանական եզանակ , 'Ներկայ ժամանակ :

Լ՛զատի՛մ , ազատիս , ազատի՛ .
 Գո՛րբնա՛լարո՛մ , Գո՛րբնա՛լարո՛սա՛ն , Գո՛րբնա՛լար :

ազատիմք , ազատիք , ազատին
 Գորբնուլուրուս , Գորբնուլուրուսնուս , Գորբնուլուրուլար
 Անցեալ անկատար :

Ղառախի , ազառախի , ազառախ
 Գորբնուլուրուսուս , Գորբնուլուրուսուսն , Գորբնուլուրուսուս
 ազառախութ , ազառախիք , ազառախին
 Գորբնուլուրուսուսս , Գորբնուլուրուսուսնուս , Լուրուսուլար
 Անցեալ կատարեալ :

Ղառախայ , ազառախար , ազառախալ
 Գորբնուլուսուս , Գորբնուլուսուսն , Գորբնուլուսուս
 ազառախարք , ազառախայք , ազառախան
 Գորբնուլուսուսս , Գորբնուլուսուսնուս , Գորբնուլուսուլար
 Ազարնի :

Ղառախայց , ազառախցիս , ազառախցի
 Գորբնուլուսլի , Գորբնուլուսլին , Գորբնուլուսն
 ազառախցութ , ազառախջիք , ազառախցին
 Գորբնուլուլի , Գորբնուլուլինլուլ , Գորբնուլուսնլար
 Հրամայական , Ներկայ :

Ղառախաց՝ մի ազառախ , ազառախցի
 Գորբնուլ՝ Գորբնուլուս , Գորբնուլուսն
 ազառախարոսք՝ մի ազառախ , ազառախցին
 Գորբնուլուսնուլ՝ Գորբնուլուսլուլլուլ , Գորբնուլուսնլար
 Ազարնի :

Ղառախսլիք իմ ազառախիք իմ ազառախցիս , ազառախցի
 Գորբնուլ , Գորբնուլուսն
 ազառախցութ , ազառախսլիք , ազառախցին
 Գորբնուլուլի , Գորբնուլուսնուլ , Գորբնուլուսնլար
 Ստորագասական :

Ղառախցիմ , ազառախցիս , ազառախցի
 Գորբնուլուրուսուս , Գորբնուլուրուսն , Գորբնուլուրուս

Ճեմեմ	,	մեցի	,	մեւ	.	էկզիւնէ	.
յամեմ	,	մեցի	,	մեւ	.	էէճիւնէ	.
նիրհեմ	,	հեցի	,	հեւ	.	սոյսգլում	.

Արաւորակերպ շեղորակա՛նք ,
որք ըստ օրինակի կրաւորականին խոնարհին :

Լ շխատիմ	,	տեցայ	,	տեւց	.	չալըլում	.
բնակիմ	,	կեցայ	,	կեւց	.	օխարադ էլնէ	.
դադարիմ	,	րեցայ	,	րեւց	.	սոսում	.
հաշտիմ	,	տեցայ	,	տեւց	.	պարըլում	.
հրաժարիմ	,	րեցայ	,	րեւց	.	վաղ էլնէ	.
յազիմ	,	դեցայ	,	դեւց	.	սոյսգլ	.

Հասարակ բայք :

Բարբառիմ	,	ուեցայ	,	ուեւց	.	սէօյլնէ	.	վէ սէօյլնէնէ	.		
դատիմ	,	տեցայ	,	տեւց	.	շէրասլ	.	էսնէ	.	վէ շէրասլնէ	.
խորհիմ	,	հեցայ	,	հեւց	.	տիշիւնէ	.	տիշիւնէնէ	.		
խօսիմ	,	սեցայ	,	սեւց	.	սէօյլնէ	.	վէ սէօյլնէնէ	.		
կամիմ	,	մեցայ	,	մեւց	.	իսլէնէ	.	վէ իսլէնէնէ	.		
հաւանիմ	,	նեցայ	,	նեւց	.	պէյէնէ	.	վէ պէյէնէնէ	.		

Լ յս հասարակ բայք յաւեա վարին իբրև ներգործական . ուստի ՚ի վարիլն կրաւորական նշանակուք՝ էական բայիւ դնին . ի՞նչ . Բարբառեալ լինիմ . դատեալ լինիմ . ծնեալ եղէ . ուսեալ եղէ . ևն :

ՕՐԻՆԱԿ . Բ

Ներգործական . Հատանեմ . Էսէրիմ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ	,	Հատանեմ	,	Հատանես	,	Հատանէ	.
	,	Էսէրիմ	,	Էսէրիմն	,	Էսէր	.

Յ^ո • Հատանեմք , Հատանէք , Հատանեն
 +հսէրիչ , +հսէրսինիչ , +հսէրէր

Անցեալ անկառար :

Եւ • Հատանէի , Հատանէիր , Հատանէր
 +հսէրիտի , +հսէրիտին , +հսէրիտի

Յ^ո • Հատանէարք , Հատանէիրք , Հատանէին
 +հսէրիտի , +հսէրիտինիչ , +հսէրիտիչեր

Անցեալ կատարեալ :

Եւ • Հատի , Հատեր , Էհատիմհատ
 +հստի , +հստին , +հստի

Յ^ո • Հատարք , Հատիրք , Հատին
 +հստի , +հստինիչ , +հստիչեր

Ապառնի :

Եւ • Հատից , Հատցես , Հատցէ
 +հսիցի , +հսիցին , +հսիցին

Յ^ո • Հատցուք , Հատջերիմհատանիջեր , Հատցեն
 +հսիցի , +հսիցինիչ , +հսիցինչեր

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ • Հատմի , Հատաներ , Հատցի
 +հսմի , +հսմե , +հստին

Յ^ո • Հատեք , Հատանէք , Հատցեն
 +հսիցինիչ , +հսիցինիչիչ , +հստինչեր

Ապառնի :

Եւ • Հատջերիմհատանիջեր , Հատցի
 +հսմի , +հստին

Յ^ո • Հատցուք , Հատջերիմհատանիջեր , Հատցեն
 +հսիցի , +հսիցինիչ , +հստինչեր

Ստորագասական :

Եւ • Հատանիցեմ , Հատանիցես , Հատանիցի
 +հսիցիսի , +հսիցիսին , +հսիցիսի

Յո՛ւ .	Հատանիցեմք	Հատանիցէք	Հատանիցեն	•
	հեւերսէ՛	հեւերսէնի՛ւ	հեւերսէլէր	•
Ընէրևոյն .	Հատանել	Հատանելոյ	լով .	հեւե՛
				•
Բնդոսնելութի .	{	Ղերկոյ .	Հատանող	հեւի՛ճի
		Ընցեալ .	Հատեալ	հեւիլի՛ւ
		Ըստոսնի .	Հատանելոց	հեւի՛ճի

ՕՐԻՆԸԿ • Բ

Արաւորական . Հատանիմ . հեւիլերի՛ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ .	Հատանիմ	Հատանիս	Հատանի	•
	հեւիլերի՛	հեւիլերսին	հեւիլեր	•
Յո՛ւ .	Հատանիմք	Հատանիք	Հատանին	•
	հեւիլերի՛	հեւիլերսինի՛ւ	հեւիլերէր	•

Անցեալ անկատար :

Եւ .	Հատանէի	Հատանէիր	Հատանէր իմ	Հատանիւր	•
	հեւիլերի՛	հեւիլերի՛	հեւիլերի՛	հեւիլերի՛	•
Յո՛ւ .	Հատանէաք	Հատանէիք	Հատանէին	•	
	հեւիլերի՛	հեւիլերի՛նի՛ւ	հեւիլերի՛լէր	•	

Անցեալ կատարեալ :

Եւ .	Հատայ	Հատար	Հատաւ	•
	հեւիլսի՛	հեւիլսին	հեւիլսի	•
Յո՛ւ .	Հատարք	Հատայք	Հատան	•
	հեւիլսի՛	հեւիլսինի՛ւ	հեւիլսիլէր	•

Ապառնի :

Եւ .	Հատայց	Հատցիս	Հատցի	•
	հեւիլցի՛	հեւիլցին	հեւիլցի	•
Յո՛ւ .	Հատցուք	Հատանիջիք	Հատցին	•
	հեւիլցի՛	հեւիլցինի՛ւ	հեւիլցիլէր	•

լուծանեմ, լուծի, լուծեր, ելոյծ . հր, լոյծ . չեօրկէ .
 խածանեմ, խածի, խածեր, եխած . հր, խած . ըսրբափ .
 կիզանեմ, կիզի, կիզեր, եկէզ . հր, կէզ . եսփափ .
 հանեմ, հանի, հաներ, եհան կամ հան . հր, հան . չրփարբափ
 մուծանեմ, մուծի, մուծեր, եմոյծ կամ մոյծ .
 հր, մոյծ . սօփափ .
 սպանանեմ, սպանի, սպաներ, սպան . հր, սպան .
 էօրտիւրկէ .
 տեսանեմ, տեսի, տեսեր, ետես . հր, տես . չեօրկէ .
 ցուցանեմ, ցուցի, ցուցեր, եցոյց կամ ցոյց . հր, ցոյց .
 չեօրկէրկէ .
 օծանեմ, օծի, օծեր, եօծ կամ օծ . հր, օծ . ետաշլափ :

Սմանք խոտորին ՚ի ժամանակս ինչ, և ոմանք պակասին :

Երգիծանեմ, երգիծի, երգիծեր, եիւրկէ աճընափ .
 զատանեմ, զատի, զատեր, հր, զատեա . աչըրբափ .
 լիզանեմ, լիզի, լիզեր, հր, լիզեա . ետաշլափ .
 հեղուսեմ, հեղուսի, զուսեր, հր, զուսեա . իրիտափ .
 ուռգանեմ, ուռգի, ուռգեր, . սուլափ .
 վարկանեմ, վարկի, վարկեր, հր, վարկեա . լահիւն էրկէ .
 վերլուծանեմ, վերլուծի, վերլուծեր, . հր, վեր-
 լուծեա . սեօրկէ :

Սմանք ՚ի բայից աստի երբեմն ՚ի բաց Թողէլ զմասնիկս
 ան, խոնարհին ըստ օրինակի Սղատեմ բային . զժ :

Ընիծեմ	,	անիծեցի	,	անիծեա	.
դիզեմ	,	դիզեցի	,	դիզեա	.
եղծեմ	,	եղծեցի	,	եղծեա	.
լուծեմ	,	լուծեցի	,	լուծեա	.
կիզեմ	,	կիզեցի	,	կիզեա	.

Ներգործակերպ չեզոքակա՞նք :

Բնցանեմ, անցի, անցեր, եանց կամ անց . հր, անց . չեփէ .

Ելանեմ , Ելի , Ելեր , Ել . հր , Ել . շրճիմֆ .
 Իջանեմ , Իջի , Իջեր , Եջ . հր , Եջ . Էնֆ .
 Համբերեմ , Համբերի , Համբերեր , Համբեր . հր ,
 Համբեր . սոպըր Էնֆ .
 մտանեմ , մտի , մտեր , Էմուտ Կմ մուտ . հր , մուտ . Իրֆ .
 Հասանեմ , Հասի , Հասեր , Էհաս կամ հաս . հր , հաս .
 ԷԷԻԷՆԷ .
 Հեծանեմ , Հեծայ , Հեծար , Հեծալ . հր , Հեծիր . ԿԷնֆ .
 յանցանեմ , յանցայ , յանցար , յանցալ . հր ,
 յանցիր . Գապահմ Էնֆ .

Արաւորակերպ չեզոքականք :

Անկանիմ , անկայ , անկար , անկիր . ԿԷնֆ .
 բուսանիմ , բուսայ , բուսար , բուսիր . ԿԷնֆ .
 զբօսանիմ , զբօսայ , զբօսար , զբօսիր . սէֆալանիմֆ .
 մածանիմ , մածայ , մածար , մածիր . Էափըլիմֆ .
 ջեռանիմ , ջեռայ , ջեռար , ջեռիր . ըսընիմֆ .
 սնանիմ , սնայ , սնար , սնիր . ԿԷնֆ .

Այսպէս խոնարհին և չեզոքական բայք , որք չի վերջանան ,

Արկնչիմ , Էրկեայ , Էրկիր , Էրկուցեալ . Գօրճիմֆ .
 Թաքչիմ , Թաքեայ , Թաքիր , Թաքուցեալ . Ինչէնֆ .
 Թռչիմ և Թռանիմ , Թռեայ , Թռիր , Թռուցեալ . ս-չիմֆ .
 կորնչիմ , կորեայ , կորիր , կորուսեալ . Գալըսօլիմֆ .
 մատչիմ , մատեայ , մատիր , մատուցեալ . Էափըլիմֆ .
 մարանչիմ , մարտեայ , մարտիր , մարտուցեալ . Շէնչէնֆ .
 հանդչիմ , հանդեայ , հանդիր , հանդուցեալ . բահմլանիմֆ .
 փախչիմ , փախեայ , փախիր , փախուցեալ . Գալիմֆ .

Ատորադասականք սոցա կրկին կերպիւ լինին . Կ՞ :

Արկիցեմ , և Էրկնչիցիմ . Թաքիցեմ , և Թաքչիցիմ .
 Թռիցեմ , և Թռչիցիմ . կորիցեմ , և կորնչիցիմ .

մատիցեմ , և մատչիցիմ • մարտիցեմ , և մարանչիցիմ •
 հանգիցեմ , և հանգչիցիմ • փախիցեմ , և փախչիցիմ •

Հասարակ բայք :

Չնանիմ , ծնայ , ծնիր • րոզուբնիափ , րոզուբնիափ •
 ուսանիմ , ուսայ , ուսիր • էօլբէնիէփ , էօլբէնիչիփ •
 սկսանիմ , էմսկսիմ , սկսայ , սկսիր • պաշումիփ , պաշանիփ •
 վարկանիմ , վարկայ , վարկիր • կամ վարկեաւ , վարկեալ
 կամ վարկուցեալ • սայնիփ , սայլիփ •
 տանիմ , տարայ , տար , տարեալ • իէօբէրբիփ , իէօ-
 բէրբիչիփ •

Ստորագասականք սոցա ևս լինին կրկին կերպիւ :

Չնցիմ , և ծնանիցիմ • ուսցիմ , և ուսանիցիմ •
 վարկիցեմ , և վարկանիցիմ • տարցիմ , և տանիցիմ •

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ճ • Դ

Անցողական բայք :

Օ Ր Ի Ն Ա Կ • Գ

Հաշտեցուցանեմ • պարբարբարբ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Հաշտեցուցանեմ , հաշտեցուցանես , հաշտեցուցանէ •
 պարբարբարբ • պարբարբարբն • պարբարբարբ •
 հաշտեցուցանեմք , հաշտեցուցանէք , հաշտեցուցանեն •
 պարբարբարբարբ • պարբարբարբարբն • պարբարբարբարբ •

Անցեալ անկատար :

Հաշտեցուցանէի , հաշտեցուցանէիր , հաշտեցուցանէր •
 պարբարբարբարբի • պարբարբարբարբն • պարբարբարբարբ •
 հաշտեցուցանեաք , հաշտեցուցանէիք , հաշտեցուցանէին •
 պարբարբարբարբի • պարբարբարբարբն • պարբարբարբարբարբ •

Անցեալ կատարեալ

Հաշտեցուցի , հաշտեցուցեր , հաշտեցոյց ,
 պարելաբարձ , պարելաբարձն , պարելաբարձ
 հաշտեցուցար , հաշտեցուցիք , հաշտեցուցին
 պարելաբարձի , պարելաբարձնու , պարելաբարձուր :

Ապառնի :

Հաշտեցուցից , հաշտեցուցես , հաշտեցուցե .
 պարելաբարձի , պարելաբարձնի , պարելաբարձնի .
 հաշտեցուցուցիք , հաշտեցուցիքիմ գուցանիլիք , ցուցեն
 պարելաբարձի , պարելաբարձնու , պարելաբարձնուր :

Հրամայական , Ներկայ :

Հաշտեցի՝ մի՛ հաշտեցուցաներ .
 պարելաբարձնի՛ , պարելաբարձնարձն .
 հաշտեցուցէ՛ք , մի՛ հաշտեցուցանէք .
 պարելաբարձնու՛ , պարելաբարձնարձնու :

Ապառնի :

Հաշտեցուցիքիմ գուցանիլիքիմ գուցես , ցուցե՛ .
 պարելաբարձնի , պարելաբարձնի :
 հաշտեցուցուցիք , հաշտեցուցէ՛քիմ գուցանիլիք , ցուցե՛ն .
 պարելաբարձնի՛ , պարելաբարձնու , պարելաբարձնուր :

Ստորադասական :

Հաշտեցուցանիցեմ , հաշտեցուցանիցե : , ցուցանիցե .
 պարելաբարձնամ , պարելաբարձնան , պարելաբարձնու .
 հաշտեցուցանիցեմք , հաշտեցուցանիցէք , ցուցանիցեն .
 պարելաբարձնամք , պարելաբարձնանու , պարելաբարձնուր :

Ընդհանր . Հաշտեցուցանել , լոյ , լով . պարելաբարձնի :
 Բնութ . { Ընդհանր . Հաշտեցուցանող . պարելաբարձնի .
 Ընդհանր . Հաշտեցուցեալ . պարելաբարձնու .
 Ընդհանր . Հաշտեցուցնելոց . պարելաբարձնուր :

Արաւորական սորա դուն ուրէք ՚ի դործ ածի . ուր :
 Հաշտեցուցանիմ , հաշտեցուցայց , հաշտեցուցանիմք , լա :

Մ. Եւ փոխան նորա դնի չէզոքականն , որպէս՝ Հաշտիմ ,
 Հաշտեցայ , Հաշտեցայց , Հաշտիցիմ . ևն :

Որպէս՝ Զօրանամ . փոխանակ ասելոյ՝ զօրացուցանիմ և
 արդարանամ . փոխանակ ասելոյ՝ արդարացուցանիմ և
 խոնարհիմ . փոխանակ ասելոյ՝ խոնարհեցուցանիմ . ևն :

Նցողական բայք սովորաբար 'ի չէզոքականաց կազմին . զոր օրինակ :

Րբէնամ . արբեցուցանեմ , ցուցի , եցն . սարխաշարիւմաք .
 սարիւմ . սարբեցուցանեմ , ցուցի , եցն . Գրբարիւմաք .
 կեամ . կեցուցանեմ , ցուցի , եցն . Էաշարիւմաք .
 յիմարիմ . յիմարեցուցանեմ , ցուցի , եցն . Նւարբարիւմաք .

Եւ որովհետեւ լծորդ են միմեանց տառքս ց , ո , զ . սմին
 իրի 'ի կարգի անցողականաց համարին և բայքս որ զինի :

Ելանեմ . անցող , ելուզանեմ , ելուզի , ելուզեա .
 Ընկնում . անցող , ընկուզանեմ , ընկուզի , ընկն .

Կորնչիմ . անցող , կորուսանեմ , կորուսի , կորն . զայս էլիւնի :
 Բլանիմ . անցող , փլուզանեմ , փլուզի , փլն . Էբարիւմաք .

Նցողական բայք երբեմն 'ի ներգործականաց ևս կազմին . զոր օրինակ :

Ղգենում . զգեցուցանեմ , ցուցի , եցն . Գրարիւմաք .
 լնում . լցուցանեմ , լցուցի , լցն . Գրարիւմաք .

Լսեմ . լսեցուցանեմ , ցուցի , եցն . Էլիւնիւնիւմաք .
 Ծանեայ . Ծանուցանեմ , Ծանուցի , Ծանն . Գրարիւմաք .

Հատանեմ . Հատուցանեմ , Հատուցի , Հատն . Էօսիւմաք .

Նցողականք որք 'ի ներգործականաց կազմին , երբեմն
 ոչ փոխեն զնշանակուի նախատղից իւրեանց . ուն :

Լնում , և լցուցանեմ . Գրարիւմաք .
 ազատեմ , և ազատեցուցանեմ . Գրարիւմաք .

փարատեմ , և փարատեցուցանեմ . Գրարիւմաք .

Ի ստ այսմ խոնարհին ամենայն անցողական բայք , որք վերջաւորին՝ էցոսցանէմ , այոսցանէմ , ուսցանէմ . ԿՐ :

Յօժարեցուցանեմ , եցուցի , եցո՞ . Իսկէկէ կէկերկէ .
 Երևեցուցանեմ , եցուցի , եցո՞ . կէօսկերկէ .
 ձեացուցանեմ , ացուցի , ացո՞ . պիշիմէ սօփմօփ .
 Թուլացուցանեմ , ացուցի , ացո՞ . կէվլէկէկէ .
 դարձուցանեմ , ուցի , դարձո՞ . շէվկերկէ .
 զարթուցանեմ , ուցի , զարթո՞ . օյանալլէմփ :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ե

խոնարհմունք կանոնաւոր բայից երկորդ ըծորդութեւս Ամ :

Ի այք որք լ սովաւ խոնարհին՝ բովանդակին յերկուս օրինակս : Օ ի ոմանք յառաջին դէմն կատարեալ ժամանակին վերջանան ցի . որպ՛ Լուանամ , լուացի . և ոմանք ցայ . որպէս՝ Խոստանամ , խոստացայ :

Օ օրինակս սոցա դիցուք աստանօր ՚ի ներդործական բայից , առ նորօք նշանակեալ և զչէզոքականսն , որք նոյնպէս խոնարհին :

ՕՐԻՆԱԿ . Լ

Ներգործական . Լուանամ . Էայգարլի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ . Լուանամ , լուանաս , լուանայ .
 Էայգարլի , Էայգարլն , Էայգար .
 Յո՛ , լուանամք , լուանաք , լուանան .
 Էայգարլչ , Էայգարլնլչ , Էայգարլար :

Անցեալ անկատար :

Եւ . Լուանայի , լուանայիր , լուանայր .
 Էայգարլարլի , Էայգարլարլն , Էայգարլարլ .
 Յո՛ , լուանայար , լուանայիր , լուանային .
 Էայգարլարլ , Էայգարլարլնլչ , Էայգարլարլարլ :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ	•	Ի յուսացի	•	լուսացեր	•	լուսաց	•
		էաչգաբը	•	էաչգաբըն	•	էաչգաբը	•
Յոչ	•	լուսացաբ	•	լուսացիբ	•	լուսացին	•
		էաչգաբըբ	•	էաչգաբընըչ	•	էաչգաբըլար	•

Ապառնի :

Եւ	•	Ի յուսացից	•	լուսացես	•	լուսացէ	•
		էաչգաչը	•	էաչգաչաւըն	•	էաչգաւըն	•
Յոչ	•	լուսացուբ	•	լուսաջիբ	•	լուսացէն	•
		էաչգաչալը	•	էաչգաչաւընըչ	•	էաչգաւընլար	•

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ	•	Ի յուսա՝	մի՛	լուսանար	•
		էաչգա՛		էաչգա՛մ	•
Յոչ	•	լուսացէ՛բ	մի՛	լուսանայբ	•
		էաչգա՛ւըն՝		էաչգա՛ւաչըն	•

Ապառնի :

Եւ	•	Ի յուսաջիբ կամ յուսացէ՛ս	•	լուսացէ՛	•
		էաչգաչաւըն՛	•	էաչգաւըն՛	•
Յոչ	•	լուսացուբ	•	լուսաջիբ	•
		էաչգաչալը՛	•	էաչգաչա՛ւընըչ	•
				էաչգաւընլար՛	•

Ստորագասական :

Եւ	•	Ի յուսանայցեմ՝	•	լուսանայցես	•	լուսանայցէ	•
		էաչգարսամ՛	•	էաչգարսան	•	էաչգարսա	•
Յոչ	•	լուսանայցեմբ	•	լուսանայցէբ	•	լուսանայցէն	•
		էաչգարսաբ	•	էաչգարսանըչ	•	էաչգարսալար	•

Ի՛նքերհայի • Ի յուսանալ , նալոյ , նալոյլ • էաչգամաբ •

Ի՛նքուհեւալ •	}	Ներչայ • Ի յուսացող • էաչգաչընը	•
		Նիցեալ • Ի յուսացեալ • էաչգամըչ	•
		Նյաւանի • Ի յուսանալոց • էաչգաչա՛մաբ	•

ՕՐԻՆՆԿ • Ը

Արասրահան • Ըլուանիմ • Էայփանըրըմ :

Սահմանական և զանակ , Ներկայ ժամանակ :

Ըլուանիմ	• ըլուանիս	• ըլուանի	•
Էայփանըրըմ	• Էայփանըրսն	• Էայփանըր	•
ըլուանիմք	• ըլուանիք	• ըլուանին	•
Էայփանըրըչ	• Էայփանըրսնըչ	• Էայփանըրլար	•

Անցեալ անկատար :

Ըլուանայի	• ըլուանայիր	• ըլուանայր	•
Էայփանըրըրըմ	• Էայփանըրըրսն	• Էայփանըրըր	•
ըլուանայար	• ըլուանայիր	• ըլուանային	•
Էայփանըրըրըմ	• Էայփանըրըրսնըչ	• Էայփանըրըրլար	•

Անցեալ կատարեալ :

Ըլուացայ	• ըլուացար	• ըլուացալ	•
Էայփանիմ	• Էայփանիսն	• Էայփանիլ	•
ըլուացար	• ըլուացայք	• ըլուացան	•
Էայփանիմ	• Էայփանիսնըչ	• Էայփանիլլար	•

Ազանի :

Ըլուացայց	• ըլուացիս	• ըլուացի	•
Էայփանալըմ	• Էայփանալսն	• Էայփանալն	•
ըլուացուք	• ըլուացիք	• ըլուացին	•
Էայփանալըմ	• Էայփանալսնըչ	• Էայփանալնլար	•

Հրամայական , Ներկայ :

Ըլուացիլ	• Էայփա'ն • ըլուացարձք • Էայփա'նն •
----------	-------------------------------------

Ազանի :

Ըլուացիլըմ	• ըլուացիս	• ըլուացի	•
Էայփա'ն	•	• Էայփանալ'ն	•
ըլուացիլք	• ըլուացիլք	• ըլուացի'ն	•
Էայփանալըմ	• Էայփա'ննըչ	• Էայփանալնլա'ր	•

Ստորագասական :

Լուանայցիմ , լուանայցիս , լուանայցի •
 էաչֆանըրսամ , էաչֆանըրսան , էաչֆանըրսա •
 լուանայցիմք , լուանայցիք , լուանայցին •
 էաչֆանըրսաֆ , էաչֆանըրսանըդ , էաչֆանըրսալար •
 Լնէրեւոյն . Լուանիլ , լուանալոյ , լուլ • էաչֆաննաֆ •
 Լնէր . { Լնդեւլ . Լուացեալ • էաչֆաննըդ •
 Լնսաւանի . Լուանալոց , լուանալն , էաչֆաննաֆ •

Լայք որք լայսու լծորդուք են , լնկրաւորականին
 լաւ ևս ձևանան էական բայիւ , մանաւանդ ՚ի սահմա-
 նականի ներկայն • որպէս՝

Լուացեալ լինիմ . լուացեալ եղէ • լուացեալ եղէց • լու •
 Լն կամ ներգործականք նց վարին ՚ի տեղն կրաւորակնի •
 Լսու օրինակաւ խոնարհին և այլ ներգործականք •

Լղամ , աղացի , աղա՛ , աղայցեմ • էօյն-լն •
 նրա , աղացեալ լինիմ , աղացայ , աղացիր , աղայցիմ •
 էօյն-լն-լն •

Լմամ , ամացի , ամա՛ • ափօն •
 նրա , ամացայ , ամացիր , ամայցիմ • ափօն-լն •
 Լանամ , բացի , բաց՛ • ալմաֆ •

նրա , բանիմ , բացայ , բացիր , բանայցիմ • ալլմաֆ •
 Լառնամ , բարձի , բարձ , բառնայցեմ • ֆալլմաֆ •
 նրա , բառնիմ , բարձայ , ձիր , բառնայցիմ • ֆալլմաֆ •

Լգամ , զգացի , զգա՛ • առնմաֆ •
 նրա , զգացեալ լինիմ , ցեւ եղէ , ցեւ լէր • առնմաֆ •
 Լանամ , թացի , թաց՛ • ըսլմաֆ •

նրա , թացեւ լինիմ , թացայ , ցիր , թանայցիմ • ըսլմաֆ •
 Լամ , լացի , լաց՛ • աղլմաֆ •
 նրա , լացեալ լինիմ , ցեալ եղէ , ցեալ լէր • աղլմաֆ •

Լոկամ , խոկացի կամ խոկացայ , խոկա՛ , ափնն •
 նրա , (ոչ սանի) •

Կարդամ, կարդացի, կարդացի, կարդացեմ, չարչարումք
 չար, կարդացայ, կարդացար, չարչարումք
 Ողբամ, ողբացի, ողբացի, ողբացի, ողբացի
 չար, ողբացեալ լինիմ, ցեալեղէ, ցեալեղէ, ցեալեղէ, ցեալեղէ

Չեղբացիացիք

Ընսամ, անսացի, անսացի, անսացի, անսացի
 գնամ, գնացի, գնացի, գնացի, գնացի
 եռամ, եռացի, եռացի, եռացի, եռացի
 կամ, կացի, կացի, կացի, կացի
 մնամ, մնացի, մնացի, մնացի, մնացի
 խաղամ, խաղացի, խաղացի, խաղացի, խաղացի
 խնդամ, խնդացի, խնդացի, խնդացի, խնդացի
 առկամ, առկացի, առկացի, առկացի, առկացի

Կեամ, էաշումք, տարբեր կերպիւ խոնարհել

Սահմանական եղանակ, Ներկայ ժամանակ

Կեամ, կեսս, կեսայ, կեամք, կեսայք, կեսան

Անցեալ անկատար

Կելի, կելիր, կեսայր, կեսայք, կելիք, կելին

Անցեալ կատարեալ

Կեցի, կեցեր, եկեաց, կեցայք, կեցիք, կեցին

Ապագան

Կեցից, կեցցես, կեցցէ, կեցցուք, կեցցիք, կեցցեն

Հրամայական, Ներկայ

Կեաց՝ մի՛ կեար, կեցցիր, կեցեք, կեցցեք

Ստորագասական

Կեցցեմ կամ կեսայցեմ, կեցցես, կեցցէ

Ընկերայի, կեալ, կելոյ, կեալ

Ընկերայի, կեցող, կեցեալ, կեցոց

Օ Ր Ի 'Ն Ա Վ Ի

Ներդրածական . Խոստանամ . «էօչ վերերի» :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Խոստանամ	, խոստանաս	, խոստանայ	•
«էօչ վերերի»	, «էօչ վերերեմն»	, «էօչ վերեր	•
խոստանամք	, խոստանայք	, խոստանան	•
«էօչ վերերելչ	, «էօչ վերերեմնելչ	, «էօչ վերերէր	•

Անցեալ անկատար :

Խոստանայի	, խոստանայիր	, խոստանայր	•
«էօչ վերերեմի»	, «էօչ վերերեմնի»	, «էօչ վերերեմի	•
խոստանայաք	, խոստանայիք	, խոստանային	•
«էօչ վերերեմի»	, «էօչ վերերեմնիելչ	, «էօչ վերերեմիէր	•

Անցեալ կատարեալ :

Խոստացայ	, խոստացար	, խոստացաւ	•
«էօչ վերի»	, «էօչ վերեմնելչ	, «էօչ վերի	•
խոստացաք	, խոստացայք	, խոստացան	•
«էօչ վերի»	, «էօչ վերեմնելչ	, «էօչ վերիէր	•

Ապահի :

Խոստացայց	, խոստացիս	, խոստացի	•
«էօչ վերի»	, «էօչ վերեմնի»	, «էօչ վերեմնի»	•
խոստացուք	, խոստացիք	, խոստացին	•
«էօչ վերի»	, «էօչ վերեմնիելչ	, «էօչ վերեմնիէր	•

Հրամայական , Ներկայ :

խոստացիր՝	մի՛ խոստանար . «էօչ վեր՝	«էօչ վերի»	•
խոստացրուք՝	մի՛ խոստանայք . «էօչ վերեմն՝	«էօչ վերեմնի»	•

Ապահի :

Խոստասցիւր	կամ խոստացիս	, խոստացի	•
«էօչ վերեմնի»	,	«էօչ վերեմնի»	•

խոստացնէր , խոստաջիբ , խոստացին .
 սէօշ շէրէլէի , սէօշ շէրէսիսի , սէօշ շէրսիսի :

Ստորագասական :

խոստանայցեմ , խոստանայցես , խոստանայցէ .
 սէօշ շէրսիսի , սէսշ շէրսիսի , սէօշ շէրսի .
 խոստանայցեմք , խոստանայցէք , խոստանայցեն .
 սէօշ շէրսիսի , սէօշ շէրսիսի , սէօշ շէրսիսի :

Ընէրեայլ . խոստանալ , խոստանալոյ , լու . սէօշ շէրսիսի :

Ընէրե .	{	Ընէրեայլ .	խոստացօղ .	սէօշ շէրսիսի :
		Ընէրեալ .	խոստացեալ .	սէօշ շէրսիսի :
		Ընէրեանի .	խոստանալոց .	սէօշ շէրսիսի :

Արաւորական սր սովորաբար էական բայիւ ձևանայ .
 որպէս երևի յառաջիկայդ :

Օ Ր Ի Ն Ը Կ . Բ

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ . խոստացեալ լինիմ , լինիս , լինի .
 Յ . խոստացեալ լինիմք , լինիք , լինին :

Անցեալ անկատար :

Եւ . խոստացեալ լինէի , լինէիր , լինէր .
 Յ . խոստացեալ լինէաք , լինէիք , լինէին :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ . խոստացեալ եղէ , եղէր , եղէ .
 Յ . խոստացեալ եղաք , եղէք , եղէն :

Ապառնի :

Եւ . խոստացեալ եղցի , եղցիս , եղցի .
 Յ . խոստացեալ եղցիք , եղցիք , եղցին :

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ . խոստացեալ լեր՝ մի՛ խոստացեալ լինիր .
 Յ . խոստացեալ լերուք՝ մի՛ խոստացեալ լինիք :

Աղանի :

Եղ . Խոստացեալ լիջիւր կամ լիցիս , լիցի .
 }^ն . Խոստացեալ լիցուք , լիջեք Կ՛մ լինիջեք , լիցին :

Ստորագասական :

Եղ . Խոստացեալ լինիցիմ , լինիցիս , լինիցի .
 }^ն . Խոստացեալ լինիցիմք , լինիցեք , լինիցին :
 Ընէրեւոյն . Խոստացեալ լինել , լինելոյ , լինելով :
 Ընէրեւեւի . { Ընցեալ . Խոստացեալ :
 { Ըլտանի . Խոստանալոց , խոստանալի :

Ներգործականք :

Ընդիտանամ , գիտացայ , ացիր . պիւճե՞նք .
 գողանամ , գողացայ , ացիր . չալմաք .
 զլանամ , զլացայ , ացիր . Ինէտար էլե՞նք .
 զղջանամ , զղջացայ , ացիր . Գիւշման օլմաք .
 իմանամ , իմացայ , ացիր Կ՛մ իման . Կոյմաք :
 Էրս , իմանիմ , իմանիս , իմանի .
 իմանայցիմ , իմանայցիս , իմանայցի :

Հողամ , հողացայ կամ ացի , ցիր . Գայլիմաք .
 մերկանամ , մերկացայ կամ ացի , ցիր . սոյնանիմաք .
 մոռանամ , մոռացայ կամ ացի , ցիր . Կոյմաք :
 Էրս , մոռանիմ , կամ մոռացեալ լինիմ :

որսամ , որսացայ , որսան . Կալմաք .
 ստանամ , ստացայ , ցիր . էլէ ինիւրե՞նք :
 Էրս , ստացանիմ , ստացանիս , ստացանի :

Չեղբականք :

Ըմրանամ , ամրացայ , ցիր . սըշլնիմաք .
 արբեանամ , արբեցայ , արբեցիր . Կոյմաք :
 անձկամ Կ՛մ անձկանամ , կացայ , անձկան .
 բաղձամ , բաղձացիր կամ բաղձան , արդաւանիմաք .

դթամ , դթացայ , ցիր՝ կամ դթա՛ . բասի էլիւնք .
 դառնամ , դարձայ , ձիր՝ կամ դա՛րձ . Կէօնիւնք .
 դողամ , դողացայ կամ ցի , դողա՛ . լիւրիւնք .
 ընթանամ , ընթացայ , ցիր՝ կամ ընթա՛ն . Գօշմափ .
 ջանամ , ջանացայ , ցիր՝ կամ ջանա՛ն . Ղայրէի էլիւնք .
 ցնծամ , ցնծացայ , ցնծա՛ն . Կէօնիւնք .
 փուլթամ , փուլթացայ , ցիր՝ կամ փուլթա՛ն . Կէօնիւնք .

Յ Օ Դ Ի Ա Ճ . Զ

Խոնարհմունք կանոնաւոր բայից երրորդ լծորդուածն Ում :

Բայք որք լի սովաւ խոնարհին՝ բովանդակին յերկուս օրինակս : Օ ի ոմանք յառաջին դէմն կատարեալ ժամանակին վերջանան է . ուն՝ Հեղում , Հեղի . և ոմանք աչ . որն՝ Ընթեռնում , ընթերցայ : Օ օրինակս սոցա դիցուք ՚ի ներգործական բայից , նշանակեալ լի նորօք և զհզօրականն՝ որք նոյնպէս խոնարհին :

Օ Ր Ի Ն Ը Կ . Ը

Ներգործական . Հեղում . Կէօնիւնք :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ .	Հեղում	,	Հեղուս	,	Հեղու	.
	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	.
Յո՛ւ .	Հեղումք	,	Հեղուք	,	Հեղուն	.
	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	.

Անցեալ անկատար :

Եւ .	Հեղուի	,	Հեղուիր	,	Հեղցր	.
	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	.
Յո՛ւ .	Հեղուաք	,	Հեղուիք	,	Հեղուին	.
	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	,	Կէօնիւնք	.

Անցեալ կատարեալ :

Եւ .	Հեղե	,	Հեղեր	,	Եհեղ իմ հեղ .
	աբօրաբիւմ	,	աբօրաբիւն	,	աբօրաբիւ .
Յո՛ր .	հեղաբ	,	հեղբ	,	հեղին
	աբօրաբիւմ	,	աբօրաբիւնիւղ	,	աբօրաբիւլբ

Ապառնի :

Եւ .	Հեղեց	,	հեղցես	,	հեղցե	.
	աբօրեցիմ	,	աբօրեցին	,	աբօրեցիւն	.
Յո՛ր .	հեղցուբ	,	հեղլբ	,	հեղցեն	.
	աբօրեցիմ	,	աբօրեցիւնիւղ	,	աբօրեցիւլբ	.

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ .	հեղ	մի՛	հեղուբ	.
	աբօր		աբօրի	.
Յո՛ր .	հեղբ	մի՛	հեղուբ	.
	աբօրին		աբօրեցին	.

Ապառնի :

Եւ .	հեղլբ	,	հեղցես	,	հեղցե	.
	աբօր	,		,	աբօրեցիւն	.
Յո՛ր .	հեղցուբ	,	հեղլբ	,	հեղցեն	.
	աբօրեցիմ	,	աբօրեցիւնիւղ	,	աբօրեցիւլբ	.

Մտորադասական :

Եւ .	հեղուցում	,	հեղուցուս	,	հեղուցու	.														
	աբօրեցիմ	,	աբօրեցին	,	աբօրեցի	.														
Յո՛ր .	հեղուցումբ	,	հեղուցուբ	,	հեղուցուն	.														
	աբօրեցիմ	,	աբօրեցիւնիւղ	,	աբօրեցիւլբ	.														
Ընեքե՛նք .	հեղուլ	,	հեղոց	,	հեղուլ	.														
					աբօրի	.														
Ընդհանրե՛լ .	{ <table border="0"> <tr> <td>Ներմայ .</td> <td>հեղուլ</td> <td>.</td> <td>աբօրեցիւն</td> <td>.</td> </tr> <tr> <td>Ննցեալ .</td> <td>հեղեալ</td> <td>.</td> <td>աբօրեցիւնիւղ</td> <td>.</td> </tr> <tr> <td>Նպասանի .</td> <td>հեղոց</td> <td>.</td> <td>աբօրեցիմ</td> <td>.</td> </tr> </table> }	Ներմայ .	հեղուլ	.	աբօրեցիւն	.	Ննցեալ .	հեղեալ	.	աբօրեցիւնիւղ	.	Նպասանի .	հեղոց	.	աբօրեցիմ	.				
Ներմայ .		հեղուլ	.	աբօրեցիւն	.															
Ննցեալ .		հեղեալ	.	աբօրեցիւնիւղ	.															
Նպասանի .	հեղոց	.	աբօրեցիմ	.																

ՕՐԻՆԱԿ • Ա.

Կրասորական . Հեղանիմ . Կհօտի-լի-րի-մ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Հեղանիմ , Հեղանիս , Հեղանի
 Կհօտի-լի-րի-մ , Կհօտի-լի-րի-ն , Կհօտի-լի-ր
 Հեղանիմք , Հեղանիք , Հեղանին
 Կհօտի-լի-րի-չ , Կհօտի-լի-րի-նի-չ , Կհօտի-լի-րի-ք :

Կամ ըստ ներդործականին :

Հեղում , Հեղուս , Հեղու . Հեղումք , Հեղուք , Հեղուն :
 Անցեալ անկատար :

Հեղանէի , Հեղանէիր , Հեղանէր .
 Կհօտի-լի-րի-տի-մ , Կհօտի-լի-րի-տի-ն , Կհօտի-լի-րի-տի-
 Հեղանէաք , Հեղանէիրք , Հեղանէին
 Կհօտի-լի-րի-տի-չ , Կհօտի-լի-րի-տի-նի-չ , Կհօտի-լի-րի-տի-ք :

Կամ ըստ ներդործականին :

Հեղուի , Հեղուիր , Հեղոյր , Հեղուաք , Հեղուիրք , ու-ին :
 Անցեալ կատարեալ :

Հեղայ , Հեղար , Հեղաւ .
 Կհօտի-լտի-մ , Կհօտի-լտի-ն , Կհօտի-լտի-
 Հեղաք , Հեղայք , Հեղան
 Կհօտի-լտի-չ , Կհօտի-լտի-նի-չ , Կհօտի-լտի-ք :

Ապառնի :

Հեղայց , Հեղցիս , Հեղցի .
 Կհօտի-լի-նի-մ , Կհօտի-լի-նի-ն , Կհօտի-լտի-ն
 Հեղցուք , Հեղցիրք , Հեղցին
 Կհօտի-լի-նի-չ , Կհօտի-լի-նի-նի-չ , Կհօտի-լտի-նի-ք :

Հրամայական , Ներկայ :

Հեղիր՝ մի՛ Հեղանիր . Կհօտի-լ՝ Կհօտի-լի
 Հեղարուք՝ մի՛ Հեղանիրք , Կհօտի-լի-ն՝ Կհօտի-լի-նի-ն :

Աղանիւ :

Եւ . Հեղիւր կամ հեղցիւ , հեղցի
 Գ . հեղցուք , հեղջիք , հեղցիւ
 Գ . հեղցուք , հեղջիք , հեղցիւ
 Գ . հեղցուք , հեղջիք , հեղցիւ

Ստորագասական :

Եւ . Հեղանիցիւմ , հեղանիցիւ , հեղանիցի
 Գ . հեղանիցիւմք , հեղանիցիւք , հեղանիցին
 Գ . հեղանիցիւմք , հեղանիցիւք , հեղանիցին

Կամ ըստ ներգործականին :

Հեղուցում , ցուս , ցու . հեղուցումք , ցուք , ցուն :
 Ընդհանր . հեղանիլ , հեղանելոյ , հեղանելով .
 կամ հեղուլ , հեղոյ , հեղով . հեղուլք :
 Ընդհանր . { Ընդհանր . հեղեալ . հեղեալք :
 Ընդհանր . հեղիլ , հիմ հեղոց . հեղիլք :

Ըստ օրինակաւ խոնարհին և այլ ներգործական
 բայք . յորոց ոմանք ունին զխոտորումն ինչ :
 Ընում , առի , առեր , եառ հիմ առ . հր , սո . ալմաք :
 Ընում , առայ , առար , առաւ . ալ ընմաք :
 Ըրգելում , գելի , գելեր , արգել . հր , արգել . մն էրմեք :
 Ընում , արգելայ , արգելիք . մն օլմաք :
 Գելում , գելի , հր , գել . սըգմաք :
 Գիղում , գիղի , գիղեր , եղեղ , գիղեա . երգմաք :
 Օղում , զեղի , զեղեր . հր , զեղ . ալմաք :
 Օնում , զենի , եզեն հիմ զեն . հր , զեն . պողալլամաք :
 Ընում , զենանիմ , զենանիս , զենիր . պողալլանմաք :
 Ընկենում , կեցի , կեցեր , կեց հիմ կեաց , կեա . պրադմաք :
 Ընում , ընկեցայ , ընկեցայց . պրադմաք :
 Թողում , Թողի , եթող հիմ Թող . հր , Թող . գոյլերմեք :
 Ընում , Թողանիմ , Թողանիս , Թողիր , գոյլերլեք :

Անցէալ կատարեալ

Եւ . Բնթերցայ , ընթերցար , ընթերցաւ .
օգն-սո-մ , օգն-սո-ն , օգն-սո-ւ .

Յ . ընթերցարք , ընթերցայք , ընթերցան .
օգն-սո-մք , օգն-սո-նուչ , օգն-սո-ւար :

Արտանի :

Եւ . Բնթերցայց , ընթերցցիս , ընթերցցի .
օգն-յայլմ , օգն-յասըն , օգն-սո-ն .

Յ . ընթերցցուք , ընթերցջիք , ընթերցցին .
օգն-յալլմ , օգն-յասընլլ , օգն-սո-նլար :

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ . Բնթերցիր՝ մի՛ ընթեռնուր .
օգն- , օգն-մ .

Յ . ընթերցարուք՝ կամ ընթերցիք , մի՛ ընթեռնուր .
օգն-յան , օգն-մայլն :

Արտանի :

Եւ . Բնթերցջիր՝ կամ ընթերցցիս , ընթերցցի .
օգն-յանըն , օգն-սո-ն .

Յ . ընթերցցուք , ընթերցջիք , ընթերցցին .
օգն-յալլմ , օգն-յանընլլ , օգն-սո-նլար :

Ստորագասական :

Եւ . Բնթեռնուցում , ընթեռնուցուս , ընթեռնուցու .
օգն-բամ , օգն-բան , օգն-բա .

Յ . ընթեռնուցումք , ընթեռնուցուք , ընթեռնուցուն .
օգն-բամք , օգն-բանլլ , օգն-բալար :

Բնթեռնայլ . Բնթեռնուլ , ընթեռնուլ , լուլ . օգն-մադ .

Բնթ-նէլ-ն-ի . { Ելբիայ . Բնթերցող . օգն-յան .
Բնցեալ . Բնթերցեալ . օգն-մուչ .
Բարտանի . Բնթեռնուլ . օգն-յամադ :

Արաւորական սորա էական բայիւ ձևանայ :

Բնթերցեալ լինիմ , ընթերցեալ լինիս , և այլն :

Քնդ այսու օրինակաւ խոնարհին սակաւ բայք :

Ներդործականք :

Օգեճում , զգեցայ , զգեցիր , չեճե՛
 Հանում , հանայ , հան , չեճի՛ն . աօգում .
 սկսում , սկսայ , սկսիր , պաշտում .
 կընում , կըլայ , կհալ , եսում :

Չեղբականք :

Լյանում , այտայ , այտիր , շեշե՛
 երդնում , երդուայ , երդուիր , երդուեալ , երդ-
 նուցում . եկին ելին .
 զարթնում , զարթայ , զարթիր , զարթուցել . օյանում .
 զբօսում , զբօսայ , զբօսիր , զբօսեալ , զբօսու-
 ցում . սեփականում .
 թարնում , թարնայ , թարնիր , թարնուցել . չեղե՛ն .
 հեծնում , հեծայ , հեծիր , հեծեալ . պինդ .
 մածնում , մածայ , մածիր , մածեալ , եսում .
 յենում , յեցայ , յեցիր , յեցել , յենուցում . աշանում .
 ոսանում , ոստայ , ոստիր , ոստուցեալ . սըշում .
 պակնում , պակայ , պակիր , պակուցել , պակնուցում .
 փե՛ փօրում .
 ցանում , ցատայ , ցատիր , ցատուցել . կօրե՛ն .
 քաղցնում , քաղցայ , քաղցիր , քաղցեալ . աճում :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ե

Անկանոն բայք :

Նկանոն բայք՝ կամ Արտուղի են , կամ Պակասաւոր ,
 և կամ Դիմազուրկ . զորոց զխոնարհմունսն կարգեսցուք
 յաւաջնկայդ ըստ իւրաքանչիւր լծորդութեանց :

Խոնարհմունք Երառուի բայից , առաջին լծորդուԹեա Եմ :

Ներքարծախան • Լ՛ռնեմ • Էփերի՛ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Լ՛ռնեմ , առնես , առնէ • առնեմք , առնէք , առնեն •

Անցեալ անկատար :

Լ՛ռնէի , առնէիր , առնէր • առնէսք , առնէիք , առնէին •

Անցեալ կատարեալ :

Լ՛րարի , արարեր , արար • արարսք , արարիք , արարին •

Այառնի :

Լ՛րարից , արասցես , արասցէ • արասցուք , ար՛սջիք , ար՛սցեն

Հրամայական , Ներկայ :

Լ՛րա՛ մի՛ առներ • արարէ՛ք՝ մի՛ առնէք :

Այառնի :

Լ՛րասջի՛ր՝ կամ առնի՛ջի՛ր կամ արասցէ՛ս , արասցէ՛ •
արասցու՛ք , արասջի՛ք կամ առնի՛ջի՛ք , արասցէ՛ն •

Ստորադասական :

Լ՛ռնիցեմ , նիցես , նիցէ • առնիցեմք , առնիցէք , նիցեն •

Լ՛նէրեացի • Լ՛ռնեւ , առնելոյ , առնելով • Էլեմ •

Լ՛նդունէ • $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ներքայ} \cdot \text{Լ՛րարող կամ առնող} \cdot \text{Էփե՛ն} \\ \text{Նիցեալ} \cdot \text{Լ՛րարեալ} \cdot \text{Էլե՛ն} \\ \text{Այառնի} \cdot \text{Լ՛ռնելոց} \cdot \text{Էփե՛ն} \end{array} \right.$

Արասարական • Լ՛ռնիմ • Էփե՛նի՛ կամ օլսյը՛ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Լ՛ռնիմ , առնիս , առնի • առնիմք , առնիք , առնին •

Անցեալ անկատար :

Լ՛ռնէի • առնէիր , առնէր , առնեսք , առնէիք , առնէին •

Անցեալ կատարեալ:

Լըբարոյ, արարար, արարաւ, արարաք, արարայք, արարան:

Ապառնի:

Լըբարայց, արացիս, արացի, արացութք, առնիջիք, արասցին:

Հրամայական, Ներկայ:

Լընիջիք՝ մի՛ առնիր՝ արասցիս, արասցի՛ .
առնիջիք՝ մի՛ առնիր, առնիցի՛ն:

Ստորագասական:

Լընիցիմ, նիցիս, նիցի, առնիցիմք, նիցիք, նիցին:
Լընիցիս. Լընիլ, առնելոյ, առնելով
Լընիս. Լընեալ, արարել: Լըպառնի, առնելի, առնելոց:

Ներգործական. Ղենեմ. Գորս:

Սահմանական եղանակ, Ներկայ ժամանակ:

Ղենեմ, դնես, դնէ, դնեմք, դնէք, դնեն:

Անցեալ անկատար:

Ղնէի, դնէիր, դնէր, դնէաք, դնէիք, դնէին:

Անցեալ կատարեալ:

Եդի, եդիր կամ եդեր, եդ, եդաք, եդիք, եդին:

Ապառնի:

Եդից, դիցես, դիցէ, դիցուք, դիջիք, դիցեն:

Հրամայական, Ներկայ:

Ղիք՝ մի՛ դներ, դիք՝ մի՛ դնէք:

Ապառնի:

Ղիջիք կամ դիցէս, դիցէ՛, դիցուք, դիջիք, դիցեն:

Ստորագասական:

Ղնիցեմ, դնիցես, դնիցէ, դնիցեմք, դնիցէք, դնիցեն:
Լընիցիս. Ղնել, դնելոյ, դնելով:
Լընիս. Ներկայ, դնող: Լընեալ, եդել: Լըպառնի, դնելոց:

Արասարական . Ղանիմ . Գճնուլարուի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Ղանիմ , գնիս , գնի . գնիմք , գնիք , գնին :

Անցեալ անկատար :

Ղանէի , գնէիր , գնէր . գնէաք , գնէիք , գնէին :

Անցեալ կատարեալ :

Եղայ , եղար , եղաւ . եղաք , եղայք , եղան :

Ապառնի :

Եղայց , գիցիս , գիցի . գիցուք , գիջիք , գիցին :

Հրամայական , Ներկայ :

Ղիջի՛ր՝ կամ գնի՛ջի՛ր՝ կամ գիցի՛ս , գիցի՛ .

գիցո՛ւք , եղարո՛ւք՝ կամ գնի՛ջիք , գիցի՛ն :

Ստորագասական :

Ղանիցիմ , գնիցիս , գնիցի . գնիցիմք , գնիցիք , գնիցին :

Ընէրեացի . Ղնիլ , գնելոյ , գնելով :

Ընդու . Ընցեալ . եղեալ : Ըպառնի . գնելն , գնելոց :

Ներգործական . Լսեմ . Էլիպիլի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Լսեմ , լսես , լսէ . լսեմք , լսէք , լսեն :

Անցեալ անկատար :

Լսէի , լսէիր , լսէր . լսէաք , լսէիք , լսէին :

Անցեալ կատարեալ :

Լուայ , լուար , լուաւ . լուաք , լուայք , լուան :

Ապառնի :

Լուայց , լուիցես , լուիցէ . լուիցուք , լուիջիք , լուիցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

Լսո՛ւր՝ մի՛ լսեր . լուարո՛ւք՝ մի՛ լսէք :

Աղյուսակ :

Լուծի՞ր կամ լուծցես , լուծցէ՞ .
 լուծցուք , լուծի՞ք , լուծցէ՞ս :

Ստորագասական :

Լսիցեմ , լսիցես , լսիցէ . կ՛մ լուսիցեմ , լուսիցես , լուսիցէ ,
 լսիցեմք , լսիցէք , լսիցեն . կ՛մ լուսիցեմք , լուսիցէք , լուսիցեն :

Լ՛նէրեւոյն . Լսեւ , լսելոյ , լսելով :
 Բնդ . Ներհոյ . լսող : Լնցեալ . լուեւ : Լսառնի . լսելոց :

Կրասորայան . Լսիմ . Էշիւնէրէի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Լսիմ , լսիս , լսի . լսիմք , լսիք , լսին :

Անցեալ անկատար :

Լսէի , լսիր , լսեր . լսեաք , լսէիք , լսինք :

Ստորագասական :

Լսիցիմ , լսիցիս , լսիցի . կ՛մ լուսիցիմ , լուսիցիս , լուսիցի .
 լսիցիմք , լսիցիք , լսիցին . կ՛մ լուսիցիմք , լուսիցիք , լուսիցին :

Լ՛նէրեւոյն . Լսեւ , լսելոյ , լսելով :
 Բնդուսէլոյն . { Լնցեալ . Լուեալ կամ լսեցեալ .
 Լսառնի . Լսելի կամ լսելոց :

Սնացեալ ժամանակք և եղանակք սորա էական բայիւ
 վարին . ո՞ր . Լուեալ եղէ , կամ լսելի եղէ . լուր եղև ,
 կամ լսելի եղև . լուր լնցի , կամ լսելի լնցի , ևն .
 լուր լեր . լսելի լնցիս , ևն :

Նայա լսեմ՝ ունի և ղկանոնաւոր խոնարհումն . որո՞յ՝
 լսեմ . լսեցի . լսեա . լսեալ , կամ լսեցեալ . բայց սովոր
 քաբար զարտուղուք վարի . որո՞յ՝ լսեմ . լուայ . լուր .
 լուեալ . վն որոյ ընդ անկանոնս դասի , ուն և եղաք :

Ներքործական . Պանաչեմ . Բանբրբ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ . Պանաչեմ , Պանաչես , Պանաչէ .
 Յոք . Պանաչեմք , Պանաչէք , Պանաչեն :

Անցեալ անկառար :

Եւ . Պանաչելի , Պանաչելիր , Պանաչէր .
 Յոք . Պանաչէաք , Պանաչէլք , Պանաչէին :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ . Պանեայ , Ճանեար , Ճանեաւ .
 Յոք . Ճանեաք , Ճանեայք , Ճանեան :

Աղառնի :

Եւ . Պանեայց , Ճանիցես , Ճանիցէ .
 Յոք . Ճանիցուք , Ճանիջիք , Ճանիցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ . Պանիր՝ մի՛ Պանաչեր .
 Յոք . Ճաներո՛ւք՝ մի՛ Պանաչէք .

Աղառնի :

Եւ . Պանիջի՛ր՝ կամ Ճանիցէս , Ճանիցէ՛ .
 Յոք . Ճանիցո՛ւք , Ճանիջիք , Ճանիցէ՛ն :

Ստորադասական :

Եւ . Պանիցեմ , Ճանիցես , Ճանիցէ .
 կամ Պանաչիցեմ , Պանաչիցես , Պանաչիցէ .
 Յոք . Ճանիցեմք , Ճանիցէք , Ճանիցեն .
 կամ Պանաչիցեմք , Պանաչիցէք , Պանաչիցեն :

Բներեւոյն . Պանաչել , Պանաչելոյ , Պանաչելով :

Բնդասական . { Բերկայ . Պանաչօղ .
 Բնցեալ . Պանուցեալ .
 Բաղառնի . Պանաչելոյ .

կրատարական • Պանաչիմ • Բանբլբլբլ :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

- Եղ • Պանաչիմ , Պանաչիս , Պանաչի
- Յո՛ • Պանաչիմք , Պանաչիք , Պանաչին

Անցեալ անկատար :

- Եղ • Պանաչիի , Պանաչիիր , Պանաչիր
- Յո՛ • Պանաչիարք , Պանաչիարք , Պանաչիարն

Անցեալ կատարեալ :

- Եղ • Պանուցայ , Տանուցար , Տանուցաւ
- Յո՛ • Տանուցարք , Տանուցարք , Տանուցան

Ապագայ :

- Եղ • Պանուցայց , Տանուցիս , Տանուցի
- Յո՛ • Տանուցարք , Տանուցիք , Տանուցին

Հրամայական , Ներկայ :

- Եղ • Պանիջիր • Յո՛ • Տանիջիք

Ստորագասական :

- Եղ • Պանիցիմ , Տանիցիս , Տանիցի
- կամ Պանաչիցիմ , Պանաչիցիս , Պանաչիցի
- Յո՛ • Տանիցիմք , Տանիցիք , Տանիցին
- կամ Պանաչիցիմք , Պանաչիցիք , Պանաչիցին

- Ընդհանր • Պանաչել , Պանաչելոյ , Պանաչելով :

- Ընդհանր • { Ընցեալ • Պանաչեալ , կամ Տանուցեալ
- Ընդհանր • { Ընդհանր • Պանաչելի , Պանաչելոց :

Քայս այս ունի զկանոնաւոր խոնարհումն , բայց խոտորի 'ի ժամանակս ինչ՝ փոխելով զտառս ճ 'ի Տ , 'ի կատարեալ ժամանակն կրաւորականին • որոյ և 'ի սահմանական ապառնին դնի անցողականն ճանեայ բային • և ուրեք ևս 'ի ներկայն սահմանականին • որոյ ճանուցանիմ , Տանուցանիս • ևն : Իսկ մերթ էական բայիւ վարի • որոյ՝ ճանուցեալ լինիմ , Տանուցեալ եղէ • ևն :

Ընդհանուր չէ հեղուակման . Սեղանչեմ . Կենսահեղուակ :

Սահմանափակ հեղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ . Սեղանչեմ , մեղանչեմ , մեղանչեմ .
 Յո . մեղանչեմք , մեղանչեք , մեղանչեն :

Անցեալ անկառար :

Եւ . Սեղանչելի , մեղանչելիք , մեղանչեր .
 Յո . մեղանչեաք , մեղանչեիք , մեղանչեին :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ . Սեղայ , մեղար , մեղալ .
 Յո . մեղաք , մեղայք , մեղան :

Ապառնի :

Եւ . Սեղայց , մեղիցեա , մեղիցե .
 Յո . մեղիցուք , մեղիջիք , մեղիցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ . Սեղիք կամ մեղանչեա՝ մի՛ մեղանչեր .
 Յո . մեղարո՛ւք՝ մի՛ մեղանչեք :

Ապառնի :

Եւ . Սեղիջիք՝ կամ մեղիցեա , մեղիցե՛ .
 Յո . մեղիցո՛ւք , մեղիջիք , մեղիցեն :

Ստորագատական :

Եւ . Սեղիցեմ , մեղիցեա , մեղիցե .
 կամ մեղանչիցեմ , մեղանչիցեա , մեղանչիցե .
 Յո . մեղիցեմք , մեղիցեք , մեղիցեն .
 կամ մեղանչիցեմք , մեղանչիցեք , մեղանչիցեն :

Ընդհանուր . Սեղանչել , մեղանչելոյ , մեղանչելով :

Ընդհանուր . Սեղանչող .
 Անցեալ . Սեղուցեալ .
 Ապառնի . Սեղանչելոց :

Ընդհանուր . Սեղանչող , Սեղուցեալ , Սեղանչելոց .

Բարոյի շէշուական . Յառնեմ , Գալփարը , տերեւերի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Եւ . Յառնեմ , յառնես , յառնէ .
 Յո . յառնեմք , յառնէք , յառնեն :

Անցեալ անկատար :

Եւ . Յառնէի , յառնէիր , յառնէր .
 Յո . յառնէաք , յառնէիք , յառնէին :

Անցեալ կատարեալ :

Եւ . Յարեայ , յարեար , յարեաւ .
 Յո . յարեաք , յարեայք , յարեան :

Ապառնի :

Եւ . Յարեայց , յարիցես , յարիցէ .
 Յո . յարիցուք , յարիջէք , յարիցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

Եւ . Ըրի՛ , մի՛ յառներ .
 Յո . արիք կամ յարերուք՝ մի՛ յառնէք :

Ապառնի :

Եւ . Յարիջեր՝ կամ յառնիջեր , յարիցէ՛ .
 Յո . յարիջէք՝ կամ յառնիջէք , յարիցէ՛ն :

Ստորագասական :

Եւ . Յարիցեմ , յարիցես , յարիցէ .
 Կամ յառնիցեմ , յառնիցես , յառնիցէ .
 Յո . յարիցեմք , յարիցէք , յարիցեն .
 Կամ յառնիցեմք , յառնիցէք , յառնիցեն .
 Ընկերայն . Յառնել , յառնելոյ , յառնելով :

Ընդհանրելի . { Ընցեալ . Յարուցեալ .
 { Ըպառնի . Յառնելոց :

Արտուղի բայ: Էրկորտ լծորտ-լեանս Ամ:

Ներգործական . Տամ . Վերերի:

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ:

Տամ , տաս , տայ . տամք , տայք , տան :

Անցեալանկատար:

Տայի , տայիր , տայր . տայաք , տայիք , տային :

Անցեալ կատարեալ:

Ետու , ետուր , ետ . տուաք , ետուք , ետուն :

Ապառնի:

Տաց , տացես , տացէ . տացուք , տաջիք , տացէն :

Հրամայական , Ներկայ:

Տուր՝ մի՛ տար . տուք՝ մի՛ տայք :

Ապառնի:

Տաջի՛ր կամ տացէ՛ս , տացէ՛ . տացու՛ք , տաջի՛ք , տացէ՛ն :

Ստորադասական :

Տայցեմ , տայցես , տայցէ . տայցեմք , տայցէք , տայցեն :

Լներկայ . Տալ , տալոյ , լով :

Բնորոշեալ . { Ներկայ . Տուող .
 Լնցեալ . Տուեալ .
 Լպտանի . Տալոց :

Կրտսրական . Տուեալ լինիմ . Վերելերի:

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ:

Տուեալ լինիմ , տուեալ լինիս , լիմ :

Անցեալանկատար:

Տուեալ լինէի , տուեալ լինէիր , լիմ :

Անցեալ կատարեալ:

Տուայ , տուար , տուաւ , տուաք , տուայք , տուան :

Աղառնի :

Տուայց , տացիս , տացի . տացուք , տաջիք , տացին :

Ստորագական :

Տայցիմ , տայցիս , տայցի . տայցիմք , տայցիք , տայցին :

Ընէրեայլ . Տուեալ լինել , տուեալ լինելոյ , լով :

Բնորոնէլն-բի . } Ընցեալ . Տուեալ , կամ տուեցեալ .
{ Ըդտունի . Տալի :

Ըրտնչի չէղտակն . Պամ . Իէլիբի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Պամ , գաս , գայ . գամք , գայք , գան :

Անցեալ անկատար :

Պայի , գայիր , գայր . գայտք , գայիք , գային :

Անցեալ կատարեալ :

Եկի , եկիր , եկն . եկաք , եկիք , եկին :

Աղառնի :

Եկից , եկեսցես , եկեսցէ .

եկեսցուք , եկեսջիք , եկեսցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

Ե՛կ մի՛ գար . եկայք՝ մի՛ գայք :

Աղառնի :

Եկեսջի՛ր՝ կամ եկեսցէ՛ս , եկեսցէ՛ .

եկեսցո՛ւք , եկեսջի՛ք , եկեսցէ՛ն :

Ստորագական :

Պայցեմ , գայցես , գայցէ . գայցեմք , գայցէք , ցեն :

Ընէրեայլ . Պալ , գալոյ , գալով :

Բնորոնէլն-բի . } Ընցեալ . Եկեալ .

{ Ըդտունի . Պալոց :

խոնարհմունք պակասաւոր բայեց :

Պակասաւոր բայք են , որք պակասին յեղանակս կամ
 ՚ի ժամանակս ինչ , և ՚ի միմեանց մոխ առնուն և լրանան .
 ոպ՝ Ուտեմ , և կերի . Ունիմ , և կալոյ . ՚ի սոցուն սակի
 համարին և բայքս ըմպեմ , և արբի , զի թէպէտ բայս
 ըմպեմ՝ ունի զամբողջ խոնարհումն , բայց քանզի ժա-
 մանակք ինչ նք՝ դուն ուրեք ՚ի գործածին , թողեալ
 զնս ՚ի բաց՝ լցուցանէ զպակասեալ ժամանակսն զայսու-
 սիկ ՚ի բայէս Արբի . որպիսիք էին և արտուղի բայքն
 ճանաչեմ , և մեղանչեմ , որք թէպէտ ունէին զկանոնա-
 ւոր խոնարհումն , բայց քանզի ժամանակք ինչ նք կամ
 եղանակք սակաւ երբեք ՚ի գործածէին , սովորական
 արտուղութեն նշանակեցան ՚ի խոնարհմունս իւրեանց :

Ներգործական . Ուտեմ . եէրի : կերի . եէրի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Ուտեմ , ուտես , ուտէ . ուտեմք , ուտէք , ուտեն :

Անցեալ անկատար :

Ուտէի , ուտէիր , ուտէր . ուտէաք , ուտէիք , ուտէին :

Անցեալ կատարեալ :

կերի , կերեր , եկեր . կերաք , կերիք , կերին .
 կամ կերայ , կերար , կերաւ . կերաք , կերայք , կերան :

Ապառնի :

կերայց կամ կերից , կերիցես , կերիցէ .
 կերիցուք , կերիջիք , կերիցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

կեր՝ մի՛ ուտեր . կերէ՛ք կամ կերայ՛ք՝ մի՛ ուտէք :

Ապառնի :

կերիջի՛ր կամ ուտիջի՛ր կամ կերիցէ՛ս , կերիցէ՛ .
 կերիցու՛ք , կերիջի՛ք , կերիցէ՛ս :

Ստորագասական :

Կերիցեմ , կերիցես , ցէ . կերիցեմք , կերիցէք , ցեն ,
 Կմ ուտիցեմ , ուտիցես , ցէ . ուտիցեմք , ուտիցէք , ցեն ,
 Լնէրեայք . Ուտել , ուտելոյ , լով :

Բնդոսնէլ-բէ . { Լնէրէայ . Կերող .
 Լնցեալ . Կերեալ .
 Լպասնի . Ուտելոյ :

Կրասորական . Ուտիմ . էէնիբի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Ուտիմ , ուտիս , ուտի . ուտիմք , ուտիք , ուտին .
 Անցեալ կատար :

Ուտէի , ուտէիր , ուտէր . ուտէաք , ուտէիք , ուտէին .
 Անցեալ կատարեալ :

Կերայ , կերար , կերաւ . կերաք , կերայք , կերան .
 Ապանի :

Կերայց , կերիցիս , կերիցի . կերիցուք , կերիջէք , ցին ,
 Հրամայական , Ներկայ :

Կերիջիր . կերիջէք :

Ստորագասական :

Ուտիցիմ , ուտիցիս , ուտիցի . ուտիցիմք , ցէք , ցին .
 Կմ կերիցիմ , կերիցիս , կերիցի . կերիցիմք , ցէք , ցին .
 Լնէրեայք . Ուտիլ , ուտելոյ , ուտելով :

Բնդոսնէլ-բէ . { Լնցեալ . Կերեալ .
 Լպասնի . Ուտելի , կամ կերի :

Ներգործական . Բնդեմ . էնիբի : Լբբի . էնիբի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Բնդեմ , ըմպես , ըմպէ . ըմպեմք , ըմպէք , ըմպեն .
 Անցեալ անկատար :

Բնդէի , ըմպէիր , պէր . ըմպէաք , ըմպէիք , պէին .

Անցեալ կատարեալ:

Ղրբի, արբեր, էարբ կամ արբ, արբաք, արբիք, արբին:

Ապառնի:

Ղրբից, արբցես, արբցէ, արբցուք, արբջիք, արբցեն:

Հրամայական, 'Աերկայ:

Ղրբ՝ մի՛ ըմպեր . . . արբէք՝ մի՛ ըմպէք:

Ապառնի:

Ղրբջի՛ր կամ արբցէ՛ս, արբցէ՛ .
արբցու՛ք, արբջի՛ք, արբցէ՛ն:

Ստորոգասական:

Քմպիցեմ, ըմպիցես, ըմպիցէ, ըմպիցեմք, ցէք, ցեն:

Քնէրիսցիք, Քմպեւ, ըմպելոյ, ըմպելով:

Քնդունելութի. } 'Աերկայ . Քմպող .
 } Ղնցեալ . Քմպեալ, արբեալ .
 } Ղպասնի . Քմպելոց:

կրաւորական սորա ձեւանայ էական բայիւ . Արբէւ լի-
նիմ, արբէւ եղէ, արբեալ եղեց, լիմ . կամ չէզոքականս
Արբեամ՝ ՚ի տեղի կրաւորականին վարի, որպէ՛ս Արբե-
նամ, արբեցայ, արբեցայց, լիմ:

Հասարակ . Ունիմ . Քն-Քարբ:

'Աերկործական . կալայ . Քն-Քսու:

Սահմանական եղանակ, 'Աերկայ ժամանակ:

Ունիմ, ունիս, ունի . ունիմք, ունիք, ունին:

Անցեալ անկատար:

Ունէի, ունէիր, ունէր . ունէաք, ունէիք, ունէին:

Անցեալ կատարեալ:

կալայ, կալար, կալաւ . կալաք, կալայք, կալան:

Ապառնի:

կալայց, կալցիս կամ կալցես, կալցի կամ կալցէ:

կալցուբ , կալջիբ կամ ունիջիբ , կալցին կամ կալցեն ,
 Հրամայական , Ներկայ .

կալ կամ կա՛ մի՛ ունիր . կալէք կամ կալարուք՝ մի՛ ունիր .
 կալջիր կամ կալցիս կամ ունիջիր , կալցի՛ կամ ունիցի՛
 կալցուք , կալջիք , կալցին :

Ստորագասական :

Ունիցիմ , ունիցիս , ունիցի . ունիցիմք , ունիցիք , ցին ,
 Ընդհանր . Ունիլ կամ ունել , ունելոց , Ըլ :

Բնդուներևութի . { Գերից . Ունող . . .
 Ընդեալ . կալեալ .
 Ընդհանր . Ունելի , ունելոց :

Որովհետև բայս այս է հասարակ , չունի կրաւորանն .
 Բայց կարէ լինել էական . Բայիւ . կալեալ լինիմ ,
 կալեալ եղէ , կալեալ եղէց , Ը :

Ըյսպէս խոնարհին և բարգեալք սորա :

Բնդուներև , ընկալայ , ընկալ .

Ս էրընդուներև , վերընկալայ , վերընկալ . Գաղափար էրև :
 Ընդուներև , ակնկալայ , ակնկալ . սա կարէ ևս վերջանալ էն
 որպ՛ Սկնկալեմ . և յայնժամ խոնարհի , Սկնկալեմ ,
 ակնկալեցի , ակնկալեա՛ . այսպէս՝ չիւրընկալեմ ,
 չիւրընկալեցի , չիւրընկալեա՛ :

Չեղանական . Երթամ . Իրերի : Չոգայ . Իրերի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Երթամ , երթաս , երթայ . երթամք , երթայք , երթան :

Անցեալ անկատար :

Երթայի , երթայիր , երթայր .

Երթայաք , երթայիք , երթային :

Անցեալ կատարեալ :

Չոգայ , չոգար , չոգաւ . չոգարք , չոգայք , չոգան :

Աղանի:

Երթայց , երթիցես , երթիցէ .
 երթիցուք , երթիջիք , երթիցեն :

Հրամայական , Ներկայ :

Երթ' մի' երթար . երթայք' մի' երթայք .
 կամ չոգ' մի' չոգիր . չոգէք' մի' չոգիր :

Աղանի:

Երթիջիր կամ երթիցես , երթիցէ .
 երթիցուք , երթիջիք , երթիցեն :

Ստորադասական :

Երթայցեմ , երթայցես , երթայցէ .
 Կմ երթիցեմ , երթիցես , երթիցէ .
 երթայցեմք , երթայցէք , երթայցեն .
 Կմ երթիցեմք , երթիցէք , երթիցեն :

Ընդհանր . Երթալ , երթալոյ , լով :

Բնորոշեցիչ . $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ներկայ} . \text{ Երթօղ} . \\ \text{Ընդեալ} . \text{ Երթեալ} . \\ \text{Աղանի} . \text{ Երթալոց , երթալի} \end{array} \right.$

Չեղսական . Պարտիմ . պարճլոյցի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Պարտիմ , պարտիս , պարտի . պարտիմք , տիք , տին :

Անցեալ անկատար :

Պարտիլ , պարտիլիր , տէր . պարտէտք , տէլք , տէլն :

Ստորադասական :

Պարտիցիմ , ցիս , ցի . պարտիցիմք , ցիք , ցին :

Չեղսական . Մարթիմ . գաղբի :

Սահմանական եղանակ , Ներկայ ժամանակ :

Մարթիմ , մարթիս , թի , մարթիմք , մարթիք , թին :

Ապառնի :

Մարթացից , մարթասցիս , մարթասցի .
 մարթասցուք , մարթասջիք ԿՄ մարթիջիք , մարթիցին :

Ստորագասական :

Մարթիցիմ , մարթիցիս , մարթիցի .
 մարթիցիմք , մարթիցիք , մարթիցին :

Պէրֆործական . Պոգ :

Հրանցական , Ներկայ :

Պոգ (ասա) . Պոգէք . (ասացէք) :

Ապառնի :

Պոգջիւր կամ գոգցէս , գոգցէ .
 գոգցուք , գոգջիք , գոգցէն :

Պիմազուրկ բայք :

Պիմազուրկ կամ անդէմ բայք են , որք միայն երրորդ
 դիմօք վարին , և առ երիս դէմն վերաբերին :

Նւայսօքիկ մանաւանդ կազմին յանուանց ոմանց , որք
 յարէլ յերրորդ դէմնն էական բայիս Եմ՝ վարին նո-
 վաւ եզակիանապէս և յօքնականապէս ըստ պահանջելոյ
 բանին , որպիսի են սոքին :

Պորտ է	պատշաճ է	անկ է	արթան է	.
Քարչաբբ	Ռնասնիպաբբ	Խեշք	լայլի Խբբ	:
Լարի է	Բարուք է	Հարկ է	մարթ է	.
Խայլբ Խբբ	Էճի Խբբ	Վաճիպ Խբբ	Գապիլ Խբբ	:
Սայէլ է	օգնւտ է	լաւ է	շատ է	.
Էսփլլլբ	Քայսո Խբբ	Խօշոբ	Էէլէր Խբբ	:
կամ է	կանք են	օրէնք է	օրէնք են	.
	րէյ Խբբ		առէլ Խբբ	.

Պէտք են . աղէտք են . մոյթ է . անհնար է . լի .
 Էթիլլա Խբբ . աղբ Խբբ . լայլի Խբբ . Ռ-ճ-Է-ն-ն-ի-պաբբ :

Եւ խոնարհին այսպէս :

Սահմանաչան , ներչայ	•	Պարտ է	•
Լնցեալ անխաբար	•	պարտ էր	•
Լնցեալ չաբարեալ	•	պարտ եղև	•
Լպտունի	•	պարտ լիցի , կամ եղիցի	•
Սորբադասաչան	•	պարտ իցե , կամ լինիցի	•

Պատանին ևս կրաւորական և չէզոքական քայք , որք թէպէտ ըստ սեպհական լծորդուէ և խոնարհման իւրեանց կարեն ունիլ զառաջին և ղերրորդ դէմն և զամ ժամանակս և ղթիւ , բայց երրորդ դիմօք սովորաբար յամ դէմն վարին իբրև դիմազուրկ . որպիսի են սոքին :

Թառի	•	Երևի	•	կարծի	•
սայլլլլ	•	իօրի-նի-ր	•	Բախի-նի օլու-նու-ր	•
Պատասի	•	հանդիպի	•	պիտի , ևն	•
զու-հու-ր էրէր	•	բասի իէլէր	•	լաչլի օլու-ր	•

Եւ խոնարհումն սոցա ձևանայ այսպէս :

Սահմանաչան , ներչայ	•	Թառի	•	սայլլլլ	•
Լնցեալ անխաբար	•	Թուէր	•	սայլլլլլլլ	•
Լնցեալ չաբարեալ	•	Թուեցաւ	•	սայլլլլ	•
Լպտունի	•	Թուեսցի	•	սայլլլլլլլ	•
Նրամայաչան	•	Թուեսցի	•	սայլլլլլլ	•
Սորբադասաչան	•	Թուիցի	•	սայլլլլլլլ	•

Գ Լ Ո Ւ Խ • Գ

Ը Ն Դ Ո Ւ Ն Ե Լ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ընդունելուին է մասն բանի կազմեալ ՚ի բայէ , որ նշանակէ զներդործուի ընդ ժամանակաւ առանց դիմաց : Եւ ասացաւ Ընդունելուի , զի ընդունի զպա-

բազայս իւր յանուանէ և ՚ի բայէ • զի որովհետև նշանակէ զներգործութի ինչ ընդ ժամանակաւ , հաղորդի բայի , և առնու ՚ի նմանէ պարագայ , զՄեռ , զՏեսակ , և զԺամանակ : Այլ զի ոչ ունի զդէմն և զհանարհմունս , հաղորդի անուան , և առնու ՚ի նմանէ պարագայ , զԶև , զԹիւ , և զՀոլով . և այսու օրինակաւ լինին պարագայք նորա վէց • Մեռ • Տեսակ • Ժամանակ •

Զև • Թիւ • Հոլով :

Ի նդուներութիւն կազմին ՚ի բայից չորիւք վերջաւորութեամբքս , որք են • օղ • էալ • լի • լոյ • որպէս տեսեր ՚ի խոնարհմունս բայից :

ն • Սեռք ընդուներութեց չորք համարին լինել . ներգործական • Կրաւորական • Չեղբական , և Հասարակ :

Սերգործական ասին , որք ՚ի ներգործական բայից ձևանան վերջաւորութեքս օղ • էալ • լոյ • որպէս՝

Աղատեմ • աղատօղ , աղատեալ , աղատելոց •
 շարժեմ • շարժօղ , շարժեալ , շարժելոց •
 լուանամ • լուացօղ , լուացեալ , լուանալոց •
 Թողում • Թողօղ , Թողեալ , Թողլոց •

Կրաւորական ասին , որք ՚ի կրաւորական բայից ձևանան վերջաւորութեքս էալ • լի • լոյ • որպէս՝

Աղատիմ • աղատեալ , աղատելի , աղատելոց •
 շարժիմ • շարժեալ , շարժելի , շարժելոց •
 լուանիմ • լուացեալ , լուանալի , լուանալոց •
 Թողանիմ • Թողեալ , Թողլի , Թողլոց •

Չեղբական ասին , որք ՚ի չեղբական բայից ձևանան վերջաւորութեքս օղ • էալ • լի • լոյ • որպէս՝

Ներհեմ • ներհօղ , ներհեալ , ներհելի , ներհելոց •
 գնամ • գնացօղ , գնացեալ , գնալի , գնալոց •
 փախչիմ • փախչօղ , փախուցել , փախչելի , փախչելոց •

Հասարակ ասին , որ ՚ի Հասարակ բայից ձևանան վեր-
 ջաւորութիւնս օղ . էալ . լի . լոյ . որպէս՝
 Հահիմ . շահօղ , շահեալ , շահելի , շահելոց .
 խօսիմ . խօսօղ , խօսեալ , խօսելի , խօսելոց .
 դաւանիմ . դաւանօղ , դաւանել , դաւանելի , դաւանելոց :

Ասի արդ՝ Հասարակ հոչեցան այնորիկ բայք , որք մի և
 նոյն ձայնիւ երբեմն իբրև ներգործական վարին , և
 երբեմն իբրև կրաւորական : Այլ ըստ այսմ կարեն կո-
 չիլ Հասարակ և այնորիկ ընդունելութիւք , որք միասէս
 քղինն ՚ի ներգործական և ՚ի կրաւորական բայից և մի
 և նոյն ձայնիւ երբեմն իբրև ներգործական վարին ,
 և երբեմն իբրև կրաւորական . որպէս՝

Գրեմ . գրեալ , գրելոց . գրիմ . գրեալ , գրելոց .
 զրկեմ . զրկեալ , զրկելոց . զրկիմ . զրկեալ , զրկելոց :
 Կարեն լինել Հասարակ ըստ սովորութե նախնեաց և ըն-
 դունելութիւք ոմանք ձևացեալք լի վերջաւորութիւք , որք
 նովին ձայնիւ մերթ ներգործական և մերթ կրաւորա-
 կան նշանակութիւք վարին . որպէս՝ Ընթերցանելիք , բերե-
 լիք , գուշակելիք . իմացեալ լինին ևս՝ Ընթերցօղք , բե-
 րօղք , գուշակօղք : Այսպէս՝ Լսելիք , առնելիք , գոր-
 ծելիք , ունելիք . իմացեալ լինին ևս՝ Լսօղք , առնօղք ,
 գործօղք , ունօղք :

Է . Տեսակն երկու է ըստ օրինակի բայից . Նախաախի
 և Անցողական :

Նախաախի են՝ որ ՚ի նախաախի բայից կազմին . որպէս՝
 Զօրանամ . զօրացօղ , զօրացեալ , զօրանալի , զօրանալոց .
 բնակիմ . բնակօղ , բնակեալ , բնակելի , բնակելոց :
 Անցողական են՝ որ յանցողական բայից կազմին , որք ա-
 ծանցեալ են մասնկամբս «-ցան . որպէս՝

Զօրացուցանեմ . զօրացուցանօղ , զօրացուցեալ ,
 զօրացուցանելի , զօրացուցանելոց :

Բնակեցուցանեմ՝ բնակեցուցանող , բնակեցուցեալ ,
բնակեցուցանելի , բնակեցուցանելոց :

Դ . Ե) ամանակն է երէք ը բայից . Ներկայ . Անցեալ .
Ապառնի :

Ներկայ ասին , որք օղ վերջաւորութիւն ձևանան . որո՞յ՝
Ազատող . լուացող . հեղող . ևն :

Անցեալ ասին , որք եալ վերջաւորութիւն ձևանան . որո՞յ՝
Ազատեալ . լուացեալ . հեղեալ . ևն :

Ապառնի ասին , որք ըց և չի վերջաւորութիւն ձևանան . որո՞յ՝
Ազատելոց , և ազատելի . լուանալոց , և լուանալի .
հեղլոց , և հեղլի :

Դ . Զ) ևք ընդունելութեան ըստ անուան են երկու .
Պարզ , և Բարդ :

Պարզ են նորին , որ ՚ի պարզ բայից ձևանան . որպէս՝
Գործեմ . գործող , գործեալ , գործելի , գործելոց .
Գրեմ . գրող , գրեալ , գրելի , գրելոց .
խօսիմ . խօսող , խօսեալ , խօսելի , խօսելոց :

Բարդ են , որք ՚ի բարդ բայից ձևանան . որպէս՝
Կենադործեմ . կենադործող , կենադործեալ ,
կենադործելի , կենադործելոց :

Տարագրեմ . տարագրող , տարագրեալ ,
տարագրելի , տարագրելոց :

Բարեխօսեմ . բարեխօսող , բարեխօսեալ ,
բարեխօսելի , բարեխօսելոց :

Է . Ը) ևք ընդունելութեան երկու են ըստ անուան .
Եղական , և Յոքնական :

Եղական . փրկող , փրկեալ , փրկելի , փրկելոց .
Յոքնական . փրկողք , փրկեալք , փրկելիք , փրկելոց :

Ը . Թ) ևք ըստ անուան են տասն . Ուղղական , Սե-
ռական , ևն , և հոլովին պատկէս :

Օրն հորովն որպէս՝ կարգ, կարգի . ար .
 փրկող, փրկողն, փրկողաւ . փրկողք, փրկողաց, փրկողօք .
 Առան, որպէս՝ գետ, գետաց . ար .
 փրկել, փրկելոյ, փրկելով . փրկելք, փրկելոց, փրկելովք .
 Ան, որն է կեղեցի, եկեղեցւոյ . ար .
 փրկելի, կելոյ, կելաւ . փրկելիք, փրկելեաց, կելօք .
 Այն նախդրիւ հորովն .

է . Գրնդունելուէց աստի ձևացեալքն վերջաւորուիւ
 օղ կամ ող, միշտ իբրև ամական անուն վարին . որպէս՝
 Շարժօղ . լուացօղ . դիմօղ . ևն .

Ձևացեալքն վերջաւորուիւ էալ կամ եղեալ, երբեմն
 իբրև բայ վարին, և երբեմն իբրև անուն ամական .
 իբրև բայ . ար . Տեսեալ զնա ծանեան . Ատեցեալ
 զայր իւր զարդատ . Թագուցեալ էր զհունն .
 իբրև անուն . ար . Անձն Յագեալ զմեղր արհամարհե .
 Ան հոգւոց Հանդուցելոց աղայեսցուք . Հանդերձե-
 ւոցն բարութեց հասցուք . Ղկոխեալն ոտից ձերոց
 ձարակեն . Հայեաց ՚ի կործանեալքս .

Ձևացեալքն վերջաւորութիւնս լի, վարին իբրև անուն
 ամական . որն՝ Շարժելի տուն . լուանալի հանդերձ .
 անփրկելի դերի . ևն .

Բայց երբեմն յարեալ յեական բայս է, վարին իբրև
 դիմադուրի բայ . որպէս՝ խնդրելի է . պահանջելի է .
 արկանելի է . դառնալի է . մատչելի է, ևն . այսինքն՝
 Գորտ է խնդրել . պորտ է պահանջել . պորտ է ար-
 կանել . պորտ է դառնալ . պորտ է մատչիլ . ևն .

Ձևացեալքն վերջաւորութիւնս լոյ, սովորաբար իբրև
 բայ վարին . մանաւանդ յորժամ ունիցին զնշանակուի
 ներդործական բայի . և խոնարհին էական բայիւս է .
 ոն՝ Շարժելոց եմ, շարժելոց ես, ևն . շարժելոց էի,
 շարժելոց իցեմ, ևն .

Իսկ ուր ունիցի զնշանակութիւն կրաւորականի կամ
 չէզոքականի , համարին լինել անուն , և խնդիր էական
 բային առ որ յարին , որո՞՞ Տանջելոց են . դատասպարտե-
 լոց են . արդարանալոց էին . սպրեւոց իցեմք . ևն .
 Եւ ուրէք նախդրիւ հօլովին . որո՞՞ զԳալոցսն պատմեա-
 ցէ ձեզ : Զայդմանէ հոգւոյն Զլինելոցսն նախա-
 տեսեալ պատրաստէր :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե Ե

Ն Ա Խ Ա Դ Ի Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ս . Նախադրուին է մասնիկ ինչ՝ որ եդեալ յառա-
 ջոց հօլովական բառից՝ կազմէ զհօլովս նց . կամ
 է բառ՝ որ յարեալ յայլ հօլովական մասունս բանի իբ-
 րև յանուանս , ցուցանէ զպարագայս ինչ իրին՝ զոր
 անուանն նշանակէ :

Զայսմանէ յայտ է , թէ կրկին աղդ են նախադրուեց .
 մինն կազմող հօլովոց , և կոչն Հօլովակերտ . և միւսն
 ցուցանող զպարագայս ինչ իրին՝ որ անուանըն նշանա-
 կի , և կոչն Հոլովառու :

Ը . Հօլովակերտք՝ որ մասնաւոր անուամբ նախդիր
 կոչին , են տառք՝ կամ միավանկ մասնիկքս այսոքիկ .

՛է , յ , ՛է յ , աւ , աւ՛է , ց , զ , ընդ :

Ի սոցանէ նախդիրքս ՛է , յ , ՛է յ , աւ՛է , կազմեն զարա-
 կան , զբացառական , և զներգոյական հօլովսն . որպէս՝
 յարքայ , ՛է քաղաք . յարքայէ , ՛է քաղաքէ . աւ արքայ ,
 աւ քաղաք , ՛է յերկինս . ՛է յերկնից . աւ՛է խրատ . աւ՛է նո-
 ցանէ . յարքայի , ՛է քաղաքի , յերկրի , ՛է յերկրի :

Նախդիրս ց , կազմէ զարական , յարքայ , ցնա , ցգիշէր :

Վախդիրս զ, զՏայցահան, զպարառական և զպատմանն .
զարբայ, զբաղաբ, զարբայիւ, զբաղաբաւ, զարբայէ,
զբաղաբէ :

Դսկ Ընդ՝ իբրև նախդիր ՚ի և առ, կազմէ զորական և
զբացառական հոլովան . որպէս՝ Ընդ նա . ընդաջմէ .
այսինքն՝ ՚ի նա . յաջմէ :

Դ . Հոլովառու նախադրութիք են, որք զանուն ինչ
կամ զայլ հոլովական մասն բանի առնուն ինքեանց խըն-
դիր, և զպարագայս ինչ նորա յայտ առնեն :

Դ սոցանէ ոմանք են պարզ նախադրութիք . որպէս՝
Առ . ընդ . ըստ . իբր . վասն . մինչ . ևն :

Ոմանք են անուանք իբրև նախադրութիք վարեալք . որոնք՝
Գունակ . դէմ . փոխան . կոյս . կողմն . չափ . ՚ի վր . ՚ի մէջ .
զօրէն . յաղագս . պատճառաւ . յաջմէ . լն ձախմէ . բաց .
հետի . հուպ . մերձ . մօտ . գաղա . ՚ի ձեռն . ևն :

Եւ ոմանք են բաղադրեալք . որոնք՝ Ընդդէմ . յայտ
յանդիման . յայս կոյս . գեր ՚ի վերոյ . անդր քան . առա-
ւել քան . ևն :

Դ . Նախադրութեց աստի ոմանք առնուն զսեռաննն,
և են սորին՝ վասն . սակս . յաղագս . աղագաւ . պատճա-
ռաւ . ՚ի պատճառս . ՚ի պէտս . առ ՚ի պէտս . իչին :

Ս ան սիրոյ	•	մահապարհ իչին	•
Սակս մեր	•	պիղիմ իչին	•
Տաղագս ընչից	•	մալ իչին	•
Սարդոյն աղագաւ	•	ասեմ իչին	•
Դ պատճառս հաշտութե	•	պարբշտ իչին	•
Դ պէտս ժողովրդեան	•	ճեմաս իչին	•
Ըն ՚ի պէտս ուղղութե	•	առդրու լեզ իչին	•
Փոխան . փոխանակ . փոխարէն . ՚ի աեղի . եերինէ . պէտէլ :			
Փոխան հացի	•	եմէ . եերինէ	•
Փոխանակ նեղութե	•	առլեմէ պէտէլ	•

Փոխարէն աշխատութիւն • շաբաթըս պէտէւ
 ՚ի տեղի նորա • անընէէրէնէ

Օ՞րէն • իիպի :

Օ՞րէն արևու • իտէւ իիպի
 Օ՞րէն անասնոց • հայլան իիպի

Մանց • սըւ • արը :

Մանց աղի • սոսոսոս
 Մանց մեղաց • իտէւսըւ • իտէւսոս արը

Մընթեր • էանընս :

Մընթեր նստողաց • օրոսանըւն էանընս
 Մընթեր սորին • պոսոսն էանընս

Օ՞կնի • յէտ • սնրս :

Օ՞կնի յաղթութիւն • զէրոսհոսան սնրս
 Յէտ զղջանալց • իտէւսըւ ըրոս սնրս

Յէտոց • արարնս : Յէտուս • արարնս :

Յէտոց խորանին • շարըն արարնս
 Յէտուս հովուին • շարանըն արարնս

Մաջի • յառաջոց • զառաջեալ • էօնիտէ :

Մաջի դատաւորին • հարիտէն էօնիտէ
 Յառաջոց բանակին • օրոսոսն էօնիտէ
 Օ՞առաջեալ գաղանին • ճանալարըն էօնիտէ

Մնդ առաջ • էօնիտէ :

Մնդ առաջ արբային • իարիտէն էօնիտէ
 Յանդիման • աին յանդիման • դէմ յանդիման • յայտ
 յանդիման • հանդէպ • Գարը :

Յանդիման քաղաքին • շէրէն Գարընս
 Մին յանդիման սպարապետին • սէրասէրէն Գարընս
 Ղէմ յանդիման մեր • պիտի Գարընս

Յայտ յանդիման աչաց • Կեօղէրէն Գարշըսընս •
 Հանդէպ աթոռոյ • Բախարն Գարշըսընս :

Վերքոյ • ՚ի ներքոյ • Կիպ :

Վերքոյ դատաստանի • շէրասը Կիպիսի •
 ՚ի ներքոյ երկրի • Էհրէն Կիպիսի :

Ղրտաքս • արտաքոյ • Կըշարը :

Ղրտաքս բերդին • Գալէնին Կըշարըսընս •

Ղրտաքս տան • Էլէն Կըշարըսընս :

Րնդ մէջ • օրթասընս : ՚ի մէջ • Էլէնսի :

Րնդ մէջ աշակերտաց • շայրուէրէն Էլէնսի •

՚ի մէջ պարտիզին • Կաղէնին Էլէնսի :

՚ի միջի • օրթասընս : ՚ի միջոյ • Էլէնսի :

՚ի միջի քաղաքին • շէհրէն օրթասընս •

՚ի միջոյ մեղաւորաց • Կիւնոսէրարըն Էլէնսի :

՚ի ձեռն • Էլէ :

՚ի ձեռն աղօթից • Էպոսի Էլէ :

Յաջմէ • ընդ աջմէ • սաղընսան :

Յաջմէ արքային • Գաթիշասըն սաղընսան •

Րնդ աջմէ հազարապետին • Կինյաշընըն սաղընսան :

Յասէկէ • ընդ ահէկէ • ՚ի ձախմէ • սօլոնսան :

Յասէկէ հեծելոյն • Կըլընըն սօլոնսան •

Րնդ ահէկէ ապարանիցն • սարայըն սօլոնսան •

՚ի ձախմէ նիզակաւորաց • Վըրագըլըսըն սօլոնսան :

Յայսկոյս • Կո- Բարաբ :

Յայսկոյս գետոյն • շրիշըն Կո- Բարաբը :

Յայդկոյս • շ- Բարաբ : Յայնկոյս • օլթարաբ :

Յայդկոյս ձորոյն • Կէրէնին շ- Բարաբը •

Յայնկոյս լէրին • Կաղըն օլթարաբը :

Յառաջկոյս . էօն Ռարաճը : Յեակոյս . կերի Ռարաճը :
 Յառաջկոյս գիւղին . չէօյին էօն Ռարաճը .
 Յեակոյս ամրոցին . Գաւէնին կերի Ռարաճը :

Ի վերկոյս . էօփարը Ռարաճը : Ի վայրկոյս . աշաշը :
 Ի վերկոյս բլրոցն . պայըըն էօփարը Ռարաճը .
 Ի վայրկոյս աշտարակին . Գաւէնին աշաշը Ռարաճը :

Է . () մանք առնուն զվերջահարական , և են սոքին .
 Մերձ . մօտ . հուպ . էտփըն :

Մերձ աստուծոյ . աշլահա էտփըն .
 Մօտ ամսոյ . պոլսոտ էտփըն .
 Հուպ աղբեր . շէշիտէ էտփըն :

Կից . պիւիշիտէ : Մը ընթեր . էանընտա :
 Կից բանաին . շընտանա պիւիշիտէ .
 Մը ընթեր նմին . օնտն էանընտա :

Պէտ . Ռարաճ :

Պէտ արեգական . կէնէշ Ռարաճընա :

Րնդդէմ . հանդէպ . յանդիման . դէմ յանդիման .
 ալն յանդիման . յայտ յանդիման . Գարըը :

Րնդդէմ աստեղաց . էըրըըըրա Գարըը .

Հանդէպ նաւին . կէփէ Գարըը .

Յանդիման երկնի . կէօյէ Գարըը .

Պէմ յանդիման թշնամւոյն . պիւլանըն Գարըըընտա .

Մին յանդիման ամենեցուն . ճիւլէլին Գարըըընտա .

Յայտ յանդիման նմին . օնտն Գարըըընտա .

Պէմ ընդ դէմ . Գարըը պէ Գարըը :

Պէմ լը դէմ միմեանց . Գարըը պէ Գարըը պիւի պիւիւիւի :

Պէր . դէր Ի վերոյ . դէպ Ի վերոյ . էալիտն :

Պէր հրեշտակաց . Գիւլիւլիւլիւլի էալիտն .

Գեր ՚ի վերոյ ամ պատերազմոց . հէ՛լ ճէն՝ ճիւղերոքէն
Իւսիւնն .

Գեւոյ ՚ի վերոյ մարդկային բնութիւն . Ինսան լսալիւսիւնսան
Իւսիւնն :

Շ . Ը մանք առնուն զնախդրիւ արական , և են սորին .
Հոււ . մերձ . մօտ . եւ գլն :

Հոււ ՚ի վրանն . Հարբաւ եւ գլն .

Մերձ ՚ի ծառն . աշտճաւ եւ գլն .

Մօտ ՚ի կալն . հարմանաւ եւ գլն .

Մինչ . մինչև . քէր :

Մինչ ՚ի հիւզն . գաւլիւնքէ քէր :

Մինչև ՚ի մտուրն . եկիւնքէ քէր :

Գեւոյ . Գարը . կցս . լարաժ :

Գեւոյ յարեմուտս . Ինն պաւլուրնա Գարը .

Ճափն կցս . Իննար լարաժնա .

Դ թիկունս կցս . արգաւ լարաժնա .

Է . Ը մանք առնուն զհայցական , և են սորին . Իբր .
Իբրև . Իբրու . սրպէս . Ինյի :

Իբր զոտայն . Իբրիւնքէ Ինյի .

Իբրև զպղինձ . պոգըր Ինյի .

Իբրու զակն . Ինոչ Ինյի .

Որպէս զգետ . Ինոչճի Ինյի .

Գեր . քան . շեյաքէ :

Սպիտակ Գեր զճիւն . Գարոսն շեյաքէ պէյաչ .

Թուանաւոր քան զօձ . Էլլանոսն շեյաքէ շէհիւլի .

Գեր քան . ՚ի վեր քան . անդր քան . յաւէտ քան . առա-
ւել քան . ասոս շեյաքէ :

Պատուական Գեր քան զոսկի . ալ լսանոսն ասոս
շեյաքէ աշիւ .

Պայծառ ՚ի վերքան զլցս . նստրանն ասոյն շխտե փարլագ .
 Ընդրքան զկարն . գոտրեթինսէն ասոյն շխտե .
 Հաւեաքան զորոջ . գոտրանն ասոյն շխտե .
 Ըսաւելքան զսալ դարբնաց . Գեթրճիւրին հօրսի-նսէն
 ասոյն շխտե :

Ը . Սմանք առնուն զգործիականն , և են սորին .
 Հանդերձ . պիւլի . պերապեր :

Հանդերձ աշակերտօքն . շախտիւրեի ելի պերապեր .
 Հանդերձ մարբն . անասը ելի պիւլի :

Սերձ . հուս . եագն :

Սերձ մօօք . Քեր ելի եագն .
 հուս անձամբ . ինձիւր ելի եագն :

Հեռի . մեկուսի . ուղագ :

Հեռի սրաիւ . ետրե՛ք ելի ուղագ .
 Սեկուսի մարմնով . Բէն ելի ուղագ :

Յառաջ . ելիւր : Յետոյ . սօնրա :

Սէց ամօք Յառաջ . ալիւր ելիւր ելիւր .
 Երկոտասան աւուրբք Յետոյ . ճիւրի ինսէն սօնրա :

Չափ . գապար :

Մահուամբ Չափ . հօլեյե գապար .
 Ըրեամբ Չափ . գան Գեթրճիւրեյե գապար :

Թ . Սմանք առնուն զպարառականն , և են սորին .
 Շուրջ . շուրջանակի . ելիւրագը :

Շուրջ զսեղանով . սոստրանն ելիւրագընսա .
 Շուրջանակի զուսնիւ . այնն ելիւրագընսա :

Գեր . քան . շխտե :

Գեր զամենեքումբք . ճիւրիսինսէն շխտե .
 Քան զսալմօք . շոգլարանն շխտե :

Դ . Սմանք առնուլն զբացառական , և են սորին .
Բաց . բաց . Խոս . աչբ :

Բաց ՚ի բարեկամաց . Կոստանտնուպոլսի Խոս .
Բաց ՚ի տեառնէ . Կոստանտնուպոլսի Խոս :

Պ բացեայ . Հեռի . մեկուսի . զատ . ուղագ :

Պ բացեայ յանտառէն . Երևանի ուղագ .

Հեռի ՚ի հօտէն . Կոստանտնուպոլսի ուղագ .

Սեկուսի յամբոխէն . Կոստանտնուպոլսի ուղագ .

Օտա ՚ի նոցանէ . Կոստանտնուպոլսի ուղագ :

Պ աղա . Թարուն . Ծածուկ . ինչի :

Պ աղա ՚ի մօրէն . Կոստանտնուպոլսի ինչի .

Թարուն ՚ի դաստիարակէն . Կոստանտնուպոլսի ինչի .

Օածուկ ՚ի բղէջիսէն . Կոստանտնուպոլսի ինչի :

Հեռի . պերի :

Պ մանկութեանէ Հեռի . Կոստանտնուպոլսի պերի .

Պ բազումամաց Հեռի . Կոստանտնուպոլսի պերի :

Յ Օ Դ Ո Ւ Ա Ծ . Ա

Պ ախադրուիքս՝ Ան , ընդ , ըստ , առնելով զխնդիր
՚ի զանազան հարկս , զանազան նշանակութիւն վարին :

Ա . Ա ՚ի :

ա . Արբեմն առնու զտեառականն , և յայնժամ նշանակէ
վասն . ինչի . Կ :

Ա ահին . Կորդոպուսի ինչի .

Ա ՚ի բարկացուցանելոյ . Կորդոպուսի ինչի :

Սերթ նշանակէ առաջի . Կոստանտնուպոլսի :

Ա աբբայի . Կոստանտնուպոլսի Կոստանտնուպոլսի .

Ա դատաւորին . Կոստանտնուպոլսի Կոստանտնուպոլսի :

Բնդ :
 Երբեմն առնու զսեռական , և սովորաբար նշանակէ
 Փոխանակ . էերինէ :

Բնդ Բնդ ական . Կեօշ Կեօշ էերինէ .
 Թագաւորեաց Բնդ նր . Բախաս օրն-բոս-օնն-ն էերինէ :

Սերթ նշանակէ Վասն . Էլին :

Բնդ ամ դատարկ բանի . Կեօշ պօշ սեօշ էլին .
 Բնդ անբաւելի մեղաց . ավժ օրն-նմաշ Կե-նահար էլին .
 Բնդ իմ և Բնդ քո . պէնի էլին , վէ սէնին էլին :
 Երբեմն առնու զարական , և յայնժամ նշանակէ
 Ի միասին . պերապէր . զր :

Բնդ իս . պէնի էլին պերապէր .
 Բնդ քեղ . սէնին էլին պերապէր .
 Բնդ թաղեալն . Կեօթ-վ-շ էլին պերապէր .
 Բնդ յարուցեալն . Կերելիշ էլին պերապէր :

Սերթ նշանակէ Ի միջի . օրնա :

Բնդ երկինս և Բնդ երկիր . Կեօթ-ն վէ էերին օրնասընաս .
 Բնդ բազումս իմ Բնդ սակաւս . շօշ-ն էաթօթ աշըն
 օրնասընաս :

Սերթ նշանակէ Ի վերայ . Ի-սն :

Աւրախանային Բնդ փառս նորա . սէ-վնիւրէր Էօթ անըն
 Է՛նիշա՛լ Է-շէրինէ .

Չարմացան Բնդ բանին կամ Բնդ բանան . Բե-ածի-պ
 Գաւազար սեօթ-ն Է-շէրինէ :

Սերթ նշանակէ Աողմն . Բարաժ :

Բնդ երկայնութին . ս-շո-նը-շո-նս-ն Բարաժընա .
 Բնդ արեւելս . Կե-ն շէրէշ Բարաժընա .
 Բնդ ծով . սէնիշ Բարաժընա .
 Բնդ ցամաք . Գարս Բարաժընա .
 Թ

Երբեմն առնու զգործիական , և սովորաբար նշանակէ
 Ի ներքոյ . ալի :

Բնդ հողով . Բօժրաղըն ալիւնսս

Բնդ իշխանութի . հիւսիսն ալիւնսս

Բստ :

Գ . Երբեմն առնու զտրականն , և յայնժամ նշանակէ
 Պէս . Կօրէ :

Բստ բանիդ . սէնին սէօղիւնէ Կօրէ

Բստ կարի իմուս . Գոարէթիէ Կօրէ

Բստ գործս . Իշխանիէ Կօրէ

Սերթ նշանակէ Վասն . Իշին :

Բստ մեղացն ադամայ . ստաւըն Իննասը Իշին

Սերթ նշանակէ Արտաբոյ . Գըշարը . ՊՅ :

Բստ երդումն . Էէֆնսէն Գըշարը

Բստ դաշն . Գալիլէն Գըշարը

Բստ չափ . Էօլլէն Գըշարը

Երբեմն առնու զբացառական , և նշանակէ Չինի .
 սօնրս . արարըրս . ՊՅ :

Բստ նոցանէ . սնլրսէն սօնրս

Բժ Բստ ամէ . Էլլ Էլլըն արարըրս

Օր Բստ օրէ . Ինն Իննիսն արարըրս

ՅՕԴՈՒԱԾ . Բ

Սխադրութիւք ոմանք երբեմն առնուն զկրկին խնդր
 յայլ և այլ հորովս :

Ս . Սխադրութիւք Մինչ , մինչև , երբեմն առնուն
 միանգամայն զբացառական և զնախդրիւ արական :

Պաղաթէ Մինչ Պիքս .

Պիսնդեմէ Մինչև ցմահն :

Նախադրուիքս Յառաջ քան , յետոյ քան , ՚ի վեր քան ,
առնուն միանգամայն զհայցողիան և զգործիական :

Երկերիւր ամաւ Յառաջ քան զվաղարշակ .

Եթն աւուրբ Յետոյ քան զմահն .

Իազուամ միջոցաւ Ի վեր քան զբուրն :

Նախադրուիքս Հեռի , ՚ի բացեայ , մեկուսի , երբեմն
առնուն զգործիական և զբացառական :

Չորս ասպարիսօք Հեռի ՚ի քաղաքէն .

Երկու օթեանաւ Ի բացեայ եր ՚ի բանակէն .

Մարմնով Մեկուսի եմ ՚ի ձէնջ :

Նախադրուիքս Մօտ , մերձ , հուպ , առնուն երբեմն
զինդիր նախադրուիքս Առ . ԿՐ :

Եւ կայր հրեշտակն Մօտ Առ նոյ .

Եւ պետրոս նստէր Մերձ Առ խարուկին .

Տեսանէր յակոբ Հուպ Առ նմին զմրն :

Ը . Նախադրուիքս Իբր , իբրև , ույ , քան , թէպէտ սո-
վորաբար առնուն զինդիր ՚ի հօրովն հայցական , բայց
երբեմն ևս ըստ պահանջման բանին և ՚ի զօրուիքն բային
առնուն զինդիր ՚ի պէսպէս հօրովս . ԿՐ :

՚ի Սեռականն և ՚ի վերջահօրով տրականն :

Թև նորա եր Իբր թռչնոյ .

Եղիցի խաղաղուիքի ՚ի մէջ մեր Որպէս հօր և որդւոյ .

Տայ կեր Իբրև անասնոյ .

Հնազանդիլ պարտ է նոյ Քան մարդկան :

՚ի Նախադրիւ տրականն :

Չգէր ՚ի նա քարինս Իբր ՚ի թշնամի .

Մտանէ ՚ի հնոց Իբրև ՚ի պարտեզ .

Երթայ յօտարուիքի Որպէս ՚ի հայրենիս .

Փափաքէ ՚ի մահ Քան ՚ի կեանս .

Նի Բացառականն • 170 :

Պարձն զերեսս ՚ի բարկուէ Իբր ՚ի կատարի գաղանէ .
 Լմբոխէր ՚ի յուզմանէ խորհրդոց Իբրև ՚ի սասախի հողմոց .
 Երկիր ՚ի կեղծաւորութէ Որպէս յանհաւատութէ .
 Փախիր ՚ի չար ընկերաց Քան ՚ի թունաւոր կարձաց :

՚ի Պատմականն :

Պատախաղէ զանձնէ Իբր զօտարէ .
 Խոստովանի զխորհրդոց Իբրև զգործոց .
 Պահանայ զնմանէ Որպէս զբարերար հօրէ .
 Պարտ է հոգալ զհոգւոյ Քան զմարմնոց :

՚ի Վերծիականն :

Կապեցաք սիրով աշխարհիս Իբր տուամբ .
 Բանիւ կակղէր զխստուի մտացն Իբրև բրչաւ .
 Խոցոտէ լեզուաւ Որպէս երկսայրի սրով .
 Սայրենի գազանք սիրով ընտանենան մարդկան
 Քան բռնութի :

՚ի Պարառականն :

Երկանէր զնովաւ ծիրանիս Իբր զարքայիւ .
 Փարէր զմտերիմ ճառայիւն Իբրև զորդւով .
 Ծիծաղի զնովաւ Որպէս զանմտաւ .
 Եռաւելլու փառօք Քան զբազմօք :

՚ի Ներգոյականն :

Կայր ՚ի բանդի Իբր յապարանս արքունի .
 Ննջէր ՚ի ժահահոտ գբի Իբրև ՚ի փափուկ անկողնի .
 Վրէր զբանսն ՚ի սրախ Որպէս ՚ի մատենի .
 Եռաւելլ խաղաղութի է ՚ի տունս շինականաց՝ Քան ՚ի
 տունս մեծամեծաց :

Նախադրութի • 170 :

Եր զանձն ՚ի վր ձեր Իբր ՚ի վր սիրելեաց և բարեկամաց .
 Հչեսցէ օդ քո քաղցրութի Իբրև առ նոյիւն :

Կապեալ էին յաղքատութիւն Որպէս ընդ երկաթոյ •
Սահաբեր պատիժք ոչ տուեալ լինին վնայլ յանցա-
նաց Քան յաղազս մարդասպանութիւն :

Գ. Սխադրութիւն թէպէտ հասարակօրէն յառաջոյ
դնին , լը որոյ և կոչեցան Նախադրութիւն . բայց բաղում
անգամ ևս յետոյ դնին • ԳՐ :

Չարին Չկնի միտեցայ •

Շանց Առաջի արկանել •

Օտրդու Սակս կրեն •

Երբեմն ՚ի մէջ նախադրութիւն և խնդրոյն անկանի այլ
մասն բանի • ԳՐ :

Չարիս Ի վերայ խրոխտայր հասուցանել Արքայի •

Նպատուէք զաղքատն Վասն զցնցոտին Չգենլոյ •

Գ. Երբեմն հօլովակերտ նախդիր նախադրութեցս ,
Չկնի , զՏեա , կրկնի ՚ի վճ խնդրոյն • ԳՐ :

Օ միմեանց Չկնի գային •

Օ օտարի ՉՏեա ոչ երթիցեն •

Եւ երբեմն հօլովակերտ նախդիր նախադրութեցս ,
Չկնի , զՏեա , ՚ի վերայ , ՚ի ձեռն , ՚ի սակս , դնի ՚ի վե-
րայ խնդրոյ նոցին • ԳՐ :

Օ միմեանց Կնի կարգեցան •

Օ նորին անպիտանութեն վարեցաւ Տեա •

Որք հասեալ իցեն Ի ճշմարտութեն վերայ •

Սայ այնմիկ Յոյր Չեռն մատնեսցի •

՚ի պատուիրանազանցուէն Սակս պատժեցաւ •

Երբեմն ուր պիտոյ է կրկնիլ այսոցիկ նախադրութեց՝
հօլովակերտ նախդիր նց միայն կրկնի ՚ի տեղի նց • ԳՐ :

Երթ ՉՏեա արդարուէ , զանձպաշտուէ , զհաւատոյ ,
շիրոյ • փոխանակ ասելոյ , երթ ՉՏեա արդարութիւն ,
զՏեա անձպաշտուէ , զՏեա հաւատոյ , զՏեա սիրոյ :

Մէրս Ի վերայ վերաց՝ և ցաւս Ի ցաւոց յաւելուն ,
այսինքն ցաւս Ի վերայ ցաւոց :

ԲԺ եղիցի Ի միջի ձեր՝ որոյ յերից մանկանցն . իմ որոյ
Ի միջի երից մանկանցն :

Բ. զօթէր ոչ Ի պէտս իւր , այլ Ի մերն . իմ Ի պէտս մեր :

Սմանք Ի նախագորութեց աստի առանց խնդրոյ վարե-
լով՝ Ի գործածին իբր մակբայ , որպիսի են սորին .
Զկնի . զհետ . առաջի . յանդիման . հանդէպ . լէ դէմ .
յետոյ . Ի բացեայ . մինչև . իբրև . որպէս . մեկուսի . լիա :

ՅՕԴ ՈՒԱԾ . Գ

Սախագորութիք՝ թէ ըստ նշանակուէ իւրեանց , և թէ
ըստ նշանակուէ անուանց զորս առնուն իբրև խնդիր ,
որոշին Ի զանազան տեսակս :

Սմանք ասին Պատճառական , որոյն են սորին . վասն .
սակս . յողագս . պատճառու . լիա :

Սասն մեղաց ծառայք եղօք ապականութեան :

Սմանք՝ Ժամանակական , որոյն են սորին . Յառաջքան .
յետ . մինչ . մինչև . հետէ . իմ :

Յետ մահուանն տրդատայ խռովեցաւ աշխարհն :

Սմանք՝ Տեղական , որոյն են սորին . Ի վերայ . ներքոյ .
արաքոյ . առաջի . Ի միջոյ . շուրջանակի . յաջմէ .
յահեկէ . մինչ . մինչև . լիա :

Բաւջի ահեղ ատենին կալոց եմք ամենեքին :

Սմանք՝ Գասական , որպիսի են սորին . Առաջի . զկնի .
մինչև . յառաջքան . յետոյ քան :

Հովիւն Առաջի նոցա երթայ , և ոչխարքն Զհետ նր :

Սմանք՝ Նմանական , որոյն են սորին . Որպէս . գունակ .
զօրէն . նման . իբր . իբրև . հանդոյն . լիա :

Բմենայն ոսկի իբրև սակաւ մի աւաղ համարեսցի :

Սմանք՝ Ներհակական , որպիսի են սորին . Ներհակ .
հակառակ . դեմ . ընդ դեմ . ևն :

Րնդ դեմ ամբարտաւանութե է խոնարհութիւնն :

Սմանք՝ Զատական , որպիսի են սորին . Զատ . հե-
ռի . մեկուսի . առանց . ևն :

Հաւատք Առանց գործոց մեռեալ են :

Սմանք՝ Փոխարինական , որպիսի են սորին . Փոխան .
փոխանակ . փոխարէն . ՚ի տեղի . ևն :

Մի չար փոխանակ չարի հատուցաներ :

Սմանք՝ Կցորդական , որպիսի են սորին . Կից . զհետ .
հանդերձ . ևն :

Հոգին Հանդերձ մարմնովն տանջի :

Սմանք ասին Գերադրական , և են սորին . Գեր ՚ի վեր .
դեր քան . անդր քան . աւելի քան :

Գեր ՚ի վեր եղականացս ամբարձաւ փրն .

Սմն ասի Միջնորդական , և է այս . Ի ձեռն .
՚ի ձեռն քրիստոսի հաշտեցաք ընդ այ հօր :

Սմն է Բաղդատական , և է այս . Բան :

Ի աւ է անսուն բարի՝ Բան զմեծութի բազում :

Գ Լ Ո Ւ Խ . Պ

Մ Ա Կ Բ Ա Յ

Մակբայն է մասն բանի , որ զպարագայս գոր-
ծողութեց նշանակէ : Պ ի յարեալ ՚ի բայս՝
ցուցանէ զժամանակն , զտեղին , զքանակութիւն , և զայլ
եղանակս ինչ նորա :

՚ի մակբայս երկու ինչ երեւի , Ասղմուրի և Նշանակութի :

Բստ կազմութեն՝ ոմանք են Պարզ, ոմանք Ածանցեալ,
և ոմանք Բաղադրեալ:

Պարզ մակբայք են, որ յանուանց կամ յայլ մասանց
բանի ոչ են ձևացեալ իւրք, այլ են բնական. որպիսի
են սորին. Աստ. անդ. դեռ. մինչ. ուր. մերթ.
միշտ. այն. ոչ. ևն:

Ածանցեալ մակբայք են, որք յանուանց կամ յայլ մա-
սանց բանի ձևանան վերջաւորութեմ մակբայակերտ մաս-
նկանցս. էն. ին. է+. ի. ի. ցի. իցո. բէն. սն. աջն. ի՛բ.
որպէս՝ Ինձէն. բողբոլ ին. ուստէ+. իւրով ի. ուղ-
ղա՛ի. նշանացի. երկիցո. հայերէն. իսկոյն. գիշե-
րայն. ազգով ի՛բ.:

Բաղադրեալ մակբայք են, որք յանուանց կամ յայլ
մասանց բանին ձևացեալք են բարդութեմ կամ յարա-
դրութեմ. որպէ՛ս Մարդկօրէն. ծառայաբար. քաջապէս.
միանգամ. այսօր. յորժամ. այլ ընդ այլոյ. մի լմ միովէ.
ևս քան զևս. իսկ և իսկ. զոր օրինակ:

Է. Պատանին և անուանք բաղումք՝ Ուղղականք, կամ
Հոլովեալք, կամ Բարդեալք, կամ Յարադրեալք, որք
երբեմն իբրև զմակբայ վարին. Դ՛:

Ուղղականք. որպէ՛ս Յայտնի. ծածուկ. հաւաստի. ան-
շուշտ. մօտ. հեռի. կանուխ. անագան. ևն:

Հոլովեալք. որպէ՛ս հաւաստեալ. մեղմով. ՚ի միջոյ. ՚ի հար-
կէ. ՚ի ծնէ. ՚ի բնէ. ՚ի ծածուկ. ՚ի նանիր. ևն:

Բարդեալք. որպէ՛ս Ինքնայօժար. հակառակ. տարա-
պարտ. ընդունայն. համասփիւռ. բարձրաբերձ. արա-
գութուիչ. պարզերես. ևն:

Յարադրեալք. որպէս՝ Երամերամ. փոյթ ընդ փոյթ.
ամի ամի. հող ՚ի գլուխ. ամի ՚ի բերան. սրտի մտօք.
անձամբ. անձին. ևն:

ՅՕԳԻԱԾ . Ա

Մակբայն՝ ըստ նշանակութեն բաժանի ՚ի զանազան
տեսակս , որոց գլխաւորն են այսորիկ :

Որակական մակբայ :

ա . Որակական մակբայն է , որ նշանակէ զորպիսութիւն
գործողուէ : Իբր զի յայտ առնէ զգործողուին լինել
այսպիսի՝ կամ այնպիսի , նման՝ կամ աննման , բարի՝
կամ յուրի , յայտնի՝ կամ ծածուկ , կամակար՝ կամ
բռնի . որպիսի են սորին :

Լ . յսպէս , սոյնպէս , այդպէս , դոյնպէս . այնպիս , նոյնպիս .

դու . Բարի . շու . Բարի . օլ . Բարի :

Որպէս , զիւրդ . ըստորում . զոր օրինակ . բարւոր .

նսուրչի . նիճի . Բեւեւ . Էյի :

Չարւոր . յայտնի , յայտնապէս . լու ՚ի լու .

հիօթի . աշիւտարի . աշիւտ :

Նաճուկ , ՚ի ծածուկ , զանխլաբար , գաղանի .

իշիւտ , Գալու :

Լուկէայն , լուի իմն . դիւրաբար , հեշտեալ .

սեպիւտի . Գօլայն :

Բռնի , բռնաբար . ՚ի հարկէ , յակամայս .

զօրաի . նաշարի :

Կամակար , կամակարուց . զուր , տարապարտուց .

ճանիկիօթի . նաճիւտ :

Այրապար , ընդ վայր . ՚ի նանիր . յանդէպս .

դօլ էիլի . հագարն . Բնասիպի . Բնի :

Յանգէաս . հետի , հետիտաս . ՚ի մերկուց .

պիտապի . Էպան . Էլլապի :

Ինքնին , ինճէն . մեղէն . ճեղէն .

հնարի . հնարի . հնարի :

Յունարէն . լատիներէն . հեբրայեցի , ևն .

արուսն . Քրիստի . Էսհարի :

Բ. յայդէս ուսոյց • պս- լարչ էօյրէլութի
Քսա որուժ ասացեալ էր • նիճէ ի Կէրէլ Եր
Օր օրինակ գնասցէ որ յօտարուի • Կէրէլ ի Երէլ պի
 իշէ շս-րպէլի
Բարուոր հրահանգէ • էյէ Երպիտէ Երէր
Ի ծածուկ աղօթէր • իշէլէ Երպիտէ Երէր
Լուիկ իմն խոյս ետ • սէստիշճէ սալս-շսս-
Բանի տարան • զօրսի ի Երէլ-Երէր-Լէր
Կամակար աշխատի • ճանի ի Երէլ-Երէր շսլԸԸԸ
Չեղէն լուայք • ի Երէլ-Երէր իշէլ-Երէր
Հեբրայեցի բարբառէր • Եսհո-Երէր սէօլէր Երէր

Քանակական մակբայ:

Է. Քանակական մակբայն է, որ զքանիօնութի գործողութեն ցուցանէ: Իբր զի յայտ առնէ զգործողութիւն լինել յաճախ՝ կ՛մ սակաւ, հանրական՝ կամ մասնական:

Բ. յայդէս • սյսքան • սյդչափ • սյդքան • որքան •
 պս- Գաթար • շս- Գաթար • նէ Գաթար:
Համօրէն • համանգամայն • առ հասարակ • ՚ի միասին •
հէժիտի • հէժ պիտի
Բնաւ ամենեւին • շատ • յաւէտ • առաւել •
պիտ-պիտ-Երէլ-ն • շիտարէ
Բաւել Լս • Լս քան զԼս • բաւականապէս •
ասհո շիտարէ • շիտարէսիճէ • շսլԸԸԸճս
Սակաւ • սակաւ մի • սակաւիկ ինչ • փոքր ՚ի շատէ •
սլ • սլաճլԳ • սլգան շօԳան:
Խուեն մի • դոյզն ինչ • սակաւիկ միւս Լս • լւօ •
ճի-շէ • պիտ սլաճլԳ ասհո •
Բ. յայդէս խրատեցի • պս- Գաթար նասահալէ Երէրի •
Որքան կարացի • նէ Գաթար ի Երէլ-ի Երէրի •
Համօրէն ջնջեցան • հէժիտի նապէտիտ օլսս-լսր •
Բ. հասարակ գերեաց • հէժ պիտի Երէր Երէր

Հ առ խօսեցայ • չօք սէօյլէրի •
 Մ աւաւէլ ևս բորբորէր • ասհա զիցաստէ ալէճլէնիւր իրի •
 Փորր ՚ի շատէ գիտեմք • աշտան չօգտան պէլերել •
 Խոուն մի երևի • աշտճըք ինօրի-նիւր •

Ժամանակական մակբայ :

Գ • Ժամանակական մակբայն է , որ ցուցանէ զժամանակն գործողութեց , Իբր զի յայտ առնէ զժամանակն գործոյն , և զէզանակն , երազ՝ կամ յամր , նախ՝ կամ յետոյ • որպիսի են սորին :

Ա յժամ , այժմու , արդ , զարդիս • այժմէն , արդէն •
 շիտի • շիտիտէն •

Ա յսօր , ՚ի սերկեանս • վաղիւ • երեկ , յերեկն •
 պո- ին • էարըն • փուն •

Առանդ , յեռանդն • այգուն , այգուց •
 փուն փոյնլ օ պր ին • սասահլայըն •

Օ միջաւուրբ • ընդ երեկս • երբեմն , մերթ •
 էարը ինտի • սգշտիտ-սիտ • պաշը Իբրի •

Ա յաղ ուրեմն , վաղու ևս , ՚ի վաղուց • ապա , զկնի •
 չօգտան • սնրա •

Յայսմ հետէ , այսուհետև • յորմէ հետէ •
 պո-նտան սնրա • նէլէ Ի •

Իբրև , երբ , յորժամ , մինչ • դեռ , տակաւին •
 հայնն • ասհա •

Մ իշտ , յար , յարժամ • յաւէժ , յաւէտ , հանապազ •
 աստիտ • հէր փի •

Մ ինչդեռ , այն ինչ • մինչև • յայնժամ •
 նէ զէման • լա Ի • օլ վատըն •

Չև , չև ևս , մինչև • ցայնժամ • հաղիւ •
 փոյնլ Ի • օլ անէ փա • ինճել •

Ա ժամայն , նոյն հետայն • յանկարծ , յեզակարծ •
 հիտն օլ անտի • շաճիւ •

Փոյթ , արագ . ճեպով , շտապաւ . հուպ . հաղիւ .
 Բեղձի . ասէլէ իլէ . էտգընաս . ինձիլ :
 Իսկոյն , իսկ և իսկ . անագան ուրեմն . ուր ուրեմն .
 օլ սասիլ . իէճաէն իէճ . իէտհաս պիր :
 Տակաւ . առ սակաւ սակաւ . ևն .
 էտի . սլալ .
 Ըյժմ տեղեկացաւ . շիտի շոտի օլսու .
 Բնդ երեկս եկին . սոլա ինիլ իէլալիլ .
 Յորմէ հեռէ պատուիրեցի . նեյիտի Բեյպիտ էլիտի .
 Տակաւին տարակուսիս . սոհա շիտիլ լէնիլսին .
 Սինչիւ հասեալ էր . էէլիլիլ շոտիլ էէն .
 Յեղակարծ կործանեցաւ . զաբիլ էլիլսլ .
 Հաղիւ ազատեցին . ինձիլ գոլիլսլսլ .
 Ընագան ուրեմն զարթոյց . իէճաէն իէճ օլսնսլսլ :

Տեղական մակբայ :

Տեղական մակբայն է , որ ցուցանէ զտեղին գործողութեց : Իբր զի յայտ առնէ զգործողութին լինել սատ՝ կամ տնդ , մօտ՝ կամ հեռի , ՚ի վեր՝ կամ ՚ի ստորև , ՚ի ներքս՝ կամ արտաքս , յանջոյ՝ կամ յետոյ , ոպի էն սորին :

Ըստ , աստանօր , աստէն . աստի , աստուստ .
 պոսրաս . պոսրան :

Ըյսր , սյսրէն . սյտի . սյդր , սյդրէն .
 պոսրաս . շոնասն . շոսրաս :

Ընդ , անդր , անդանօր . անտի , անդատին .
 օրաս . օրասն :

Յայսկոյս . յայնկոյս . արտաքս , ՚ի դուրս .
 պոսրաս . օսրաս . սլալսլ :

Ի ներքս , ՚ի ներքոյ . հեռի , ՚ի բաց , ՚ի բացեայ .
 էլիլիլ . սլալ :

Ի բացուստ , ՚ի հեռուստ . մօտ , ՚ի մօտոյ . ստորև .
 սլալսլ . էտիլն . սլիլսլ :

Պիվայր	Պիվեր	Պիվերուստ	ուր	ուրանօր
աշաղո	էօփարը	էօփարասն	ներաէ	
Ուր ուրէք	ուստէք	յառաջոյ	յառաջ կուսէ	
ներեպէ	ի	պիւր էերաէն	էօնի-նաէն	
էտոյ	յետուստ	յետ կուսէ	ի թիկանց	
	արասն		արփասան	
էն	ընդ որ	յոր կոյս	այլուր	այլուստ, և
	հանկը Բարաճի		շարը էէր	շարը էէրաէն
Մտանօր	ձմերեցին		պո-րասա	Վըշաբը
Մյարէն	դարձցիս		պո-րայս	աէօնիսին
Մնդուստ	իջանէին		օրասան	էնէրէր էր էր
Յայն կոյս	անցին		օ Բարաճ	իէշտէր
Մրտաքս	փախչէիւր		աըշաբը	Վաշաբը
Պնեւրս	մուծին		իշէրի	սօփաս-լար
Պբացեայ	լինէր		ս-շափ	օլո-ր էր
Պմօտոյ	եկից		էափընաս	իէլէճէնի
Ուր ուրէք	գտանիցի		ներէաէ	պո-լո-նո-ր էսէ
Ուստէք	աչ էգիս		պիւր էէրաէն	պո-լմարը

Թուական մակըայ:

Է. Թուական մակըայն է, որ ցուցանէ զթիւ գործողութեանն: Իբր զի յայտ առնէ զհամար գործոյն, կամ զկարգ ինչ յառաջնութե՛ կամ յետնութե՛, կըրկնութե՛ կամ հետզհետէ լինելուէ. ոպի էն սօքին:

Սիանգամ	առ անգամ մի	առ մի նուազ
պիւր	էրրէ	պիւր
Երկիցս	երկցս	նախ, նախ առաջին, զառաջինն
էրէ	էրրէ	էն էվէլ
Երկրորդ	նախ	ապա
էննձի	էրրէ	մի
Քանիցս	քանիցս անգամ	յորովակի, յաճախակի
աչ էրրէ		չօփ էրրէ

Մի ը միոջէ . մի քան զմի . . . կրկին , կրկնակի .
 պերէր պերէր . պերի պերիստէն զիցառի . Ի՛նի գաթ
 Գարձեալ , անդրէն , վերստին . ՚ի վերջէ , ՚ի վերջոյ .
 Ինէ , Իէրար . սօնընաս

Միանգամ լուայ . պեր Էրբէ Իշիստի .
 Գախ արար , Ապա ուսոյց . Էվէ Էթիստի , սօնրա Էօյրէթի .
 Գորովակի մեղանչեմք . շօք Էրբէ Իննաս Էրբէրի .

Մի ըստ միոջէ պատմէ . պերէր պերէր Բարե՛Բ Էրբէր .
 Փոխանակաւ աշխատէին . Էրճիշէրէր Էրբէր Էրբէր Էրբէր .
 Գարձեալ Էկեացէ . Ինէ Իէլէճէր .
 ՚ի վերջոյ հաւատաց . սօնընաս Իննաս

Հարցական մակբայ .

Վ . Հարցական մակբայն է , որ զգարագայս գործո-
 ղութէն հարցանէ . Իբր զն խնդրէ կամ քննէ զպատ-
 ճառն գործոյն , կամ զորպիսութին , կամ զաեղին , կամ
 զժամանակն . որպիսի են սորին .

Ի՞նչ , զմէ՞ , հի՞մ . առ իմէ՞ , ընդէ՞ր , յո՞ր սակս .
 Ինչին . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ .
 Օրնչ . զնարդ , իբր , որպէս . ո՞չ . ո՞չ ապաքէն .
 Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ .
 Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ .
 Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ . Ինչ .

Ի՞նչ հիւանդացաւ . Ինչին խաւթիւնիստի .
 Ինչ սակս արգել . Ինչ սեպեպտէն Դէն Էթիստի .
 Օրնար թմրեցուցանէ . Ինչըն Էրբէր Էրբէր .
 Ոչ պատուիրեաց . Ինչին Էրբէր Էրբէր .
 Ինչ իւրիք համոզեաց . Ինչին Էրբէր Էրբէր .
 Երբ իմաստասացի . Ինչ զէման ալի Էրբէր Էրբէր .

Ստորասական մակբայ .

Է . Ստորասական մակբայն է , որ զգործողութիւնն

Ո՛չ, չ . ո՛չ ևս , ո՛չ բնաւ , ամենևին ո՛չ , ո՛չ երբեք .
էօ֊ֆ . սալլա էօ֊ֆ :

Մ . Մ ևս . մի՛ , մի՛ բնաւ , մի՛ երբեք , մի՛ լեցի .
հեչ պէր սահմ . սահմ :

Մ՛ի և մի՛ իւրիք , ամենևին մի՛ . օ՛ն անդր . քաւ .
սահմ լէ սահմ . սահմ օլա . հալա :

Ո՛չ երկիցէ յուժեքէ . հիսե֊ֆէն ֊օր֊ֆիսալն .

Ո՛չ այլ ևս տասցից . հեչ պէր սահմ ֊ֆէն Պէնի .

Մ՛ենևին մի՛ պարծիր . սահմ լէ սահմ էօլնի .

Մ՛աւ՛ . ո՛չ ասեմ զայդ . հալա ֊ֆէն ընս :

Չատական մակբայ :

Ժ . Օ ստական մակբայն է , որ ցուցանէ զորոշումն
ինչ ՚ի գործողութեն . ուղի են սորին :

Միայն , և եթ , սոսկ , լիկ . միայն ընդ միայն .
սալլ . էալ ընը :

Մի մի . մեկուսի . առանձինն , առանձնակի , և .
պէր պէր . պաշտ֊ֆէն . հենի պաշ ընս :

Միայն ասէր զայս . սալլ պոնս ֊ֆէր ի֊ֆի .

Օ բարեկամս եւ եթ սիրեն . սալլ սուլլար ընը ֊ֆէր լէր .

Մի մի յուշ արարից ձեզ . պէր պէր իսիր ընըս ի իրի .

Բռանձինն խոստացաւ . հենի պաշ ընս լաս էնի :

Հաւարական մակբայ :

Ժա . Հաւարական մակբայն է , որ զգործողութիւն հաւա-
քապէս կամ միանգամայն լինել ցուցանէ . ուղի են սորին :

Երամ երամ . գունդ ագունդ . միաՊողով . սպառսպուռ .
սիւրիւ սիւրիւ . հիւի հիւի . հիւի իլի . պիւսպիւրիւն :

Բովանդակ . միանգամայն . համօրէն , առ հասարակ .
պիւրիւն . պիր֊ֆէն . սլէսէ լիլի :

Ընդ ամենայն . ըստ ամենայնի . ամ իրօք , ամենևինմբ .
հեի պիր֊ֆէն . հէր իէօնի . հէր իսսսուս իլի :

Թ

Երամ երամ թուչին	• սիւրիւ սիւրիւ սուշարշար •
Միաժողով դիմեցին	• իւմէ իլէ հիւճիւմի էլիւիւիւր •
Սպասսպուռ կոտորեաց	• պիւսպիւլիւն գլրբը •
Միանգամայն շարժեցէ	• պիւրոյնճէ գլըլլոսարը •
Բաւ ամի յաղթեցան	• հէր իճնէ ալիւ օլոսուար •

Յուցական մակբայ :

ԺԷ . Յուցական մակբայն է , որ զգործողութիւն ցուցանել նշանակէ , կամ առաջի առնէ զներկայ լինելն գործողութեն . որպիսի են սորին :

Լ՛հա՛ . ահաւասիկ , աւասիկ , ահաւաղիկ • աւանիկ •	
Իշոէ • Իշոէ պոհոս • Իշոէ շոհոս • Իշոէ օնոս :	
Լ՛հա տեսանեմ	• Իշոէ իճօրիւրիւմ •
Լ՛հաւասիկ եմ	• Իշոէ պոհոսայլի •
Լ՛անիկ կործանեալ կայ	• Իշոէ էլգլըլըլ ասուր •

Ընտրական մակբայ :

ԺԸ . Ընտրական մակբայն է , որ ցուցանէ զգործողութիւն ինչ առաւել ընտրելի . Իբր զի յայտ առնէ թէ զոր գործ ընտրելի է առնել կամ չառնել . որպիսի են սորին :

Նա , մանաւանդ • նա մանաւանդ , այն զի •	
Իլէ • Իլէ՛ի •	
Յաւէտ , առաւել • առաւել ևս • օրի , օրի նա • և՛ •	
չիյափէ • ասոհոս չիյափէ • հասոս •	
Մանաւանդ սիրէ տալ • Իլէ Վերկիւս սէՎէր •	
Յաւէտ ՚ի վարան հային • չիյափէ ամէլինէ պատարար •	
Լ՛ղօթեր բերանով Առաւել ևս հողուով •	
ասոս էփէր էփէ ազլը Իլէ , ասոհոս չիյափէ ճանը Իլէ •	

Մակբայք սովորաբար նախադասին բայի , որպէս և անուան իւր ցուցանէ , զի ասի Մակբայ , այսինքն ՚ի վերայ բայի , Վ՛ր :

Միշտ ուսանիմ, և ՚ի գիտուի ճշմարտուէն ոչ հասանիմ,
 Սուղինչ քաջալերիմ, և Առուելապէս լքանիմ :

Բայց երբեմն յետագասին . Գ՞ :

Ացորդակից լեր Բժշկապէս, և մի՛ ՚ի խոյզ ընտրութե
 կոչեր Դատաւորաբար :

Եւ երբեմն ընդ մէջ մակբայի և բայի այլ մասն բա-
 նի անկանի . Գ՞ : Եւ դու Մի՛ զանբանիցն կենդա-
 նութիւն ինձ ՚ի դէմն Բերեր :

Սակբայք ոչ միայն դնին ՚ի վերայ բայից, այլ և
 ընդունելութեանց . Գ՞ :

Ընձառելի դրախտին Աստէն Տեսող .

Ըմենից Տիրօղ Հաւասարապէս :

Երբեմն ՚ի վերայ բայանուանց ևս . Գ՞ :

Ընասնաբար Սահեցմամբ ընդերկիր մածաք .

Սերտին Առումն բանին՝ զհաւատարմութի իրացն
 ցուցանէ :

Երբեմն դնին յայնպիսի բանս, յորս զօրութիւն կայ
 բայն . Գ՞ : Ըյսօր ՚ի կառս, վաղիւն ՚ի դազաղս .

|| այսինքն այսօր նստեալ կայ ՚ի կառս, վաղիւն նստի-
 ցի ՚ի դազաղս :

Հանապաղ յաշխատուէն, միշտ ՚ի տառապանս . || այսինքն
 հանապաղ է յաշխատութեն, միշտ է ՚ի տառապանս :

Գ Լ Ո Ի Խ Ի

Շ Ա Ղ Կ Ա Պ

Շ աղկապն է մասն բանի, որ կարգաւ կապէ զայլ
 մասունս բանի, և կ՛մ զբան լէ բանի, Բաժանի
 ՚ի պէս պէս տեսակս, որոց գլխաւորքն են այսորիկ :

Բաղճիւսական շաղկապ :

աւ . Բաղճիւսական շաղկապն է , որ զզանազան բառս
կամ զբանս առ միմեանս յարէ և կապէ . և են սորինս
Եւ , ևս . Վէ : Եւս և , և ևս , այլ , այլ և , նա և ,
նա ևս , խոյ , դարձեալ , կամ , և կամ , կամ թէ , նա
խոյ . հի , ասի , ասի : Սկ , և թէ . Կերէ :

Բճ զերկինս Եւ զերկիր յոչնչէ գոյացոյց .
աւլահ նէօյէրի Վէ Էրի Էօփասն Վար Էյէրի :
Տերն մեր ոչ միայն բանիւ . Այլ և գործով ուսոյց մեզ
բարեբարել . ॥ բապտիզմի արձեւ սալի սէօյ էլէ , ասի ասի
էլէ Էօրէրի պիշէ Էյէրէ Էլի :
Բպաստան լեր յաւ յաւմի ՚ի յաջողուէ կամ ՚ի ճախոր-
դու թէ . ॥ աւլահ նիւ Վէն հեր խոստոստոս Էլէն բրասն օլ-
աստոս , Վէ ասի նիւրիսնիս :

Պարտ է զօրաց հնազանդ լինել արքային թէ ՚ի խաղա-
ղուէ Եւ թէ ՚ի պատերձովի . ॥ Վաճիպիբ ասիբիբի Գ-Լի
օլիտ փառիշահս Կերէ բրահալիւրտոս Վէ Կերէ Էլիստի :

Տրոհական շաղկապ :

Բ . Տրոհական շաղկապն է , որ ՚ի կապելն զբառս կամ
զբանս ցուցանէ զարոհումն ինչ կամ զզանազանուի
՚ի միմեանց . որպիս են սորինս : կամ , և կամ , կամ թէ ,
թէ , և թէ . Էս , Էօփաս :

կամ լեր իմաստուն , Եւ կամ իմաստնոցն բանից ան-
սացօղ . ॥ Էս ալի օլ , Վէ Էս ալի Էլիսն սէօյիսնիս արձեւիսն :
Սխաբ և կամք մարդոյն ՚ի հոգւոյն յառաջ գայ Եւ թէ
՚ի մարմնոյն . ॥ Էսաննն Էլիսն Վէ բրասնիսն Էլիսն
Էլիսն Էլիսն Էօփաս Էլիսն :

Բացառոցական շաղկապ :

Բ . Բացառոցական շաղկապն է , որ կապէ զբան լը բու-
նի իբրև ընդդիմակ նմին , կամ լը առաջին բանն յարէ

դայլ իմն բան իբրև ուղղիչ առաջնոյն . ունի են սորին :
Լ.ՅԼ , բայց , սահայն . էմո , անձափ , լաւին : **Լ.ՅԼ** սա-
 հայն , բայց սահայն . Վէ լաւին : Բայց միայն , բայց եթէ .
 անձափ , հէճին : **Ս** իայն , միայն թէ , քան թէ . Քափաթի :

Եթէ ոչ . Եօգոս :

Վ իտուծիւն հպարտացուցանէ , **ԱՅԼ** սէր շինէ
 ալիւնէ : Իաչրուրաբար , էմո մոհապոկէի Էափար
Ս Էգքն անցանեն , Բայց պատիժքն մնան .
 Իննահ իէշէր , լաւին հշապը Գալըր
Ոչ այլով իւրք կարեմք արդարանալ՝ քան թէ շնոր-
 հօքն քնի . **||** շարը շնիէ Գաբար Կեռիւն աշիւ օլմփ
 Քափաթի հըն շն-Բափ- Էնէ :

Անհատարական շողկապ :

Դ . **Ա** նհատարակն շողկապն է , որ թերի թողու զբանն ,
 և այնպէս կապէ լայլու՛մ բանի իբրև ընդ կատարողի .
 ունի են սորին : Թէ և , թէպէտ , թէպէտ և . Քարապա :
 Թէ և ոչ , ոչ եթէ , իբր ոչ եթէ . Եօգ Ի : **Ոչ** միայն .
 Կեռիւն Ի Էալընը :

Թէ և մեռանիմք մարմնով , այլ հոգիս մեր մնաց անմահ .
 Քարապա Բէն Էնէ հօլի-բիւն , էմո ձանընը հօլի :
Ոչ եթէ ՚ի տուրն հայի ան , այլ ՚ի սիրտ և ՚ի կամք
 առուողին . **||** Եօգ Ի Վերիէ պափար ալլահ , Էա Վերիէն
 Էո-բեռնի Վէ բաթիւնի :

Տ Էրն մեր **Ոչ** միայն խոստացաւ առաքել մեզ զմք հո-
 գին , այլև առաքէց . **||** բապտիսմի Կեռիւն Էալընը Վաթ Էի
 Կի աշիւ բոհոս պիշէ իհօնաբիւն , Էա իհօնաբիւն Կի :

Մեկնական շողկապ :

Է . **Ս** Էկնական շողկապն է , որ զհետևեալ բանն կամ
 զբառն՝ իբրև մեկնուծի կապէ ընդ նախընթացին .
 որպիսի են սորին : **Լ.ՅԵ** , ան է , նա է , այսինքն ,
 այսինքն է , որպի , իբր , իբրև թէ , որպի այն թէ , իբր այն

Համեմատական շաղկապ:

Թ. Համեմատական շաղկապն է, որ ղերկուս բանս համեմատեալ ը միմեանս, ցուցանէ զառաւելլուի ՚ի միուս բան ՚ի միուսում, և այնպէս կապէ զնս. ուրի են սորին: Քան, քան թէ. նէ ՚ի: Առաւել, մանաւանդ, յաւետ, նա. ելլա, ելլա՛ի: Մինչ, մինչև, մինչ զի, անդամ, զի, զև և. օլ փառք ՚ի, պիշ: Թո՛ղ թէ. քէ՛ն ՚ի:

Աւել քեզ ծառայ լինել բարեաց, քան իշխան չարաց և ապաշնորհաց. || Խօշարք սանս փոշուր քէ՛ն լէ՛րէ, նէ՛ի հէօրէ՛սփառք ՚ի օրէ՛ն լէ՛րէ լէ՛րէ լէ՛րէ:

Արժանի են պատուոյ և գովուէ ամբարեբարոյք, Մանաւանդ որք ուսուցանեն զընկերս լինել բարեկեցիկ. Էփրատ վէ միջէ սէղա արբար ճիւղէ քէ՛ն լէ՛րէ լէ՛րէ, Իլա սնէր ՚ի արանարբն իօրէ՛ն լէ՛րէ քէ՛ն լէ՛րէ օլմէ:

Այնպէս ճշմարտախօս լերուք, Մինչ զև լոկ բանից ձերոց հաւատասցեն մարդիկ ուր երդման. || Էօլէ արբար սէօլէ՛ն օլմն, ՚ի սէլէն՝ սալ լէ՛րէ սէօլէն լէ՛րէ քէ՛ն լէ՛րէ քէ՛ն լէ՛րէ քէ՛ն լէ՛րէ:

Թեական շաղկապ:

Ժ. Թեական շաղկապն է, որ ղերկուս բանս կապէ ը միմեանս, ցուցանելով զեախուսն ինչ միոյ բանի զմիւսոյն. կամ յայտ առնէ զդաշն ինչ կամ զպայման ՚ի մէջ նս. որպիսի են սորին: Թէ, եթէ. քէ՛ն: Իսկ եթէ, ապա թէ, ապա եթէ, այլ թէ, այլ եթէ, արդ. եթէ. Էմա քէ՛ն:

Ապա թէ ոչ. Էօլմա:

Եթէ յօժարուէ մտադիր լինիս բանից վարժապետիդ ՚ի դասառու լէ, ՚ի սակաւամեայ ժամանակի ուսանիս զկարևոր գիտութիս. || Էլէր քէ՛ն լէ՛րէ ուսաննն ՚ի լաւարբնա լէ՛րէ վէրէրսն քէ՛ն ալարբնա, ալ սէնէ մայէջնէն քէ՛ն քէ՛ն լէ՛րէ լէ՛րէ լէ՛րէ:

Իսկ եթէ հարևանցի լսես, ոչ ինչ ուսանիս, և մնաս ար-

դէտ յամ կէնս քո . || էմա էյէր Իսաիէան յէօյեա թիճնէրսէն ,
 պէր շէյ էօյրէնիւղսիւն , յէ ճասիւ գալլըրսն ճէ-իւլէ էօյրի-նիւի :

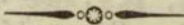
Վարանական շողկապ :

Ժ ւ . || արանական շողկապն է , որ յերկուց բանից ըզ-
 նուազն կամ զփոքրն ցուցանէ ընտրել իբրև ակամայ կա-
 մօք և ՚ի հարկէ . և են սորին : Վսն է , դոնեա , գէթ . պարի :
 թէ և չկարեմք բարերարել ումեք , Գոնեա մի՛ արաս-
 ցուք և չարիս . || Քարապա իմսէյէ գաթըր թէճիւնէ՛ + էյիւ՛ +
 էիւ-ի՛ + , պարի յէ՛յի՛ + թէ էիւ-ի՛էյի՛ :

Եթէ չունիմք բաւականութի նպաստամատոյց լինել ընկե-
 րին արծաթով , Գէթ բանիւ օգնել մի՛ դանդաղեացուք .
 էյէր ին-ճի-նի-ւ իրիւղ « գրանըլըս » գլէ էլէ Իմաս էի-
 մի՛ + , պարի սէօյ էլէ էարարմ էիւ-ի՛ + Ե-չէնի՛էյի՛ :

Թարմատար շողկապ :

Ժ ք . || արմատար շողկապն է , որ ոչ մն հարկաւորուէ՛
 այլ մն յարմարուէ կարգի բանին , կամ առ ՚ի զարդ ՚ի գործ-
 ածի . ոպի են սորին : թէ , էթէ , և թէ , զի , բայ , որ . ի :
 Վրեալ է թէ ոչ հացիւ միայն կեցցէ մարդ .
 էալլըլըշարր թէ սալի էի՛ + էլէ սաղ գալմաչ Ինսան :
 Ո՛վ որ համարձակիցի Եթէ սք իցէ ՚ի մեղաց .
 թի՛ ճէսարէի էիւ-ի՛ + , թէ ին-իսհսըլ շա

Գ Լ Ո Ի Խ . Բ

Մ Ի Զ Ա Ր Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Մ ի Չարկուին է մասն բանի , որ յընթացս խօսից ցու-
 ցանէ զկիրս և զչարթմունս հոգւոյն . քի զտենչ ,
 զչարմանս , զուրախութի , զարտմուի , զլստահուի , զեր-

Աւաղական միջարկութիւն:

Գ. Աւաղական միջարկութիւն է, որ զցաւ սրտին՝ զՏա-
ւաչանսն և զԵրկիրն ցուցանէ. ուրի են սորին: Ա՛յլ,
ո՛հ, ո՛հ, ո՛հ. ո՛հ ո՛հ, է՛հ. ան, ան: Ա՛յլ, վա՛յ վա՛յ, օփ-
սոս, աւա՛ղ, եղո՛ւկ, բաբէ՛. վա՛ն, էա՛ղ՛ք, հա՛ղք:

Ա՛յլ անկէլ կամ ՚ի վիշտս, և ոչ կարեմ ինքնին ելանել.
հա՛ղք՝ Խե-շի-շի-մի պէշպէր իշինէ, վէ գաբբր Խեշինէ:
Կէնքի Կէնքի շըբիաղս:

Բ. Բաճն՝ մէք սերմանեցար, և այլք հնձեցին և շտեմարա-
նեցին ինքեանց. Ս՛ հա՛ղք՝ պիշ Կաթի, վէ Կեբրէրէրէ պիշ-
Կեբրէր, վէ Կէնքի Կեբրէրէր Կեբրամար Կեբրէրէր:

Գ. Ս՛ անկէլոցն ՚ի գերութիւն անգերծանելի. Ս՛ վա՛ն գոր-
Բո-ւնյաճաճաթ Երսիւրէնէ Խե-շինէրէ:

Դ. Բաբէ՛ որոց խաւարեալ են միաք, և ոչ աեսանեն զու-
ղիւն. Ս՛ էա՛ղք անէրէր Կե գարարըշարբ Կեբրէրէրէ, վէ
Կաղբո-յո- իեօրիւրէրէ:

Խնդական միջարկութիւն:

Գ. Խնդական միջարկութիւն է, որ զցնծութիւն սրտին
յայտ առնէ. որպիսի են սորին: Ա՛յլ, վա՛շ վա՛շ, ո՛հ,
ո՛հ ո՛հ. հա՛յ, օփ օփ:

Ա՛յլ զի անիրաւք ընկալան զՏառուցումն անիրաւութե-
լուրեանց. Ս՛ օփ՝ զաւելիւր ալարար Կէնքի զաւելիւրիւ-
րին պէրիւրէրէ:

Ա՛յլ ասասցէ Թշնամին ՚ի վերայ ձեր վա՛շ վա՛շ,
Խե-շան Կեփսին Կեբրէրէրէր օփ օփ:

Ա՛յլ ո՛հ՝ ապականեցան և կորեան որք տարապարտ հալա-
ծելին զմեզ. Ս՛ օփ օփ պոչո-ւո-ւար վէ զա՛յ օլո-ւար պի-
շի նահաթ Կեբրէր Գօվալայանար:

Հեզնական միջարկութիւն:

Զ. Հեզնական միջարկութիւն է, որ կատականօք ցուցա-

Մարտին տեսեր, զի մի և նոյն միջարկութի վերաբերի
առ այլ և այլ տեսակս, ըստ ցուցանելոյ զայլ և այլ կիրս
հոգւոյ: Բայց սոսմ էին և մահաբայք և շողկապք, որք
վասն այլ և այլ նշանակութի վարելոյ իւրեանց ՚ի բանս՝
ընդ այլ և այլ տեսակօք նշանակեցան:

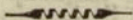
Միջարկութիք երբեմն դնին բացարձակապէս, և եր-
բեմն ընտան, կամ ընդ այլ հոլովական մասանց. զի:

Ընդ սեռականի • Երանի մարդոյ •
Ընդ պարտականի • Վա՛յ զինև •
Ընդ հայցականի • Եղո՛ւ զիս •
Ընդ նախագրուէ • Ասա՛ղ ՚ի վերայ չարչարելոցդ •

Եւ յս անուանք համարին խնդիր միջարկութեց՝ վասն
բային, որ զօրութի գտանի անդ • որպէս և երբեմն դնի
ներգործութի • զի ասի, Երանի է մարդոյ, Վա՛յ կար-
դամ զինև: Եղո՛ւ ասեմ զիս:

Իսկ ուրեք դնի ընդ ուղղականի • ոն՛ պ՛ էղո՛ւ էս • յայս-
պիսի միջարկութիւնն կարէ համարիլ խնդիր էական
բային ուր զօրութի գտանի • այսինքն է՝ էղո՛ւ էմ էս •
իբր թէ ասիցէ, էս էմ էղլէլի:

Եւ յոչափ ինչ բաւականացի ՚ի անղեկութիւն ութից
մասանց բանի:

Մ Ա Ս Ն Ե Ր Կ Ր Ո Ր Դ

Հ Մ Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Հ Ա Մ Ա Չ Ա Յ Ն Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Մ Ա Ս Ա Ն Ց Բ Ա Ն Ի

Գամաձայնութի կամ Բաղդատուութի կոչի պատշաճ
 կապակցութի մասանց բանի ընդ միմեանս՝ առ ՚ի
 կազմել զբան : Բայ կապակցութի կարէ լինել ութ
 եղանակաւ ընթաց մասանց բանի . բայց քանզի գլխա-
 ւոր և էական մասունք յորոց կազմի բանն՝ են Անուն
 և Բայ . ապա յաւէտ կարևոր է ունել զհամութիւն
 պատշաճաւոր կապակցութե նոցին :

Անունն կապակցի , կամ որ նոյն է՝ համաձայնի
 ընդ անուան և ընդ բայի պէսպէս օրինակաւ . զորոց
 խօսեսցուք մի ըստ միոջէ : Բայց նախ՝ զհամաձայնութե
 անուան ընդ անուան . ընդ որով պարունակին և դերա-
 նունն և ընդունելուին և աներեւոյթ բայն , և այլք ևս՝
 յորժամ իբրև անուն վարին ՚ի բանի . և ապա զհամա-
 ձայնութե անուան ընդ բայի . ընդ որով է և ընդունե-
 լութին , յորժամ իբրև բայ նշանակէ :

Իսկ զհամաձայնութե անուան ընդ նախադրուե , նոյնպս
 և զայլոց անհոլով և անխոնարհելի մասանց բանին , որք
 են մակբայ , շարկապ , և միջարկութի , ասացաւ յառաջին
 մասին , և ասացուք այլ ևս՝ եթէ դէպք ինչ լինիցին
 յընթացս գործոյս :

Գ Լ Ո Ի Խ • Ա

Համաձայնութիւն անուան ընդ անուան :

Անունն Համաձայնի ընդ անուան քառակի • մի՛ իբրև
Բացայայտիչ • երկրորդ՝ իբրև Յատկացուցիչ •
երրորդ՝ իբրև Խնդիր • չորրորդ՝ իբրև Ածական :

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ճ • Ա

Համաձայնութիւն գոյական անուանց իբրև բացայայտիչ և բացայայտեալ :

ա • Բացայայտիչ ասի անունն , որ զայլ անորոշ անուն
որոշաբար ծանուցանէ : Բանզի ՚ի բանի յորժամ
գոյական անուն ինչ չիցէ յայանի՝ Թէ ո՛ է , կամ յի՛նչ
միաս դնի , կամ փոխանակ որոյ նշանակէ , յարի ՚ի նա
այլ միւս գոյական անուն՝ առ ՚ի յայտ առնել և որո-
շել • և այն կոչի Բացայայտիչ :

Որպէս յասելն • Աբբայն Հայոց խոսրով շինեաց զքաղա-
քըն դաւրէժ : || Ա՛հա ՚ի սմին բանի աբբայն չէ որոշակի
յայանի • բայց մերձ եղել նմա անունդ Խոսրով , յայտ-
նի լինի՝ Թէ չէ՛ արշակ կամ վաղարշակ կամ տիրան ,
կամ այլ ոք ՚ի Թագաւորաց Հայոց , այլ խոսրով • նոյնպէս
և աղա՛ստ չէ բացորոշ , բայց յարեալ ՚ի նա անունդ
Դաւրէժ , որոշի և յայանի լինի :

բ • Բացայայտիչն սովորաբար դնի ղկնի բացայայտելի
անուան • որովհետև յայն սակս յարի բացայայտիչն , ղի
զանորոշն և զանյայան որոշեացէ , և յայանի արձացէ • Կօ՛ւ
Ա՛յսօր բուսաւ յաննայէ մորենին մարիամ : || Ուր մա-
րեան է բացայայտիչ • ղի յարեալ ՚ի մորենին՝ յայանի
կացուցանէ զայն , Թէ փոխանակ որոյ դնի :

Աւելին երկրորեան մերի , աբամ և ինն իւր :

Ա՛յ թէ մեծ ինչ ոք իցես քան զհայր մեր աբբահայն :

Բայց երբեմն դնի նախադաս . ԿՐ : Սովսէս հիմն
մարգարէից ասաց : ॥ Ուր իսկն է բացայայտիչ բա-
ուրս հիմն իարգարէից :

Սօս էր յիսուս՝ խաղաղութիւնն եկեղեցւոյ :
Ի բաց ընկեսցուք զերկիսուսի՝ զմայրն անհաւատութիւն :
Լեբրահիմ հայր ձեր ցանկացաւ տեսանել զօրն իմ :

Կ . Սրբեմն ՚ի մէջ բացայայտչին և բացայայտելոյն ան-
կանի բայ . ԿՐ : Օրբնակ ժողովալուէն ընդ իւրեանս
ունէին զմեծն իսկն :

Եթէ զչար փառանն սպանանեմք ՚ի մեզ պանկոսթիւնն
փառաւորի հայր : Բարսեմ Նմանեցէք հօրն ձերուս :

ԿԱՆՈՆ . Ա

Թ . Բացայայտչին սովորաբար համաձայնի ընդ բացա-
յայտելոյն թուով և հորովով . ԿՐ :

Օգրուին Թաւաթիսուէց զսէրն բովանդակեալ ունի
ողորմուին : Երկր զերբարբէն իւրովք՝ զարտուսն իէլի :
Իսկ եթէ անեզական իցէ բացայայտելին , կարէ դնիլ
անհամաձայն ըստ թուոյ . ԿՐ :

Բէտարանեաց մեզ զկեանքն յաւիտենական զհոգին
սուրբ : ॥ Ուր եզական անունս զհոգին ԵՔ , է բացա-
յայտիչ անեզանիս զկեանքն յաւիտենական :

Եւ ներհակ այսմ՝ անեզական անունն կարէ լինել
բացայայտիչ եզական անուան . ԿՐ :

Տեսանելով զերկնաւոր փեսայն զարդարեալ լուսով՝
հայրական փառօր : ॥ Ուր անեզական անունս հայրական
փառօր՝ եղեալ է բացայայտիչ եզական անուանս ըստ :

Ե . Գ թառուկ անուանք տեղւոյ նախադաս եղեալ՝ բա-
ղում անգամ ոչ համաձայնին ՚ի հորովն . ԿՐ :

Եկն յանախիս բաղարէ . ॥ փոխանակ ասելոյ , յանախի-
սոս բաղարէ : Ետես առ ափն հովիտի գետոյ , ॥ փո-
խանակ ասելոյ , բովբարայ գետոյ :

Բայց սակաւ ուրեք համաձայնին . ԴՐ : ԼՅ Ի հերմէ
 Ի լեռնէ փոքուէ :

Գ . Յատուկ անուանք մարդոց Ի նախադաս լինելն՝ բա-
 զում անգամ համաձայնին Ի հոլովն . ԴՐ :

Տուաւ հրովարտակ Ի Կարէհէ արքայէ :

Գրեցաւ Ի ձեռն էսայեայ մարգարէի :

Օնաւ յս յաւուրս հերովդէի արքայի :

Բայց սակաւ ուրեք ոչ համաձայնին . ԴՐ : ԼՅ Հրա-
 ման յօգոսոսս կայսերէ :

Դ . Բացայայտիչն երբեմն յարելով Ի բառոց անուան՝ նո-
 վաւ հանդերձ վարի իբրև մի բացայայտիչ . ԴՐ :

Տայ զտիգրան ցպատանի ոմն վարսձ անուան :

Ընդ էր ի շխանն ըռշտունեաց արասի անուան :

Ընցանէր ընդ մեծ գեան ինք անուան :

Ե . Երբեմն բազում անուանք լինին բացայայտիչ
 միոց անուան . ԴՐ :

Յամենայն արատոց մաքրեալ լիցի հոգի մեր . յատե-
 լութէ, Ի մախանաց, յոխակալութէ, յագահուէ, յամ-
 բարտաւանութէ : ॥ Ուր յարեւոյնք լնաւ, են բացայայտիչ
 բառիս յամենայն արատոց :

Ի սրտէ ելանեն խորհուրդք չարք . սպանուիք, շնուիք,
 պոռնկուիք, գողուիք, սուտ վկայուիք : ॥ Ուր ոպանուի
 լնաւ, են բացայայտիչք բառիս խորհուրդք չարք :

Եւ ներհակ այսմ՝ երբեմն եզական անուան ինչ լինի բա-
 ցայայտիչ բնում անուանց . ԴՐ : ԼՅ Գրգ փրկուէ, հնչումն
 ահաւոր, ազգի մարդկան պարծանք, սբդ մարիէս :

Զ . Երբեմն ամբողջ բան ինչ լինի բացայայտիչ միոց
 անուան . ԴՐ :

Ըմենայն օրէնք Ի մի բան կատարին, Ի սիրեցեսն զըն-
 կեր քո իբրև զանձն քո : ॥ Ուր Ի սիրեցեսն լնաւ, է բա-
 ցայայտիչ անուանս Ի մի բան :

Օ խորդ լինիցի ինձ այդ , փոխանակել զիմ անտացել
ոչխարն ընդ առողջ գաղանին : ॥ Ուր փոխանակել և՛ ,
է բացայայտիչ միոյ բառիս այդ :

Դ, աև այն իմաստութի է , ճանաչել թէ յովմէ է շնոր-
հըն : ॥ Ուր ճանաչել և՛ , է բացայայտիչ բառիս այն :

Է . Դրբեմն բան բանի լինի բացայայտիչ իբրև երկու
անուն . Գ՞ : ॥ Ընդ մեկնեաց մեզ զերազն , նոյնպէս և
պատահեցաւ . ինձ գալ հասանել յիշխանութի , և նմա
կախիլ զփայտէ : ॥ Ուր ինձ գալ հասանել և՛ , է բացա-
յայտիչ նախընթաց բանին որո՞ Ռինեաց , և՛ :

ԿԱՆՈՆ . Բ

ա . Բացայայտիչն ունի զօրութի զմեկնողական շողկապ
ինչ կամ բայ , որպիսի են սորին . այս է , այսինչն , այս-
ինչն է , որ է , իմ , սսէ՛ , և՛ . ուստի ուր ուրեք կայ բա-
ցայայտիչ , անդ կայ և մեկնողական շողկապ ինչ . Գ՞ :

Օ տիրական մարդն՝ զհոգին թշնամանեցին :

Ը . Հա սատ ՚ի մէջ բացայայտիչն և բացայայտեցոյն կայ
մեկնողական շողկապ . ոպ թէ ասէր , Ջտիրական մար-
դըն՝ այսինչն զհոգին թշնամանեցին :

Ը . Եպէս իմանալի է ՚ի վերագրեալ օրինակսդ , ոպ և՛ ՚ի
սմին : Ը մենայն մարմին ՚ի չորս տարերաց է խառնեալ .
այսինչն ՚ի հողոյ , ՚ի ջրոյ , ՚ի յօդոյ , և՛ ՚ի հրոյ :

Ը . Երոսկեալ յիմ բացայայտիչս միշտ զօրութի կայ
մեկնողական շողկապ , վասն այսորիկ բազում անգամ
հանդերձ նովաւ դնի ՚ի բանի . Գ՞ :

Յամաքեսցին պտոյտք գետոց , այսինչն մեղաց յորդուլք :
Ի ձեռն վարագուրին , այսինչն է մարմնոյ իւրոյ :

Օ գոյ լերովք ՚ի խմորոյ փարիսեցոյ , որ է կեղծա-
ւորութիւն : Երկուցն զիս ՚ի բաց տարեալ , ՚ի սեմայ
սսէ՛ նահապետութեանց և՛ ՚ի քամայ :

Իբրև զքարինս եր ոսկի և արծաթ ՚ի յերկրի մերում ,
զմաքրութին իմ և զսրբութին :

ն . Քացայտյտիչ և բացայտյտեալ մօտ առ միմեանս կա-
լով նախդիր նոցա կամ նախագրուի լս սովորական կա-
նոնի դնի կամ առաջնոյն միայն , կամ երկուցն ևս :
Առաջնոյն միայն . րօ : ՂԱաւօա խաղաղութեն ք
սիրով ՚ի մեզ ընկալցուք :

Ս աճառեցին զյովսեփ եղբայր իւրեանց :
Ղա է որդի անակայ որ սղան զհայր քո խոսրով :
Երկուցն ևս . րօ : ՂՍայրն ամ բարեաց զխոնար-
հութիւնն ՚ի ներքս մուծանէ :

Ի հասարակաց ծնողէս յերկրէ սնանին կենդանիք :
Սի զմահաբեր գազանն զսատանայ հրեշտակ լուսոյ
համարեսցուք :

Սակաւ ուրէք ՚ի հայցական հոլով՝ նախդիրն առ յե-
տագանն միայն դնի . րօ : Արկին թևս պարտ է մեզ
զգենուլ , զհաւատ և զսրբութիւն վարուց :

Երկուս դասեկանս աւանդեաց արն , զհին և զնոր կտա-
կարանս : Քացից գետս ՚ի վերայ լերանց՝ զվտակս մար-
դարեութե , և ՚ի մէջ դաշտաց աղբիւրս՝ զհոսանս ա-
ռաբելութեան :

Է . Յայտ է ՚ի վերագրեալ օրինակսդ , զի բացայտյտին
և բացայտյտեալն բազում ուրէք եղեալ են հանդերձ
յատկացուցաւ կամ ածականաւ . որոնք երևի և յայմ :
Ոչ յադէր յարենէ անմեղաց գազանն մարդստանձ
թագաւորն պարսից : ॥ Ուր բացայտյտիչ անունս իս-
գասո՞ր՝ եղեալ է հանդերձ յատկացուցաւ , որ է բառս
պարսից . և բացայտյտեալ անունս Գաղան՝ եղեալ է հան-
դերձ ածականաւ , որ է բառս արդախանէ :

Ը . Սատահէ բազում անգամ , զի գոյական անուննք
համաձայն դնին ՚ի բանի , բայց ոչ են միմեանց բացա-
յտյտիչ , սյլ խնդիր բայի . րօ :

Երևեցաւ անձ մովսէսի 'ի մորենւոջն յանապտին : ॥ Ուր
գոյական անուանքս 'ի յորենւոջն , յանապտին , ոչ են բա-
ցայայտիչ և բացայայտել , այլ խնդիր բայիս էրևեցաւ :
Բայտ այսմ են և 'ի սոսին :

Եղև գրիգորիոս 'ի բերդի 'ի բանդի 'ի խոր վերային :
Եւ ինքն թագաւորն խաղայր գնայր յայրարատ գա-
ւառ 'ի վողարշապատ քաղաք :

Յ Օ Դ Ի Ա Ճ . Բ

Համաձայնութիւն գոյական անուանց իրև յատկացուցիչ և յառ-
կացեալ :

Այս 'ի յայտ առնել 'ի բանի' թէ նշանակեալն գոյա-
կան անուան իրիք յոր իցէ , կամ որում պատշաճիցի ,
դնեմք առ նմին գոյական անուն ինչ 'ի հոլովն սեռա-
կան , որ զնշանակեալն միւս անուան իւրացուցանէ .
և այն սեռական հոլով ասի Յատկացուցիչ , և միւսն
Յատկացեալ :

Սոր օրինակ՝ յասելն Գլուխ , չէ յայտ թէ որոյ գլուխ
իցէ . բայց յաւելեալ 'ի նա մարդոյ , կամ առիւծու ,
կամ լերին , ևն , յատկանայ և որոշի :

Ուստի մինչ ասեմք . Երանեալքն լուսով փառաց տեսա-
նեն զերեսս այս : ॥ Սեռական հոլովս փառաց՝ որոշաբար
յայտ առնէ թէ չէ լոյս արևու կամ լուսնի . և այն ցու-
ցանէ , թէ չէ երեսք հրեշտակի կամ մարդոյ :

Բայտ այսմ է և 'ի սոսին : Որդի բարի լսէ խրատու հօր :
Պտուղ պտերապիս՝ կործանումն է և մահ :

Սիրտ ափաշին ոչ յագի 'ի բազմութե՛ ընչից :

Է . Յատկացուցիչն լս բնական կարգին պարտ էր դնիլ
անմիջապէս զինի յատկացելոյն . որն յայսմ :

Օրենքն չրիստոսի զսէր ընկերին ուսուցանէ մեզ :

Սկնովն հաւատոյ մարտիր լէ դէմ հնարից ոստոնաշի :

Լ. Էք նարինոյ տեսանէ զլոյս աշխարհի , և ակն հոգւոյ
զլոյսն փառաց :

Բայց բազում անգամ դնի նախադաս . ԳՐ :
Բէրանոյն խօսք զմասնն բան ածէ 'ի յայտնութի :
'ի հոգւոյն շնորհաց առնուն զօրութի եկեղեցոյ խորհուրդք :
Որում շատ տուաւ փրկութի իմաստ , շատ խնդրեցի 'ի
նմանէ առաքինութե տեսակ :

Գ . Արբեմն 'ի մէջ յատկացուցչին և յատկացելոյն այլ
մասնն բարի անկանի . ԳՐ : Սարինոյ վիճակեցան աղ-
ցաւոր իրից : Բառեւոյն հեռեցան լուսահետ շաղաղ :
Ընդ վայելուչ ծաղկանցն բուրբեր անուշահոտութիւն :
Պատահի երբեմն , զի ամբողջ բան մտանէ 'ի միջի . ԳՐ :
(Ս) ի զի զի զանո՞ որով ստուբ բամբասեցեր զարգարն , ըն-
կալցիս զքառասորսն : (Ս) ինչէր բռնին՝ զոր լուայ՝
զօրութիւն :

Գ . Արժան է նկատել և զայս , զի երբեմն մից ան-
ուան լինին բազում յատկացուցիչք . ԳՐ :

Սթերս ոսկւոյ և արծաթոյ և քարանց պատուանկնաց և
զգեստուց բազմացոյց : ॥ Ուր սկիւն և արծաթն լաւ , են
յատկացուցիչ անուանս իրեր : Բայտայսմ է և 'ի սոսին :
Բարբեալքն ընկալան 'ի քրիստոսէ զհոգին իմաստուէ ,
և հանձարոյ և խորհրդոյ և զօրութե և գիտուէ , և եր-
կիւղի և անպաշտութեան : ॥ Ուր իմաստութե և հանձարոյ
լաւ , են յատկացուցիչ բառիս զհոգին :

Թողեալ զանուանք , հայկինն և արամայ՝ հռոմոց և
ելլենացոց անուամբքն մեծաբանեմք 'ի վերայ իրերաց :
॥ Ուր հայիկինն լաւ , են յատկացուցիչ բառիս անուամբքն :

Է . Ասկ երբեմն բազում գոյական անուանք լինին միմ-
եանց յատկացուցիչ . ԳՐ : (Յ) ուղեին ալիք ծփանաց
խորհրդոցն յովանուոլ 'ի արամութենէ խղճի մտացն :
Հրեշտակապետացն ուժգնակի հնչեալ լինին փողոցն
ձայնք : (Ս) գատակնիք պարտեաց նախամօրն ելոյծ :

Մ . Գատկացուցիչն ըստ բնական ոճոյ պահանջն լինել
ի հոլովն սեռական , որպէս յայտ է ՚ի նախընթաց օրի-
նակսդ , և ՚ի սոսին :

Ի նոգամն անգոսնէ զխրատ հօր :

Խոնարհութիւն է հիմն ամ Բարեգործութեանց :

Է . Բայց լինի երբեմն , զի դնի ըստ հոլովոյ յատկա-
ցելոյն՝ ՚ի գործիականն և ՚ի բացառականն . Դ՞ :

Հաստատեա՛ զխրատ քո պատառով միով հայե՛ս . || փո-
խանակ դնելոյ , հացի :

Ղ . Իմեաց գալ ՚ի վերայ նորա մարտիւ պատերազմս .
|| փոխանակ , պատերազմի :

Ս . Ծնեալն յորովայնէ յանարատ ՚ի Էսէն օրհնեցէք .
|| փոխանակ , անարատ կուսին :

Դ . Գլխոյ Էսէն առեալ վէմն . || փոխանակ , լերին :

Մ . Գատկացեալն յորժամ իցէ ՚ի նախդրիւ հոլով ,
նախդիրն դնի սովորաբար ՚ի վերայ նախընթացին՝ թէ
յատկացեալն իցէ , և թէ յատկացուցիչն , և կամ այլ
անուէն պատշաճեալ միուամ ՚ի նոցանէ . Դ՞ :

Բ . Բաւ լիցի մեզ թողուլ զօրէնս նոյ և ՚ի հրամանս դառ-
նալ թաղաւորին : || Ուր նախադաս յատկացեալքն՝
որք են անուանքս զօրէնս և ՚ի հրամանս , առեալ են զնախ-
դիր . իսկ յետադաս յատկացուցիչքն՝ որք են բառքս
սաստօծոյ և Բաբաւորին , կան առանց նախդրի :

Բազմաժամանակեայ սովորութիւն զբնուէ առնու զօրու-
թիւ : || Ուր նախդիրդ չ՛ եղեալ , ՚ի վերայ նախադաս
յատկացուցիչն , որ է բառս Բնութ . իսկ վերջադաս յատ-
կացեալն՝ որ է անուանս զօրութիւն , դնի առանց նախդրի :
Ի նոգունիջէք զանթառամ փառացն պսակ : || Աստ նախ-
դիրն չ՛ եղեալ է ՚ի վերայ նախադաս ածականին՝ որ է

բառս անխառս : իսկ յատկացեալն՝ որ է անուռնս պըսակ , դնի առանց նախդրի : Աստ այսոցիկ է տեսանել և այլ անհամար տեղիս :

Է . Արբեմն ևս նախդիրն դնի առ յետադասն միայն , առաւել ՚ի հայցական հոլովն . Գ՞ :

Հանդերձիւք գառանց կերպարանին , և գործ զգայլոց գործէն . || Կ՞ զգործ գայլոց :

Պաւառս բաղումս հատէք զիմոյ տէրութիւն . || Կ՞ զգաւառս իմոյ տէրութիւն :

Տային վկայութիւն առաքեալքն յարութեանն յնի քնի . || Կ՞ զվկայութի յարութիւնն :

Նառայի առեր զկերպարան . || Կ՞ զճառայի կերպարան , կամ զկերպարան ծառայի :

Մարեցուցանել զմեզ կուոցն ՚ի պաշտելութիւն . || Կ՞ ՚ի կուոցն պաշտելութիւն , կամ ՚ի պաշտելութիւն կուոց :

Դ . Ախդիրն դնի երբեմն և յերկոսին՝ ՚ի յատկացուցիչն և ՚ի յատկացեալն . Գ՞ :

ՂԱՏՈՒ փարատեաց զերկիւղ . || Կ՞ զերկիւղ մահուն :

Վեղեցիկ մտածութիւն զխոհականութիւն քո վառ և բորբոք պահէս զկայծակն . || Կ՞ զկայծակն խոհականութիւն քո :

Լբրահամ ՚ի փորձութիւն ՚ի հանդիսի գտաւ հաւատարիմ . || Կ՞ ՚ի հանդիսի փորձութիւն :

Խաղաղութիւն արասցուք ընդ արս ընդ ազգիդ այդորիկ . || Կ՞ ընդ արս ազգիդ այդորիկ :

Հարկ է զմահ ՚ի մեջ բերել զկտակագրին . || Կ՞ զմահ կտակագրին :

Դ . Ախդիրն կրկնի երբեմն յածականն և ՚ի խնդիրն , կամ յայլ բառ պատշաճեալ յատկացելոցն կամ յատկացուցչին . Գ՞ :

ՂԱԵԾԻՆ ՚ի ծնունդս կանանց զկարապետին և զմկրտչին յովհաննու զառաքինութիւն զհանդէս տօնելով այսօր ՚ի ձայն հնչման : || Ուր փոխանակ միոյ նախդրի եղեալ

կան բաղուձք՝ զորս հնար էր չդնել և կարգել այսպս .
 ՚ի ձայն հնչման տօնելով այսօր զհանդէս առաքինութի
 կարապետին և մկրտչին յովհաննու՝ մեծին ՚ի ծնունդս
 կանանց . Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Դմաստունք ձանաչեն զամ գոյից զառ յայ զլինելութին
 և զկախումն :

Չարմնացելոյ բանին այ վարդապետեաց մեզ պաշտել
 զկենդանագրէլ մարդկային ձևով զպատկեր . ॥ Ծմ պաշ-
 տել զկենդանագրեալ պատկեր մարմնացելոյ բանին :

ՍԱՆՈՆ . Գ

Յատկացեալն զօրութիւն եղեալ ՚ի բանի , եթէ իցէ ՚ի
 նախդրիւ հօլով , սովորաբար դնի նախդիրն ՚ի վերայ
 յատկացուցչին՝ իբրև նշանակ յատկացելոյն . և բա-
 ղում անգամ դիմորոշ յօդ ևս դնի . Գժ :

Մի լեցի սօգրեալ ՚ի ներքոյ երկնից առն նք , այլ ՚ի
 նորայն կացցեն օտարք . ॥ Ծմ ՚ի տան նորա :

Ըյայտիսի էին ոգիք սքցն . բան յանձանց բարիս՝ յըն-
 կերացն առւել իմն գոհանային . ॥ Ծմ ՚ի բարիս ընկերաց :

Տուք զկայսերն՝ կայսեր , և զայն այ . ॥ Ծմ զպատ-
 կերն կայսեր , և զպատկերն այ :

Յիւրեանց առանձնական գործս արի և արթուն լի-
 նելով , և ՚ի հասարակացն հեղգ և պղերգ . ॥ Ծմ ՚ի գոր-
 ծըս հասարակացն :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Գ

Համաձայնութի գոյական անուանց իբրև խնդիր և խնդրառու :

Գոյական անունն լինի խնդրառու այլոյ անուան
 գոյականի կամ ածականի , կամ դերանուան , և կամ
 այլ հօլովելի մասանց բանի , վասն ունելոյ զհաղորդութի
 ընդ բայի . իբր զի՝ կամ է արմատ բայի , որպէս՝ Պատ-
 ձառ , բարոզ , վիշտ , բարբառ , ևն , և կամ ածանցեալ

ի բայէ , որպէս՝ Ճաշակումն , տեսութի , ծնունդ ,
ասացուած , ևն :

Յանուանց աստի ոմանք ներգործաբար նշանա-
կեն , ոմանք կրաւորաբար , և ոմանք ունին զնշանա-
կութի չէզոքականի : Բստ այսմ իմա և զածական ան-
ուանց , զորոց ունիմք խօսիլ ուրոյն յօգուածով :

Բնուանք՝ որք ներգործաբար նշանակեն , և որք կրա-
ւորաբար , առնուն զկրկնատեսակ խնդիրս . մի՛ խնդիր
սեռի , և մի ևս՝ խնդիր բնուե . իսկ որք ունին զնշանա-
կութի չէզոքականի , առնուն միայն զխնդիր բնութե :

ԿԱՆՈՆ . Ա

Թ . Երկու անուանք նշանակողք իբրև ներգործա-
կան տներեցթ՝ սովորաբար առնուն խնդիր սեռի ՚ի
սեռական հօլովն . 40 :

Նախաստեղծքն ճաշակմամբ պտղոյն ճաշակեցին զմահ :
|| Ուր սեռական հօլովս պողոն՝ է խնդիր սեռի գոյա-
կան անուանս ճաշակմաբ . որոյ թէ ասէր . Նախաստեղծ-
քն ճաշակելով զպտուղն՝ ճաշակեցին զմահ :

Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Յետ ընդունելութե գիտութե ճշմարտութեն . || քի յետ
ընդունելոյ զգիտութի ճշմարտութեն :

Հէղմաբ արեան իւրեանց նորոգեցին զաշխարհս . || քի
հեղով զարիւն իւրեանց :

Պատուեաց անձ զաբրահամ Գրգրիմաբ անուանն .
|| քի փոփոխելով զանունն : || Բա գժոխոցն Ժառան-
գութի . || քի առ ՚ի Ժառանգել զգժոխս :

Բազում անգամ տկարանայ մարդ առ ճշմարտութեն
ընդունելի . || քի առ ՚ի ընտրել զճշմարտութին :

Թ . Բայց երբեմն առնու զհայցական հօլով . 40 :
Կենդանացուցեր զնա Գրգրի քո ՚ի նա զհոգի բանա-
կան . || քի կենդանացուցեր փշելովդ զհոգի բանական :

Կի ձեռն ծննդեան և այլ զկային • ॥ Կի ծնանելոյն զկային :
 Ըստեւէլ քան զարարչութեանն յոչնչէ զաշխարհս • ॥ Կի
 քան զարարչագործելն զաշխարհս :
 Որ և ոչ լուծումն զխրացս կօշկացն զինքն արժանի վար-
 կաւ • ॥ Կի լուծանելոյ զխրացս :

ԿԱՆՈՆ . Բ

Թ . Դոցական անուանք՝ որք ներգործաբար նշանակեն
 իբր ոչ և էչ, սովորաբար առնուն միայն զսեռական իբ-
 րև խնդիր սեռի • ԿՐ : Տկարաց ես ընդսնէլութի • ॥ Կի
 ընդունող տկարաց կամ զտկարս :
 Որ փրկութիւն ես անձանց • ॥ Կի փրկիչ անձանց կամ զանձինս :
 Սպասումն վճատուէց, Բարչումն պարտեաց, հանդարտութի
 մըրկաց, Խաղաղութի ծփանաց • ॥ Կի սպասող զվճատու-
 թիւ, բարձող զպարտիս, հանդարտեցուցիչ զմըրկս,
 Խաղաղեցուցիչ զծփանս :

Է . Կսկ առ ՚ի որոշել զսեռական խնդիրն գոցական ան-
 ուան ՚ի յատկացուցչէ, այս կանոն աւանդի • Իբր զի
 ՚ի բանի էթէ սեռական հոլովն ցուցցէ զտէր գործո-
 ղութեն, կամ յատկացուցչէ զնշանակեալն անուան, և
 չկարէ փոխիլ ՚ի հայցական, անդ տէր կամ յատկացու-
 ցիչէ համարելի • ԿՐ :

Ը . Ըստ մամբ սբ հոգւոյն յանապատէ կոչեցար : ॥ Աստ
 սեռական հոլովս սբ հոգւոյն՝ է Թր գործողութեն • զի
 նշանակէ ասել, թէ յառաքելն սուրբ հոգւոյն զբեզ,
 կոչեցար յանապատէ ՚ի պատիւ եպիսկոպոսութե :

Թ . Կսկ էթէ ցուցցէ զենթակայն գործողութեն, և կարի-
 ցէ փոխիլ ՚ի հայցական, անդ խնդիր է համարելի • ԿՐ :
 Ըսնէ քս խաղաղութի ընդ ձեզ՝ հոգւոյն սբ յառաք-
 մամբ : ॥ Ուր սեռական հոլովս հոգւոյն սբ զնի իբր
 խնդիր, զի նշանակէ ասել, թէ քս առնէ խաղաղութի
 ընդ ձեզ՝ առաքելով զհոգին սբ :

Բացց եթէ դժուարին երևեսցի որոշել ՚ի միմեանց, ոչ
ինչ մնասէ յատկացուցիչ ասել զամն. քանզի ամբին ըստ
եղանակի իւրեանց յատկացուցանեն զդոյական անուան:

ԿԱՆՈՆ . Գ

Ղոյական անուանք՝ որք ներգործաբար նշանա-
կեն, բաց ՚ի խնդրոյ սեռի՝ կամ առանց նորա, առնուն
ևս զխնդիր բնութե յայնպիսի հոլովս՝ զորպիսի պահան.

Չեն բայքն ընդ որոց ունին զհաղորդութի:

Ուղղական . ԳՐ . Երբայր յորջորջմամբ զնոսա՝ լու-
ծանէ զհակառակութին: || Ուր էլ բայքն է ուղղական
խնդիր անուանս յարջորջմամբ:

Սերջահոլով տրական . ԳՐ . Հաւասարեցեր զմեզ
մարմնոյ քո և արեան՝ պարարտաբար հօր ՚ի հոտ անու-
շից զմարմինդ առ ՚ի մէնջ: || Կապարագելովս հօր
զմարմինդ որ առ ՚ի մէնջ:

Նախգրիւ տրական . ԳՐ . Տուր մեզ զխաղաղութի քո,
զոր շնորհեցեր սբց քոց առաքելոց խնամք քո ՚ի նոսա
զկենդանացուցիչ և զամենազօր հոգիդ քո սուրբ .
|| Կապարագելով ՚ի նոսա զհոգիդ:

Բացառական . ԳՐ . Երբայր զխնամս մարդասիրուն իւրոյ՝
ապարտաբար բնուէս ՚ի ծառայունէ ապականունէ: || Կապար-
ագելով զբնութիս ՚ի ծառայունութե ապականութե:

Սմանք ևս զայլ հոլովս առնուն ըս իւրաքանչիւր պահանջ-
ման . որք և դիւրաւ ճանաչին յեղեւոյ աստի օրինակաց:

ԿԱՆՈՆ . Դ

Այական անուանք՝ որք կրաւորաբար նշանակեն,
առնուն զխնդիր սեռի ՚ի բացառական հոլովս . ԳՐ .

Որ զառաքումս առ ՚ի հօրէ և ՚ի հոգւոյդ բանին յաշ-
խարհ մարգարէիւն ծանուցեր: || Ուր առ ՚ի հօրէ և ՚ի
հոգւոյդ է խնդիր սեռի անուանս առաքմամբ, որ աս-
տէն կրաւորաբար նշանակէ:

Հրաշափառ ծնունդ քո 'ի նբ կուսէն՝ այսօր ցուցաւ
 ազգի մարդկան : ॥ Ուր 'ի սբ խոսէն՝ է խնդիր սեռի
 անուանս ծնունդ : որ կրաւորաբար իմանի :

Ը . Մ յապիտի բայանուանց էթէ մերձ կայցէ սեռա-
 կան անուն ինչ : համարի նոցա ար բայի . որն էրէի 'ի
 վերագրեալ օրինակս : Օ ի յառաջնում տան սե-
 ռական անունս բանին՝ է տէր բայանուանս զառա-
 ճուն : և յերկրորդում տան սեռական դերանունս յո-
 ճանայս : է տէր բայանուանս ծնունդ :

Գ . Մ յապիտի անուանք ուրեք ուրեք առնուն զայլ
 խնդիր՝ իբր ղխնդիր բնութէ . ԳՐ :
 Իմանալի արեգահանն յառաջընթաց առ 'ի յերկիր ծագ-
 ւանն 'ի կուսէն . ॥ ԿՐ ծագելոյ 'ի յերկիր :
 Թաղամբ 'ի նոր գերեզմանի՝ ղթաղեալս 'ի մեղս վերա-
 ծեա . ॥ ԿՐ թաղելոյ քո 'ի նոր գերեզմանի :
 Որ ըստ մարմնոյ չարչարանոցն քոց եղեն կամաւ չարչա-
 րակիցք . ॥ ԿՐ չարչարելոյն քո ըստ մարմնոյ :

ԿԱՂՈՆ . Ե

Պ աշակտն անուանք՝ որք ունին զէզրբական նշա-
 նակութի : առնուն խնդիր զզանազան հօրովս՝ ըստ պա-
 հանջելոյ բայիցն որոց հաղորդին :

Ս քրջահստով տրական . ԳՐ : Հօրպիտի պատիւ վերա-
 ցայք՝ նեղութեցն համբերութեամբ :

Վ ախարիւ տրական . ԳՐ : Սամանակ Գարջի իմոյ ե-
 հաս 'ի յերկիր :

Պ արառական . ԳՐ : Թաղաւորէին մեղք 'ի ժամանակէ
 անտի շանցաստանն աղամայ զպատուիրանուն :

Պ ատմական . ԳՐ : Ս ասն ամ ամբաստանութեան հրէից
 ղինէն՝ ունիմ տալ պատասխանի :

Բ աջառական . ԳՐ : Հաւատոց պէտք են նախ քան
 ղհրաժարուն յաշխարհէ :

Վ քրդոյական . ԳՐ : Խոստացաւ ղերանութի և ղհան-

Քիսր յարքայութեան իւրում :
 Նախադրութիւնք . ԳՐ : Տասն ՚ի վն մեղաց սպաշխարութիւնի :
 ՎԱՆՈՆ . Զ

Բազում գոյական անուանք որ և իցէ նշանակութեան՝ առնուն խնդիր ինչ ոչ այնչափ ըստ իւրեանց պահանջման , քան թէ զօրութեամբ յարաբերականին և էական բայի՝ որ լռելեայն իմանի . ԳՐ :

Դու ար գիտացեր զամ խորհուրդս նց զինէն ՚ի մահ ,
 || քի զխորհուրդս նց որ լինին զինէն առ ՚ի սպանանել :
 Բայց զհոգւոյն հայհոյութիւն մի՝ թողցի . || քի հայհոյութիւնն որ լինի զհոգւոյն :

Բառնալ զնախատինս իմ ՚ի մարդկանէ . || քի զնախատինս իմ որ լինին ՚ի մարդկանէ :

Օրինաւոր լուացմունք քահանայիցն և սրսկմունք զժողովրդեամբն . || քի սրսկմունք որ լինէին զժողովրդեամբն :

Ըստ այսմ իմանի ասելն . Վեանք ՚ի կենաց . լոյս ՚ի լուսոյ . || քի կեանք որ է ՚ի կենաց . լոյս որ է ՚ի լուսոյ :

ՅՕԴ Ո Ա Ի Ծ . Դ

Համաձայնութիւն գոյական անուանց ընդ ածականաց՝ իբր իբն զիր ածականաց :

Որպէս գոյական անուանք ունելով զհազորութիւն լեբայից՝ առնուն զխնդիր ՚ի պէսպէս հոլովս . սոյնպէս և ածական անուանք եթէ պարզք և նախատիպք , և եթէ բաղադրեալք և ածանցեալք՝ ունելով զհազորութիւն ինչ և զվերաբերութիւն առ բայս , առնուն զխնդիր . որ սովորաբար է անուն գոյական , կամ ածական իբր գոյական եղեալ . բայց երբեմն առնուն նաև զգեր անուն , զընդունելութիւն , և զբայ աներևոյթ :

Ըստպէսպէս ածականաց լինի խնդրառութիւն նոցա ՚ի պէսպէս հոլովս . և կանոնք նոցա ըստ առաւել մասին նոյնք են , զոր վասն գոյականաց եղաք :

Ձ . Թ՝ ծականք՝ որք ունին զներգործական նշանակուի ,
որպիսի են եղերեալքն ոչ , էշ , ակ , ևն . փոխանակ հայ-
ցական հոլովոյ առնուն սովորաբար զսեռականն . Գ՞ :
Խարօտելոց ես ինդրակ , անյուսից ես փրկիչ . ॥ Կ՞ խնդ-
րող զկարօտեալս , փրկող զանյոյսս :

Լ՞ նապատական աշխատութեցն Գործաւոր . ॥ Կ՞ գործող
զանապատական աշխատութիւնս :

Պատրաստեաց հուր քան ջրական իմանալի բնուէն . ॥ Կ՞
տանջող զիմանալի բնութիւնն :

Լ՞ մեծ խռովութեանս հաշտարանս . ॥ այսինքն հաշտե-
ցուցիչք զխռովութիւնս իմ :

Սակայն այսպիսի ածականք՝ մանաւանդ եղերեալքն
ոչ , էշ , բազում ուրեք ՚ի հայցական հոլովս ևս առնուն
զխնդիր . Գ՞ : Ղտիչք չարեաց , զծնօղս անարգոս :

Ս՞ իայն արարիչ զբնաւս յոչելից : Հովիւս քածողական
զհօրանս ուլուցն :

Թ . Օ այս ևս արժան է գիտել , զի սեռական անունն
որ կայ մերձ բարդ ածականի , առաւել յատկացու-
ցիչ է համարելի արմատոյն , զոր ըստ ներգործական նշա-
նակութե իւրում առեալ է ՚ի բարդուէ իբրև խնդիր
սեռի , քան թէ խնդիր բարդ ածականին . Գ՞ :

Լ՞ նմահօութեց պարգևատուն երևեցաւ մեզ : ॥ Ուր սե-
ռականս անիւհոսէջ՝ ոչ այնչափ է խնդիր բարդ ածակա-
նիս պարգևատուս , քան թէ յատկացուցիչ բառիս պար-
գև . որոյ թէ ասէր . Տուօղն զպարգևս անմահօութեց
երևեցաւ մեզ : Լ՞ ստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Օ հաշտութե ձերոյ ընծայաւորոյ զիմարդ կապէք . ॥ Կ՞
զմատուցանօղն զընծայս հաշտութե ձերոյ :

Ս ըէծիւրդ փառաց փրկչին մերոյ քնի . ॥ այսինքն
խնդրող զվրէժ փառաց փրկչին մերոյ :

Կամակապար հօր . ॥ այսինքն կատարող զկամս հօր :

ան . Ը՛ժականք նշանակողք կրաւորաբար՝ ըստ օրինակի
 կրաւորական ընդունելուէց էալ, չի , առնուն սովորա-
 բար զխնդիր սեռի ՚ի հողմն բացառական . Գ՞ :

Եղէզն շարժան ՚ի հողմոյ . ॥ այսինքն շարժեալ կամ
 շարժելի ՚ի հողմոյ : Վազանաբեկք և վերասարք ՚ի գայ-
 ւոց . ॥ Ե՛ վերաւորեալք ՚ի գայւոց :

Բ . Եկայն բազում անգամ փոխանակ բացառականի
 դնի սեռական՝ թէ ամականաց և թէ ընդունելուէց .
 որ երևի իբր յատկացուցիչ, բայց ըստ մասցն է խնդիր
 սեռի . Գ՞ : ॥ Երասարք սուսերաց . ॥ Ե՛ սուսերաց :
 Իբրև գգեբեալ սրոյ . ॥ Ե՛ սրոյ : Գ՞ Կոխան օտից
 ձերոց ճարակելն . ॥ այսինքն զկոխեալն յոտից :
 Կապեալ խաւարի , և կաշկանդեալ գիշերոյ . ॥ Ե՛ կապ-
 եալք ՚ի խաւարի , և կաշկանդեալք ՚ի գիշերոյ :
 Կոշեցեալ պաշտպանողիդ , Կաւեցեալ հնարաւորիդ ,
 Բժշկեալ անաստականիդ , Երասարքեալ նորոգողիդ .
 ॥ այսինքն կոշեցեալք ՚ի պաշտպանողիդ , և՛ :

ԿԱՆՈՆ . Գ

ան . Ը՛ժականք նշանակողք իբրև չէղորական , որք ցուցա
 նեն զվերձաւորութի , զնմանութի , զյարմարութի , և
 զվերաբերութի ինչ առ այլ , առնուն զխնդիր ՚ի վերձա-
 հողով կամ ՚ի նախդրիւ տրականն . Գ՞ :

Եթէ զվայելչականն այ խնդրես ուղիղ մտօք , անհնար
 է թէ չառնուցուս : ॥ Ուր ան՝ է խնդիր վայելչականին
 ըստ այսմէ և ՚ի սոսին : Բժիշկք նց են կարօք բժշկուէն :
 Կոխան աստուծոյ , և վնասակար ընկերին :

Կհնարանդ օրինաց , և դիմակայ թագաւորի :

Հանգոնապիլի Եղիայի , հասարակին տեառն :

Վու բարեթր և երկայնամիտ առ ամմարգիկ , ॥ Ուր աս

ան յարտի՛ է խնդիր երկայնամիտն : Եստ այսմէ և ՚ի սոսին :

Պարսպապէս էն առ վնասակար փափկուածիւս , և անգութ
 առ վշտացեալս : Երնւք Եթոսարաշարծի ՚ի չարիս , և
 փոյնէ յառարկնուծիւնս :

Է . Եւ յսպիտի ածականք՝ մանաւանդ բաղադրեալքն ան
 և * մասնկաւ , նոյննոս և ընդունելուիք եղերեւք ՚ի շէ ,
 կարեն առնուլ զարականն և զբացածանին : Աստի ասի ,
 անհնդանդ ճշմարտուծէ , և ՚ի ճշմարտուէ : Տգէաւ ար-
 դարուծէ , և ագէաւ ՚ի դրոց : Եւնհաղորդ շնորհաց , և ՚ի
 շնորհաց : Եւնյայտ տեսողաց , և անյայտ ՚ի մարդկանէ :

ԿԱՆՈՆ . Դ

Ա . Եւ ածականք որք նշանակեն հեռաւորուի , ազատուի ,
 նուազուածի , խորշումն , առնուն զխնդիր ՚ի հոլովն բա-
 ցառական . Գ՞ : Եւ հնար ըստնոյ կեալ , բայց եթէ
 փախստեայ լինելով ՚ի չարեաց : Եւ ՚ի չարեացն՝ է խըն-
 դիր անուանս փախստեայ : Եւ սա այսմ է և ՚ի սոսինէ
 Եւնյայտն ՚ի քաղաքէ . աղապս ՚ի մեղադրանաց :
 Եւնի յարդարուծենէ . օրաք ՚ի բարեաց :
 Եւնյայտն ՚ի սոսինէ . անյայտն ՚ի մարդկանէ :

Է . Եւ բացառական խնդիր առնուն սովորաբար և ա-
 ծականք նշանակիչք որքանուծէ , պէսպիսուծեան .
 որպէս՝ Բազում , սակաւ , այլ . Գ՞ :

Եւնյայտն յիւրայելացոց հաւատացին ՚ի քրիստոս :

Եւնի կանանց գլխաւորաց ոչ սակաւ :

Եւնի սակաւ իբրև զայլ ՚ի մարդկանէ :

Է . Եւ իբրեմն այսպիսի ածականաց բացառական խնդիրն
 ունի զզօրուծիւն գործիականի . Գ՞ :

Եւնի յայտնայ ձեռաց յաջողակք . Եւնի երկօրուածք ձեռօք :

Եւնի Բանից և ՚ի ձեռաց անպիտան առնէր . Եւնի բանիւք և

ձեռօք : Եւնի սակաւ այլ մի տկար յոյնից . Եւնի ոտիւք :

Է . Եւ ածականք ինչ ունին զբացառական հոլովն՝ զօրու-
 ծեամբէ կական բայի . Գ՞ :

Եւ տես չոր մի ՚ի ծնէ . || այսինքն կոյր եղեալ ՚ի ծնէ ,
 կաղ յորովայնէ մօր իւրոյ . || այսինքն կաղ եղեալ յօ-
 րովայնէ մօր իւրոյ :

ԿԱՆՈՆ . Ե

ձ . Ը՛ժականք կարեն առնուլ խնդիր և ՚ի գործիական
 հոլովն . բայց առաւել զայնպիսի անուն , որ յայտ առնէ
 զպատճառ նց , զգործին , կամ զենթակայն . ցօ :

Բ՛բրահամ մեծատուն էր յոյժ անասնով և արծաթով
 և ոսկով : || Ուր գործիականից յայտ առնեն զպատճառն
 կամ զնիւթ մեծուէ նր , Բ ստ այսմ է տեսանել և ՚ի սոսինս
 Բարի էր տեսլեամբ , և գէղեցիկ էրեսօք . Ի մասսան խորհր
 դով , և հանձարէղ հոգւով . առողջ անդամօք , և զբարոյ
 զինու . զտարբիւսածաղիկ տիօք , և շնաղ կերպարանաւ :

Է . Զայսպիսի էրբեմն դնի արական կամ ներգոյական
 հոլով , բայց իբր գործիական նշանակէ . ցօ :

Ուշաօր ՚ի հաւատաս , ՚ի սէր , ՚ի համբերութե . || այսինքն
 հաւատովք , սիրով , համբերութեամբ :

Գ՛ւսած յողորմութեան . || այսինքն ողորմութեամբ :

ԿԱՆՈՆ . Զ

ձ . Ը՛ժականք որք նշանակեն զպնդուի , զակողութի ,
 և զյարուսն ինչ կամ զյօժարութիւն , առնուն զխըն-
 դիր ՚ի հոլովն ներգոյական . ցօ :

Տեսի անդ արս՝ մշտամուռնչ յաղօթս : || Ուր ներգոյա-
 կան հոլովն յաղօթս՝ է խնդիր անուանս մշտամուռնչ :

Բ ստ այսմ է և ՚ի սոսինս . Նա էր այր շոյս և զգոյ ՚ի
 գործս իւր : Զասպարիսի ճգնութե հուշակասոյ :

Վաշապիէր ՚ի հաստատութե , և Կեօզ ՚ի պատերազմի :
 Բ ներկայ ՚ի կրօնս , և անասնայն ՚ի բրիտանեութեան :

Է . Ը՛րբեմն ներգոյական հոլովն լռելեայն փակէ զէա-
 կան բայ , որպէս յայս բան . Ի սրբութե անսուրբ , ՚ի
 ժա

կուսուէ անմարուր, յարդարուէ ամբարիշտ . || այսինքն
՚ի սրբութեան եմ անսուրբ . և ւ :

Ի՛ ճականք կարեն առնուլ զխնդիր նաև ՚ի ձեռն նա-
խադրութեան . Գ՞ : Ստորեալ են չարք խառնակ ընդ-
բարիս յաշխարհի աստ : || Ուր ընդ Բարէս է խնդիր
խառնակին : Ստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Նաւասարափառ զոգտիւ ընդ հօր .
Բնաւից թագաւոր ընդ հօր Բարս :
Եթէ դառնաս առ ւր, գտանես զնա ՚ի վրք քո Գրեմ :
Սողոմն է սատանայ ՚ի վերայ օդոյ .

Խնդրառութիւն բաղատական անուանց :

Ս . Բաղդատական անուանք չորեքկին առնուն խնդիր :
Սեռական . Գ՞ : Սայրագոյնն առաքինութեց է ողոր-
մութին : || Ուր սեռականս առաքինութեց է խնդիր ծայ-
րագոհին : Ստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Սենեցունց թագաւորացն մերոց հարստագոյն .
Սէհագոյն սերովրեկից և բազմաչեայ քերովրեկից :
Բացառական . Գ՞ : Սդաժանագոյնն ՚ի կենդանեաց
զօճն դնէ օրինակ իշխանին մահու : || Ուր բացառակնս
Ի կենդանեաց է խնդիր Գրեմագոհին : Ստ այսմ է
և ՚ի սոսին : Ստորեալ զոչ հարեւրագոյնն ՚ի բանից :

Սագոյնի . Գ՞ : Սէհագոյնն նմա որդի , բայց որոզիս
միայն կրասերագոյնն յորդիս նր : || Ուր ներդոյականն
յարդիս է խնդիր իրագոհին : Ստ այսմ է և ՚ի սոսին :
Սանուցար վէհագոյն ՚ի սիրօղս իմաստութեան :

Սախարութի . Գ՞ : Սարի զօրաւորագոյն քան զմեզ
եղեր : || Ուր հան զմեզ է խնդիր զբարեւրագոհին :
Ստ այսմ է և ՚ի սոսին : Սէհագոյնն իրագո-
հին իցէ , քան զոչխարուն հանդարագոյն լինիցի :
Ժբ

Եւ քան զկրօսներս ձեր խոնարհութիւնն եմ, և քան զփոքունս յաշակերտաց ձերոց ագիտութիւնն :

Չարագոյն է լեզու քան զուր երկօցյրի :
Եւ էր պատուականագոյնն ՚ի մէջ իշխանաց :

Ը . Եւ զուր յաճականաց ուրեք ուրեք իբր բաղդատական վարելով առնուն զխնդիր ըբազդատականաց . Կր :
Յիմար է որ ընդ վէհս քան զինքն հակառակ է . Խի ընդ վէհագոյնս : Օ միմեանս լուքան զանձինս համարեսցուք . Խի սյսինքն լաւագոյն :

Մեծ քան զյովնան է աստ . Խի սյսինքն մեծագոյն :
Օտար է քան զաւազ ծովու . Խի սյսինքն ծանրագոյն :
Կիտեա՛ սով մեծ դիւցազանց . Խի մեծագոյնդ դիւցազանց . որ իմանի ՚ի մէջ դիւցազանց :

Օ ընտիր ընտիրս սպառազինաց յառաջ կոչէր . Խի զընարելագոյնս ՚ի մէջ սպառազինաց :

Ով վէհսդ դատաւորաց . Խի մէջ դատաւորաց :
Երջանիւն արքայից . Խի մէջ երջանկագոյնն ՚ի մէջ արքայից :

Խնդրառութիւն՝ Մասնական, Հանրական, Հարցական և Թուական անուանց :

Սորքս ըստ մեծի մասին աճական են, և առ հասարակ առնուն խնդիր ըստ կանոնի աճականաց . բայց կան ՚ի նոսա ինչ ինչ մասնաւոր գիտելիք :

ա . Եւ առական թուականքն Միակ, երկեակ, եւ ոչ բնաւ առնուն զխնդիր . բայց միայն ը գոյականի վարին :

բ . Եւ իրկական թուականքն Երկդատիկ, եռապատիկ, եւ կարեն ունել խնդիր ըստ բազդատականաց նախադրութեա քան . Կր : Մեծացաւ մասն բենիամինի քան զմասունս ամենեցուն՝ հնգապատիկ քան զնոցայն . Խի սյսինքն քան զմասն նոցա :

գ . Եւ նացեալ թուականքն, և առ հասարակ մասնականք և հանրականք և հարցականք՝ սովորաբար առնուն

ղըացառական . ԳՐ : ԲՆՏ՝ աղամ՝ եղև իբրև զի 'ի մէնջ :

ԲՆՏ՝ աղամ՝ եղև իբրև զի 'ի մէնջ :
Սարգարէացաւ վն նց և Եօթնէրէրն յաղամայ ենուլք :

Սարգարէացաւ վն նց և Եօթնէրէրն յաղամայ ենուլք :
Օ Բ Բ 'ի նոցանէ յառաջ մատուցանէր :

Ս Զ Տեռի իսկ է յէրաբանչէր . ունէ 'ի մէնջ :
Օ աջ ու յառաքելոց անտի ոչ տեսի :

ԲՆՏ՝ աղամ՝ եղև իբրև զի 'ի մէնջ :
Ս Զ Բնչ զանգիտեցի յօգտակարացն չպատմել :

Օ ո յարարածոցս այնպէս պատուեաց անձ որն զքեզ :
Ս Զ սրբեսցէ զանձն իւր 'ի կանանցածնաց . ॥ այսինքն

նվ 'ի կանանցածնաց :

Ս Զ ու 'ի մարդկանէ մեղաւ , և ոչ զղջացաւ :
Ս ան որն գործոյ 'ի նոցանէ քարկոծ առնէր զիս :

Ս ան որն 'ի մարդկանէ ըզձան գտանել զթողութի :

Գ . Բ յս անուանք բազում անգամ առնուն զտեռա-
կան . ԳՐ : Վուցէ 'ի վն Բ ու լերանց իցէ արկեալ զնա :

Վարդէ զկադմոս՝ և զայլ երկուս որդւոց 'ի ձախմէ :
Եր 'ի տան ուր ուն իշխանացն փարիսեցւոց :

Եւ զայլ հրոսակին զկնի իւր կարգեաց :
Յինչ և ձեռնարկիցէ ու վարժելոցն՝ կատարէ :

Ե . Բ քրեմն առնուն զներգոյական , ԳՐ : Չունի ու 'ի
նս անուն չարուհի : Ս Զ ու եղև նման քեզ 'ի թագաւորս :

Ս Զ Բնչ է յամենայն տիտս չար քան զլրբութի :

Ս 'ի նոսա իւրումն ոչ ծառայեաց տիտի :
Ս Զ նմանիցի տեառն յորդիս աստուծոյ :

Գ . Բ Վուական անուանք ինչ երբեմն առնուն և զգոր-
ծիական հոլովն . ԳՐ :

Բնիւթական շնորհաւն Բ են հաւատացեալք :
Ս Զ աստիճանաւ երկրորդ էք եպիսկոպոսացդ :

Բնիկան առաքեալքն առաքինիք 'ի բով անդր թուով
երկրաստանս :

Համաձայնութիւն ածական անուան ընդ գոյականի :

Դ՞ժական անուան յարեալ ՚ի գոյականն՝ յայտ առնէ զորպիսութիւն իրին զոր գոյականն նշանակէ : Բստ գրութեն՝ ածականն կարէ դասիլ յառաջ կամ զինի գոյականին իւրոյ , կից այնմ՝ կամ հետի ՚ի նմանէ : Իսկ ըստ համաձայնութեն՝ ածականն կարէ ունիլ զնոյն թիւ և զհոլով ընդ գոյականին՝ կամ ոչ ունիլ . վնորոյ աւանդին այս կանոնք համաձայնութե նոցին :

ԿԱՆՈՆ . Ա

ա . Դ՞ժականն մի կիմբաղում նախադաս եղէլ գոյականին՝ սովորաբար ոչ համաձայնի ընդ նմա՝ ոչ թուով և ոչ հոլովով , այլ դնի ուղղական . օր :

Բնապական պսակաց արժանի եղեն : ॥ Ուր նախադաս ածականս անապական՝ դնի եզակի ուղղական , և գոյականս պսակայ՝ յոքնակի տրական :

Բզգին հրէից՝ օգնական նիզակակից ուխտեալ բարեկամաց մերոց : ॥ Ուր երեք ածականքդ՝ օգնականն և , դնին եզակի ուղղական , և գոյականն բարեկամայ՝ յոքնակի տրական : Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Ուրախարար բաժական զուարճացոյց զմեզ : Օնեալք ինչտանի և իշնլէնական բանիւն աստուծոյ :

Բայց եթէ նախադաս ածականք իցեն բաղումք , հետաւորն դնի համաձայն , և մերձաւորն անհամաձայն . օր : Միով խաւորային շղթայիւ ամենեքեան կապեցան : ॥ Ուր ֆովն՝ համաձայն գտանի գոյականին իւրոյ՝ որ է բառս շղթայիւ , իսկ խաւորայինն անհամաձայն : Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Սեծան և իտարելովն և անձեռագործ խորանաւն : Տանդերճելոյ և յաւէժական բարեացն հասցուք :

ք . Սխալանկ ածականք , ոպ՝ Մեծ , փոքր , աջ , նոր ,
 չար , մի , այլ , սբ , ևն . նմանապս երկավանկքս՝ Բազում ,
 սակաւ , բարի , բոլոր , ևն . ՚ի նախադասին վայելչապէս
 համաձայնին . Կ՞ : Սղորմութիւն Բեժայ վարձուց է առ թ :
 Իսկ նա ջաջու՝ թեի անդ ճեպէր զզօրսն :
 ՚Ի սեր միաբանութե՛ ժողովեացէ զորդիս նորո՞յ սիօնի :
 Եւ այս Բաղայ բանից կարօտանայր :
 Բարբա՛ղ սրտիւ եկի աստ առ քեզ :

ք . Սաղմավանկ ածականք՝ որք ածանցեալ են մասն-
 կամքս՝ Էան , Էն , ար , Գոյն , Էի , զէն , նախադաս
 եղեալ՝ վայելչապէս համաձայնին , մանաւանդ եթէ ու-
 նիցին զբիմորոշ յօդ . Կ՞ :

Սարմախանայն խափց ծառայէր անմտութեամբ :
 Յանկայ գերագոյնի և սասանայն պատճառին հասանել :
 Լսոսա՝ ածանցն շնորհաց արժանացաւ լինել օթարան :
 Սարմախարօ՛ բանիւք անհնարին է պատմել :

ք . Սթե գոյականն իցէ անուն անեղական , նախա-
 դաս ածականն երբեմն հոլովով միայն համաձայնի , և
 թուով դնի անհամաձայն . Կ՞ :

Հայցեմ պաղատիլ ջերմագոյնի՝ արասուօր :

Սեծի աւետեաց եղև առաջնորդ և միջնորդ :

Եկն յաշխարհ նորոգել զմեզ ՚ի հնոյ մեղաց :

ք . Սխադաս ածականն եթէ իցէ ընդունելութի անց-
 եալ կամ ներկայ , առաւել համաձայնութե վարի . Կ՞ :

Սնայելոյ անցիցն ընդ նոսա անյիշատակութի ՚ի միտս
 արկանէին , զի զնայելոյ ամանաց լցցեն զպատիժս :

Սան պրտոզայ սուտ եղբարցն բռնագատեցաւ :

Բայց երբեմն անհամաձայն դնի . Կ՞ :

Սարձան յերուսաղեմ յանուանեալ լեռնէն ձիթեն-
 եաց . Ս՞ ՚ի լեռնէն անուանելոյ ձիթենեաց :

ք . Համաձայնութի նախադաս ածականին լինի ՚ի վեր-
 ջահոլովն , Ս՞ ՚ի սեռականն և ՚ի գործիականն եղակի

կամ յորքնակի . բայց ոչ ՚ի նախդրիւ հոլովսն , յորժամ
ածականն անմիջապէս յառաջոց դնի գոյականին :

Ս . ան զի վայելչաբար ասի՝ Թճայնոց իրաց . սակաւութ
արամբք . անցելոց ամաց : Բայց անվայելուչ է ասել
զԹճայինս իրս . յԹճայինս բանս . զանցեալս ամս . ևն :

Ը . Բայց եթէ ՚ի մէջ երկուցն այլ բառ անկանիցի ,
համաձայնի նակ ՚ի նախդրիւ հոլովսն . Գ՞ :

Յիշելով զԹճութիւնս նորս զանչափ շնորհս :

ԿԱՆՈՆ . Բ

Թ . Թճականն յետադաս իւրում գոյականի թէ իցէ
կից և թէ հեռի , սովորաբար համաձայնի թուով և
հոլովով . Գ՞ :

Հոգւոց բարոց . ՚ի մարդոց չարէ . զանցելոց ամաց :
Բարամբք պարտաւանս : ըստ նմին չափոց անասչիս :

Է . Բայց եթէ ՚ի մէջ ածականաց եղեալ կայ գոյակա
նըն , յետադաս ածականն ևս բազում անգամ անհա
մաձայն դնի իբրև զնախադասն , կրկնելով միայն զնախ
դիրն կամ զայլ նախադրութի եթէ կայցէ . Գ՞ :

Պ՛ժնդակ վարուց և աղբէջի . ॥ փոխանակ ասելոյ ,
դժնդակ և աղտեղի վարուց :

Սպանան ՚ի զինուորական կարգէ և շաշխարհական :

Պատաւորք արդարադատք ըստ հոգևոր մասին և ըստ
մարմնասոր . ॥ փոխանակ , մարմնաւորին :

Թ . Յետադաս ածականն երբեմն պահի սնհամաձայն
նակ առանց միջադրութե գոյականին . Գ՞ :

Սիխթարեցան ՚ի բանից անտի յուրայ ՚ի շօրէղ և ՚ի
Գեղեցի : Շնորհէա պահպանութիւնն ՚ի դիմամարտից
յաներեւոյթ և յերեւելի :

Թ . Յորժամ յետադաս ածականն է ընդունելութի
անցեալ , դնի երբեմն անհամաձայն . Գ՞ :

Իբրև զհամբաւ առն ընթացեալ . ॥ փոխնի , ընթացելոյ :

Օգաւոց վարսաւորաց զանաղանեալս ՚ի սլառուղս և ՚ի ակ-

րևս . || փոխանակ , զանազանելոց : Անդակորոյս ձե-
ռացս աղբեղէալ մեղօք . || փոխանակ , աղտեղէլոց մեղօք :

Ե . || Ծականք եղբերեալք էան , էայ , ունի , և այլք ո-
րոց հնչումն չի սովորական կամ վայելուչ , յաճախ ան-
համաձայն վարին ՚ի յետադասին . Գ՞ :

Պիցեղէն կարէնէան : Պահօք բառասնօրէայ : Բստ հրա-
մանին արհունի : Տանն արծրունի :

Բայց կան սակաւ ուրեք համաձայնեալք . Գ՞ :

Սանեօք փշուկէիւս : Պատաճարաց փշուկէից :

Կապանացն հարարափէից : Սահակայ բարբառունայ :

Երբեմն ածականն յետադաս կամ նախադասն ևս՝
ոչ ինչ հայեցեալ ՚ի հոլով գոյականին , դնի սեռական
հոլով որպէս Թէ յատկացուցիչ գոյականին իցէ :

Եւ ներհակ այսմ՝ երբեմն գոյականն դնի ՚ի սեռական
հոլով իբր յատկացուցիչ ածականին . և սա անցանէ ՚ի
հոլով գոյականին որպէս յատկացեալ :

Գ . || Ծական եղեալ ՚ի հոլովն սեռական իբրև յա-
կացուցիչ գոյականին : Եւ շինեցին զամրակողմնն
զգլուխ քաղաքին ՚ի պարխապս ամուրս , յաշտարակս
հօրոս . || փոխանակ ասելոյ , յաշտարակս հօրոս :

Օլեզու մարդկան ոչ որ կարէ հնազանդել , զլի Թու-
նօք մահաբերին . || փոխանակ , լի մահաբեր Թունօք :

Փառաբանչօրն անմահից . || փոխնի , անմահ փառբանչօք :

Չեռամբդ նորոգողի , մատամբդ իենսաբաշի , յարա-
կայուբդ անեղծի , երեսօրդ զարբախանի . || այսինքն նո-
րոգող ձեռամբդ , կենսաբաշիս մատամբդ , ևն :

Բստ դրուի յաճախ տեսանի յանցել ընդունելուիս . Գ՞ :

Երբին իւղով ՚ի մրրոց պարզելոյ . || այսինքն պարզելով :

Իմով արեամբ վասն ձեր հեղաց . || այսինքն հեղով :

Ե ՚ի հարուածք դարձելոցն ՚ի Թողուի մեղաց լինին պա-
տուհասիւքն ՚ի վերայ եկելոցն ՚ի տեսանէ . || այսինքն
պատուհասիւքն ՚ի վերայ եկելովք :

Լեւտարանական ուռւկանաւն արկէլոյ ՚ի ծով . || այսինքն
ուռւկանաւն արկէլով :

Է . Պոյական եղեալ ՚ի հոլովն սեռական իբրև յատ-
կացուցիչ ածականին : Լրգելականք իստանայ ՚ի կու-
սասանաց անտի ՚ի դրունս և ՚ի պարիսպս ընթանային :

|| փոխանակ ասելոյ , արգելական կուսանք :

Իբրև թէ բաշխել նոցա զտահէկանայ տարևորն . || փո-
խանակ , զտարևոր դահէկանան :

Եւս աստէն զհագիտան յաղգի աղգի արամութէց գի-
շերայնով անայ . || փոխանակ , գիշերային քնով :

ԿԱՆՈՆ . Գ

Եթէ ածականն իցէ նախադաս և եթէ գոյական-
նըն , սովորաբար նախդիրն դնի ՚ի վերայ նախադասին :

Մ . Եականն նախադաս եղէլ առնու զնախդիրն . ԳՐ :

Ս ՚ի ինչ մարմնական ՚ի հոգևոր գործս խառնեցուք :

|| Ուր նախդիրք Ի՛ եղեալէ ՚ի վր նախադաս ածակա-
նին , որ է բառդ հոգևոր : Եստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Որ մոլորեցուցանեն զայլս յուղիղ հաւատոց և Ի՛ սուրբ
վարուց , զգիւացն զկարգ ունին :

Ի ուսուցանէ ՚ի մեղ զգեղեցիկ բոցս առաքինութի :

Սքանչանային ընդ անհաս խորհուրդն աստուծոյ :

Ը . Եթէ նախադաս ածականք իցեն բազում , և ունի-
ցին զշաղկապդ . և , նախդիրն սովորաբար դնի ՚ի վերայ
ամենայն ածականաց . ԳՐ :

Ընկաք Ի՛ ցաւալից և Ի՛ բազմածուփ կենցաղս :

Պարտ է մեղ կորուսանել ՚ի սրտէ զընդունայն և զա-
պիրատ և զսնտաի խորհուրդսն :

Ի՛ն յանբաւ և յանկոխ և յանջուր և յանպտուղ երկրին :

Իայց սակաւ ուրեք նախդիրն ՚ի վերայ առաջնոցն
միայն դնի և յիւրաքանչիւրսն ոչ կրկնի . զոր օրինակ է

Նօգեալք Ի՛ կենդանի և կենդանարար գլուխն մեր քն :

Ի՛ սցցուք զչարաչար և անկարգ խառնակութիւնսն :

7. Եթէ նախագոյն ամառներ իցեն առանց շաղկապի,
 նախդիրն սովորաբար դնի ՚ի վր՝ առաջնոյն միայն . և
 Հրաժարեցոյց ՚ի հետնոսական անկարգ շախոսուէն .
 Սի խոտորես Վեր շարքունական՝ անխոտոր պողոտայէն :
 Իմացեալ զմահաւորի ՚ի նենգաւոր շունչ պատրանաց նց :
 Ի այց երբեմն ՚ի վերայ ամենեցուն ևս դնի . և
 Ի նկան շնծակիր ՚ի լուսեղէն սպասաւորութենէն :
 Ի բաց ընկեցին զմարմնաւոր զգոյնդակ մեծութիւնսն :
 Զլսատուածախօս զստուածապատու՛մ զաւետապարգև
 վարդապետութիւն միածնին նոյ կարգեցին ամազգաց :
 8. Երբեմն նախդիրն ոչ միայն դնի ՚ի վր՝ նախագոյն ամ-
 ծականին , այլև կրկնի ՚ի վր՝ յետագոյն գոյականին . և
 Ի ծեր ՚ի վերայ նոյա զանհարին զմեղադ :
 Տեսանես զբարձրանշան զհոգեւոր և զյանկարծա-
 հաս զմուտ հոգեւոյն սրբոյ :
 9. Ի նցաւոր ՚ի կեանս սակաւ աշխատելով՝ յերկինս յա-
 ւիտեանս յաւիտենից Թագաւորեսցուք :

ԿԱՆՈՆ . Դ

10. Եթէ յետագոյն գոյականք իցեն բազումք յողեալք
 շաղկապաւս և , նախդիրն դնի ոչ միայն ՚ի վր՝ ամակա-
 նին , այլև ՚ի վր՝ երկրորդ գոյականին , և յետագոյնց նց . և
 Զհրեշտակական կարգս և զլարս յանձին բերին յճի :
 Զլ՚եծամեծ պարգևս և զպատիւ ընդունին յարքայէ :
 11. Երկեան յահագին սպառնալեաց և ՚ի տանջանաց :
 Ի այց սակաւ ուրեք նախդիրն դնի ՚ի վր՝ նախընթաց
 ամականին միայն . և յոչ զօրութիւնն , և զանպիտան
 աղտ և ժանկ խառնեալ ընդ ոսկեոյ և արծաթոյ՝ սրբել :
 12. Երբեմն արագոյց հասարակ կանոնի նախդիրն դնի
 ՚ի վերայ յետագոյն գոյականին , և ոչ ՚ի վերայ նախա-
 գոյն ամականին . և այս յաւետ ՚ի հայցական հոլովս :
 Կամ յոտանաւոր բանս . և

13. Եւ յաջ զնէ զուարթածաղիկ զուրախութիւնսն :

Ինսպական սուրբ զխաչն օրհնեսցուք
 Յորմէ սարսեալ դողային փայլակնացայտ Ի լուսոյն ։
 Պիտաբար հեռեեցան լուսաշաւիղ ընդ պողոտայն ։

Գ . Եթէ ՚ի մէջ նախագաս ամականի և յետագաս
 գոյականի անկցի բայ , նախդիրն սովորաբար դնի ՚ի
 վերայ երկուցն ևս . օր . զՏիեզերականն հանդեր-
 ձեալ էր կատարել զփրկութիւնս ։

Ի Լուսեղէնն տանի շառագաստ զհարսնացեալն իւր
 Ի Վրովբէական և ջանպատում հանգուցել էս յաթոս
 Ի այց սակաւ ուրէք դնի միայն ՚ի վերայ յետագասին ,
 և այն ՚ի հայցական հօլովի . օր .

Բաբելական առեր զպատիւ և զխիսանութի ՚ի բէ
 Հարցանէլն երկշաւիղ ունէր զխորհուրդ
 Սեծամեծս ևս ցուցանէ նմա զգործս

Գ . Գոյականն նախագաս եղել առնու զնախդիրն . օր .
 Օսյր հաւատարիմ գործ է գտանել ։ ॥ Ուր նախդիրն
 չ' եղեալ է ՚ի վր' նախագաս գոյականին , որ է բառս այր
 Սեղօք կորուսաք զփառս յաւեժականս

Ինկան Ի բերդս ամուրս և Ի բանտս անելս
 Երանպէս եթէ յետագաս ամականք իցեն բազումք . օր .
 Ղրս պատուականս և պիտանիս հաստատէր
 Ունի զօրէնս խաղաղականս և փրկականս
 Եւ այլն անկաւ յերկիր բարի և պարարտ

Է . Երբեմն դնի նախդիրն նաև ՚ի վերայ յետագաս
 ամականին , եթէ մի իցէ և եթէ բազում . օր .

Հեղին զարիւն զարդար շուրջ զսրբութեամբն
 Բրգէլ զնա ՚ի ճաշակելոյ Ի տնկոյ իմեքէ Ի մահաբերէ ։
 Շըջեցաք ընդ ամ' անապատն ընդ մեծ և ընդ ահագին ։

Չ . Երբեմն դնի ՚ի վերայ նախագաս գոյականին , և
 ՚ի վերայ երկրորդ յետագաս ամականին . օր .
 Ղ . Ս' զուարթ և զառատ սիրէ աստուած

Տանջին Կճգունս զանազանս և Կբաղմասպատիկս
 յՍամուհնս պէսպէսս և յօտարաձայն մի՛ դանդաշէք :

Է . Երբեմն վայելուչ ևս կրկնի յերկոսին , յոր-
 ժամ Իմէջ նոցա կայցէ այլ բառ . Գ՞ :

Բնկեց զնա Կվի՛ճ մի յանտառին Կխորին յոյժ
 Իուռն եհար զհանդերձէն իւրմէ զնորոց :

Եւ հասեալ նոցա , զգրուանս առին զարտաքինս
 յ՛նապատէ եկեալ յերկրէ :

Ը . Երբեմն նախդիրն զանց եղեալ Ի նախադասն թէ
 գոյական իցէ և թէ ածական , դնի Ի վերայ յետա-

դասին , յաւեա Ի հայցական հոլովն՝ որ սովոր է աննախ
 դիր վարիլ . Գ՞ :

Ճանապարհ զարբունի գնացուք . ॥ փոխանակ ասե-
 լայ , զճանապարհ արբունի :

Կերան հաց նեղութեան զչորաբեկն . ॥ փոխանակ ,
 զհաց նեղութեան :

Կրկին զհոգին որ Ի նմա՛ խնդրեալ ընկալաւ . ॥ փո-
 խանակ , զկրկին հոգին :

ԿԱՆՈՆ . Ե

Ա . Ծական նախադաս կամ յետադաս՝ յորժամ հո-
 լովով համաձայնի ընդ գոյականին , պարտի համա-

ձայնիլ և թուով . Գ՞ : Ս՛եծաւ զօրութի . Բնա-ի-
 բորբոքմամբ . Կ նորոց իշխանէ . Կ բաղմայ իմաստնոց .

Լեղուաւ նէնգաւորաւ . բարամբք պատուանո՛ս . զարս
 Կաջն . Ի զօրաց պատերազմոցայ :

Բայց յանեղական գոյականս ածականն հոլովով
 համաձայնեալ՝ չէ պարտական համաձայնիլ և թուով .

ուստի տաի , Ռեծաւ տանջանօք . փառօք բաղմաւ . Ռեծա-
 Գոնի երախտեաց . կենացս անցաւորի :

Բ . Ծականք՝ յարեալ յանուանս որք նշանակեն ըզ-
 բաղմութի կամ զստակուի , որպի էն հանրականք :

Հաւարականք , թուականք , և բաղդատականք , երբեմն ըստ թուոյն երեւին անհամաձայն , այլ ըստ մտացն են համաձայն . ԳՐ : Բնեայն ժողովրդեանն էլէլոց յեգիպտոսէ : ॥ Ուր յոքնակի ածականս էլէլոյ՝ եգեալէ առ եզակի հաւարականն՝ ամենայն ժողովրդեանն :

Բսէ եղիտզար քահանայ ցարս զօրուն եկէլոց Իձա-
կատէ պատերազմին : ॥ Ուր զօրուն է հաւարական ե-
զակի , իսկ ածական նորա էլէլոյ՝ յոքնակի :

Սատակեսցի ամենայն մարդ Դիմակոյ՝ թագաւորի :
Որ համբերուի քով ստացար քեզ ժողովուրդ սեպհական
և ընտրեալս : Բն ընդ իւր եօթն հարիւր այր սոսերաճի գոս :

Գ . Ըստ այսմ դնին և բաղդատականք որք զսասակուի
նշանակեն . ԳՐ : Ընտրեալսնի բեռանց ներքոց անկեալ
Ի բարձրագոյնսն համարձակեալ ձեռնարկուծի :

Ի Բժժագոսնէն երկուցեալ Ի դատաստանացն :

Գ . Ըստանին ուրեք և այլ հասարակ ածականք , որք
հոլովով համաձայն են ընդ գոյականին , բայց թուով
անհամաձայն . ԳՐ : Բսէլով զշարմանալին լողաց բան :

Որք երկուսնիս չէաք արժանաւորք բարուծեանց :
Բյոցիկ բարոյ աւանդուծեց եղեն հեղինակք :
Բայց այսպիսի անհամաձայնութի ածականաց է զգուշալի :

ԿԱՆՈՆ . 2

Թ . Ըսականն յորժամ փոխեսցէ զհոլովն՝ և ոչ ըստ կա-
նոնի ածականաց կարգեսցի առ գոյականն , յայնժամ
համաձայնութին ոչ ըստ կանոնի ածականաց է դատելի :

Բրդ ածական անունն դնի երբեմն բացառական
հոլովով . երբեմն գործիական հոլովով գոյականին , կամ
նախադրուծի . և երբեմն սեռական գոյականաւ :

Թ . Բացառական հոլով դնի . ԳՐ : Բպա ոչ է յաննմ-
նիցն , և ձեզ խոնարհիլ : ॥ Ուր զօրուի իմանի գոյականն ,
որպէս թէ սսէր . ॥ Չէ աննման կամ անյարմար իրք :

Թէ և Կէրի զօրաւորաց իցէ եղն և Կէ պարարաց . || փոխանակ ասելոյ , Թէ և յոյժ զօրաւոր և պարարտ : Յայսպիսի ոճս՝ ածականն խնդիր էական բային է համարելի :
 Դ . Դ գործիական հօլով գոյականին , կամ նախագրութի . Դ՛ : Օ ճուլութի կեանս , և զարասոյ չարգին զգործս . || այսինքն զծոյլ կեանս , և զանկարգ գործս :
 Օ խօսիւս պատարագս մատուցանել . || այսինքն զխօսուն պատարագս :

Բնանց չննելոյ են դատաստանք նորա , և առանց զննելոյ ճանապարհք նորա . || այսինքն անքննելի դատաստանք , անզննելի ճանապարհք :

Բնանց անցանելոյ ունի զքահանայութին . || քն ունի զանանցանելի քահանայութիւն :

Յայսպիսի ոճս՝ ածականն փոխագրութի հօլովոյ եղեալ իբր գոյական , կամ նախագրութի , խնդիր էական բային է համարելի , որ զօրութի իմանի հանդերձ յարաբերականաւ . որպէս Թէ ասէր , Աեանք որ ծուլութի են , պատարագ որ խօսիւք լինի . դատաստանք որ առանց քննելոյ են . Լ՛ :

Դ . Դ սեռական հօլով դնի ածականն , փոխելով յիւր վերացեալ գոյականն . Դ՛ : Ե չար նա զերկիրն եգիպտացւոց հարուածովք անբժշկութի . || փոխանակ ասելոյ , անբժշկելի հարուածովք :

Իւրեանց ակարութի մտօքն . || այսինքն ակար մտօքն :

Ի իրճէր Կ քուն թանջրութի . || այսինքն թանձր քնով :

Ի տամմբքն գաղանկութի . || քն գաղանկական ատամմբքն :

Յարբուան դեղոցն օգտակարութի . || քն օգտակար դեղոցն :

Յայսպիսի ոճս՝ ածականն եղեալ Կ վերացեալ գոյական՝ յատկացուցիչ միւս գոյականին է համարելի :

Ե . Ե քահանայսմ՝ երբեմն փոխանակ սեռական յատկացուցչի՝ որ պահանջի լինել գոյական , դնի անուն ածական . Դ՛ : Ալեքսանտան օրինակութի . || փոխանակ

ասելոյ , օրինակաւ կամ ըստ օրինակին պետրոսի :
Չ պատուական և զսուրբ հաջրէնի անունդ ՚ի վերայ
 մեր կոչել . || փոխանակ , զսուրբ անունդ հօր :
Յայսպիսի ոճս՝ ածականն ոչ թէ յասակացուցիչ՝ այլ
 համարելի է ածական իւրում գոյականի :

Յ Օ Դ Ո Ի Ա Ճ . Զ

Համաձայնութիւն Մասնական , Հանրական , Հարցական , և
 Թուական անուանց :

Լ յս անուանք՝ որպէս յառաջագոյն ասացաք , ըստ
 մեծի մասին ածական են , և վարին ըստ կանոնաց հա-
 մաձայնութե այլոց անուանց , որք եդան ՚ի նախընթաց
 գլուխն . բայց ունին ևս զտարբեր եղանակս կիրառուէ ,
 զոր կարևոր է աստէն նշանակել առաձինն :

Համաձայնութիւն մասնական անուանց :

Ո՞ն . ո՞ք :

ա . **Ա** որս ըստ բնութե իւրեանց ածական են . և յառ-
 կապէս ասին զանձանց և զկենդանեաց . բայց ուրեք
 զանանձն իրաց ևս ասին՝ մանաւանդ յոքնակի . **Լ** թէ
 միայնակ վարին՝ գոյականապէս նշանակեն . **ո՞ք** :

Ո՞ն պահէ օր ըստ օրէ . **ո՞ն** պահէ զօրհանապազ :

Ս ՚ի ո՞ յալիս մօրուաց փառս արասցէ :

Ո՞չ է ուրիշ հանգիստ գտանել յաշխարհիս :

Ը նխորաբար դնին յառաջ կամ զինի գոյականին . և ուր
 և իցեն համաձայնին սովորաբար ՚ի հոլովն և ՚ի թիւ . **ո՞ք** :

Ո՞ն երիտասարդ . որդի ուրումն իշխանի . ուրիշ ծա-
 ուպի . յուրիշն զինուորէ . որք սմանս . զսմանս ճարտարս :

Լ ո՞ այդր այր . ուրիշ մեծաթան . իմաստնոյ ուրիշ :

Լ յրեմն փոխադրութեամբ հոլովոյ վարին , **ո՞ք** :

Ո՞չ ՚ի մէնջ կոչեցեալք , կամ յուրիշ ՚ի մարդկանէ . || փա-

խանակ ասելոյ , յուրեք :

Ոչ մեռելոյ սարսափ հաւանեացին լսել : ॥ փոխանակ , ումեք :
 Յի հրեշտակաց օտար է նախանձել ընդ սփռեալ փրկու-
 թիւն . ॥ փոխանակ , ուրուք :

Է . Սախդիրն ըստ կանոնաց դնելի է ՚ի վերայ նախա-
 դաս անուանն . բայց երբեմն դնի կամ ՚ի յետագաս
 մասնականն միայն , և կամ կրկնի ևս : Կ՞ :

Շատ զոր ընդ միմեանս շփոթեաց . ॥ Կ՞ զշատ որ :
 Եղիտ հրեայ զոմն . ॥ այսինքն զհրեայ ոմն :
 Կոչեա զսիմոն զոմն . ॥ այսինքն զսիմոն ոմն :

Ը . Սին՝ երբեմն իբրև յորնական վարի , որպէս թէ
 տառս * յորնականացուցիչ իցէ իւր . Կ՞ :

Եթէ իցեն * արբ անօրէնք փախուցեալք յերկրէ նոյն ,
 տաջիք ՚ի ձեռս շմաւոնի . ॥ փոխնկ , ոմանք արբ անօրէնք :
 Բազմաց սփռեալ ՚ի ձէնջ յանձն արարեալ . ॥ փոխա-
 նակ , բազմաց ոմանց :

Եթէ զ* գացէ զայնր ճանապարհաւ արս կամ կա-
 նայս . ॥ փոխանակ , զոմանս արս կամ կանայս գացէ :
 Որպիսի * երբեմն էին . ॥ այսինքն որպիսի ոմանք :
 Ուր երկու * ՚ի միասին իցեն . ॥ Կ՞ երկու ոմանք :

ՍԻՆ :

Ը . Սառս Բ՝ վարի ևս իբրև լոկ մասնական . դնի յա-
 ռաջ և զկնի գոյականին միշտ համաձայն հոլովով . Կ՞ :

Ընն Բ՞՛՛՛ , կամ Բ՞՛՛՛ . արամբ Բ՞՛՛՛ . յաւուր Բ՞՛՛՛ , կամ
 ՚ի Բ՞՛՛՛ աւուր . Բ՞՛՛՛ բանիւ . ՚ի զինուորէ Բ՞՛՛՛է :

Փոխադրութեալ հոլովոյ վարի բազում անգամ . Կ՞ :

Ըն ծովէ զերբ Բ՞՛՛՛ . ॥ այսինքն միով :

Ըն ոչ ՚ի Բ՞՛՛՛ կողմանէ . ॥ Կ՞ ՚ի միօջէ կողմանէ :

ԻՆՆ . ԻՆՆ :

Ը . Սորա իբրև մասնական ածականք սովորաբար ասին
 զերաց , իսկ անձանց՝ դուն ուրեք , Կ՞ :

Իբր զՏէրբեալ Էն կալանաւոր • ॥ Կի ոմն կալանաւոր ,
 Ինչն՝ միայնակ ոչ երբէք նախադաս լինի գոյականի •
 զի ոչ ասի , ինչ գործ • ինչ բան • այլ կամ յետա-
 դաս կայ գոյականին , և կամ նախ քան զինքն պա-
 հանջէ բայ , կամ զածական ինչ • Կ՛

Օ մեծ Էն բան առ քեզ հասուցանիցեն :
 Եթէ ունիցին Էն ընդ ումէք բանս :
 Իսկ յոր թիւ կամ ՚ի հօլով իցէ գոյականն , ինքն
 մնայ անփոփոխ • Կ՛

Իբրու թէ անձին զօրութիւն Էն արարեալ իցէ :
 Իանք Էն ոչ գոյ նոցա ընդ ասորիս :

Բայց մասնականս Էն՝ բազում անգամ համաձայնի
 ընդ գոյականին • և երբեմն վարի փոխադրութեամբ
 հօլովոյ • Կ՛

Բռանց երէ՛ յանցանաց լինելոյ :
 Ի մասնաւոր յանցանաց Էրէ՛ :
 Բստ օրինակաց երէ՛ • ॥ Կի օրինակաց ոմանց :
 Իբր պսակաւ Էրէ՛ պաճուճեալ • ॥ Կի պսակաւ իւրի :

Չ • Կանական անուանիս բազում անգամ յարին յան-
 ուանս՝ ՚ի բայս՝ և ՚ի մակբայս առ ՚ի զարդ • Կ՛

Օ քո փափագ արտաքոյ այսպիսւոյ Էն տեսի սահմանի •
 Իբրև կամէին Էն թէ փոխեսցուք զնա ՚ի գործոց անախ •

Օ ի յանկարծակի Էն եղաք :
 Տես դու զի ոչ երկեայ ՚ի տանջանաց Էն էս :
 Ի ժողովել պօզոսի խոււ Էն բազում :

Ս ասն ողորմութիւն իմոյ սիրեցի զքեզ , և ոչ վնքոն Էն :

ՍԻՆՈՒ

Է • Ինչ գոյականին՝ նախադասի սովորաբար , և հա-
 մաձայնի ընդ նմա ՚ի հօլովն • Կ՛

Ի փոստի աւուր • ՚ի գալ փոստ շաբաթուն • փոստ
 մասամբ , ՚ի փոստի աւակի :

Պու՛ն ուրէք երևի յետադաս կամ անհամաձայն . ԳՐ
 ՚ի գալ ամին Թ-սոյ . ՚ի Թ-ս կողմանէ գետոյն :

Լ՝ՆՆ

Ը . Սովորաբար նախադասի գոյականին . երբեմն հա-
 մաձայնի . ԳՐ : Լ՝ՆԼ-ի քահանայի . յայլէ ազգէ .
 յայլոց ազգաց . յայլոց քաղաքաց . այլ՛է բանիւք :
 Երբեմն անհամաձայն դնի . ԳՐ : Լ՝ՆԼ յօրինուածոց .
 յայլ մարգարից . առ այլ երնջուք :

Բայց ուրէք դնի յետադաս . զոր օրինակ :

Հոգի այլ առն այլոյ . ազգի այլո՛ւ . յայր յայլ . զսիրտ այլ :

Ի-բախանչի-բ . երչախանչի-բ :

Թ . Սովորաբար նախադաս լինին գոյականին . Ը որու՛մ
 երբեմն անհամաձայն դնին , և երբեմն համաձայն . ԳՐ :

Հեռացեալ է յի-բախանչի-բ մտաց :

Հովուէին յի-բախանչի-բ ժամանակի :

(Թեմարան է սիրան երչախանչի-բոց կրից :

Ի-բախանչի-բ՝ ուղղական ձայնիւ վարի փոխանակ
 սեռականի և արականի՝ Թէ եզակի և Թէ յօքնակի . ԳՐ :

՚ի դարս Ի-բախանչի-բ ցուցին քաջու-Թիւնս . || այսինքն
 յիւրաքանչիւր դարս :

՚ի դառնալ ձեզ Ի-բախանչի-բ ՚ի չարեաց ձերոց . || ք
 ձեզ իւրաքանչիւրոց :

Պարօշից անգամ իւրաքանչիւր տեղեկանայր ՚ի նմանէ .
 || այսինքն դրօշից իւրաքանչիւրոց :

Ժ . Սանական անուանք՝ որպէս և հարցականք և
 Թուականք , բաղում անգամ զիւրեանց գոյական փոխէն
 ՚ի ինդիր սեռական կամ բացառական . որպէս՝ փոխա-
 նակ սսեւոյ , ոմանք զօրականք , իշխան ոք . ասի՝ ոմանք
 ՚ի զօրականաց , յիշխանաց ոք :

Համաձայնութիւն հանրական անուանց :

Մենեքեան • Բարբեքեան , կամ Կիւն :

տ • Սորա համաձայնին ընդ յորնակի գոյականի նախադաս կամ յետադաս • ԿՐ :

Մենեցուն քրիստոնէից լինել ՚ի քրիստոս մի ազգ . :

Սարգարէիւքն ամենեւնիս Ժանօթս տայ . :

Հիմն հաւատոյ Բարբեցունց հաւատացելոցն . :

Յորժամ նախադաս լինին դերանուանց , ՚ի նախդրիւ հոլովսն կրկնի նախդիրն • ԿՐ :

Ղմենեսեան զնն • յամենեսեան ՚ի նն • յամենեսին ՚ի մեզ :

Իսկ յետոյ դերանուանց՝ կարէ կրկնիլ , կամ ոչ • ԿՐ :

Քան զնոսա ամենեսին , կամ քան զնոսա զամենեսին ,

՚ի ձէնջ ամենեցունց , կամ յամենեցունց :

Մեն • ամենայն :

ք • Սորա միօրինակ ասին անձանց և իրաց :

Մեն , ընդ յորնակի գոյականի վարի համաձայն ՚ի սեռական և ՚ի բացառական հոլովս • իսկ յայլ հոլովս մնայ եզական • ԿՐ : Մենից հոգւոց • յամենից մասանց :

Մենայն , նշանակէ ամենայն որ , ամենայն ինչ • զյատուկ յորնական սորա միայնակ կամ ընդ յորնականի վարեն հեղինակք • ԿՐ : Մենայնսն ՚ի ժամանակագրաց գրեն :

Ընդ իւր ածելով զկամսար ամենայնիսն . :

Կէս վերոյ ամենայնց լինել իարդանն . :

Յամենայնց դարբել չարեայ . :

Սակայն ՚ի հասարակ սովորութե յաճախեալ է սորա եզականն թէ միայնակ և թէ ընդ գոյականի • որ նախադաս կամ յետադաս եղեալ՝ մնայ եզական • զի նշանակութիւն գոլով բաղմաւորական , համաձայն համարի ըստ թուոցն • ԿՐ : Չարացաւ քան զամենայն եղեալս յառաջ քան զնա , || ԿՐ քան զամենեսին եղեալս :

Օ օրացն ամենայնի • լեռնախանօքն ամենայնի •

Օ ամենայնի • զանց արար զմարդկեղէն կարծեօք •

Օ այս անհամաձայնութիւն թուոյ պահէ միշտ
յուզըական և ՚ի նախդրիւ հոլովս • զոր օրինակ •

Բնայն կենդանիք • կենդանիք ամենայն • յամենայն քա-
ղաքս • ՚ի քաղաքս ամենայն • ընդ ամենայն սուրբս • ընդ-
սուրբս ամենայն • ևն •

Դ • Ստ համաձայնութե՛ հոլովոյ , եթէ յետագաս իցէ
գոյականին միշտ համաձայնի • Գ՞ •

Բն ամենայնի գլուխ քրիստոս է •

Պատճառ բարեաց ամենայնի աստուած է •

Իսկ նախագաս եղեալ սովորաբար համաձայնի՛ ե-
թէ անկեալ իցէ ՚ի միջի այլ բառ • զոր օրինակ •

Բյսր ամենայնի խառնաղանճ զեանոյ ոչ է մի բարբ •

Բարեացիս յայսմ ամենայնէ մնաստակար Գաղանոյ •

Դ • Յորժամ նախագաս է գոյականին , նախդիրն ոչ
զանց առնի • իսկ յետագաս եղեալ՝ կրկնի նախդիրն
առ երկոսին ևս • Գ՞ •

Բնիցես զարդարութի՛ յամենայն ՚ի կեանս քո •

Չ՛մենայն ՚ի զուր բանէ լուեցո՛ զլեզու քո •

Չ՛սպարտութի՛ զամենայն ՚ի բաց ընկեսցուք •

Չ՛նդ քաղաքն ընդ ամենայն տարածեցաւ բոցն •

Ոչ ո՛ր • ոչ մի ո՛ր •

Է • Սքա սովորաբար իբրև գոյական վարին և եղակի ,
և ասին զանձանց • սակաւ ուրեք դնին իբրև ածական • Գ՞ •

Ոչ ո՛ր ծառայ կարէ երկուց տերանց ծառայել •

՚ի նախդրիւ հոլովս՝ նախդիրն դնի սովորաբար ՚ի վր՛
ո՛ր կամ մի մասնականաց , և ոչ ՚ի վր՛ բացասականին • Գ՞ •

Բ՞օք բացօք ոչ զո՛ր տեսանէր •

Ոչ զո՛ր եղծաք , և ոչ զո՛ր զըկեցաք •

Սակաւ ուրեք նախդիրն ՚ի վր՛ բացասականին դնի • Գ՞ •

Յ՛նչ ո՛ւ ապաւինեցան ՚ի նեղութիւնս իւրեանց
Յ՛նչ թո՛յ պարտեալ հակառակամարտէ

Ոչ էնչ

Չ. ՚Յ վերայ իրաց միայն ասի. և ըստ յատուկ նշանա-
կուէն ածական է. բայց միայնակ եղեալ ՚ի բանի՝ իբրև
գոյական վարի, և ոչ առնու զնախդիրն հայցականի. զ՛ր
Ոչ էնչ գիտեմ զանձին իմոյ. տեսանէին և ոչ էնչ. յորս
օտար է ասել. շո՛ւ էնչ գիտեմ, տեսանէին և շո՛ւ էնչ:

Բնդ գոյականի եղեալ կ՛մ ՚ի նախդրիւ արականն առ
նու զնախդիր. զ՛ր: Ս՛ի բանակուիւ լինիք յոչ էնչ պէտս:
Համաձայնութիւն հարցական անուանց:

Ո՛չ. ո՛ր

Պ. Սորա ըստ յատուկ նշանակուէ գոյական էն, և ան-
ձանց ասին. յաճախ վարին ընդ մասնականիս ո՛ր:

՚Ի նախդրիւ հոլովս՝ առաջինն միայն առնու զնախ-
դիրն. իսկ յայլ հոլովս երկաբանչիւրքն հոլովին. զ՛ր:

Օ՛ր ո՛ր ասեն զինէն: Բնդ ու՛մ ու՛մէ՛ համարեցցի:
Ո՛ր ու՛ր ու՛ր ՚ի ձէնջ էշ կամ եզն անկանիցի:

Է. Ուրեք իբրև ածական ևս վարին, փոխանակ ասե-
լոյ ո՛ր. զ՛ր: Ո՛չ ո՛ր իբրև զնս այր. ը ՚յմ ո՛վ որ այր:

Յ՛նչ ո՛ր ՚ի ձէնջ հայր խնդրիցէ որդի իւր. ը ՚յմ ցո՛ որ հայր:
Բազում ուրեք եզակի ձայնիւ փոխանակ յոքնակա-

նի վարին. զ՛ր: Ո՛ այնոքիկ իցեն. ո՛ այն իցեն.
ը այսինքն ո՛յք այնոքիկ: Ո՛չ էէք. ը ՚յմ ո՛յք էէք:

Ո՛չ են. ո՛չ ո՛ր իցեն. ը ՚յմ ո՛յք են. ո՛յք ոմանք իցեն:

Ո՛ր

Չ. ՚Ծական է, և ասի ՚ի վերայ անձանց և իրաց, նախա-
դասի միշտ գոյականին, և համաձայնի ընդ նմա թուով
և հոլովով, զ՛ր: Ո՛ր ո՛չ այսոքիւք հաշտեցայց ընդ քեզ:

Յարի աշխարհէ ես , կամ յարի ժողովուրդէնէ :

Ընդ որով ծառով հասեր առ դոսս :

Սակաւ ուրէք անհամաձայն վարի . զոր օրինակ :

Յար մահուանէ յորդիսի կենդանութի փոխեցայք :

Սարի ևս առանց հարցման՝ փոխանակ բառիս որ-

դիսի . և եղանակ համաձայնութե նոյն է . զոր օրինակ :

Սրով դատաստանաւ դատիք , դատելոց էք :

Սասն որոյ յուսոյ ամբաստանիմ՝ ՚ի հրէից :

Սրով կամօք և մէք սրբեցար :

Դ . Յարի ևս ընդ մասնականս , և վարի գոյննանցս . զոր :

Սր ոչ կամիցի սիրել զաշխարհս , առելի լինի սատուծոյ :

Սր ընդունի զոր ոչ ես առաքեցից , զիս ընդունի :

Ինչպէս անգամ ՚ի մէջ երկուցն անկանի բայ կամ այլ

բառ . զոր : Սր կամիցի ոչ դատել . ॥ փննկ , որ որ կամիցի :

Սր ուտիցէ ոչ ՚ի սմանէ . ॥ փոխանակ , որ որ ուտիցէ :

Ինչ . շինչ :

Է . Սխայնակ եղեալք իբր գոյական վարին . իսկ յան-

ուանս յարեալ լինին ածական :

Ինչ նախդրիւ վարի , յինչ , առ ինչ :

Օ ինչ չունի զայլ հոլով . և վարի ուղղական և հայցանին :

Ուղղական . Չինչէ չարութիւնդ այդ :

Հայցական . Չինչ գտեր յամենայն ընչից քոց :

Ը . Սխառտաս եղեալ գոյականի , համաձայնին ՚ի նախ-

դրիւ հոլովն եղակի ձայնիւ . և նշանակեն որ . զոր :

Օ ինչ փնաս է իմ , կամ զինչ յանցանք են իմ . ॥ ցի

որ փնաս , որ յանցանք :

Յինչ օրէնս , յինչ կամս , յինչ խորհուրդս կան ընդ-

մեզ հեբրոյեցիքդ :

Է . Հարցական անուանք յորժամեական բայիւ և շաղ-

կապաւ յօդին , նշանակեն իբրև զհանրական անուն . զոր :

Ո՛վ և իցէ , ո՛վ որ և իցէ , որ և իցէ , որ որ և իցէ ,
 զինչ և է , զինչ և իցէ :

Ո՛ր զձեռս իւր ձգէ յառնուլ զինչ և իցէ իրս :
 Եթէ ընթանեսցի որ ՚ի ձէնջ յիչ և իցէ յանցանս :
 Կինին յորոյ և իցէ գունոց՝ ընդուներէ է :

Համաձայնութիւն Թուական անուանց :

Ո՞րքա առ Հասարակ ածական են , և ըստ մեծի մա-
 սին ըստ կանոնի ածականաց Համաձայնին . բայց իւրա-
 քանչիւր տեսակքն ունին ևս զառանձին եղանակս
 կիրառութե՛ , որպէս յօրինակացն տեսցի :

Բացարձակ Թուականք :

ա . Ստ Համաձայնութե՛ հոլովոյ՝ բացարձակ Թուա-
 կանք՝ նախադասեալք գոյականին երբեմն Համաձայ-
 նին , և երբեմն անհամաձայն դնին :

Համաձայն . ԳՐ : Ի փոքէ մարդոց մեղք յճ մահն :

Ի փոք մարմնի են անդամք բաղուովք :

Միւ՛ յատարագաւ ամենեքին սրբեցաք :

Յերէս և Ի չորս ազգս խնդրեցից զլրէժ :

Ի բերանոց երկոսց և երկոց վկայից Հաստատեսցի :

Ընհամաձայն . ԳՐ : Օ կնի երեսուն ամաց սպան զհարեւ :

Հարիւր յիսուն արամբք երթեալ դադարէր :

Ուրի հալար հեծեալ սպառազինաւ եկն :

Բ . Ասկ յետագաս եղեալ գոյականին՝ սովորաբար Հա-
 մաձայնին ՚ի հոլովն . և եթէ կից կայցեն մեծ և փոքր
 Թիւք , յետինն հոլովն սովորաբար . ԳՐ :

Ընաց վէց հարիւրոց էր ՚ի մեռանանէն իւրում :

Ի մեծամեծ ձկանքք հարիւր յիսուն և երկու :

Իւր անդ բաղմուտն անուանց իբրև հարիւր և ասնից :

Ընաց երբեմն ոչ պահի այս Համաձայնութի՛ , որպէս
 և յայլ ածականս , զոր օրինակ :

Պար էր տուեալ արանց եօթն
Եւ էր այրն ամաց հարիւր և խոն և սւր :

Գ. Ստ համաձայնուէ թուոյ՝ բացարձակ թուականք
յորժամ նախադաս լինիցին եզակի կամ յորնակի , յե-
տադաս գոյականն նոցա սովորաբար դնի եզակի . ԳՐ :
Երկուստան եղբայր եմք ծառայք քո
Յետ չրէ՛ հարիւր և երեսուն ամի եղև
Նկան ոգիք իբրև երէ՛ հազար՛ այր
Օ երէ՛ հարիւր այրն և եթ կալաւ

Դ. Իսկ եթէ գոյականն իցէ նախադաս , նոյն գոյա-
կանն միշտ դնի յորնակի , եթէ յետադաս թուա-
կանն յորնակի իցէ և եթէ եզակի . ԳՐ :

Ամաց խոստան և փոյ էր ՚ի թագաւորելն
Պարուհիք երկուստան՝ յազնիւ մարդարաց
Պատրաստեցէք զօրականս երկերիւր , հեծեալս եօթնաս-
սան , արգաւորս երկերիւր :

Գրասական թուականք :

ա. Սորա յորժամ յետադասին գոյականաց , միշտ
համաձայնին ՚ի հոլովս . ԳՐ :

Հանգեաւ աստուած յաւուրն եօթներորդի
Յամին չրրորդի յամեանն երկրորդի թագաւորելոյ նր :

Բ. Իսկ յորժամ նախադասին , երբեմն համաձայնին . ԳՐ :
՚ի չրրորդոս՝ սրահու գիշերոյն գայ առ նոսա յիսուս :

Տիւսեւ ընդ նմին զբանս յններորդի սաղմոսին

Եւ երբեմն անհամաձայն դնին . ԳՐ :

Յերրորդ ժամուն ստեղծաւ ադամ

՚ի խոստաներորդ իններորդ սաղմոսին նուագէ
Ուր եթէ գտանի մեծ և փոքր թիւ , իւրաքանչիւրն
հոլովն սովորաբար . ԳՐ : Եւ եղև յամին չրէ՛ հարիւրորդի
և խոստաներորդի ելանելոյ որդւոցն ինչն յեզկայտոսէ :

Առաջ եօթնասներորդի երկրորդի սաղմոսին ազգէ :

Մակբայի Թուականք:

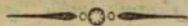
Սորա միշտ յարին 'ի յորնակի գոյական, և համաձայնին ընդ նս թէ 'ի նախադասին և թէ 'ի յետադասին. ԳՐ:
 Ոչ ուղիղ ընթանայ, որ երկնային աստիճանի կաղ իցէ:
 Երկնային ձեռաց յաջողակ էր այրն
 Եայնչափ քաջութե սրտի մանկանցն էօրնային:

Չատական Թուականք:

Սորա միշտ նախադասին գոյականի, և սովորաբար անհամաձայն դնին 'ի թիւ և 'ի հոլով. զոր օրինակ:
 Չորեալ տարերցս խառնուածոց լինել հմուտ:
 Եօրնային և յինային աւուրբք և ամօք:

Վրկնական Թուականք:

Սորա սովորաբար նախադասին գոյականաց՝ աւանց համաձայնելոյ, բայց 'ի նախդրիւ հոլովսն համաձայնին. զոր օրինակ:
 'Ի միոջէն երևի երէպարիկ վայելութե ձե:
 Հատոյց զփոխարէնն ասանապարիկ յաւելուածով:
 Բնդ միոյն զհարեպարիկն փոխանորդէ օգուտս:

Գ Լ Ո Ի Խ Բ

Հ Ա Մ Ա Ձ Ա Յ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Դ Ե Ր Ա Ն Ո Ի Ա Ն

Ս. ամաձայնութի դերանուան կրկնակի նկատի.
 մի՛ ընդ այլ մասունս բանի, և միւս՝ ընդ այլ դերանուան:

Բստ առաջնոյն, նախ՝ համաձայնի ըստ բայի, և լինի տէր կամ խնդիր:

Երկրորդ՝ ընդ նախադրութե, և լինի խնդիր նորա:
 Երրորդ՝ ընդ անուան, և լինի կամ բացայայտիչ և բացայայտեալ, կամ յատկացուցիչ, կամ խնդիր, և կամ իբր գոյական և ածական:

Ըստ երկրորդին՝ համաձայնի ընդ այլ դերանուան իբրև
լծակից նորին ՚ի բանի, և կամ իբր ածական:

Է. Դերանունն յորժամ համաձայնի ընդ այլ մասունս
բանի, վարի իբրև անուն, և պահէ զկանոնս համաձայ-
նութեանունս: Աւստի ընդ բայի համաձայնեալ լի-
նի տէր կամ խնդիր, եթէ միայնակ իցէ եդեալ, և
եթէ լծակցութեամբ այլոց դերանուան:

Տէր բայի. Գ՞: Ա՞ արար զմեզ, և մէ՛ ոչ էաք :

Ա՞ Ինչն է տէր քո երկիրս պագցես սմա :

Խնդիր բայի. Գ՞: Գ՞ իչեա՞ զԽ՞ ուղ զաւազակն :

Օ՞ չէ՞ ինչնդ կացուցի ինձ դատաւոր :

Դ. Ինդ նախադրուէ համաձայնեալ լինի խնդիր. Գ՞:

Այլ գնանեմ զոր՝ ընդ արձօրհնեմք զած:

Նուիրեսցի վն ի՛ սյսու մատենիւ պաղատանք նոցին:

Դ. Ինդ անուան համաձայնեալ լինի բացայայտիչ և
բացայայտեալ:

Բացայայտիչ. Գ՞: Արկու կողմանցդ լինիցին մեզք.

(Կ՞) նոցա և չէ՞:

Բացայայտեալ. Գ՞: Ե՞ (Կ՞) հովիւս յանցեաց. Դ՞:

(Կ՞) ոչխարքդ զի՞ արարին:

Յտկացուցիչ. Գ՞: Տէր ի՛ և աստուած ի՛ :

Խնդիր. Գ՞: Ընկուն ՚ի չէնջ ասասցէ :

Ա՞ սան թշնամանացն քոց զԽ՞ եղև այդ :

Ըստ ամ ըստ բաւականին տեսանի ՚ի կանոնս հա-

մաձայնութեանունս. մնայ նշանակել աստէն զհամաձայ-

նութի նր ըստ անուան իբրև ածական և գոյական. և

սպա զհամաձայնութի նորտ ընդ այլ դերանուան:

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ա

Էական դերանուանք. Ե՞. Դ՞. Ինչն:

Ա՞. Արքա միշտ գոյականապէս վարին. և առնուն ածա-

կան ինքեանց զանուն կամ զընդունելութիւն:

Նախադաս կամ յետադաս լինելով նոցա , համաձայն
 ՚ի հոլով և ՚ի թիւ . զոր օրինակ :

Մէ : անմիտք զվարս դորա մոլորութի համարէար :
 Յնճացաւ արարիչն ՚ի գտանելն զկորուսեալս զվեղ :
 ՚ի սէն տեր հայցեմ ՚ի մարդասիրեդ ինձ բժշկութի :

Է . Սնն՝ բաց ՚ի լինելոյ երրորդ դէմ , վարի ևս անտար-
 բեր դիմաւ , և նշանակէ խկական , բուռն . և իբրև ածա-
 կան յարի ՚ի գոյական անուռն յառաջ կամ զինի . զ՞ :
 Տեղին ինչն էր անբնակ . ինչն Գողգոթն խախտեցաւ :

Սովին նշանակուի յարի յայլ էական դերանուանս ,
 յետադաս միշտ և համաձայն ՚ի հոլով և ՚ի թիւ . զ՞ :
 Ինչ ինչեան ժողովեմ զինչս :

Օսյալ խրատեմ , և էս ինչն ափորձ եմ :

Օնս ինչն շալակաւ շրջեցուցանելին :

Յուցական դերանուանք . Ս . Գ . ն .

ն . Սորա ղերրորդ դէմն ցուցանեն կարգաւ . և յատ-
 կապէս ՚ի վերայ անձանց ասին , թէպէտ գոյ և ՚ի վերայ
 անանձն իրաց ևս . զ՞ : Եղին ՚ի նս , և ոչինչ եզրիտ ՚ի նս .
 || այսինքն ՚ի թղենին :

Է . Սոյականք են յատկապէս , առնուռն զածական ան-
 ուանս և զընդունելութիս յառաջոյ կամ զինի , համա-
 ձայնեալք ՚ի հոլով և ՚ի թիւ . զոր օրինակ :

Գոսս յեախնքդ մի ժամ դործեցին :

Սոյնպէս յարին ընդ ինչն դերանուան իբրև ընդ
 ածական . զ՞ : Սս ինչն ասաց . Գս ինչն լուաւ . նս ինչն
 ուսոյց : Եւ ըստ այսմ ինչն կարէ յառաջոյ դնիլ . զ՞ :
 Ինչեանք սորա ասացեն :

Է . Տակցեալ ընդ դերանուանս աչս , սոյն , ևն ,
 ՚ի միասին իբրև նոյն դերանուան յարին յայլ
 գոյական , որպէս թէ իցեն ածական նմին . զոր օրինակ :
 Սո սոս արամ , սոյն սոս տիգրան , նոյն սոս վահան , ևն :

Բայց յոյս ոճ մարթ է ևս զգոյակա՛ն անու՛նն բացա-
յայտիչ համարիլ դերանու՛ան :

Յուցականքն՝ Սոյն . Դոյն . նոյն :

տ . Սքա ածական էն , և սովորաբար նախադասին գոյա
կանաց . է զև անհամաձայն դնին ըստ հոլովոյ կամ ըստ
թուոյ , և է զև համաձայնին . ուստի միօրինակ ասին ,
ի սոյն տեղուջ , կամ ՚ի սին տեղուջ . նոյն իրաց ,
կամ նոյին իրաց :

Բայց յաճախ և վայելչապէս համաձայնին ըստ հոլովոյ ,
և դուն ուրեք ըստ թուոյ . օ՞ր : Բստ նին բանից . վասն
նորին մեղաց . ըստ Դին օրինակի . վասն Դոյն իրաց .
նովին հոգուով . նովին շաւղօք :

ք . Սակաւ ուրեք յետադասին անուանց , և այն ևս ՚ի
նախդրիւ հոլովս , և նախդիրն կրկնի միշտ . օ՞ր :

Լ . Լ զտէր զնոյն զքն սուրբ առնիջէք ՚ի սիրաս ձեր :
Ղանապարհ ընդ որ եկն ընդ նոյն դարձցի :
Յլրոգայթ ՚ի նոյն անկցին :

դ . Սոխադրուի հոլովոյ յաճախ երևի յայստիկ . օ՞ր :
Սին նմանութի . || փոխանակ տեւոյ , սովին :
Նովին ախից ծառայէր . || փոխանակ , նոցին :

դ . Սազու՛մ անգամ լծակցին ընդ ցուցականսն , աչս ,
այդ , այն , առ ՚ի սաստկացուցանել զնշանակութիւնն :
Յառաջ կամ զկնի դնին համաձայն հոլովով և թուով
սովորաբար , առ որս կրկնի նախդիրն . օ՞ր :

Ս ասն սորին այսորիկ յայանի նշանակեաց :
Սին այսմիկ զամենայն փոյթ ՚ի մէջ առեալ :
՚ի սին յայսմ ժամանակի վրդովեցաւ աշխարհն :

Բայց սակաւ ուրեք անհամաձայն ևս դնին . օ՞ր :
Սոյն սոչս առաջնորդք եղեն շարեացն :
Սոյն այսմ հակառակ կացին կամակորութի :

Ե. Սրբեմն յարի ՚ի սոսա և դերանուռնս ինչն՝ յետա-
դաս լինելով . Սոյն ինչն . Կոյն ինչն . նոյն ինչն . և միայնակ
առանց գոյականի վարեալ՝ նշանակեն իբր գոյական . Գր .
Սոյն ինչն որ զայս բան տպաւորեաց . ॥ Կր նա ինքն .
Սոյն ինչն մոռացումն առնէ . ॥ Կր սա ինքն :

Դ. Սայց եթէ յարեցին յայլ գոյական անուռն՝ կամ ՚ի
դերանուռն էական , նշանակեն ածականապէս . և նախ-
դիրն կրկնի ՚ի նախադաս դերանուռնն և ՚ի յետադաս
գոյականն կամ ՚ի դերանուռնն . զոր օրինակ .
Սոյն ինչն Կարգեցուցէս հովիւ .
՚ի նոյն ինչն յադամ երևեցաւ հոգի մարգարէութի .
՚ի նոյն ինչն ՚ի մեզ հաստատեցաւ աւետիքն .
՚ի նոյն ինչն ՚ի նա դարձուցանէ զյանդիմանուին :

ՅՕԴ ՈՍԻԾ . Բ

Յուցականք . Այս . ոչ . ոչն :

Սրբա յատկապէս ածականք են . ասին անձանց և
իրաց . ՚ի վերայ անձնաւորաց ասացեալ՝ կարեն նշա-
նակել իբր գոյական . զոր օրինակ .
Այս են ծնունդք որդւոցն նոյի . ॥ Կր սրբա են .
Այս ամենեքեան էին ՚ի կալանս . ॥ Կր սրբա ամենեքեան .
Այս ևս ամաչեցեալք դարձցին . ॥ սոյնինքն դոքա .
Սնդ գոյականի կարեն նախադաս կամ վերջադաս
կարգիլ՝ այսու որոշմամբ , զի ուր նախադաս են՝ սո-
վորաբար ունին զհոլովան . Այս , այսմ , այսց , ևն . իսկ
ուր յետադաս են , դնին՝ Այսորիկ , այսմիկ , այսոցիկ , ևն .
Իսկ եղանակք համաձայնութեան սոցա են ըստ յա-
ջորդ կանոնացդ :

ԿԱՆՈՆ . Ա

Կ . Սրբամ նախադաս են գոյականին , սովորաբար
համաձայնին ՚ի հոլովն և ՚ի թիւն , մանաւանդ ընդ

Մէջ լինելով այլոյ բառի • և նախդիրն դնի առաջնոյն
միայն • ուստի ասի • Այսր իրի • այդու բանիւ • այնց
գործոց • յայդց քաղաքաց • ԼԵ :

Բայց ՚ի նախդրիւ հոլովս յորնականին ոչ ասի բնաւ •
Յայսս գործս • յայդս բանս • այլ եզակի դնին • կամ
ըստ միւս հոլովոյն • այսպէս • Յայն գործս • յայն տեղիս
կամ յայնոսիկ գործս • յայնոսիկ տեղիս :

Է • Բազում անգամ անհամաձայն հոլովով դնին այս
ցուցականք • կամ փոխադրութէ հոլովոյ • եզական կամ
յորնական ՚ի տեղի միմեանց • զոր օրինակ :

Ըյս բանիւք ևս բանայ զմիտս կուրին :

Բնդէր է կորուստ աչք իւղոյք :

Յայն՝ Ժամանակաց հետէ • ॥ փինկ • յայնց Ժամանակց :

Օայն Ժամու զմեռեալ մարդն • ॥ փոխանակ • զայնր :

Յառաջ քան զայս աւուրս • ॥ փոխանակ • զայսոսիկ :

Օայսս աւուրքք եկն իշխանն • ॥ փինկ • զայսոքիւք :

Ըյս՝ խորհրդով ասէր մարգարէն • ॥ փոխանակ • այսու :

Հանդերձեալ էր աստուած ապականել զայնց Ժամանա-
կի ծնեալս • ॥ փոխանակ • զայնր Ժամանակի :

Դ • Երբ Ժամ ՚ի մէջ նախադաս ցուցականին և վերջա-
դաս գոյականին անկանին այլ բառք • նախդիրն կարէ
դնիլ առաջնոյն միայն • կամ երկուցն ևս • ԿՐ :

Օայն որ յառաջ քան զսակաւիկ մի պատուեալ էր
մարդն • ॥ այնինքն զայն մարդն :

Որոց զայս ընդ միմեանս երդմունս արարեալ էր • ॥ ԿՐ
զայս երդմունս :

Օայս մեծ և փրկագործ աւարտեալ ՚ի մահուն իւր քն
շխորհուրդ • ॥ ԿՐ զայս մեծ խորհուրդ աւարտեալ :

Յայն զնոսա բերէր ՚ի մարդս • ॥ ԿՐ յայն մարդս :

ԿԱՆՈՆ • Բ

Ս • Երկուցականք յետադաս եղեալ գոյականին՝ ըստ կա-
նոնի ածականաց համաձայնին ՚ի հոլով և ՚ի թիւ :

Բայց այսու տարբերութիւնն զի նախդիրն կրկնելի է սովորաբար ՚ի յետագոս ցուցականն . և ՚ի գոյականն յարի յօդ ըստ ցուցականին . զ՞ : Քաւեալ էս յերդմանէ՛ք յայդմանէ : || Ուր յերկոսին եղակի բացառականն կրկնի նախդիրն . և յօդն ք եղեալ կայ ՚ի գոյականն համեմատ ցուցականին այդ : Բստ այսմ էն և ՚ի սոսին . Բնտ այրտ ընտ այդ . ՚ի տարւոջն յայնմիկ . ՚ի պատուիրանացս յայսցանէ . զառնէն զտցնմանէ . ՚ի չարեացք քոց յայդցանէ . ՚ի մասինք յայդմիկ . անուամբս այսուիկ . Թղթովք այդուիկ . ԼԵ :

Ը . Բայց գտանին խոտորումն ՚ի կանոնէս յայսմանէ փոխադրելով զհոլովն , կամ եզական փոխանակ յոքնականի դնելով , մանաւանդ յուղղական հոլովս . զ՞ :

Բուրբս այս անցին խոուլութիւն . || փոխանակ , այսոքիկ : Իաշինբս այս եղէն ընդունայն . || փոխանակ , այսոքիկ : Օարհուրեալք յաներևոյթ տեսնէն այնքիկ . || փոխանակ , յայնմանէ :

Օգուշանալ ՚ի կարևորացս այսոքիկ . || փննկ , յայսցանէ : Բնխառն յերկնաւոր խաղաղութենէս այսոքիկ . || փոխանակ , յայսմանէ :

Յիշատակօքս այսոքիկ . || փոխանակ , այսոքիւք :

Ը . Օ այս ևս գիտել արժան է յամենայն օրինակս , զի նախդիրքն յ , յ , զ , սովորաբար միշտ կրկնին ՚ի յետագոս ցուցականն . զոր օրինակ :

ԶՆշանդ զայդ կրեմ ՚ի պահպանութիւն անձին խոյ :

Բզրեցն զնա տէր յորոգայթէ յայնմանէ :

Իբրև զեղէգն կիզեցի ՚ի հրոյն յայնմանէ :

Բսէ տէր տէր յոսկերսդ յայդոքիկ :

Ը . Լսկ եթէ իցէ առ նախդիր կամ նախադրութիւն , սովորաբար ոչ կրկնի . զոր օրինակ :

Բ օրինականս այս առական խօսեցաւ :

Բ քարեգործն այն չարահաստոյց գոսա :

Բայց սահաւ ուրէք տեսանի կրկնեալ, կամ փոխեալ
 ՚ի նախդիրդ յ. ԿՐ: Եթէ հանդերձեալ էմք մտանել առ
 աստուած՝ հակառակօքն վարեսցուք առ կռապաշտուհիս
 առ այսոսի: Ստարա առ թշուառականսդ յայտոսի:

Է. Ասկ էթէ ընդ, ըստ, նախադրութի իցէ, կրկնի բա-
 զումանգամ, բայց մարթ է ևս զանց առնել. ԿՐ:

Բնդ առնս ընդ այսի: ընդ ժողովրդեանդ ընդ այտի: Ե
 Բնդ արձանս ընդ այս. ըստ ամենայն բանիցս այսոսի: Ե
 Բստ ամենայն տեսլեանս այսորի: ԼԵ:

Ը. Այսքէն որդէս երևի յօրինակսդ, զի յորժամ նա-
 խադաս իցէ գոյականն, առեալ ունի զյօդքս ս, ր, ն.

բայց գտանի ևս, զի չէ առեալ զյօդ. ԿՐ:

Դ ժամանակի յայսի. յորդայթէ յայսումնէ. յաւուք
 յայնի. յօրէ յայնումնէ. ԼԵ:

Է. Ասկայն երբեմն անյօդ թողեալ նախադաս գոյա-
 կանն, դնի փոխանակ յօդի դերանուն ստացական,
 կամ բառդ աստի, այտի, անտի, ԼԵ. ԿՐ:

Ժողովուրդդ քս այս. զաւակի քսմ այսի :

Ուրախ եղիցին անձինք ծառայից քոց այսոսի:

Փոխեցաւ ՚ի տեղուջէ աստի յայսումնէ :

Տացես զփրկութիւն ժողովրդեան քսմ այսի :

Բժշկեա՛ս ՚ի հիւանդութէ աստի իմէ յայսումնէ :

Դ ժամանակի աստ այսոսի: հասուցանելոց իցես :

Այրեցարուք յազգէ աստի խտորելոց յայսումնէ :

Ը. Սխառի լիցի և այս, զի երբեմն մի և նոյն ցուցա-
 կան՝ կամ նման նորա կրկնի ՚ի միում բանի. ԿՐ:

Օայն ամենայն որ ինչ միանգամ ՚ի ձեռն յատնեայ
 ցուցեալ է, զայս ամենայն ջանասցուք ՚ի մէջ բերել:

Օայն մովսէս զոր ուրացանն, զնա աստուած իշխան
 և փրկիչ առարեաց :

Թ. Արբեմն ցուցականն կրկնի ընդ իւրում ցուցե-
 լոյն. ԿՐ: Օճդէն և զճմարտէն՝ զայն ՚ի նոյն թողար:

և զկարճառօտ բանն ՚ի համառօտ կացուցանել՝ զայն մեք
 ոչ դանդաղեցաք : || Ուր յերկուս տեղևոք հայցականն
 զայն աւելի դնի՝ խնդիր բայիցն Ռոչա , Կանդաղեցաք ,
 որք արդէն ունէին խնդիր զճշտէն , և զկայուցանէն :
 Սոյնպէս է և այս : Բրժնէլն և նկարէլն՝ այն ՚ի զար-
 գարիչ անդր հայի :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Գ

Ստացական դերանուանք :

Սորա ածականք էն , և վարին ՚ի բանի կամ միայնակ ,
 և կամ ընդ գոյականի իւրեանց՝ այսպիսի կանոնօք :

ԿԱՆՈՆ . Ա

ա . Ստացական դերանունն միայնակ առանց գոյականի
 գտեալ , ունի կից սովորաբար զգիմորոշ յօդ , կամ
 զհամազօր նմին՝ ապի , անպի , ին . ցօ : Վրո է ամենայն
 ինչ , և ՚ի քոյոցտ տուաւ քեզ : || Ուր ստացականն ՚ի
 հոյոց գիմորոշ յօդիւ կայ , զօրութէ ունելով զգոյա-
 կանն . ին ՚ի քոյոց արարածոց : Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :
 Սերայնովս զքոյինստ ծանուցանօղ հրաշայպէս :
 Յորժամ սուտ խօսի , յիւրոց անպի խօսի :
 Բզձալի համարիմ ասել ՚ի քոյոց այպի :

բ . Սակաւ ուրեք երեկն առանց յօդի կամ նման բա-
 ուից . ցօ : Եթէ էրոց և մանաւանդ ընտանեաց խնամ ոչ
 տանիցի . Օխարդ որ զայլոց ունիս , իբր ՚ի հոյոց մեծարիս :

ԿԱՆՈՆ . Բ

ա . Ընդանցեալ ստացականք՝ Իմոյին , ձերոյին . կամ
 իմոյին , ձերոյին , ևս՝ սորա , դորա , միշտ նախա-
 դաս լինին գոյականին , և ոչ երբէք յետադաս :

բ . Ղևացեալքն այն վերջաւորութէ՝ անհամաձայն
 ըստ հոլովոց դնին առ գոյականն , ցօ :
 ժգ .

Ինոյնն համազուգաւ • Իւրային նախնեացն • չոյն մարմնով • Բերային բնութեամբս :

Պ • Իսկ կազմեալքն այն կամ աչին վերջաւորուի , համաձայնին սովորաբար ընդ գոյականին ՚ի հոլովն և ՚ի թիւն • ՊՐ : Իւրայնոյ փառացն • յիւրայնոյն համացեղից • ըստ սորայնուս բանի • Կորայնով տեսութիւն • Իւրայնովն զօրօք • նոյնայն կրից :

ԿԱՆՈՆ . Գ

Ա • Երեսուցիկ և բուն ստացականքն՝ Իմ , բո , մեր , ձեր , իւր , յարին ՚ի գոյական անուն կամ յընդունելութիւն յառաջոյ կամ զկնի , համաձայնելով ընդ նմա ՚ի թիւ և ՚ի հոլով • ուր նախագասն միայն առնու զնախդիր՝ թէ դերանուն իցէ այն և եթէ անուն • ՊՐ :

ՅՂՆԵ ԻՐՄԷ • յերկրէ չուսի • յամենայն գործոց Իւրոյ • յոսկերաց Ինոյ • Ի չոյն ընչից • Ի չուսի բարեբարութենէ • Ի չուսի ականդ • յականէ չուսի • ըստ ազգի Իւրուսի • ըստ պատկերի Իւրուսի :

Բ • Իսկ ՚ի յորնակի ուղղականն , և ՚ի նախդրիւ հոլովս յետագաս ստացականն ոչ համաձայնի • զի օտարախորթ է ասել • Բանք իմք • գնացք ձերք • որդիք բոյք • թշնամիք իւրք • կամ ՚ի բանս իմս • զգործս բոյս • զթշնամիս իւրս • սյլ ասելի է • Բանք Իմ • ՚ի բանս չուսի • զգնացս չէր • ՚ի թշնամիս Իւր : Ուր դերանունն կամ համարի ստացական իբրև ածական յարեալ յանունն անհամաձայն թուով • և կամ սեռական հոլով էականին իբրև յատկացուցիչ եղեալ :

Պ • Իայց տեսանի բազում ուրեք արտաբոյ սովորական կանոնի՝ անհամաձայնութիւն հոլովոյ կամ թուոյ • ՊՐ : Ինոյ իմաստութիւն անսաս • || փոխանակ ասելոյ , իմում է Ինոյն ձեռօք կոչեցի կորուստ • || փոխանակ , իմովք է ՍՆամ սպասեալ չուսի պարգևաց • || փոխանակ , բոյք է ՅԻւրուսի խորանէ առաքեաց • || փոխանակ , յիւրմէ է ԺԴ

Գ. Ա որպէս փոխանակ ստացականի բազում ուրէք սե
 ռական հոլով էական դերանուան դնի, սոյնպէս փինկ
 էական դերանուան զստացականն վարեն հեղինակք, զոր
 աներևոյթ բային փոխելով ՚ի ստացական ածական, Գ՞
 ՚ի լսել ին՞ . || փոխանակ ասելոյ, լամ
 Զաղաչել ին՞ . || փոխանակ, քո
 ՚ի խոնարհել թեր՞ . || փոխանակ, մեր
 Ուր դերանուանքն՝ տէր աներևոյթ բայիցն ճանաչին,
 քան թէ ածական նոցին:

Յ Օ Դ Ի Ա Ճ . Դ

Համաձայնութիւն յարաբերական դերանուանս Ուր:

ա. Պարտ է որոշել զյարաբերական արն ՚ի հարցակա-
 նէն. զի հարցական արն ածական է, և ըստ կանոնի ա-
 ծականաց վարի. և ոչ բնաւ զանցեալ բառ ինչ կամ
 զբան յառաջ բերէ. այլ ցուցանէ զորպիսուի մօտաւոր
 գոյականին առ որ յարի. Գ՞: Որով չափով չափէք. արն
 հոգւոյ էք դուք. յար՞ ժամու գայ. լա:

բ. Ասկ յարաբերականն ար կամ կրճատեալն՝ միշտ
 իբր գոյական նշանակէ, և ունի առանձին կանոնս հա-
 մաձայնութե. և կարէ յառաջ բերել ՚ի բանի անդ զամ
 մասունս բանի. ցի զանուն, զդերանուն, զբայ, այլև
 զբազում բառս, կամ զամբողջ իսկ բան:

գ. Աս և բազում անգամ յարաբերեալ անունն կամ
 դերանունն զօրուք իմացեալ լինի ՚ի բանի, և փոխանակ
 նր դնի յարաբերականն. և լինի ար կամ խնդիր բայի,
 յատկացուցիչ, խնդիր անուան կամ նախադրուէ, լա:
 Ը, յս ամենայն տեսանի ՚ի յաջորդ օրինակսդ:

ԿԱՆՈՆ . Ա

ա. Զարաբերականն ներգործութեամբ ունելով զիւր
 յարաբերեալն՝ ըստ բնական շարին պահանջէ յետադաս

լինել . քանզի յայն սակս դնի , զի ՚ի մէջ բերցէ զյա-
ռաջ ասացեալն . Կ՛ : Ի՛տ նոցա աստուած . հոգի յի-
մարութեան . աչս՝ որովք ոչ տեսանիցեն , և ահանջս՝
որովք ոչ լսիցեն : ॥ Ուր յարաբերեալքն աչս , ա-
չանջս , են նախընթաց . և յարաբերականն որով՝ է-
դեալ կայ յետագաս : Բ՛ ստայսմէ և այս :

Հայ ոչ ունիս , որով բուծանես զաղքաան . այլ լէղս-
ունիս , որով զհոգևորական հացն ն՛յ . քաղցրացուցանես :

Է . Դ՛ սակայն բաղում անգամ յառաջ է յարաբերականն
քան զիւր յարաբերեալ , ընդ մէջ անկանելով այլոց ևս
բառից . Կ՛ : Իբրև գիտացին որ ՚ի թեսաղոնիկէ հրէայսն
էին . ॥ փոխանակ , գիտացին հրէայքն՝ որ ՚ի թեսաղոնիկէ էին :
Ի՛ սակ ՚ի նմանէ որ մԿ՛ ՚ի քԿ՛ յԿ՛ հասարայն . ॥ փոխանակ ,
լուաւ ՚ի նմանէ վասն հաւատոցն , որ է ՚ի քԿ՛ յԿ՛ :

Իսկ որ ՚ի լուսոյն հրաւիրեցաւ հարնն անաղղեաց , շի-
ջոց զխայթոց մահու . ॥ փոխանակ , հարնն անաղղեաց՝
որ ՚ի լուսոյն հրաւիրեցաւ , շիջոց , ԼԿ՛ :

Օ՛ ի էթէ որ ՚ի ձեռն հրեշտակաց խօսեցաւ բանն՝ հաս-
տատուն եղև . ॥ փոխանակ , զի էթէ հաստատուն եղև
բանն , որ խօսեցաւ ՚ի ձեռն հրեշտակաց :

Բ՛ ընդ քեզ բուսանին՝ զոր ընդ քեզ թաղեցեր՝ որդա-
րն-ԲԻ՛ն կամ ԲԻ՛ն . ॥ փոխանակ , ընդ քեզ բուսանին ար-
դարութիւնքն կամ մեղքն , զորս ընդ քեզ թաղեցեր :

ԿԱՆՈՆ . Բ

Ա . Իբանի՛ ուր զօրութիւն կայ յարաբերեալն՝ որ սո-
վորաբար իմանի դերանուն ինչ , յարաբերական նորա
լստ կանոնի դնի յայն հոլով՝ յոր դնելի էր յարաբե-
րելին էթէ կայր , առանց հայելոյ ՚ի պահանջումն բայի
յարաբերականին . զոր օրինակ :

Երևի որոյ ոչ թերեհաւատ են ՚ի նմանէ . ॥ փոխանակ ,
երևի այնոցիկ որք ոչ թերեհաւատ են :

Մի ինչ եկեացէ ՚ի վերայ իմ յարոյ դուքդ ասացէք .
 || փխնկ , մի' եկեացէ ինչ յայդցանէ զորս ասացիր :

Եղիցիս վկայ առ ամամարդկան՝ որոյ տեսերն և լուար .
 || փոխանակ , եղիցիս վկայ այնց իրաց զորս տեսեր :

Է . Քայց երբեմն այս կանոն ոչ պահի . իբր զի յարաբերականն դնի ըստ պահանջելոյ բային իւրոյ , առանց հայելոյ ՚ի հոլով յարաբերելոյն . Գ :

Օ ի որ ՚ի ներքս անդ էին , ինքնին յուրա զէն և նետ մատուցանէր . || փոխանակ , որոց ՚ի ներքս էին մատուցանէր . բայց դնի որ զի է տէր բայիս էին :

Որում խնդրէ ՚ի քէն տուր , և որ կամի փոխ առնուլ ՚ի քէն , մի' դարձուցանէր զերեսս : || Ուր յառաջին մասին ըստ կանոնի եդեալ է արական որում . և իմանի , այնմ որ խնդրէ ՚ի քէն , տուր :

Իսկ յերկրորդ մասին պահի ուղղական՝ ար բային կոմ , փխնկ դնելոյ , յորմէ կամի փոխ՝ մի դարձուցանէր զերեսս :

|| Կոր սաղմոսիւք և օրհնութիւն կատարեն զամ Ժամանակս կենաց իւրեանց . || Կի վասն այնոցիկ որք սաղմոսիւք , Լ :

Դ . Իսկ երբեմն ներհակ այսմ՝ ներդործութիւն դնի յարաբերեալն , և զօրութիւն իմանի յարաբերականն . Գ :

Եւ այժմ փառաւորեալ զիս հայր՝ առ ՚ի քէն փառօքն .
 || Կի փառօքն որ է ՚ի քէն :

Յուցանելով զառ ՚ի խոնարհութեն օգուան , և զառ ՚ի հպարտութեն վնաս . || Կի զվնասս որ է ՚ի հպարտութեն :

Ընցաւ որք են և թագաւորքն , և ՚ի նոցանէ սպանուլէն . || Կի սպանուլքն որք են ՚ի նոցանէ :

ԿԱՆՈՆ . Գ

Թարաբերականն ներդործաբար ունելով զիւր յարաբերեալ՝ ըստ կարգի յայն հոլով դնելի է , զոր պահանջէ բայն կամ այլ բառ՝ որոյ է խնդիր , կամ տէր , կամ յատկացուցիչ , որպէս երևի յայսմ :

Պ վախճան աւուրցս այսոցիկ խօսեցաւ ընդ մեզ որդ-
 ւոյն՝ զոր էդ ժառանգ ամենայնի • որով և զյաւի-
 տեանս արար • որ է լոյս փառաց • ॥ Ուր յարաբե-
 րեալն է գործխական որդ-ովն • իսկ յարաբերողն դնի
 հայցական , գործխական , և ուղղական ըստ պահանջելոյ
 իւրաքանչիւր բայի :

Է . Բայց երբեմն լինի խոտորումն ՚ի կանոնէս • զի յարա-
 բերանն որն դնի ՚ի հոլով յարաբերելոյն որ ներգործուի
 կայ՝ այնպէս , որով յորժամ զօրով իմացեալ լինէր • զի •
 Բաճնորդեալ ժողովրդեանն այնմիկ ՚ի Կէզին յոր ասացի
 քեզ • ॥ փննկ , զոր ասացի • համաձայն տրականին ՚ի Կէզին •
 ՚ի վերայ սեղանոյ ողջակիզացն՝ որոյ նոր արարին • ॥ Ի
 զոր արարին • բայց սեռական դնի համաձայն հոլովոյ
 յարաբերելոյն սեղանոյ :

Ըսել զամենայն զոր հրամայեալ է քեզ ՚ի տեառնէ •
 ॥ Ուր կրաւորական է բայն • և պահանջէ որ հրամայեալ
 է • բայց դնի հայցական ըստ յարաբերելոյն պահանջն •
 Ըանեաք զարարին մեր՝ զոր ՚ի վաղնջուցն հեռէ մոլորե-
 ցան հարքն մեր • ॥ փոխանակ , յորմէ մոլորեցան •
 Եւ զինչ հրամայեցաւ առնել յայնչոսն , յորոյ հաստա-
 տեցին զսա • ॥ փոխանակ , որք հաստատեցին :

Ը . Երբեմն ներհակ սմին՝ յարաբերեալն դնի ՚ի
 հոլով յարաբերականին , զի •

Եւ շէանն զոր խօսիք մի՛ մնացե առ ձեզ • ॥ փոխանակ ,
 և բանն զոր խօսիք • սակայն եղեալ է հայցական հա-
 մաձայն յարաբերականին , Ըստ այսմ է և ՚ի սոսին •

Կոչէր առ ինքն զվասակ , և որ ընդ նմա էին իշխանսն
 ամենէքեան • ॥ Ի զամենայն իշխանսն որք էին ընդ նմա •
 Եւ ցուցին նմա որդիք նր ընդ ճանապարհն՝ ընդ որ գնաց
 այրն ոյ • ॥ Ի ցուցին զճանապարհն ընդ որ գնաց •

Ստանալեաց՝ որք բնակեալ էին ՚ի վանորայս , ընդ նովին
 Տագրովարկ , ॥ Ի զմիտյնակեացս լընովին Տագրովարկ •

Գ. Յայսպիսի ոճս երբեմն ընդ մէջ մտանէ թարմատարաբար դերանուէն ինչ առ ՚ի պարզ կացուցանել զքանն . Գժ :

Օ վէմն զոր անարգեցին , նա եղև գլուխ անկեան .
 ॥ փոխանակ , վէմն զոր անարգեցին , եղև գլուխ անկեան : Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Բնտոճինք և արծաթագին որք էին յազգաց օտարաց ,
 Թլիատեաց զնոս . ॥ Կ՞ զընտոճինս և զարծաթագինս
 որք էին յազգաց օտարաց , Թլիատեաց :

Եւ պատարագքն որք մատչէին ՚ի խորանի անդ , հուր
 իջանէր և ուտէր զնոս . ॥ Կ՞ ուտէր զպատարագսն ,
 որք մատչէին :

Է. Իսկ երբեմն յարաբերելին դնի յայն հոլով յոր
 դնելի էր յարաբերականն , և յարաբերականն դնի յայն
 հոլով յոր դնելի էր յարաբերելին . Գժ :

Բպատամբուի ուսուցանես ՚ի մովսիսէ՝ որոյ ՚ի հէթանոսս
 ամենայն հրէայք են . ॥ Կ՞ պատամբուի ուսուցանես
 ամենայն հրէից որք են ՚ի հէթանոսս :

Ի յուշ բերեալ զոր ՚ի քեզ անձառելի բարեմանսն . ॥ Կ՞
 ՚ի յուշ բերեալ զանձառելի բարեմանուիսն որ ՚ի քեզ
 ॥ Ղըցն տամ և որոյ ընդ ձեզ են պաշտօնեայք քրիստոսի .
 ॥ Կ՞ ողջցն տամ պաշտօնեիցն քրիստոսի որ ընդ ձեզ են :

ՎԱՆՈՍ . Դ

Թ. Բստ համաձայնութե թուոյ , իբր բնաւոր օրէնք
 են , զի յարաբերականն ունիցի զթիւ յարաբերե-
 ցն . որպէս և յոլովակի՛ պատհի . Գժ :

Պաշտօնեայք՝ որովք հաւատացեքն : ॥ Ուր յոքնակի
 դնի որովք , որպէս յոքնակի է յարաբերեալն պաշտօնե-
 եայք : Բստ այսմ է և ՚ի սոսին :

Ս. Ի պատրեսցուք ՚ի զԿալէայս՝ որ կախարդ են զզգայուիսէ
 Յասուրս նոյի շոր տասանն կազմէր :

Է. Բայց երբեմն յարաբերականն դնի եզակի առ յոք-
 նակի յարաբերեալն , զոր օրինակ :

Մայր իմ և եղբարք իմ սորա են , որ զբանն աստուծոյ
լեն և առնեն . || փոխանակ , որք լեն :

Օ ի ուսանիցին որդիքն քո , զոր դու սիրեցեր . || փո-
խանակ , զորս դու սիրեցեր :

Չաղկեաց սէրն սրբունին և այլ մասունք առաքինուէցն ,
որով փայլեցին մարդիկ . || փոխանակ , որովք փայլեցին :

Դ . Ստամին օրինակի՛ եթէ յարաբերականն իցէ ա-
նուն անեղական , հանրական , հաւաքական ,
կամ բազում եղականք , յարաբերականն բազում ան-
գամ դնի եղակի . զոր օրինակ :

Ե . Չքէն են որ բարձրացուցանեն զմարդիկ առ անձ :

Ե . Դեռնի որ կամիցին աստուածպաշտութեամբ կալ ՚ի
քրիստոս յիսուս , ՚ի հալածանս կացցեն :

Ժ . Վաղձուրտ որ գնայր ընդ խաւար , ետես զլոյս մեծ :

Ե . Դեռնի ինչ որ աճեցական է , չէ կատարեալ :

Ե . յսպիսի թեթեւ առ հաւատաչեօք քաղցրանայ և թե-
թեւանայ լուծն և բեռն՝ որ վասն քրիստոսի :

Բայց երբեմն դնի յորնակի . զոր օրինակ :

Տուեալ ծառանախ և սեղիս , որովք զերծանիցին ՚ի չարեաց :

Ե . Դեռնի որոց ոչ իցեն թեք և թեփ՝ սիրի՛ իցէ ձեզ այն :

ԿԱՆՈՆ . Ե

Դ . Եւլադրուք՝ բազում անգամ ընդ յարաբերականին
կայ և այլ անուն կամ դերանուն ինչ՝ իբրև բացայայ-
տիչ յարաբերականին . որ ըստ կանոնի բացայայտչին հա-
մաձայնի ընդ յարաբերականին հորովով և թուով . Կ՞ :

Որում ոչ կամեցեալ հայկայ հնազանդ լինել բելայ .
|| Ուր անունս բելայ՝ դնի իբր բացայայտիչ յարաբե-
րականիս որում : Բայց այսմ է և ՚ի սոսին :

Օ . Որ իբրև տեսին հօտքն զհովիտն բանաւոր ոչխա-
րաց , մեծապէս առ լցան ուրախութեամբ :

Օ . Որ եսայիսս մարդարէ զյանխարժատէպ կարարածն կեր-

պաւորեցոյց : Տ՛րս պա՛րտէ՛ որչափ զօրութիւն իցէ
աստուծոյ անսէսին՝ անխախտելի պահէլ շէնհաւածս
աստուածաբնակ տաճարացս :

Որոյ սերմն իւր ՚ի նմին : ॥ Ուր դերանունս էր՝ դնի իբր
բացայայտիչ յարաբերինիս սրոյ : Ստայսմէ և ՚ի սոսին :
Որոյ ձեռք էրեանց յանօրէնութեան էն :

Տ՛րս գուք չարախօսէք շէնհաւածս :

Որոյ լի էն բերանք նոցա ծաղու :

Տեղիդ շարժի կաս գու ՚ի տիմ՝ երկիր սուրբ է :

Տ՛ր մարգարէն աւագափող զնա անուանէ :

Եւ սր մատուցեալ ՚ի վէին կենդանի . ॥ առ որ , ցի ՚ի վէմն :

Է . Քայց երբեմն անհամաձայն գտանի ՚ի թիւ . ցի :

Տ՛ր տալոց և հատուցանելոց էս զանանցական վրէժս :

॥ Ուր զանանցական վրէժս՝ որ է յորնակի , դնի իբր բացա

յայտիչ եզակի յարաբերինիս սրոյ : Ստայսմէ և ՚ի սոսին :

Յորմէ յամենեցուն յայոցանէ ազատ էն իմանալիքն :

Տ՛ր զկերպարանս անցիցն ՚ի մասնէ վերաճառեալքդ

նախագրեցին : Սեղք կապանք դժուարինք էն ոգ-

ւոց , նաև վերք տաժանագոյնք . յորմէ եկն բրիստոս ար-

ձակել ՚ի կապանաց , և բժշկել զվերս :

Յարաբերականս սր փոխանակ այլ հօրովոյ դնի ու-

րէք ուղղական . ցի : Քու գիտես՝ սր ինչ խորհին նորա

՚ի վերայ մեր . ॥ փոխանակ , զոր ինչ խորհին :

Որ ՚ի սմանէն լեալս որ ասելով՝ ոչ վրիպեցէ ՚ի ճշմար-

տութեն . ॥ փոխանակ , զորս ՚ի սմանէ լեալս ասելով :

Եւ յնու սր պահաս գտար , եղեր ամենայն օրինացն պար-

տական . ॥ փոխանակ , որով պահաս գտար :

Հատանել յազգէ յայնմանէ՝ սր իրաւունքն աստուծոյ

տարամերժեալ տրոհեալէ ՚ի նոցանէ . ॥ փոխանակ ,

յորմէ տարամերժեալ տրոհեալէ :

Հաւատա՛ թէ յօրն սր էտուր , ՚ի նմանէ զհատու-

ցունն աւեր . ॥ փոխանակ , յօրն յորում էտուր :

Երբեմն առանց համաձայնութե եղեալ ՚ի բանին ,
առաւել թարմատար կայ քան թէ յարբերական . ԳՐ :

Որ տկարանայ առ ՚ի քէն և ոչ ինչ :

Որ ՚ի ծագել անստուեր նշուլից հալին մեղք :

ԼԵՍ սովորութիւն յաճախեալէ ՚ի շարականս վասն
լրանալոյ չափոյ ոտից :

Սա բազում անգամ ՚ի վայելուչ շարադրածս կրօն-
նեալ , ունի զգորութիւն մասնական բառի . ԿՐ ոմն ,
ոմանք , մասն ինչ , ևն . ԳՐ :

Օ ՚ի որ զօրք պարսպապահ ՚ի վեր անդ կային , «բ ՚ի
ներքս «բ արտաքս , ՚ի վայր թօթափէին . ॥ ԿՐ ոմանք ՚ի
ներքս ոմանք արտաքս :

Եւ երկայնէր ճակատն , զեղոյր «բ զբարձամբք լե-
րանցն , «բ զձորովք և զխորովք . ॥ ԿՐ մասն ինչ ճա-
կատուն զեղոյր զբարձրութեամբք լերանցն , ևն :

Երբեմն գործիական սորա առեալ լինի իբրև շաղ-
կապ պատճառական , և նշանակէ որովհետև . ԳՐ :

Օ ՚ի որով ոչ ցուցէք յեղբարս զսէրն , երթայք ՚ի խա-
ւարն արտաքին . ॥ ԿՐ որովհետև ոչ ցուցիք :

Եկայք օրհնեալք հօր իմոյ յարբայութիւս . «բ՝ ՚ի սա-
կաւուդ հաւատարիմ եղէք , ՚ի վ՛ր բազմին կացուցից .

॥ ԿՐ որովհետև ՚ի սակաւուդ հաւատարիմ եղէք :

ՅՕԴՈՒՆԾ . Ե

Դիմորոշ յօդք , « , Դ , ն :

ն . Ենչան տառքս « , Դ , ն , կցեալ ՚ի վերջս բառից՝
որոշէն կամ մասնաւորէն զնշանակեալն բառից՝ ըստ
գիմնոց և ըստ կարգի մերձաւորութե և հեռաւորութե :

Ուստի տառն « ցուցանէ զառաջին դէմն , կամ զերն
որ առաւել մօտ է խօսողին : Տառն Դ ցուցանէ զերկ-
րորդ դէմն , կամ զերն մօտաւոր առ լսողն : Տառն ն ցու-
ցանէ զերրորդ դէմն , կամ զերն հեռաւոր ՚ի խօսողէն

և ՚ի լսողէն : Յայն առնեն դարձեալ զիրս պատշաճեալս
իւրաքանչիւր երից դիմաց :

Է . Սա գործածութիւն ոչ յամենայն մասունս բանի
յարին այս յօդք : Մտնադրուի , շաղկապ , միջարկուի ,
այլև հարցականքս՝ Ով , ո՛ր , ի՛նչ . և մասնականքս՝ Ոմն ,
որ , իմն , ոչ են ընդունակ դիմորոշ յօդիցս :

Եւ ՚ի դերանուանց՝ յարաբերականն միայն չառնու յօդ .
իսկ մնացեալ մասունքն՝ Անուն , դերանուն , բայ ,
ընդունելութիւն , և մակբայ՝ ընդունին զյօդ զա-
նազան օրինակաւ և նշանակութեամբ :

Բնդհանրապէս երբեակ օրինակաւ ՚ի գործածին յօդք :

Ժ . Մտնա՝ յորժամ ՚ի բանի զօրութիւն կայ դերանուն
ինչ՝ զոր պահանջէր անունն կամ բայն , դնի յօդ . Պ՛ր :

Երբայտ իսրայելի . || ուր իմանի դու արբայ :

Ոչ մեծ թագաւորդ ինքնիշխան է . || ի՛նչ այդ թագա-
ւոր որ կայ տաս :

Տեղիս անապատ է , և օրս ասրաժամեալ , || այսինքն
սցս տեղի , այս օր :

Օ ինչ իբր են վասն որոյ եկիքդ . || ի՛նչ եկիք դուք :

Բնկալ զփոքրս ՚ի տկարէս , և շնորհեա՛ զմեծդ առ ՚ի
հզօրէդ . || այսինքն ընկալ զսցս փոքր յինէն ՚ի տկարէ ,
և շնորհեա՛ զայդ մեծ ՚ի քէն հզօրէ :

Դ . Երկրորդ՝ ուր զօրութիւն կայ յատկացեալ անունն ,
կամ գոյականն , կամ այլ ևս անուն , դնի յօդ մանա-
ւանդ ն՝ ՚ի յատկացուցիչն , յածականն , կամ ՚ի ինդիլին
նախադրութիւն՝ վասն անուանն որ զօրութիւն կայ . Պ՛ր :

Օ ի ծերութիւնն պատուական՝ ոչ բազմաժամանա-
կեայն է : || Ուր զօրութիւն իմանի գոյականն , ի՛նչ ոչ ծե-
րութին բազմաժամանակեայ : Սա այսմ է և այս :

Եթէ ընդ փայտ դալար զայս առնեն , ընդ չորն զինչ գոր
ծեսցեն : || Ուր զօրութիւն իմանի գոյիկն , ի՛նչ ընդ փայտ չոր :
Բարեբանեցէք զ՚ի վերայ քերովուկիցն : || Ուր զօրութիւն

Իմանի խնդիրն բային , իմ բարեբանեցէք զայն՝ որ կայ
 ՚ի վերայ քերովբէից :

Կերպարանիմ զդաւթին : ॥ Ուր զօրութի իմանի յառ-
 կացեալն , այսինքն զնմանութիւն դաւթի :

Է . Երրորդ՝ աւելադրութիւն , դիմորոշ յօդք բաղում
 անգամ դնին ուր չպակասին ՚ի բանի նախասացեալ ան-
 ուանք կամ դերանուանք , ոչ վասն հարկաւորութեան՝
 այլ ՚ի վայելչութիւն միայն , կամ աղդումն կամ պար-
 զութիւն տալ ասացուածոյն :

Դիմորոշ յօդք ՚ի վերայ անուան :

Ը . Երբեմն ՚ի վր նախադաս գոյականին դնի յօդ . Գ՝ :
 Ը . զըրդիտ քո սիրելի : ॥ Ուր նախադաս գոյականն
 « ԻՒՒ՛՛ ունի զյօդ Դ :

Երբեմն ՚ի վերայ յետագաս գոյականին . Գ՝ :
 Ը . րոտքին մարդս մեր տպականի :

Երբեմն ՚ի վերայ յատկացուցչին . Գ՝ :
 Իւր և հօրն մի են կամք :

Երբեմն ՚ի վերայ խնդրոյն . Գ՝ :

Օ ինչ իցէ ՚ի մեռելոցն յառնել . ॥ իմ յառնելն ՚ի մեռելոց :
 Ընուանք յոր և իցէ հօլով կարեն ընդունել զերկա-
 ևս յօդս , ըստ որում յօրինակս է տեսանել . բայց կու-
 չական անունն առնու միայն զյօդն Դ , մանաւանդ
 յորժամ ունի զինի իւր յատկացուցիչ , կամ ածա-
 կան , կամ խնդիր . զոր օրինակ :

Ո՛վ երանելիտ ամենեցուն . այրտ մահու . խորհրդա-
 կանքտ առաքինիք . անուանիտ ՚ի վկայս :

Դիմորոշ յօդք ՚ի վերայ դերանուանց :

Է . Կերանուանք ամենայն՝ բաց ՚ի յարաբերականէն
 ընդունին զդիմորոշ յօդս՝ ոչ այնչափ վասն պիտոյից
 ինչ իւրեանց , քան թէ առ ՚ի զորդ , կամ առաւել սասա-

կացուցանել զնշանակութի իւրեանց . ուստի նոյն դեր-
անուն կարէ առնուլ զայլ և այլ դիմորոշ , որպէս ասե-
սանի յառաջիկայդ :

Էական առաջին դէմք . Ես :

Յոր եսդ իջանեմ . որպէս մերս լուար . որ ՚ի մէջն
պատուեցան . որ ինձն պատմիցէ . զոր ինչեւս գործեմ .
ուր եսն իցեմ :

Երրորդ դէմք . Իս :

Օր դուդ առնես . որում գուն վկայեցեր . զոր
դուքն ոչ գիտէք . ընդ որ դուքդ զարմանայք . մինչ
առ ձեզա եմ . իբրև զձեզդ էի :

Երրորդ դէմք . Ի-դ . Ինչն :

Ղերանունն Ի-դ իբրև էական՝ առնու միայն զյօդ
ն . զ՞ : Որոյ իւրն է հանդերձեալքն . որ զիւրեալն էին :

Իսկ էականն Ինչն՝ կարէ զերիս ևս յօդս առնուլ . զ՞ :
Ինքն , ինքնդ , ինքնն . Ղ պատճառս դիմորոշին երբեմն
՚ի բաց ձգի ն տառն , որպէս ՚ի պատարագամատոյցն .

* Սան զի ինքդ է բաշխօղ , և նոյն ինքդ բաշխի ՚ի
միջի մերում միշտ անծախսպէս ॥ : Սոյնպէս և լամբ-
րոնացին . * Նոյն ինքս կարգաւ պատմէ ॥ : Իայց առանց
յօդի ևս գրել Ինչ , չէ՛ ուղիղ :

Ղոյական ցուցականքն առ , Գռ , նա , ընդունին
զյօդ՝ իւրաքանչիւր զարմատս իւրեանց յորոց կազ-
մեալ են . և ՚ի հոլովս վերջացեալս ա , ընդ մէջ յօդին
դնի տառս յ՝ առ ՚ի քաղցրացուցանել զձայնն . զի վա-
տաձայն է ասել . Սաս , դոքադ , նոքան . ուստի ասի
Սասս , դոքայդ , նոքան . զ՞ :

Օր դայդ մարդարեանայ . զոր դոքայդ անօրինեն :

Օր նայն սունէ . զոր նոքան ժողովեցին :

Որ նմայն հաւանեալ էին . որ ընդ նոսայն նստէին :

Գլխորոշ յօդք 'ի վերայ ընդունելութեանց :

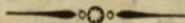
Ժք . Սնդունելութիւն անցեալ կամ ապառնի՝ յորժամ իբրև անձնական անուան վարի , սովորաբար առնու զայն յօդ՝ զոր պահանջէ անունն կամ դերանունն կից նմին . Կր :

Օ իշխանաց աշխարհիս այսորիկ զխափանելէցս : ॥ Ուր
 գնի յօդ ա՝ համեմատ դերանուանն աշարիկ :
 Սոյնպէս ասի , փրկելոցս մեզ . ձեզ նեղելոցդ . նոցին
 խսկ կոչեցելոցն :

Գլխորոշ յօդք 'ի վերայ մակբայից :

Ժք . Սակբայն նախադաս եղեալ բային՝ վայելաբար առնու յօդ . զոր օրինակ :

Որ մտադիւրն ծառայեաց : Օ զր յանդիմանն տեսի :
 Օ իարդ այժմէ տեսանէ : Որ այժմն կեամ :
 Որպէս և կանխաւն ասեի : Որ այնպէսն գնացեն :
 Որ ոչն ունիցի : Յոր ոչն իցեն սոքա մերձ :
 Որ ոչդ երկնէիր : Որ չեդ էք սրբեալ :

Գ Լ Ո Ի Խ . Գ

Հ Ա Մ Ա Ձ Ա Յ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Բ Ա Յ Ի

ամաճայնութիւն բայի մտածի ըստ կապակցութեան
 առ այլ հոլովական մասունս բանի . Կր ընդ անուան , դերանուան , ընդունելութեան , աներևոյթ եղանակի , և այլոց ևս՝ յորժամ իբրև անուան վարին :
 Մայսոսիկ յարի բայն , մի՛ իբրև առ Տէր բայի , և միւս՝ իբրև առ Խնդիր բայի . զորոց խօսեցուք ուրոյն ուրոյն յօդ դաճովք :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Ա

Տէր բայի :

Տէր կամ Անուն բայի ասի , որ նշանակէ զտր գործողութեն . ք զայն՝ որ առնէ ինչ , կամ կրէ , կամ լինի : Սուտի ՚ի ներգործական և ՚ի չեզոքական բայս՝ տր բայի է առնողն , իսկ կրաւորական և էական բայի՝ կրողն : Տէր բայի լինին՝ Անուանք , դերանուանք , ևս և ընդունելութիւնք և աներևոյթ բայք՝ յորժամ իբրև անուն վարին . որպէս երևի ՚ի հետևեալ օրինակսդ : Տէր բային համաձայնի ընդ բային ըստ հոլովոյ , ըստ թուոյ , և ըստ դիմի . և առ քաջ հմուտ թի էրիցս սյստոցիկ՝ սահմանին սյս կանոնք :

ԿԱՆՈՆ . Ա

Վիմաւոր բայն պահանջէ զտր յուղղակն հոլով . ք : Խորհուրդք թիւրք անջատեն յաստուծոյ : ॥ Ուր ուղղականն խորհուրդք է տր ներգործական բային անջատեն : Անունս մեր մուսոցի ժամանակաւ : ॥ Ուր անունս՝ է տէր կրաւորական բային իտասոյի : Օ ՚ի այն է բաժին մեր : ॥ Ուր դերանունս այն է տէր էական բային : Ասանք է մեզ և տեսանելն զնա : ॥ Ուր աներևոյթ բայս քեսանելն՝ է տէր էական բային :

ԿԱՆՈՆ . Բ

Մ . Վնդէմ բայն , որպիսի է ընդունելութին , աներևոյթ եղանակն , հասարակօրէն առնու զտէր բայի ՚ի հոլովն սեռական . ք : Խորագիտի տեսեալ զչարագործն պատժեալ՝ հաստատութի իրատէ զանձն : ॥ Ուր սեռականս խորագիտի՝ է տէր ընդունելութես քեսեալ : Ոչ կերեալ էրբէք գորտ և ոչ արբեալ , մինչև բաղմաց

խօղ ասեւ թէ մեռաւ : || Ուր սեռականն Բաղնայ՝ է
 տէր աներևութիս ասեւ :
 Բանալ երկնից և իջանել հոգւոյն սրբոյ :

Բ. || Արեք առնու զտէր բային յուղղական հոլովն . 170 :
 Օնոյն օրինակ ծառայք հանդերձ տերամբք ասնջեալ ,
 և ոստիկն թագաւորաւն զնոյն չարչարէլ : || Ուր ուղղա-
 կանքն ծառայք և ստիկն են ար անցեալ ընդունելուէն :
 Լուծեալ յօրոստիցն և ձեռացն :
 Ընդործ եղեալ Գառնոսիս սյսոսիկ :
 Մի ևս լինել ՚ի նմա բնակիչ ՚ի մարդոց մինչև ցանասուն :
 || Ուր ուղղականս Բնակիչ՝ է տէր աներևութին լինել :
 Ծառայք հնազանդ լինել յամենայնի տերանց :
 Մերձենալով ՚ի սա ճշմարտա կէանսն , ՚ի լաւ զվատթարին
 փոխեաց զօրութի : Ընդստ ասհագին էր շարժումն ,
 մինչ ոչ ոս մնալ ընդ յարկաւ :

Գ. Եթէ տէր աներևութ բային իցէ դերանուն , և
 աներևութն է յուղղական և ՚ի նախդրիւ հոլով , դերա-
 նունն դնի տրական . զոր օրինակ :
 Երթեալ անցանել էնչ յաշխարհն իմ :
 Դաբան չեղ զՏեա սրբոյն իսրայելի :
 Ոչ էր հնար ըմբռնել նմա ՚ի նմանէ :
 Տեսանել էնչ զվայելչութի տեսուն :

Դ. Եթէ աներևութն է գործիական , դերանունն
 դնի սեռական . զոր օրինակ :

Իջանելով էի . տեսանելով ոս . երթալով նորա . 171 :
 Սոյնպէս եթէ ար բային տնուն իցէ , յամենայն հո-
 լովս դնի սեռական . 172 : Ի տեսանել աչաց . խօսելով
 լեզուին . հեռանալով այնպիսոյն , 173 :

Ե. Եթէ աներևութն ունիցի առ իւր զդիմազուրկ բայ ,
 տէր աներևութ բային դնի ՚ի տրական հոլով . զի է մի-
 անգամայն տրական խնդիր դիմազուրկ բային , 174 :
 Ժդ

(Որէն է ծննդական և մահականացու բնութեանս փոխանակել զփոմեանս : || Ուր բնութեանն է տրական խընդիր դիմադուրի բայիս օրէն է , միանդամայն և տէրաներևութիս փոխանակել :

Ս' արթ է Ինչ սակաւ ինչ ասել , և քեզ մեծացս ընդունել : Չէ սարսա ունէր յուսահատ լինել վն բաղմուէ մեղաց :

ԿԱՆՈՆ . Գ

Ինչեալ ընդունելութիւն ունելով զսեռական տէրբայի , նաև ՚ի ձևանալն յարակատար և դերակատար ժամանակ ՚ի ձեռն էական բայի , յերրորդ դէմ եզականին վարի սեռական անուամբ յամ դէմս և ՚ի թիւ ցր բայն դնի յերրորդ դէմ եզակի , բայց տէր բային կարէ լինել յառաջին և յերկրորդ դէմ , այլև եզական և յօրինական . ԳՐ :

Տեսեալ է Ի , տեսեալ է ք , տեսեալ է նորս :

տեսեալ էր Ի , տեսեալ էր ք , տեսեալ էր նորս :

Տեսեալ է Ռբ , տեսեալ է Յբ , տեսեալ է նոցա :

տեսեալ էր Ռբ , տեսեալ էր Յբ , տեսեալ էր նոցա :

Տեսեալ իցէ Ի , տեսեալ իցէ ք , տեսեալ իցէ նորս :

տեսեալ իցէ Ռբ , տեսեալ իցէ Յբ , տեսեալ իցէ նոցա :

Ի յամ ոճոյ հետևողութի ինչ երևի ուրէք , յորժամ

ընդունելութիւն ընդ էական բայի՝ ոչ իբրև անցեալ ժամա

նակ նշանակէ , այլ իբրև անկատար սահմանականին . ԳՐ :

Ինդ սպանեալ լինէր նոցա զախմովէոս . || փոխանակ

ասելոյ , անդ սպանանէին նորս զախմովէոս :

ԿԱՆՈՆ . Գ

Պայցական հոլովն ոչ լինի տէր բայի :

Եթև երևի ուրէք հայցականն տէր բայի , բայց ոչ է

զև գտանի անդ յայտնի կամ լուեւայն ներգործական

բայ ինչ , որում խնդիր սեռի համարի հայցականն . ԳՐ :

Ի ուցէ կարծիս ինչ տացէ թագաւորին , իբրև դաւով

ժէ

ինչ 'ի նմանէ կամ 'ի հրէից անտի զայրն վնասեալս
 || Ուր զայրն՝ ոչ է ար անցեալ ընդ ունեւուն վնասեալ զի
 չարծիս ասցէ՝ իբր ներդործական իմանի ասա . քի գուցէ
 կարծեսցէ թագաւորն զայրն վնասեալ դաւով 'ի հրէից .
 || Զ պարտիւք համարել ոսկւոյ կամ արծաթոյ զածականն
 լինել նմանօղ . || քի ոչ պարտիւք համարիլ զաստուածա-
 կանն՝ լինել նմանօղ ոսկւոյ կամ արծաթոյ .
 Ընդ որո՞՞ք է ինձ զձեզ ըստ մարմնոյ ազգականս՝ լի-
 նել ինձ մտերիմ ազգականս և ըստ հոգւոյ . || քի ախոր-
 ժեմ զձեզ ազգականս՝ լինել ինձ մտերիմս :

Ը . Երկրորդ՝ երևի ուրեք հայցականն եղեալ իբր ար
 կրաւորական բայի , բայց ըստ նշանակութենն ոչ է կրա-
 ւորական՝ սլ յերդործական . որում ինդիլ լինի հայ-
 ցականն և ոչ տէր . քի : 'Ի տասանորդէ զմարս ձեզ
 թողեալ լիցի . || քի թողումք ձեզ զմարսն :

Չ իշխանուի զամրիդ 'ի ներքս աուել լիցի ցքահանայա-
 պեաղ . || քի տամք զիշխանուի ամրիդ ցքահանայապեաղ .
 Եւ ասա շնորհեալ է քեզ յայ զամենեսեան՝ որ են ընդ
 քեզ 'ի նաւիդ . || քի շնորհեաց քեզ ամ զամենեսեան :
 Զայս ո՞՞ վերաբերի և ասելն . Չ գունդն երկրորդ
 ընդ իմով ձեռամբ է . || քի ընդ իմով ձեռամբ ունիմ
 զգունդն երկրորդ :

Թ . Երրորդ՝ երևի ուրեք հայցական դերանունն տէր
 բայի , բայց է ինդիլ . իսկ ար բային զորուք կայ . քի :
 Եր 'ի գերեզմանի , զոր էր փորեալ 'ի վիմէ . || քի զը
 Ինչն փորեալ էր :

Ս արեմաւ հանդերձ զոր խօսեցեալն էր նմա . || քի զը
 Ինչն խօսեալ էր :

Տ ի չև ևս արկեալ էր զյովհաննէս 'ի բանդ . || քի չև
 ևս արկեալ էր հերպէի :

Կ . Երրորդ՝ երբեմն կայ հայցական անուն , ոչ տէր
 մերձաւոր բային՝ սլ ինդիլ հեռաւորին . քի :

Օրը իբրև եկն՝ հանին ՚ի վերնատունն : ॥ Ուր հայցա-
կանս զբ՛ ոչ է ար էն բային , այլ խնդիր բայիս հանին :

ԿԱՆՈՆ . Ե

ձ . Տեր դիմաւոր բային սովորաբար համաձայնի ընդ-
բային թուով . քի դնի եղական կամ յորնական , ըստ
որում բայն իցէ եղական կամ յորնական . ար :

Սեռար անմահ՝ և զմահացեալքս նորոգեցեր :
Պատիժն ուսուցանեն զզգաստութիւն :

Է . Ի այց գտանի ուրեք հասարակ անուն ինչ անհա-
մաձայն ընդ բային . քի յորնակի անուն եղեալ առ
եղակի բայ , և կամ եղական առ յորնակի :

Յորնակի անուն առ եղակի բայ . ար :

Լ . զդ եղև ռեբեկայ Բանին եսաւայ :

Լ . մենայն զարդ՝ նորա զերծաւ ՚ի նմանէ :

Ս . ՚ի եկեսցէ ՚ի վերայ մեր չարի :

Յորում էր ամենայն չարստանի : և սողուն :

Եղակի անուն առ յորնակի բայ . ար :

Յորժամ պատուիրանալանցս-նին ՚ի ներքս մտին :

Լ . յլ յաղթական են համայնից քոյդ՝ իարտախրոն :

Օ . այսպիսի խոտորմունս կարևոր է գիտել , այլ ոչ ՚ի
կիր առնուլ վայրապար :

ԿԱՆՈՆ . Զ

ձ . Ի ազում եղակի անուանք շողկապաւ միաւորեալք՝
եթէ ար են միոյ բայիբայն սովորաբար դնի յորնակի . ար :

Պինի և արբեցութի մականէն զարս իմաստունս :

Հող և ջուր և օդ պատահասեցան :

Է . Ի այց երբեմն բայն դնի եղակի . ար :

Եւ նորա ոչխար և արջառ , ծառայք և աղախնայք :

Օ . ՚ի բունն և սաեղունքն և սկահակքն և զնդակքն
և շուշանքն անդասին ՚ի նմանէ իցէ :

Եւ ընթեր սորին Գայ արդարութիւն և կշիռքն՝ վճիռն
և հատուցմունքն :

Դ . Եւ ինչ ըստ ձայնին եզական և ըստ նշանա-
կութեանն բազմաւորական , անխտիր վարի ընդ
եզական բայի և ընդ յորնականի :

Ուստի Հանրական անուանք , հաւաքականք , մասնա-
կանք , բացարձակ թուականք , եզակի ձայնիւ վարին
մերթ ընդ եզական բայի , մերթ ընդ յորնականի . և եր-
բեմն ՚ի միում իսկ բանի երեւին երկրբեան . րբ :

Յուշեաց ամենայն այր եփրեմի , և կալան իւրեանց զանցս
ջտոցն : ॥ Ուր ամենայն այր է աէր բայիցն Գոչեաց և կա-
լան . որոց մին է եզական , և միւսն յորնական :

Եւ ժողովեցան առ նոսա ամենայն այր , որ ապստամբ
լէալ էր յօրինաց անախ :

Եւ ին միաբան բազմութիւն և խանեցաւ , զի լսէին յիւ-
րաբանչիւր լեզուս խօսել նոցա : Եւ ժողովուրդն ակն
սանէր զաբարիայ , և զարմանային ընդ յամեն նորա :

Յարեաւ այլ ազգ՝ որ ոչ ձանաչէին զտէր :

Օ ի մի՛ լսիցէն իւրաբանչիւր բարբառոց ընկերի իւրոց :

Եւ իւրաբանչիւր ցեղբայր իւր :

Հինգ ձագ երկուց դանգաց վաճառի :

Հինգն ՚ի նոցանէ յիմարբ էին :

ԿԱՆՈՆ . Ե

Եւ նեզական անուանք , կամ որք առաւել յորնակի
վարին , յաճախ յարին առ յորնակի բայ :

Ե . յապիտի են Միաք , կամք , փառք , կեանք , մեղք ,
հաւատք , շնորհք , օրէնք , ևն . րբ :

Միաք զբանս ննէն , և քիմք զկերակուրս ձաշալէն :

Օրէնք զայդ ձև կերպարանաց բեզ ոչ սասոցանէն :

Ի այց երբեմն յարին առ եզական բայ . րբ :

Կենդանի մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ :

Ի՞նչեալ լէտի ՚ի մէնջ ձեզ մեղք ակամայ :

Թ . Ր ստ համաձայնութեան ՚ի դէմն , եթէ մի միայն
 անուն կամ դերանուն կայ ՚ի բանի , զնորին դէմն պար-
 տի ունել բայն . ԳՐ : Ն ս միայն մնացեալ էի , և սորա
 ուր էին : ॥ Ուր տէր բային էս , և բայն մնացեալ էի ,
 յառաջին դէմն կան . որպէս յերրորդ դէմն , սոսա , էին :
 Թ . Ա թէ բաղմագիւմ անուանք իցեն ՚ի բանի , և բայ
 միոյ անուան լուրեայն թողեալ իցէ , յայնժամ բայն
 դնի յայն դէմն , որում մերձ գտեալ անունն խնդրէ . ԳՐ :
 Աշտամբեացէ զքեզ քո բերան , և ոչ էս : ॥ Ուր դե-
 րանունն էս՝ պահանջէր զիւր բայ յառաջին դէմն ,
 քի իշտամբեցից . բայց զի լուրեայն թողեալ է այս ,
 բայն դնի յերրորդ դէմն համաձայն մերձաւոր ան-
 ուանն չս բերան :

Ա . Ա թէ մէք կամ հրեշտակ յերկնից աւետարանեսցէ
 ձեզ : ॥ Ուր բայն աւետարանեսցէ մերձաւորին համա-
 ձայնի , որ է անունս հրեշտակ . և ոչ մէին որ հետիէ ,
 և լուրեայն ունի զիւր բայն՝ եթէ աւետարանեցի :

Գ . Ասկ եթէ բաղմագիւմ անուանց մի բայն իցէ բաւա
 կան , սովորաբար դնի համեմատ նախապատիւ դիմին ,
 որպիսի է առաջին դէմն քան զերկրորդն , և երկրորդն
 քան զերրորդն . ԳՐ : Վալով գայցելիք էս և մայր քո և
 եղբարք քո , և երկիրպագանիցեմք քեզ : ॥ Ուր բայքն
 են յառաջին դէմն համեմատ էսին :

Ա . Եթէ էս և եթէ նորա այսպէս չարուէցաք :

Ա . Կանխիցիս դու և յուրայ ընդ քեզ :

ՏՐ բային անխորաբար դնի յառաջ կամ զկնի բային
 իւրոյ , բայց ՚ի յարաբերկնէն որ միշտ նախագաս լինի . ԳՐ :
 Ալեալ ոգին անդրէն ոչ դառնայ . և ոչ պարանի շունչն
 զրանեալ : ॥ Ուր յառաջնունն հատուածի՝ տէր բայն

որ է անուանս «ԳԻՆ՝ է նախադաս բային ոչ Գաւանայ :
 և յերկրորդումն հատուածի՝ անուանս շահն, որ է տէր
 բայիս ոչ պարանի, դնի յետադաս :

ԿԱՆՈՆ . Ժ

Յ) Ի բանի՝ երբեմն տէր բային , և երբեմն բայն ոչ
 դնի ներգործութեամբ . զոր օրինակ :

Ի բրու ոչ էթէ անձին զօրութիւն ինչ կամ քաջութիւն
 արարեալ իցէ զգնալու դմա : || Ուր զօրութիւն իմանի
 տէրն արարեալ իցէ բային , որ է բառս Բ-ը կամ Ին :

Ս) Եք կաւ , և դու ստեղծիչ մեր : || Ուր լուեւեայն կայ
 բայն . քի մեք կաւ էն , և դու ստեղծիչ էա մեր :

Երկրորդին ևս երևին յայս կարճառօտ ասացուածի . քի :

Եւ յօր մարութիւն հոգեկիր , և վաղիւ մոլի խելագար . || քի
 այսօր էի էա մարութիւն , վաղիւ լինի՛ էա մոլի խելագար :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Բ

Խնդիր բայի :

Խ . Խնդիր բայի իմանի հոլովական բառն , զոր բայն
 պահանջէ իբրև կատարիչ գործողութիւն իւրոյ , կամ իբ-
 րև գործի , միջնորդ , տեղի , պատճառ , ևն . և այսպիսի
 խնդիր կարէ լինել այն ամենայն՝ որ լինի Խ-ը բայի . քի
 Անունն , դերանունն , ընդունելութիւն , և աներևոյթն :

Բ . Խնդհանրապէս բաժանի յերկուս , ՚ի խնդիր սեռի ,
 և ՚ի խնդիր բնութեան : Խնդիր սեռին է՝ զոր
 բայն պահանջէ ըստ սեռական նշանակութիւն իւրում .
 Խնդիր բնութեան է՝ զոր իւրաքանչիւր բայ պա-
 հանջէ ըստ մասնաւոր նշանակութեան :

Բայք՝ որք ՚ի չէզոքական սեռի են , առնուն միայն
 զխնդիր բնութեան յայլ և այլ հոլովս ըստ իւրաքանչիւր
 յատուկ նշանակութեան :

Բայք՝ որք ՚ի ներգործական և ՚ի կրաւորական սեռի
 են , առնուն զխնդիր թէ սեռի , և թէ բնութիւն :

Խնդիր սեռի Ներգործական բային :

Ներգործական բայն ընդհանրապէս առնու զխընդիր սեռի ՚ի հայցական հոլովն . 90 :

Բորբորէ զստուծի վկայ անիրաւ : || Ուր հայցականս զստուծի է խնդիր սեռի ներգործական բայիս Բորբորէ :

Ստայսմ է և ՚ի սոսին :

Խօսեցարուք զճշմարտութիւնք անհաշիւր լնկերի իւրում :
Բարկուծիւն կորուսանէ և զհիսուսսն :

Ճանօթուծիւն . 91 :

Լրբեմն խնդիր սեռին զօրուծիւ կայ . 92 : Ասեմ և ոչ առնեմ . խոստանամ , և ոչ կատարեմ :

Եթէ տկարանամք՝ զօրացուցանես , եթէ պատկառեմք , քաջալերես :

Ճանօթուծիւն . 93 :

Խնդիր սեռին բազում անգամ անորոշ հայցական դնի . զոր օրինակ :

Վենայն ողորմած՝ ողորմութիւն գտցէ . || Ի՞նչ զողորմութիւն :

Քապարեա խորհել ուր ինչ գործելոց էս . || Ի՞նչ զոր ինչ :

Ղաչեմ նախ քան զսմ , առնել աղօթս՝ խնդրուածս՝ պաղատանս՝ գոհութիւն վն ամենայն մարդկան : || Ուր

աղօթս և ինդրուածս , ևն , են անորոշ հայցական :

Ճանօթուծիւն . 94 :

Յորքնակի հայցականն՝ մանաւանդ եթէ իցէ աննախ դիր՝ Երբեմն պահէ զյորքնականացուցիչ տառս . 95 :

Ունէին գլխիս որով սատակէին զանիրաւս . || փոխանակ , զգլուխս :

Եթէ ժանիս խածանօղք ինձ ցուցանիցէ . || փոխանակ , զժանիս խածանօղս :

Ստացան պարծանս յաւիտենական . || փոխանակ , զպարծանս :

Երգործական բայք ինչ բաց ՚ի բնական հայցական խնդրոյ սեռի , առնուն և զայլ հայցական իբր խնդիր բնութե՛ք . որ ըստ նշանակութե՛ն իմանի իբր ուղղական՝ տրական կամ գործիական :

Եւ յայտիք են բայքս Առնեմ , ասեմ , կարծեմ , համարիմ , հարցանեմ , ուսուցանեմ , ևն . րո :

Դու զո՞ առնես զքեզ . || Ուր զե՞ղ է բնական խնդիր սեռի առնեաին . իսկ զ՞ իբր ուղղական խնդիր բնութե՛ք .

|| փոխանակ ասելոյ , հ առնես զքեզ :

Թագաւոր զո՞ն ասեն զյիսուս . || փոխանակ ասելոյ , ասեն զյիսուս թագաւոր ոմն :

Հարցից և ես զձեզ բան մի . || Ուր Բան փ՛ է անորոշ հայցական խնդիր սեռի . և զՅե՞զ իբր տրական խնդիր բնութե՛ք . || փոխանակ ասելոյ հարցից ձեզ զբան մի :

Ուսուցանէր զնոսա բազում ինչ . || փոխանակ , ուսուցանէր նոցա զբազում ինչ :

Օայս միայն աղաչեսցուք զի՛ծ . || փխնկ , առ այս միայն ուսուցանեն զՖրիկան զայն ինչ , որ ՚ի նոցանէն ծածկեցաւ . || փոխանակ , ուսուցանեն վերնոցն զայն ինչ :

Կարևոր համարեցաւ ուսուցանել զի՛դ զիւր սեպհական բնութե՛ք կամս . || փոխանակ , ուսուցանել մեզ զիւր կամս :

Բազում ուրեք ոչ միայն ներգործական բայն , այլ և ճեղքն և կրաւորականն առնուն իբր խնդիր բնութե՛ք ՚ի հայցական հոլով զարմատ իւրեանց , կամ զհամանշանակ նորա , և կամ զյարաբերականն նորին . և յայտիսիս հայցականն նշանակէ իբր գործիական :

Ուրեք առնուն զարմատ իւրեանց . զոր օրինակ :

Եւ եղիսէ հիւանդացաւ հիւանդութիւն . || փոխանակ , հիւանդութեամբ :

Մեղոյց զնս Գլս մեծամեծս . || փխնկ , մեծամեծ մեղք :

Կոծեցան զնա ամ ի լէլ զի ոճ Թ թ • ॥ փխնկ , կոծով մեծ աւ
 Սեր յաւիտենական սիրեցի զքեզ • ॥ փոխանակ , յա-
 շտենական սիրով :

Ուրեք առնուն զհամանշանակն արմատոյն • ԳՐ •
 Լաողջացան զանախառնորսի երկնաւոր • ॥ փոխանակ ,
 երկնաւոր անախտականութեամբ :

Սի ննջեսցուք զսունն զայն , որոյ կատարումն մահ է •
 ॥ փոխանակ , այնու քնով :

Կորնչել զյաւիտենական ստատիւնն • ॥ փխնկ , սատակմամբ :

Սի որ մեղեցէ զանխողլի շանցանս • ॥ փոխանակ , ան-
 թողի յանցանօր :

Ուրեք առնուն զյարաբերականն արմատոյն • ԳՐ •

Բնկեցէք յանձանց ձերոց զամ ամպարչառլիս ձեր , զոր
 ամպարչտեցայք յիս • ॥ փոխանակ , որով ամպարչտեցայք :

Սկայ լեցին յարութե , զոր յարեաւ աստուածապէս •
 ॥ փոխանակ , որով յարեաւ :

Լմենայն անիրաւութիւք նորա , զոր անիրաւեալ իցէ , մի
 յիշեսցին • ॥ փոխանակ , որով անիրաւեալ իցէ :

Սէրն զոր սիրեցեր զիս՝ ՚ի նն իցէ • ॥ փխնկ , որով սիրեցեր
 ճանօթութիւն • ԳՐ •

Բազում ներգործական բայք վարեալ ուրեք չե-
 զորական նշանակութեամբ , փոխեն զհայցական խնդիր
 իւրեանց յայլ հոլով • ԳՐ •

Լսէ՛ , ըստ այնմ զի նշանակէ հաւանիլ , առնու զխնդիրն
 ՚ի տրակն հոլով • ուստի ասի * Լսէլ ան ձայնի մարդոյ ॥ :

Կախի , ըստ որում հաճիլ , ասի * Ար ընդ հաստատութի
 իսկիցի օրինացն ॥ :

Ուրանս , իբրև հրաժարիլ , ասի * Յանփախուստ օդն
 հայելոյ սրանային • ॥ այսինքն ՚ի հայելոյ յանփախչելի
 օդն հրաժարէին :

Տեսանէ՛ , իբրև լուկ հայիլ , ասի * Տէս ՚ի խոստովա-
 նութիւն զղջման ॥ :

Խորհի, իբրև ջանալ, ասի * Բողոքումն կորստեն խորհե-
ցաւ կարգաց . || Կի ջանացաւ կորստեան բոլոր կարգաց :

|| Լսաի և ներգործական բայքս յորժամ կան ՚ի
նմին ներգործական նշանակուէ, առնուն զսեպհական
խնդիր իւրեանց հայցական . Դ՞ր : Հարցանել զղջն .
վկայել զայս . անխճանել զայս . հովուել զհօր . աղա-
չել զսոստանս . ամբաստանել զանչն . բողոքել զչարի .
կատակել զաղապան . զլանալ զպատուիրանն . տանել
զինքս . համբուրել զնա . ևն :

Բայց մինչ փոփոխին, և վարին իբրև չեզոքական,
փոխեն և զհայցական խնդիր իւրեանց յայլ հովով . Դ՞ր :
Հարցանել զղջն . վկայել այս . անխճանել այս .
հովուել հօրին . աղաչել ն . ամբաստանել զանչն .
բողոքել զչարեաց . կատակել զաղապան . զլանալ զպա-
տուիրանս . տանել կրի . համբուրել զնա նա . ևն :

Ճանօթութիւն . Է :

Բազում չեզոքականք առել զնշանակուի ներգործ-
կանի՝ զբնական խնդիր իւրեանց փոխեն ՚ի հայցակն . Դ՞ր :

Օ մարդկան բարձօղն արտասուլաց պաշտպետաց . || Կի
աղաչեսցուք :

Օ անբուն տին ՚ի պահպանուի մաղթեա . || Կի խնդրեա :

Օ զիմադրութի զիմեցման՝ բանիդ աստուծոյ յոսո-
ցայ . || Կի յանձնեցի :

Օ զէմս ձեր հայի՝ ոչ որպէս յերեկն և յեռանդն .
|| այսինքն տեսանեմ :

Կի արասցուք նովալ ինչ, զոր ոչ հաճի նա . || Կի կամի :

Օ հզօրին ձեռն իբր ապիկար թերահաստակ . || այսինքն
չարաչար կարծէ տկար :

Ճանօթութիւն . Ը :

Բազում ներգործական բայք միացեալ ընդ ան-
նախդիր հայցական, որ է խնդիր սեռի իւրեանց, և ՚ի

Պիտան իբր պարզ բայ վարելով, առնուն նորոգ խըն-
դիր սեռի զհոլովն հայցական. ԳՐ:

Ս՛վ եցէ որ ոչ հար աւար զկապուտ նորա. ॥ Կ՛ որ ոչ
աւարեաց զկարկուտ նորա:

Բնդ նոսա առնէր Գուարոսի քառասուն հազար հեծ-
եալ. ॥ Կ՛ ընդ նս գումարէր զքառսուն հազար հեծեալ:

Ընդէցին Բողո-Բիւն առնէլ զօրէնս իւրեանց. ॥ Կ՛
Թողացուցանել զօրէնսն:

Վարոչ Կարտայէ՛ զայդ յազգս. ॥ Կ՛ քարոզեցէք զայդ:
Հարցոյ՛ն արբեալ զնոսա. ॥ Կ՛ հարցեալ զնոսա:

Վոյ՛թ արհնէլ նմա զիրին աղէտս. ॥ Կ՛ գուժել
Ճանթութիւն. Թ:

Երգործական աներևոյթք երբեմն առնուն զխըն-
դիր սեռի ՚ի սեռական հոլովն. ԳՐ: Բաղխելով Իմօլոյն
պատառեալ զհոլմն. ॥ Կ՛ զմագիւն:

Յածել Բեոյն յառաջագէմ սլանայ. ॥ Կ՛ զթևան:
Բողո-Բիւ մատաղ մանկաւոյ ամել յարուեստ դարու-
թեան. ॥ Կ՛ զբազմութիւն մանկաւոյ:

Ս՛ն Բողո-Բիւ տալոյ մարդկան. ॥ Կ՛ մն տալոյ զԹողուի:
Որոց զանուղղայն Գործողաց տեսանելով յոգւոց ելա-
նեն. ॥ Կ՛ որոց տեսանելով զգործողն զանուղղայ իրս:

Ճանթութիւն. Թ:

Վական բայիւ ձևացեալ բայք՝ պահելով զներգոր-
ծական նշանակութի, առնուն երբեմն զհայցական ա-
նուն իբր խնդիր սեռի. ԳՐ:

Պահեալ լինէին պահս աւուրս վաթսուն. ॥ Կ՛ պահէին:
Չգէտնեալ լինէր կոյն մանուկ զտիեզերասասա բըւ-
նաւոր. ॥ այսինքն զգեանէր:

Չոյն ինքն պարսեալ լինի զքրիստոս. ॥ Կ՛ պատուէ:
Ի շարմացումն զբոլոր գղերիկոսս եկեղեցւոյն ամեալ
լինէր. ॥ այսինքն ամէր:

Մի զաստուած փոշալէալ լինի • ॥ այսինքն գուշակէ •
 Որով էղէն շէեյեալք զքրիստոս • ॥ այսինքն զգեցան •

Խնդիր սեռի կրաւորական բայի •

Կրաւորական բայն առնու խնդիր սեռի զհոռմն
 բացառական • Դժ • Եւան ՚ի բաղինմանէ վայրենի ալ-
 եացն խորտակեցաւ • ॥ Ուր բացառականդ ՚ի բաղի-
 մանէ է խնդիր սեռի կրաւորական բայիս խորտակեցաւ •
 Ի ստայսմ են և ՚ի սոսին •

Որպէս ՚ի զուր և անպարտ խոցոտիմք ՚ի չարէն , այսպէս
 ճրի և առանց վարձուց բժշկիմք ՚ի բարսոյն •
 Ի մարդկանէ գովիմ , և ՚ի դէսողէր պարսաւիմ • Ի հո-
 շածնէ լոցս երանիմ , և շարդսոյն լուսոյ աւաղիմ •

Ի այց պարտէ զգուշանալ , և մի զամենայն բացա-
 ռական կարծէլ խնդիր սեռի կրաւորականին • զի կարէ
 լինել նաև խնդիր բնութեան •

Ի իւրին կանոն որոշելոյ • Եւան էթէ անուանն բա-
 ցառական պատշաճիցի նաև ներգործականի նոյն բայ-
 ին , յայտնի է թէ բնութեան խնդիր է և ոչ սեռի •

Երկրորդ էթէ նոյն անուանն ուղղականաւ լինիցի
 տէր ներգործականի նոյն բային , ճանաչի թէ բացա-
 ռականն է խնդիր սեռի կրաւորականին • ապա թէ ոչ
 լինի խնդիր բնութեան • Դժ •

Մարմինն տէրուենական խնդրի ՚ի պիղատոսէ , և խնդ-
 րի ՚ի յովսեփայ • ॥ Ուր բացառականդ ՚ի պիղատոսէ է
 խնդիր բնութե , և ոչ սեռի • զի նաև ներգործականն
 նոյն բային կարէ առնուլ զնոյն յասելն , խնդրեաց
 ՚ի պիղատոսէ • Իսկ բացառականն ՚ի յովսեփայ է խն-
 դիր սեռի • զի ներգործականի նոյն բային ոչ պատշա-
 ճի ստել , խնդրեաց ՚ի յովսեփայ • այլ ինքն ուղղակա-
 նաւ լինի տէր բայի յասելն • Յովսեփ խնդրեաց լէ
 մարմինն տէրուենական ՚ի պիղատոսէ •

Տէս գերկօսին ևս ՚ի միակ բանիս , * Տնարեալք ՚ի տեսանէ յորդոց մարդկանէ : ॥ Ուր ՚ի տեսանէ՝ խընդիր սեռի է կրաւորականին ընարեալք , զի ար ընարէ . և յորդոց մարդկանէ՝ խնդիր բնութիւն , զի որդեք մարդկան ոչ կարեն ընարել :

॥ Ըստի և յասելն , * Օտփն շարժի ՚ի հողմոյ : ॥ Բացառականք ՚ի հողմոյ՝ է խնդիր սեռի կրաւորականիս շարժի . և յայտ անտիէ՝ զի ՚ի փոխիլ բային ՚ի ներդործական , նոյն բացառականն ևս փոխի յուղղական հողով , և լինի տէր բայի , իսկ ծովն՝ որ ՚ի կրաւորականին էր տէր բայի , փոխի ՚ի հայցական հողով՝ և լինի խնդիր սեռի . Գ՞ : Հողմն շարժէ զծովն : Բստ այսմ իմա և զայսոսիկ : Ղանաչեմ զիմն , և ճանաչիմ յեւոյն : Բտեցողք ամենեցուն , և ատեցեալք յամենեցանց : Պատուեմք զհայրն մեր , և պատուիմք ՚ի նմանէ : Սիրեսցեն նախ զարարչութին , և ՚ի նմանէ սիրեսցին :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Գ

Խնդիր բնութեան բայից :

Խնդիր բնութիւն այն է , զոր իւրաքանչիւր բայ ըստ յատուկ նշանակութեանն պահանջէ . զորմէ կարևոր է կարգել ընդհանրական տեղեկութիւնս ինչ :

Ճանօթութիւն . Թ :

Սեռական հողմն ոչ լինի խնդիր՝ բայց միայն էական բային , Գ՞ : Ի՞ է ամենայն աշխարհ լիւ իւրով : Ղտփնին և այլ սակաւ բայք՝ որք առնուն զսեռական . Գ՞ : Ս՝ աճատեցին զնա երեսուն արծաթն : Ղնեաց զագարակն հարիւր տահէնէ :

Ճանօթութիւն . Թ :

Ղործիական և ներդործական հողմն հասարակաբար պատշաճի ներդործական , կրաւորական , էական և շէ-

զբրական բայից , որպէս յայտնի աւսանի յընթացս գրոցս :

Ճանօթութիւն . ք :

Երկրի բնուէ որ պատշաճի ներգործական բային , նոյն պատշաճի և կրաւորականի նորա . ԳՐ ասի , Տաց չէշ , և տացի չէշ . եբարձ 'ի չէնջ , և բարձցի 'ի չէնջ , խոցեաց սրով , և խոցեցաւ սրով . ծանեաք 'ի բանիցն , և ծանուցաւ 'ի բանիցն . գրեաց 'ի ասիսի , և գրեցաւ 'ի ասիսի :

Ճանօթութիւն . ք :

Բայք ոմանք որք միայնակ ոչ ընդունին զհոլովինչ , միաւորեալք ընդ անուան առնուան զայն . ԳՐ , Անէի , միայնակ ոչ վարի ընդ պատմականի . բայց ընդ անուան միաւորեալ առնու զայն և զայլս . որպէս՝ Խօսս առնել զուրիւր . անփոյթ առնել զամբարանաց , զլանից , զխրաքով :

Ունի , միայնակ ոչ առնու զտրական , բայց ընդ անուան առնու . որպէս՝ Ակն ունել երանելի շոտոյն , ուշ ունել իրասանց :

Հարչանէի , միայնակ ոչ կամի զպատմական , բայց ընդ անուան կարէ առնու . որպէս՝ Բուռն հարկանել զսոսնէ , զսփից , զչաստիկն արբահամու :

Ճանօթութիւն . ք :

Բազում բայք նաև 'ի լինելն միայնակ՝ առնուան զայլ և այլ հոլովս . ԳՐ , Դնէի , ասի՝ դնել զոր Բադասր . դնել 'ի ասի , 'ի սրտի , զգլխով :

Լնցանէի , ասի՝ անցանել 'ի մահուանէ 'ի իւնս . անցանել զօրինօք , ընդ օրինս , ըստ երգումն :

Լնչանի , ասի՝ անկանիլ յեղիլիք և անկանիլ յախտոյ , մահուամբ , զբանիւր , յանկողնի :

Աստի կարգեցուք յառաջնկայդ զկանոնս ի ընդրաւուէ բայից՝ նախ ներգործականաց , և ապա զէզո-

բականաց, որչափ ինչ ցուցանէ հասարակ սովորութիւնս :

ԿԱՆՈՆ . Ա

Վերգործական բայք՝ որք նշանակեն առնել զիմն այս ինչ, կամ անուանել զիմն այսպիսի ինչ, առնուն զինդիր ՚ի հոլովն ուղղական :

Ղ. յսպիսիք են, Առնեմ, ասեմ, անուանեմ, դաւանեմ, կարգեմ, մատուցանեմ, ևն . ԳՐ :

Ղ. բար զիս հայր փարաւոնի : Ոյք ասիցեն զչարն բարի : Բանք զկեանս աշխարհիս այսորիկ անուանէ :

Կացն զնոսս իշխանս ՚ի վերայ իմոց խաշանց : Պատարագ կենդանի զինքն մատուցէ :

ԿԱՆՈՆ . Բ

Կան սակաւ ներգործական բայք, որք զանուանն նշանակիչ գնոց, արժեից, դաշին և նմանեաց, առնուն ինդիր ՚ի հոլովն սեռական . բայց կարեն առնուլ և յայլ հոլովս, ևս և նախադրութիւն : Ղ. յսպիսիք են, Ստանամ, տամ, վաճառեմ, մատնեմ, վարձեմ, սակ արկեմ, ևն . ԳՐ : Ստացաւ զվիճակ անձին հարիւր ոչխարի :

Տնէք զնա նմա չնուէ : Սի վաճառեսցես զնա արծաթոյս : Ոչ Գահէիանի միտջ սակ արկեր ընդ իս :

Բայց մարթէ դնել, Ստանալ արծաթով, ընդ արծաթոյ, առ, վաճառել, վարձել, սակ արկանել, Գահէիանս, ընդ Գահէիանի, ևն :

ԿԱՆՈՆ . Գ

Վործիական հոլովն հասարակաբար պատշաճի ամբայից, բայց յատկապէս այնց բայից՝ որք նշանակեն առնել զիմն իւրի բեր գործեալ կամ միջնորդաւ :

Ղ. յսպէս ասի, Կերակրել հացիւ . ոռոգանել ջրով, հարկանել ճեռօք . գնալ սպիտակ . սպանանել սրով, ընդու գիւնիս, ևն :

Բայք որ ցուցանեն զգործողութի շուրջ զիւրք ,
 առնուն զՏրոյնն պարառական : Բայքս ասի , Պատել
 զպարսպո՛ր . յածել զբաղմաննօր . արկանել զանճամբ ,
 բարբել զգլխով . սրսկել զժողովրդեամբ . և՛ :

Բայք որ նշանակեն զգործողութի ՚ի վր ումք , կամ
 վասն իրի իմք , առնուն խնդիր ՚ի պատմական հոլով :
 Բայքս ասի , խօսել զպատերազանց . ասել զեղեց .
 գուշակել զպագայից . պատմել զհրեշտակաց . բարոզել
 զյիսուսի . կարծել զիմն :

Բայք որք նշանակեն զելուսն , զՏեռացումն , զբար-
 ձումն և զնման ներգործութիս , առնուն խնդիր ՚ի հո-
 րոյն բացառական : Բայքս ասի , շանել ՚ի ծով .
 ազատել ՚ի ծառայութի . անջատել ՚ի բարեկամաց . առ-
 նուլ ՚ի գրկաց . բառնալ ՚ի ժողովրդեան . զրկել ՚ի կեանց .
 բժշկել ՚ի հիւանդութեան . սրբել յազգութեան . և՛ :
 Ոմանք ՚ի բայից սյսր կարգի երբեմն փոխանակ բա-
 ցառականի առնուն զտրական . որպէ՛ չայցել , մաղթել ,
 խնդրել , զոր օրինակ :

Յ՛ր խնդրիցե որդի եւր հաց . || ք յորմէ խնդրիցէ :

Են ՚ի սոցանէ՛ որք զբացառական և զհայցական խն-
 դիրսն փոխեն ՚ի միմեանս : Բայքս ասի , Մարբել
 զսուսն յազգութեան . և մարբել ՚ի սուսն զազգութեան :
 Բժշկել զմարտ ՚ի հիւանդութեան , և բժշկել ՚ի մարտն
 զհիւանդութեան :

Բարձակել զճեռս ՚ի կապանաց , և արձակել ՚ի ճեռաց
 զկապանս :

Սրբել զչաղափն յաւնանս պղծութեանց , և սրբել ՚ի իս-
 շակն զաւնանս պղծութեանս :

ԿԱՆՈՆ . Է

Բայք որք յայա առնեն զգործողութի՛ն առ որ կամ
առ իմն, այսինքն ցուցանեն զհայեցումն առ այլ, խնդ-
րեն զհոլովն արական, Բազումք յայսպիսեաց անխրա-
րաբար առնուն զվերջահոլով և զնախդրիւ արական .
ուստի միօրինակ լինի, Ասել աշակերտաց, ցաշակերտս,
առ աշակերտս . հարցանել ծերոց, առ ծերս . քարոզել
հրէից, առ հրէայոս:

Ոմանք առաւել խնդրեն առնուլ զվերջահոլով . ԳՐ :
Հատուցանել քն . հրամայել ծողովրդեան . պարգևել
հնազանդելոց . գանձել անձանց . ԼԵ :
ԼԱՎԷ ևս խնդրեն առաւել զնախդրիւ . զոր օրինակ է
կոչել առ Ինչն . հրաւիրել ՚ի հարսանիս . յորգորել ՚ի պա-
ռերալի . համոզել ՚ի խաղաղութիւն . ԼԵ :

ԿԱՆՈՆ . Ը

Բայք որք զներգործութի՛ն նշանակեն յիմիք, կամ
՚ի ներքս ուրուք, կամ ՚ի տեղւոջ, առնուն խնդիր ՚ի
ներգոցական հոլով: ԼԱ յսպէս ասի, Գնել ՚ի սրբի . ծած-
կել յերկրի . արգելուլ ՚ի բնորի . գրել ՚ի լռիւի . պահել
՚ի գանձարանի . ԼԵ :

ԿԱՆՈՆ . Թ

ԼՄենայն բայք կարեն առնուլ զխնդիր նախա-
դրութի՛ք, բայց յաճախ նորին՝ որք նշանակեն զներ-
գործութիւնն ընդ պարագայիւք իւրիք . ԳՐ :

Օ հոգս աշխարհիս կուտեմք ՚ի վերայ անձանց մերոց :
Երգէզ զչերտան ՚ի վերայ սեղանոյն :
ԼՐկ զթշնամին ՚ի ներսոյ սրից իւրոց :
ԼՆջրպետեսցէ ձեզ վարագոյրն ՚ի մջ սրբութեանն, և ՚ի
մջ սրբութեան սրբութեանցն :

Ս ՚ի փոխանակեր զկեանս ընդ իսհոս, և զլոյս ընդ խառտիս :
Բայքս հարկանել, և զարկանել կամ զարկուցանել
ԺԶ

բաղում անդամ առնուն խնդիր զնախդրիւ սեռանն , ցր :
 Օ ի մի՛ երբեք հարցես զհարի զոան քո :
 Զորժամ հասանէ դէն ՚ի մոլին զգեանի զարկանէ :
 Ետս յետս տարեալ զարկոյց զգեանի :

Խնդիր չեղորական բայից :

Չեղորական բայք ոչ առնուն զխնդիր սեռի , այլ
 միայն զխնդիր բնութե ՚ի զանազան հոլովս :

Ճանօթութիւն . ւ :

Սեռական հոլովն ոչ պատշաճի չեղորական բայից .
 իսկ թէ ուրեք երեկն առնուլ զսեռական , լուեկայն
 իմանի անդէական բայ . որպէս յասելն , * Աւ սողոմն
 նստաւ յաթոռ դաւթի հօր իւրոյ ամաց երկոտասան
 նից . || ցի լեալ ամաց երկոտասանից :

Սոյնպէս յասելն , * Սեռաւ անայ քառասանից . || նշա-
 նակէ՛ լինելով ամաց քառասանից :

Ճանօթութիւն . բ :

Հայցական հոլովն ոչ պատշաճի լինել խնդիր չեղ-
 րականաց , բայց եթէ խնդիրն իցէ արմատ բային ,
 կամ համանշանակ նորա . կամ է նշանակիլ ժամանա-
 կի , տեղոյ , քանակութե . ցր :

Սեղաւ ժողովուրդն Ռդա անհնարինս :

Ննջեցին զհասն իւրեանց , և ինչ ոչ գտին :

Չի՛ և զգեղէր յանդունդս տառապեցայ :

Ոտք իմ զերկնայինն ուղևորին ճանապարհ :

Բարձրացաւ Չուրն հնգեասան կանգան :

Ճանօթութիւն . դ :

Գործիական հոլով , պարառական , ներգոյցական ,
 նախադրութե , պատշաճի անխախր ամ չեղորական
 բայից . իսկ ՚ի մնացեալ հոլովոց որն առաւել պատշա-
 ճի , նշանակեցուք համարօտիւ՛ , տալով կանոնս ինչ :

Ուղղական հոլովն պատշաճի այնց չէ զորականաց , որք ունին զնշանակութի ինչ էական բայի , կամ լուելեայն փակեն զէական բայ , կամ զնշանակութի իբրև նախադրուէ . ԳՐ : Լքս կացի թագաւոր 'ի նմանէ . || ԿՐ եղէ թնարէի զճանապարհս նոցա , և նստէի իշխան . || ԿՐ նստէի լինել իշխան :

Մտեմ 'ի բոցնն աղանի , և անտուտ ագաւս ելանեմ . դամ սակաւ մի սպիտակ , և սրանամ դարձեալ բնաւին սեպեալ . || ԿՐ իբրև աղաւնի . իբրև ագաւս . իբրև սպիտակ . իբրև սեպեալ :

Ուղղական հոլովն վարի երբեմն ընդ չէ զոր բայի , ոչ այնչափ իբր ինդիր՝ քան թէ մակբայ նմին . ԳՐ : Գիտասպաստ անկանիլ . ողջանդամ ապրիլ . զէն ընկէց վախճել . անգործ շրջիլ . ևն :

Ընդորականք որ նշանակեն զհայեցումն կամ ըզբնութենն առ այլ , կամ զնմանողութիւն , կամ զմասնակցութի , զյօժարութի , զհետևողութի , առնուն զարական վերջահոլով կամ նախդրիւ , կամ նախադրութեամբ . Լ. յայէս ասի , Գալ հասանել չէզ , առ չէզ , 'ի վր չէր . Բստ այսմ են , Նմանել , նախանձել , ցանկալ , բարկանալ , իշխել , ծառայել , հնազանդիլ , կարեկցիլ , ևն :

Ընդորականք որոց ներգործութի նշանակի յայլմէ՝ իբրև 'ի պատճառէ , 'ի տեղւոջէ , 'ի ծայրէ , ևն , առնուն զբացառական . Լ. յայէս ասի , Ելանել 'ի սրտէ . Չերմանալ 'ի հրոյ . զերծանիլ 'ի գերութենէ . Երկնջիլ 'ի փոնջանաց , յառնել 'ի հրոյ . օտարանալ 'ի հոյրենեաց . վրիպիլ 'ի փոռաց . ևն :

Բայք ոչ են կայեալ ՚ի մի հոլով խնդիր, այլ ազատաբար առնուն զայլ և այլ հոլով ըստ պահանջելոյ բանին . որպէս երևի ՚ի վերայ բային Գիֆի:

Վախդրիւ տրական . * Ի վերայ մահուն և ամենայնացն դիմէր || :

Բացառական և տրական . * Եւ դիմեաց ամենայն երամակն ՚ի Կարէ անախ ՚ի ծով || :

Վախադրութիւն և գործիական . * Վեպ եղև դիմել դիմեարեայ ՚ի վերայ հէքրայեցոց՝ ընդ երեք քաղաքան նասահանգիստ մեծաւ գնդաւ || :

Պարառական . * Եւ նա առ ժամայն զբազմանոց դիմէր || :

Գ Ի Տ Ե Լ Ի Ք

Բայք ներգործականք՝ ևս և չէզոքականք՝ ոչ ամենեքին հարկաւ պահանջեն զխնդիր բնութիւն : Սի են որք էթէ ունիցին զաէր բայի կամ զխնդիր սեռի՝ ըստ բաւականին յայտ առնեն զիմաստս բանին . և են որք սովորաբար անխնդիր վարին :

Եւ յայնսիք են բազում բայք, որք զբնական ներգործութիւնս կամ կիրս իրաց նշանակեն . որպէս Խանկականս՝ Բուսուցանել և բուսանել, կանաչացուցանել և կանաչանալ, դալարանալ, աճել, բողբոջել, պարարանալ, ևն :

Ի զգայականս՝ Հաչել, հառաչել, կեալ, զգալ, ախորժել, ևն :

Ի տարրականս՝ ճառագայթել, փայլատակել, որոտալ, անձրեւել, առատանալ, լուսանալ, մթանալ, ևն . Գ՞ :

Բուսոց զծաղիկս . բուսաւ խոտն, հառաչէ աղբատըն, կեան ձկուէր, փայլատակեաց զհուր, որոտան երկինք, ևն :

Տեղեկութիւնք ինչ ՚ի վերայ խնորհառութեան բայից
հասարակարար :

Ճանօթութիւն . 5 :

5 . Ուր բայք , կամ ընդունելութիւն յայլ և այլ սեռի
պատահեն միմեանց ՚ի միում բանի , սովորաբար լանդիրն
դնի ըստ պահանջման մօտաւոր բային . 170 :

Կացէք մնացէք պահեցէք մեզ զնոյն հաւատ : ॥ Ուր
հայցականս զնոյն հաստ հետեի մօտագունին որ է
բայս պահեցէ : Բայս այսմ են և սորին :

Դուժաւ ւքաւ արտմեցաւ և աղաչեաց զէբրայեցիսն :
՚Եղեալ անձինք օրհնեն և գոհանան զարտուծոյ՝ զերժ-
եալք ՚ի վտանգից :

Բայց բազում անդամ ըստ պահանջման հեռաւո-
րին դնի խնդիրն . 170 :

Օհ առնու ելանէ զլրութի նորա ՚ի հանդերձէն . ॥ փո-
խանակ ասելոյ , ելանէ առնու զլրութի նորա :

Օսմնայն ասարս հաւատացելոցն ջրձեր ծողովէր :
Հայտանէ եկն մեզ լցան բրիստոս և շահաւորեաց :

॥ Զ գօսանալ ձեռաց կափողացն հրամայեցեր օրհնեալ
դադաթանդ : ॥ Ուր գագաթանդ՝ է խնդիր հեռակաց
ընդունելուն կափողացն . 57 ոչ հրամայեցեր գօսանալ
ձեռաց կափողացն զօրհնեալ գագաթն քո :

Ճանօթութիւն . 6 :

6 . Բայք որք յայլ և այլ հոլովս կարեն առնուլ զխնդիր
երբեմն ՚ի միում բանի առնուն զնոսին , զմին յայս
հոլով , և զմիւսն յայլ . 170 :

Բնդէր ՚ի քաջ մօտառուացն և ՚ի վտառառան զնոյն
պահանջէս : ॥ Ուր բայն պահանջէս առեալ է զքացա-
ռական և զներգոյական . զի երկոքին հոլովքն ևս պա-
շաճին նմա :

Բ • Որպէս բայք՝ նոյնպէս և անուանիք ընդունակիք
այլ և այլ հոլովոյ՝ ՚ի միում բանի երբեմն անունն
զինդիր յայլ և այլ հոլով • ԳՐ :

Ինչ և յայտոցիկ շողակրատանաց անպարտ էս , սակայն
և ոչ այլովքն : ॥ Ուր անունն անպարտ՝ միանգամայն
առեալէ խնդիր զբացառականս յայտոցիկ շողակրատ-
անաց , և զգործիականս այլովքն :

Տանօթութիւն • Գ :

Ս • Բազում նոյնակարգ խնդիրք միում բայի հան-
դիպեալք ՚ի նմին բանի , եթէ ունին նախդիր կամ
նախադրութի , սովորաբար կրկնի առ իւրաքանչիւրն :
Օ ՚ի զգիտութի և զհանձար ուսուցանէ և զարդարուի :
ԻՍ՝ եծութենէ և ՚ի գեղեցկութենէ արարածոց և ա-
րարչագործն նոցա երևի :

Բայ թէ ընդ զօրութիս և ընդ ազդեցութիս զարմանայցեն :

Բ • Բայց երբեմն ՚ի նախադասն միայն դնի • ԳՐ :

Եթէս զփողարսն և ամբոխ յոյժ • ॥ ԿՐ զամբոխ :

Բ. յօր զմովսէս և զհեղիաս ամեալ ՚ի մեռելոց և կեն-
դանեաց • ॥ ԿՐ ՚ի կենդանեաց :

Պատուական է քան զառողջութի և գեղեցկութի • ॥ ԿՐ
քան զգեղեցկութիւն :

Բ. յժմ գարձարուք առ հովիւն և տեսուչ հոգւոց ձե-
րոց • ॥ ԿՐ առ տեսուչ :

Գ • Ենչայսպիսի բանս՝ որպէս երևի՝ կապակցեալ են
խնդիրքն շողկապաւս և , որ լռելեայն կրկնէ զնախ-
դիրն կամ զնախադրութիւն • բայց ուր առանց շողկապի
զատաբար կան խնդիրքն , կրկնելի է • ԳՐ :

Նոյն տեսանէր զերկիրն աւետեաց , զաշխարհն կեն-
դանեաց , զլեռն սրբութի , զօթեանս լուսոց , զբո-
րաստանս ծաղիկեալ երկնաւոր անկոցն :

Պահեա ՚ի տեղով հանգստեան մեռօրինակ այսր դա-

դարման՝ յաներևոյթ մտածուէց , Ի մասնաւոր սխալու-
թեանց , Ի մեծագոյն գայթակղութեց , Ի փոքրագոյն
սանառութեց , Ի խաբէբաց չար ձանձորութեց :

Յ Օ Դ Ի Ա Ճ . Դ

Սիրառութիւն դիմազուրկ բայեց :

ա . Դ իմազուրկն վարի միշտ յերրորդ դէմն եզական և
յորքնական : Ը մենայն դիմազուրկ կազմեալ էական բայ-
իւ , ունի առնթեր սովորաբար զդերանուն կամ զա-
նուն Ի հօլոյն տրական իբրև խնդիր , այլև զինի կամ
առաջոյ զբայ աներևոյթ՝ կամ դիմաւոր ըստ մտաց անե-
րևութի , որ համարի աէր դիմազուրկ բային . ր՛ր :

Պ արտէ մեզ կատարել զպատուիրանս քրիստոսի . ॥ որ
ըստ բերականական շարին այսպէս պարզի . Կատարելն
զպատուիրանս քրիստոսի պարտ է մեզ : ॥ Ուր Կատարելն
է աէր , պարտ է՝ դիմազուրկ բայ . Բզ արական խնդիր
դիմազուրկ բային , որ համարի միանգամայն և աէր ա-
ներևութին Կատարել : Ը ստ այսմ է և Ի սոսին :

Ս եզ ոչ է արժան պանանել զոր :

Ս այել է մեզ ըստ զամ արդարութի :

Օ առայի տեաուն ոչ է պարտ Կատարել :

Ս եզ լաւ է զի փոխիմք աստի Ի մարդկանէ : ॥ Ուր
դիմաւոր բայս փոխիմք ըստ մտաց աներևութի եզեալ է .
և նոյն է ասել . * Ս աւ է մեզ փոխիլ աստի Ի մարդկանէ :

Բ . Երբեմն էական բայն միայնակ դնի առանց անուան ,
և տակաւին նշանակէ իբրև դիմազուրկ . ր՛ր :

Ոչափ ինչ ցուցանել էր թագաւորին՝ ցուցի . ॥ Ծ որ-
չափ ցուցանել արժան էր :

Օ ինչ ինչ առնել էր այգւոյ խմով . ॥ Ծ առնել
պարտ էր :

Ս աւ ոչ այլ Գոյր նմա մերձենալ առ սեղանն սրբութի .
॥ Ծ ոչ էր հնար մերձենալ :

Գ. Բայց ընտրել արժան է, և մի գիմազուրկ համարել
 զամենայն՝ որ էական բայիւ իցէ կաղմեալ. ԳՐ.
 Ա՛ջ օգուտ են արքայի եթէ թողուս զնոսա: ॥ Ուր
 անուես օգուտ՝ է ուղղական խնդիր բայիս էն:
 Ա՛ջ պէտք են նմա փականք աղխից. ॥ Կի փակնք չեն պիտոյ:
 Այսպիսի անդամք անմարմին բնութե չեն պէտք. ॥ Կի
 անդամք ոչ են պիտոյ:

ՅՕԴ ՈՒ ԱԾ . Ե

Աներևոյթ բոյք:

Թ. Աներևոյթք եղանակն կրկնակի վարի ՚ի բանս, մի՛
 իբրև անուեն գոյական, և մի՛ իբրև բայ:
 Իբրև անուեն՝ լինի յատկացուցիչ, բացայայտիչ, տէր
 բայի, և խնդիր անուան, նախադրութե և բայի:
 Իբրև բայ՝ ունի զտր բայի, և զխնդիր սեռի կամ բնուէ:
 Բ. Իբրև անուեն՝ լինի յատկացուցիչ. զոր օրինակ:
 Առան զձայն զգնալոյ տեառն ՚ի դրախտի անդ: ॥ Ուր
 աներևոյթս զգնալոյ՝ է յատկացուցիչ անուանս զձայն:
 Բացայայտիչ. ԳՐ. Բարբէն ունէր մարդն ի իսնուութի
 երկոցունց, և՛ անսալոյն և՛ չանսալոյն: ॥ Ուր աներևոյթս
 անսալոյն, չանսալոյն, են բացայայտիչ թուական ան-
 ուանս երկոցունց:

Տէր բայի. ԳՐ. Ղանաչէն իսկ զքեզ բովանդակ ար-
 դարութի է: ॥ Ուր ձանաչէն է տէր էական բայիս է:
 Խնդիր անուան. ԳՐ. Աշակերտք հեղգք ՚ի յուսանել,
 և փոյթք ՚ի վարդապետել: ॥ Ուր ՚ի յուսանել, ՚ի վարդա-
 պետել են խնդիր ածական անուանցս հեղգք և փոյթք:
 Խնդիր նախադրութե. ԳՐ. Ա փրկելոյ զմեզ անայ մե-
 րոյ: ॥ Ուր աներևոյթս փրկելոյ է խնդիր նախադրութես վն:
 Խնդիր բայի. ԳՐ. Առաքեցաւ որդին այ ՚ի փրկել զաշ-
 խարհս ՚ի ծառայութենէ մեղաց: ॥ Ուր աներևոյթս ՚ի
 փրկել է խնդիր կրաւորական բայիս առաքեցաւ:

դ . Ասկ իբրև բայ՝ ունի զտէր բայի , զոր օրինակ
 Դ զալն իմ առքեզ՝ բերան ՚ի բերան պատմեցից : ॥ Ուր
 սեռականս ՚ի՝ է տէր աներևութիս ՚ի գալն :

Օ խնդիր սեռի . զ՛ր : Ուղիղ համառօտել զբանն ճրշ-
 մարտութե : ॥ Ուր հայցականս զբանն՝ է խնդիր սեռի
 աներևոյթ բայիս համառօտել :

Օ խնդիր բնութե . զ՛ր : Ը . յր մի ՚ի հարուածս , և գիտե
 համբերել ցաւոց : ॥ Ուր վերջահարու տրականս ցաւոց՝
 է խնդիր բնութե չեզոքական բայիս համբերել :

դ . Աներևոյթն ՚ի նախդրիւ արական կամ ՚ի ներդոյա-
 կան հօլով եղեալ՝ բազում ուրեք տայ իմանալ զմիտս
 ժամանակական մակբայի , ցործաւ , մինչ , և զնախդիրն
 պահանջէ նեգործութե , և զեխմորոշ յօդ սովորաբար՝
 կամ ինքն , կամ մերձաւոր անունն . զ՛ր :

Դ փեռանէլն զքեզ՝ բերկրեցի ՚ի միտս իւր . ॥ Կ՛ր յոր-
 ժամ տեսանիցէ զքեզ :

Դ սկզբանէ ՚ի կորնչել հսկայիցն ամբարտաւանից . ॥ Կ՛ր
 մինչ կորեան :

է . Այլ ուրեք ՚ի նախդրիւ հօլով , կամ առ , առ ՚ի նա-
 խադրութե ՚ի սեռական հօլով եղեալ , փակէ զնշա-
 նակութիւն նախադրութեզ վասն . զ՛ր :

Դ լսել եկեալ եմ . ॥ Կ՛ր վասն լսելոյ :

Ոչ առ ասել հաստատեցեր ինչ . ॥ Կ՛ր վասն ասելոյ :

Ը . ՚ի չմասնելոյ ինչ զմադիամ . ॥ Կ՛ր վասն չմասնելոյ :

Ոչ աչաց պիտանութիւն էր ՚ի փեռանէլ , և ոչ ականջք
 առ ՚ի լսել , և ոչ ունչք առ ՚ի չգէլոյ զօդ , և ոչ մատուցք
 ձեռաց առ ՚ի լծափելոյ . ॥ վա տեսանելոյ , վա լսելոյ , ևն :

Ղ . Ասկայն ըստ այսմ նշանակութե բազում անգամ
 աննախդիր աներևոյթ ՚ի կիր արկանի . զ՛ր :

Բ զխեցէ երկիր բանջար խոտոյ՝ սերմէլ սերմն , առ-
 նել պտուղ . ॥ Կ՛ր առ ՚ի սերմանել , սեռ ՚ի առնել , կամ
 վասն սերմանելոյ , վասն առնելոյ :

Մհա կացուցի զքեզ այսօր ՚ի վերայ ազգաց և թագաւորութեց՝ իւրէլ և Բրէլ, ինքնաւոր և յառաջէլ, շինէլ և անիէլ . ॥ Կր առ ՚ի խլէլ և առ ՚ի բրէլ, ԼԻԱ :

Է . Մներևոյթն մինչ լինի խնդիր նախադրութեանցս զանն, ըստ, ինխանակ, յեռ, որք պահանջեն զսեռական կամ զարական, բազում անգամ անհոլով դնի . ԿՐ :

Րստ իտղտուրէլ մանկանց իմոց . ॥ փխնկ, ըստ կազդուրեցի :

Սան զուրբ քաղաքն անմարդի ինչոյն . ॥ փոխանակ, կացուցանելոյ :

Յետ զերկիւղն աստուծոյ հայցել . ॥ Կր հայցելոյ :

Փոխանակ համառօտիւ ասել . ॥ Կր ասելոյ :

Ը . Սրէք ուրէք մի հոլով աներևութին փոխանակ մուսոյն եդեալ ասանի, կամ նախդիրն զանց առնի . ԿՐ :

Քան ասի յազգս անապին գուճ ծննդեան . ॥ Կր գուցի :

Փոխանակ զանծինս աներկիւղս անէլ . ॥ Կր ունելոյ :

Ոչ յայլ ինչ պարապէին, բայց ասել ինչ կամ լուր նորագոյնս . ॥ փոխանակ, յասել կամ ՚ի լուր :

Թ . Սործիական հոլով աներևութին կրկնեալ ընդ իւրում բայի ՚ի զանազան ժամանակս, սաստկացուցանէ զնշանակութին՝ յառաւել հաստատութի բանին . ԿՐ :

Օրհնելով օրհնեցից . բազմացուցանելով բազմացուցից . թագաւորելով թագաւորեցես . տիրելով տիրեսցես . հարկանելով հարցես :

Ժ . Սայց բազում անգամ առանց հոլովելոյ դնի աներևոյթն . ԿՐ : Ունէլ ունէր պարծանս . ॥ Կր արդարև ունէր ճալ ետու . ॥ այսինքն արդարև ետու :

Րնթանալ ընթանան . ॥ այսինքն յիրաւի ընթանան :

Րստ այսմ ասի . Վարէլ վարէ . ցուցանել ցուցանէ . սիրել սիրեն . բարձրանալ բարձրանան . փութալ փութալ . գիտել գիտեր, ԼԻԱ :

Նրբէմն փոխանակ աներևութի դնի անցեալ ընդ ունելութիւնն նովին մտօք . ԿՐ :

Յերուսաղէմ երթիցէ՛ որ որ ձեր թշնամի իցէ՛
 Լ. յայէս ասի . Շինեալ շինէ . պահեալ պահէին . առեւ
 ետու . հանեալ եհան , և ք :

Ժ Թ . Լ՛ ներևոյթ եղանակն բազում անգամ պատահեալ
 դիմաւոր բայի յառաջ կամ զկնի , խափանէ զխնդիր
 սեռի կամ բնուէ դիմաւորին , և ինքն լինի խնդիր նմին .
 և այսպիսի աներևոյթք կոչին Արդէ չէ ինդրո՞ . ԳՐ :
 Բնութիս մեր սիրէ ծածկել զմերկութի : ॥ Ուր անե-
 րևոյթս ծածկէ՛ պատահեալ ներգործական բայիս սիրէ՛
 արգելեալ է զխնդիր սեռին , ինքն լինելով խնդիր :
 Բ. յապսամ է և ՚ի սոսին :

Եւ ոչ թագաւոր կամ բռնաւոր բառնալ զակն ՚ի վեր
 կարիցէ ընդ դէմքո . ॥ Կի ոչ կարիցէ զբառնալն :
 Խնդրէ ընդսնէլ զպատիւն իւր . ॥ Կի խնդրէ զընդունելն :
 Օ ի անօրինէլ որ յաստուածեղէն օրէնսն դիւրին մի հա
 մարեացի . ॥ Կի մի՛ որ դիւրին համարեացի զանօրինէն :
 Ոչ կամի գործել զբարին . ॥ Կի ոչ կամի զգործելն :
 Հրամայեաց առ բարեկամն երթալ , և դարման գործել :
 Բայց նաւալարքն խնդրէին փակել ՚ի նաւէ անտի :

Ժ Թ . Լ՛ յայիսի խնդիրք բազում անգամ լռելեայն
 փակեն յինքեանս զնշանակութի պատճառական շաղ-
 կապիս զի . զոր օրինակ :

Պատուիրեաց մի՛ ումեք ասել . ॥ այսինքն պատուիրեաց
 զի մի՛ ումեք ասիցեն :

Հրամայեաց ասանէլ հողաթափս . ॥ այսինքն հրամայեաց
 զի ազանիցեն հողաթափս :

Բ. յԼ ասանայանէլ կնոջ մարդոյ ոչ հրամայեմ . ॥ Կի ոչ
 հրամայեմ զի ուսուցանիցէ կին մարդ :

Ուստի երբեմն ներգործութի դնի շաղկապն . ԳՐ :
 Տայր ցաշակերտան զի արիցէն ժողովորէան . ॥ նոյն է ընդ
 այնմ որ ասի . Տայր ցաշակերտան արկանել ժողովորէան :

Լ. յայէս ասի . * Պատուիրեաց նոյ զի մի ումեք ասիցեն :

ԺԴ . Մայր Երբեմն ներգործական բայք առ ընթեր
ուներևով զաներևոյթ չէզոք կամ էական բայի , տակա-
ւին պահեն զխնդիր սեռի իւրեանց . ԳՐ :

Ս ասն զի զքեզ ուսար միանալ 'ի մեզ 'ի ձեռն աղօ-
թից : ॥ Ուր ներգործական բայս սաստի՝ ուներևով առ ըն-
թեր զչէզոքական աներևոյթս փանալ , տակաւին պահէ
զխնդիր սեռին զէզ : Ստայամէ և 'ի սոսին :

Հրամայէ փութով ուսանել , և զծախան դպրոցացն յարու-
նուստ լինել . ॥ Իմ հրամայէ զծախան լինել յարբունուստ
Հասարակեացէ ճմարիտ լինել զասացելոցս Բանագրութի .

॥ Իմ հաստատեացէ զբանագրութիս լինել ճմարիտ :
Ուսուցանէ անփոփոխ զնա գոլ և անայլայլելի . ॥ Իմ ու-
սուցանէ զնա լինել անփոփոխ :

Պ անանէ ըսան նեղ լինել զգոսան . ॥ Իմ լուան զգոսան
լինել նեղ :

ԺԵ . Մայր յայսպիսի բանս չէ 'ի դէպ զհայցականն հա-
մարիլ տէր չէզոք կամ էական աներևութին , այլ խնդ-
իր ներգործական բային . որ Երբեմն ոչ գնի , այլ
զօրութեամբ իմանի . ԳՐ :

Միայն անձանց գոլ զհիմն քս , և ոչ եղբարցն : ॥ Ուր
զհիմն ոչ է տէր աներևութիս ԳՐ , այլ խնդիր սեռի
զօրութե իմացեալ ներգործական բային , որում ուղղա-
կան խնդիր է ԳՐ . որպէս թէ ասէր . Միայն անձանց
գոլ հաւատասցուք զհիմն քս , Ստայամէ և այս :

Որով յայտ է 'ի կարևորացն զսա գոլ . ॥ Իմ թէ մի 'ի
կարևորացն գոլ ծանխցուք զսա :

ԺԶ . Մայր և ընդ ուներևութի էական և կրտւորական
բայից՝ յորժամ ունիցի առ ընթեր զանուսն ինչ հայցա-
կան , ոչ է պարտ համարիլ տէր ընդ ուներևութե զհայցա-
կանն , այլ խնդիր ներգործականին որ կայ անդ . ԳՐ :
Տեսանիցէք զերկինս բացեալ . և զհրեշտակս աստուծոյ
զն էլանիցեն և իջանիլեն : ॥ Ուր հայցականն զերկինս՝

ոչ է տէր կրաւորական ընդունելութեա Բայեալ , այլ
խնդիր սեռի փեսանիցէիսն , և ընդունելութիւն խնդիր
բնութե նորին : Ստայամ են և սորին :

Լաթեա բացեալ զբո՛ւրս բանաին :
Լարծէր փախուցեալ զհապեալսն :
Վասնէ յանհնարին վտանգս եկեալ զհիւնն :
Սաստանայ մեք ոչ յայ սանց եղեալ գիտէի :

ՅՕԴՈՒԱԾ . Զ

Կիրառութիւն եական բայի :

ա . Լական բայն իբրև արմատ այլ ամենայն բայից՝
նշանակութի իւր է կարի հանրական . վասն որոց
կարէ առնուլ զամենայն հսլովս և զնախադրութիւն , և
միայն հայցական հսլովն ոչ պատշաճի նմա :

Ուղղական . զ՛ր : Լս եմ որնն ճշմարիտ , և հայր իմ շալէ է :

Եղիցիս հայր բազմութեան ազգաց :

Յետ գալստեանն քի մահն չոն եղև :

Սեռական . զ՛ր : Լս զսպաս էր արջառ և ոչխար :

Թէպէտ և բազում որդիք լինիցին նորս :

Ի՞նչ խորհուրդ և զգուշութի . և ի՞նչ հանձար և զօրութի :

Վարձիական . զ՛ր : Վանչիւք եղիցի փրկութիւնն մեր :

Լնիբաւո՛ւթեամբ էին խորհուրդք նոցա :

Եւ եղիցին գործք արդարութեան խաղաղութեամբ :

Պարառական . զ՛ր : Բազում ամբոխ էր զ՛ն լա :

Օրացն որ զիբեաւ էին՝ ետ պարգևս :

Լնկանիցիս դու , և ամենեքին որ զն իցեն :

Պատմական . զ՛ր : Եղև զնմանէ ամբաստանութի :

Բանքս ամենայն ՚ի կարգի զճշմարեա օծելոյն է :

Մի թէ զեղանց ինչ փոյթ է աստուծոյ :

Բացառական . զ՛ր : Յինէն եղև բանն այն :

Պատերազմաց սկիզբն յազահո՛ւթէ մարդկան եղև :

Եւ զմեղ օգնութիւն յերկնից :

Տրական . ԿՐ : Տէր ինքնին եղիցի Ռդ լոյս մշանջէնական
 Դ Գրիս-Բիւն են գործք աշխարհի :

Չայն աստուծոյ եղև աս նա :

Ներգոյական . ԿՐ : Մշաւասիկ Ի Խորանի անդէ :

Որ ինչ յերկինս է ով քննեսցէ :

Բայց ոգիք արդարոց Ի ճիւղն նոյ են :

Նախադրութ . ԿՐ : Մենիքին ընդ ասականութեամբ են :

Սինչուեա պատրաստէր զերկինս ընդ նա էի :

Եղէն մեծամեծ միասք Ի Ռջ երկուց Բնամայ :

Կարէ առնուլ և զՏայցական , եթէ անունն զոր առ-
 նու , իցէ նշանակիչ ժամանակի . ԿՐ :

Ես ընդ ձեզ եմ զամենայն ասորս :

Որպէս ընդ ձեզ զամենայն ժամանակս եղէ :

Եւ էր մովսէս Ի լէրին անդ զաստուծոն փա և զաստու-
 անս Գիշեր :

Ը . Մտանք որք նշանակեն զքանակութիւն չափոյ ,
 ժամանակի , կշռոյ , գնոյ , ևն , յայլ և այլ հոլովս
 կարեն լինել ինդիր էական բային : Աւասի միօրինակ
 ասի , Բարձրութիւն նորա էր վաթսուն կանգոն կամ
 կանգնոյ , կամ Ի կանգնոյ , կամ կանգնա :

Երկայնութի նորա քսան ասպարէզ , կամ Ի քսան ասպար-
 րէզ , կամ Ի քսան ասպարիշէ :

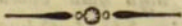
Գ . Աական բայն բաղում անգամ տայ զգորութիւն
 դիմադուրի բայի , որպէս նշանակեցաք (Ի յօդ . Գ .)
 որպէս երևի և յայսմ :

Րա աստուած ոչ Գոյր դառնալ , զաբրահամ ոչ էր յի-
 շէլ , իսահակալ ոչ էր աղօթել , իսրայելիւ ոչ էր պար-
 ծել . ॥ ԿՐ առ անծ ոչ էր մարթ դառնալ , յիշել , ևն :

Դ . Երբեմն երրորդ դեմն էական բայիս է՞ եզակի կամ
 յոքնակի՞ յարեալ ընդ յարաբերական դերանունն ոք
 վարի փոխանակ մասնական անուանս ոմն կամ ոմանք . ԿՐ :
 Են ոք մեծացուցանեն զանձինս , և էն ոք իրնարհեցու-

ցանէն • || Կ՛ ոմանք մեծացուցանէն զանձինս , և ոմանք
խոնարհեցուցանէն :

Տայր պտուղ , էր որ հարիւրաւոր , էր որ վաթսնաւոր ,
և էր որ երեսնաւոր • || Կ՛ ոմն հարիւրաւոր , և Ե :

Գ Լ Ո Ւ Խ • Ե

Հ Ա Մ Ա Չ Ա Յ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ա Խ Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Առն նախադրուածիք՝ որնի էն առ , ընդ , ըստ ,
հան , իբրև , նոյնպէս ըստ , առանց , մինչ , միշտ
յառաջէն քան զինդիր իւրեանց • իսկ այլքն ամենայն
կարեն դնիլ յետադաս • Գ՛ : Վաջարանց զինի երթիջիլ :
Ընմարթ էր զարբուածիսն շանց առաջի արկանել :
Օ՛ դատախազն՝ դատաւորին հանդէպ կացուցի :

Տանօթուծիւն • Կ :

Երբեմն ՚ի մէջ նախադրուածէ և խնդրոյն անկանի
բայ կամ անուն ինչ • զոր օրինակ :

Օ՛ խաչ առաքինուածէն բարձին , և զինի գնացին քրիստոսի •
|| Կ՛ գնացին զինի քրիստոսի :

Ուղիս չարի ՚ի վերայ խրոխտայր հասուցանել արհայի :

Վ՛ յսպիսի նախադրուածիք էթէ ունիցին զնախդիր ,
բազում անգամ կրկնի առ խնդիրն ևս , զոր օրինակ :

Ղ՛ իմեանց զինի անհետ ՚ի վր գային • || Կ՛ զինի միմեանց :

Լ՛ զհետ երթային բազումի զպօղոսի և զբառնաբայ :

Յ՛ ամենայն ժամ զբարեաց զհետ երթայք :

Յ՛ որժամ ՚ի պէս պէս փորձուածէց ՚ի մէջ անկանիցիք :

Վ՛ այց երբեմն միոյն և եթ գնի • Գ՛ :

Ո՛րք հասեալ էին շատուծոյ իրաւանցն վերայ • || փո-

խանակ , ՚ի վերոյ իրաւանցն անտուծոյ :

Յըրկուց քերովբէից Քիչոյ լինէր ազգեցուծին . || քի ՚ի
միջոյ երկուց քերովբէից :

Ս չայ մարդոցն այնմիկ յոյր ճեան գայցէ գայթակղուիւ
Ճանօթուծիւն . ք :

Մ ւեւադրուծիւ նոյն կամ նման նախադրուծիւնք
ուրեք տեսանին կրկնեալ . ք :

Խ ազղաղուծիւ արասցուք ընդ արս ընդ ազգիդ այդմիկ ,
|| քի ընդ արս ազգիդ :

Հ առուցին ինձ չար փոխանակ ընդ բարւոյ
Օ գալի այն ասի որ ընդ զգայարանացս ՚ի ներքոյ անկնիւ
Ոչ վանն աշակերտս գտանելոյ աղագոս :

Ճանօթուծիւն . ք :

Մ ախադրուծիւ որ սովորաբար կրկնելի էր ՚ի բա-
ղուս ինդիրս , տեսանի բաղուս ուրեք զի լուեւայն կայ
՚ի յետագասն : () ըինակ կրկնուծիւ ՚ի ինդիրսն :
Բ ազմեցին ընդ աբրահամու , և ընդ սահակոյ , և ընդ
յակոբայ :

Յ անդիմանեցէ զաշխարհ վանն մեղաց , վանն արդա-
րուծեան , և վանն դատաստանի :

Օ ի գեղեցկագոյն է քան զարեգակն , և քան զամենայն
դիրս աստեղաց :

() ըինակ լուեւայն իմացելոյ ՚ի յետագասն :

Ս անն ճանապարհորդուծիւ աղաչէ զայն՝ որ և ռոն յո-
տանէ չկարէ փոխել , և ընչաւետուծիւ և գործոց և ձե-
ռաց կորովուծիւ : || Ուր վանն եդեալ յառաջնուսն , լուեւ-
այն կայ ՚ի յետինսն . փոխանակ ասելոյ , վանն ընչաւե-
տուծիւ , և վանն գործոց , և վանն ձեռաց կորովուծիւ :

Որ եղեն յառաջ քան զիս և զքեզ . || փննկ , քան զքեզ :

Մ սաաւ միածինն յերկինս ՚ի վերայ քերովբէիցն , և
յերկրի՝ անասուն կենդանեացն , || փոխանակ , ՚ի վերայ
անասուն կենդանեացն :

Երկինք և երկիր ձան մարդոցն , և մարդն՝ պատուիրանսին . || Ծմ վասն պատուիրանին :

Սի եբրեւ զՏամբարձուսն ձեռաց ամբարշտեալն յակուբու , և զանիրաւութիւն բաբելոնի տաղալալն քեզ երուեսցի . || Ծմ իբրև զանիրաւութիւնն :

Յայսպիսի ձևս՝ լռելեայն իմացեալ նախադրուիք թէ ունին զնախդիր՝ ՚ի յետադաս խնդիրն կրկնի նախդիրն :
 Ս այ ՚ի վերայ վայի , և գոյժ ՚ի դուժի . || փոխանակ , ՚ի վերայ դուժի :

Գթայր ՚ի վեր նր իբրև հայր յորդուց . || Ծմ ՚ի վր որդուց Եկեղեցի անուն տիրապէս ՚ի վերայ ժողովրդեան առնու քան ՚ի տան . || փոխանակ , ՚ի վերայ տան :

Ճանօթութիւն . 7 :

Սախադրութիւնք եբր , եբրեւ , որպէս , քան , սովորաբար խնդրեն զհայցական , որպէս երևի յօրինական անդ յառաջին մասին . այլ ՚ի կարգի բանին յօրին ընդ այլ և այլ հղովոյ , իբր զի մերձակայ անուսն կամ բայն այնպէս պահանջէ : Ս երջահոլով արական . 10 :

Սոցին որպէս փախաբէից հետամուտ ընկին . 11 :

Սիւրադոյն լեցի երկրին սողոմացուց քան չառախն այննէ :

Սախդրիւ արական . 12 : Փափագէ ՚ի մահ քան ՚ի կեանս :

Ս յլ իբրև ՚ի հարս գթալ ՚ի նս , և իբրև ան հնազանդիլէ Լացառական . 13 : Երևեսցան նոցա բաժանեալ լե-

զուք իբրև ՚ի հրոյ :

Իսկ նախադրութիւնք եբրեւ , որպէս , առանց պահանջման մերձակայ անուսն կամ բային , առնուն զսեռական կամ զարական՝ նշանակելով նոն . 14 :

Տնչիւն յերկնից եկեալ իբրև սաստիկ հողոյ . || Ծմ նման հողոյ :

Իջանել անօթ ինչ իբրև կոտոր ձեժի . || Ծմ նման կտաւոց :
 Սրամաութի նց ըստ նմանութե օձի , որոյ իժի քարբի զի խցեալ է զականջա իւր . || Ծմ նման իժի :
 Ժէ

Բայց խրատ տամ որպէս պարկէլոյ ուրուք ՚ի անառնէ է
 Նախադրուին զօրէն, որ սովորաբար առնու զսեռա-
 կան, ուրեք առնու և զայլ հոլովս, ունելով անդ զնշա-
 նակութիւն իբրև նախադրութեան. ԿՐ :

Տօրէն Կարաշխարհի ոչ եղաւ ՚ի գերեզմանի . ॥ ԿՐ
 իբրև զտարաշխարհի :

Կաշկանդեալ զօրէն երկաթապինդ լինէր Կապանօք . ॥ ԿՐ
 կաշկանդեալ լինէր իբրև երկաթապինդ կապանօք :

Նախադրուին հանդերձ՝ որ գործիականաւ վարի սո-
 վորաբար, կայ ընդ սեռականի ևս . ԿՐ :

Հանդերձ առանձին Կիւր և Կոնձիւր :

Հանդերձ տասնեակ Բոսոյ առաքելական գնդին :

Բայց իսի խոտորմունք գտանին և յայլ նախադրու-
 թիւնս ինչ, զորս մարթ է ճանաչել ՚ի կարգէ բանին :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ն Պ

Հ Ա Մ Ա Ձ Ա Յ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Մ Ա Կ Բ Ա Յ Ի

Մակբայն յայն սակս դնի ՚ի բանի, զի զպարա-
 գայս ներգործուէց յայտ արասցէ . ԿՐ զորպէ-
 սըն, զորքանն, զտեղին, զժամանակն, ևն . ॥ Լստի մակ-
 բայն ոչ միայն յարի ՚ի բայս՝ այլ և յընդունելութիս,
 ՚ի բայանուանս, և յածականս՝ որք զներգործութի ինչ
 ցուցանեն, որոց առաջոյ և զկնի կարէ գտալ :

Ճանօթութիւն . ԿՐ

Բազում անգամ լոկ անուանք պարզք և բազադրէլք
 վարին ՚ի բանի իբրև մակբայ, և այն սկսպէս օրինակէ :

Ուրեք առանց իրիք փոփոխութեան իւրեանց . ԿՐ :
 Ըմենայն գործոց բարութեանն պարտապար գտանել :

Օտյղ արտար սասցերս Սի թէ անիրաւ դատօցի արե
 Գնա՛ դու ՚ի ճանապարհս սրտի քո անարատ :

Զեւնահայն առաջի իմ մի՛ երևեսցիս :

Ուրեք անուանք և դերանուանք իսկ փոփոխութիւն
 իւրի մահբայանան . իմ կամ հայցական նախդիր ունե-
 լով , կամ : , ո ՚ի ծայրին , կամ զմասնիկդ ինն . զժ :
 Երա՛գու ընթանային և թեթևս դառնային . || այսինքն
 երազարար և թեթևութեամբ :

Ոչնչն օրինակ ծառայք հանդերձ տերամբքն տանջեալ .
 || իմ նոյնպէս , նովին օրինակաւ :

Որք սահա-սահայն հարին զմեզ , և յորովսդայն հարեալ
 գտան ՚ի մէնջ . || իմ սակաւ անգամ , յորով անգամ :

Ոչրեւէն ինն ազդեալ , արդասուելիս ինն յեղանակէ .
 || իմ ողորմելի եղանակաւ , ողբական կերպիւ :

Մուանք երբեմն նախադրութիւն ևս վարին իբր մակ-
 բայ , որպէս՝ Ա թամնակ մի : ընդ աջի . առ օրին . ըստ
 չափ . ևն : Մոյնպէս երբեմն կրկնութիւն . որն՝ Ընդ թ-
 ըս թան . օր ըստ օրի . ամի ամի . բերան ՚ի բերան . ևն :

Ճանօթութիւն . ք :

Մէլադրութիւն՝ բազում անգամ նոյն կամ նման
 մակբայ կրկնի ՚ի միում բանի , սասակութիւն տալով
 սասացուածոյն . զժ :

Յանչարծակի յեղանարծու թանս զամենայն քաղաքն ՚ի
 բուռն առնոյր :

Յուցից արտ այծուս զհնոյն յիս տեսակ :

Յուսալ վերաբերն անդրէն մի-սանգամ նախապարզելիցն
 փառազարդութեց դարձեալ հասանել :

Մայս ձև վերաբերի ասելն . Մրա՛գ երա՛գ . սրե՛ղ
 սրե՛ղ . փոյ՛ն ընդ փոյ՛ն . յո՛յծ յո՛յծ . այն՛ այն՛ . մի և մի իւրի . ևն :

Ճանօթութիւն . ք :

Մրբեմն դիմաբաժանեալ մակբայն դնի լուելեայն .
 զժ : Որպէս էս , նոյնպէս և դու , և որպէս զօրք իմ :

զօրք քո . և որպէս երկվարք իմ , երկվարք քո : || Ուր
յերկու յեաինսդ լուեկայն կայ նոյնպէս . որ դիմա-
բաժանի սրպէօնն . իբր թէ սակը , նոյնպէս զօրք քո .
նոյնպէս երկվարք քո :

Իսկ այլ ուրէք կրճատի մասն ինչ դիմաբաժանեալ
մահբային . ԳՐ : Բայց եթէ այսպէս և եթէ այն՝ ՚ի փա-
ռըս աստուծոյ կատարեսցի . || Ի՞նչ այնպէս :
Որպէս այժմ՝ նոյն և յայնժամ . || Ի՞նչ նոյնպէս :
Հայեաց յայսկոյս և յայն . || այսինքն յայնկոյս :

Ճանօթութիւն . Դ :

Երբեմն ՚ի բարդ մահբայն զատանի մի բառն ՚ի
միւսմէն միջադրութի՞ն այլոյ բառի . ԳՐ :

Սինչ նա դէմ կամէր քաջութի՞ն ինչ առնել . || փոխա-
նակ , մինչդեռ նա կամէր :

Սի համարիր՝ աչ ինչ ազգ տրարեալ առ քեզ յայտ-
նութիւն . || փոխանակ , այլազգ ինչ տրարեալ :

Բացասականս ոչ , չ , թ , դնի երբեմն զկնի բային , եր-
բեմն ՚ի վր այլոյ բայի , կամ միջադրութի՞ն այլոյ բառից . ԳՐ :

Բայց գիտէի ոչ զնա . || այսինքն ոչ գիտէի զնա :

Օ ուր ՚ի մօր կաթնն չհրամայէ եփել . || Ի՞նչ հրամայէ չեփել :

Եւ ոչ մեռանիլ ևս կարեն . || Ի՞նչ ոչ կարեն մեռանիլ :

Շ նոր՛ որոյ ոչ զեղումն գերազանց մտաց սահմանի .
|| Ի՞նչ որոյ զեղումն ոչ սահմանի :

Բացասականս ոչ որ ընդ մասնական անուան սովո-
րաբար աննախդիր վարի , իբր մահբայ յարեալ ՚ի բայս

կամ յածական անուանս՝ վարի նախդրաւ և նախա-
դրութեամբ . ԳՐ : Սի խաբեսցէ զկոյս զոչ խօսեալ :

Ի նմաութեամբ գործեցի զոչ հաճոյսն քո .
Օ ոչ ախորժեղիս սակոճչին կատարէ :

Ար զկենցաղս ըստ ոչ բնութեան տատանեալ շարժեաց :
Ի նորական մահբայքս առաւել , քան , փոխեն եր-

բեմն զգասաւորութիւն իւրեանց , զոր օրինակ :

Քան յանձն իւր՝ առաւել ՚ի նա էր յուսացեալ : ॥ Ուր
դնեւ ի էր . Առաւել ՚ի նա՝ չան յանձն իւր էր յու-
սացեալ : Բ՛սա այսմ է և ՚ի սոսին :

Քան զաւետիս՝ զբօթ սիրեմք լսել . ॥ փոխանակ , զբօթ
սիրեմք լսել քան զաւետիս :

Բուռն հարեալ չան զինոց գործոց՝ զքոյր շնորհաց .
॥ փոխանակ , բուռն հարեալ զքոյր շնորհաց՝ քան զե-
մոց գործոց :

Օ ի են որ չան ՚ի յանտի կենացն վրիպել՝ յաստեացս
զարհուրին . ॥ փոխանակ , որ զարհուրին վրիպել յաստ-
եացս՝ քան յանտի կենացն :

Եւ առաւել չան ոսկուղ և արծաթուղ՝ ամօթխածութի
և պատկառանօր զարդարել զանձինս . ॥ փոխանակ , ա-
ռաւել ամօթխածութի՝ քան ոսկուղ . ևն :

Գ Լ Ո Ի Խ Ի

Հ Մ Մ Ա Ձ Ա Յ Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ա Ս Ա Վ Ա Պ Ի

Մարէն ցուցար յառաջին մասին զպէսպէս տե-
սակս շողիպսին , և զգործ նորա՝ որ է կապել
զմասունս բանի ընդ միմեանս , և զբան ընդ բանի : Բ՛այց
քանզի գտանին ՚ի նս ինչ ինչ արժանի տեղեկութե ,
զայնոսիկ ևս կարեոր համարեցար նշանակել աստէն :

Ճանօթութիւն . ւն :

Շողիպսն պատճառական , անկատարական , թէա-
կան , ՚ի յաջորդ հատուածի բանին պահանջէն
զհամեմատեալ շողիպսն վն այնորիկ , սակայն , սպս , ևն .
Բայց տեսանի բազում ուրեք լուելեայն թողեալ մին
կամ միւսն . ւր :

Իսկ եթէ սկիզբն սուրբ , և զանգուածն , և սրմանն ,

ապա և ոստքն : ॥ Ուր յառաջին մասին պակասի ապա ,
յերկրորդումն՝ պակասի էլի . և պարզաբար տեսի էր .
Իսկ եթէ սկիզբն սուրբ է , ապա և զանդուածն , և
եթէ արմատն սուրբ է , ապա և ոստքն :

Եւ շէ էք դուք որդիք , առաքեաց զհոգի որդւոց իւ-
րոյ . ॥ այսինքն վասն այնորիկ առաքեաց :

Չէ դու զգիտուի մերժեցեր , մերժեցից և ես զքեզ .
॥ այսինքն վասն այդորիկ մերժեցից և ես :

Թէպէ՞ փակեաց և կնքեաց զդրունս ամ եկեղեցեաց ,
նորա զամտուն եկեղեցի արժին . ॥ Կր բայց նք զամտուն ,
Թէպէ՞ և որդի է , ուսաւ ՚ի չարչարանաց անտի զհնա-
զանդութիւն . ॥ այսինքն սակայն ուսաւ :

Ճանօթութիւն . ք :

Շ աղկապս և՛ ուրեք դնի առանց հարկի . Կ՞ :

Ը երկիւղի անկանելոյն զարհուրեալ և թմրեացի :
Տէր մեր գթալով ՚ի կինն այրի , և յարուցանէր զմիա-
մօր որդի նորա : ॥ Ը պատրաստեալ և մնայ ինձ :

Սինչդեռ ազօթեմն՝ և վրիպիմ . ՚ի յընթանալս իմում
և կասիմ . յարդարանալս իմ և մեղանչեմ :

Ը ուրեք կրկնի և շաղկապն , և նշանակէ թէ այս-
պէս , և թէ այնպէս . Կ՞ : Սիտպէս մատնէ կորսա-
եան և՛ զղջումնն ուժգնապէս , և՛ մեղանչելն մոլեղնա-
բար . ॥ Կր թէ զղջումն , թէ մեղանչելն :

Կրկնապիտիկ քեզ պսակքն լինիցին և լը վաստակոց , և ընդ
համբերուէն . ॥ Կր թէ լը վաստակոց , թէ լը համբերուէն :

Սովին մտօք կրկնի շաղկապն թէպէ՞ . զոր օրինակ :
Ը նհամեմատ գտցէ զնա թէպէ՞ մեծութն , թէպէ՞ բազ-
մութն : Ը րժանի է չարչարանաց թէպէ՞ այժմուս ,
թէպէ՞ հանդերձելոցն :

Ճանօթութիւն . ք :

Շ աղկապս թէ , շէ , որպէս շէ , էքը թարմատար կմ
պատճառակն՝ սովորաբար պահանջեն զգիմաւոր բայ . Կ՞ :

Ըղայէր զնա ոմն փարիսեցի, զի ճաշ կէրէցէ ընդ նմա :
 Կամիմ զի գիտեցէ : Դուք, էլէ ասն ամի գլուխ քնէ :
 Ըստ ուրեմն վկայէք՝ էլէ կամակից է : Գործոց հարցն
 ձերոց : Որպէս զի սոցէ նոցա վկայութիւն :

Սակայն երբեմն յաներևոյթ եղանակն դնի բայ այն-
 պիսեաց . ԳՐ : Հրոյ զորութիւննն է՝ զի զանպիտան աղա
 սրբէշ, և յառաջին պայծառութիւնն ամէշ : ॥ փոխանակ ,
 սրբեսցէ , ամիցէ :

Բայց պողոս աղայէր՝ թէ զմեկնեալն ՚ի նոցանէ մի սա-
 նու ընդ ինքեանս . ॥ փոխանակ , մի՛ առնուցուն :
 Որպէս զի ՚ի լուծէ նստեալ, լալ ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի .
 ॥ փոխանակ , լայցէ :

Գ Լ Ո Ւ Խ . Բ

Որ ինչ ասացաւ զճմտութիւն համաձայնութե մասանց
 բանի ցայս վայր, բաւական են ուսանողաց սու ՚ի
 գիտել զկանոնս համաձայնութե . մնայ այսուհետեւ եր-
 կու ինչ կարևոր, Վերլուծութիւն և Հարադրութիւն .
 այսինքն՝ նախ առաջին լուծանել զշարադրեալ բանս
 գրոց . երկրորդ՝ ինքնին յօրինել զբան ՚ի գրոց բար-
 բառ . զերկարանչիւրոց առանձինն յօդուածովք խօ-
 սեսցուք յառաջիկայդ :

Յ Օ Դ Ո Ւ Ա Ճ . Ա

Վերլուծութիւն :

Սերլուծութիւն շարադրութե՝ է որոշումն իւրա-
 բանչիւր՝ բառից միոյ բանի, իբր տէր բայի, իբր բայ,
 իբր խնդիր բայի, իբր մակբայ, իբր շաղկապ, իբր բա-
 յայայտիչ, իբր յատկացուցիչ, իբր ամական, և և և :

Օ վերլուծութիւն պարտ է սկսանել ՚ի պարզ շարա-
դրութեց, յաւետարանէն, և ՚ի նմանեաց. և ապա ճանա-
պարհ առնել առ լուծումն միջակ և խրթին բանից.
որպիսիք են թուղթքն պողոսի, աղօթամատոց նարե-
կացւոյն, և այլն:

Օրինակ պարզ շարադրութեան:

(1) Ալ իբրև եմուտ ՚ի նաւն, գնացին զկնի նր աշ-
կերտքն նր. (2) և ահա շարժումն մեծ եղև ՚ի ծովուն,
մինչև նաւին ծածկել յալեաց անախ, և ինքն ննջէր.
(3) և մատուցեալ աշակերտքն յարուցին զնա և սսեն.
Թր փրկեա՛ զմեզ զի կորնչիմք. (4) և սսէ ցնն, ընդէր
վատասիրտք էք սահաւահաւատք. յայնժամ յարուցեալ
սաստեաց հողմոցն և ծովուն, և եղև խաղաղութի մեծ:

Լուծումն:

(1) Ալ՝ շողկապ բաղճիւսական. իբրև՝ մակբայ ժամու-
նակական էն֊տին. ի նաւն՝ տրական խնդիր էն֊տին.
Գնացին՝ բայ չէզոքական. Չինի՝ նախադրութի. Նորա՝
խնդիր նախադրութե, և երկոքին միանգամայն խնդիր
գնացինին. Աշակերտքն՝ տէր գնացինին. Նորա՝ յատկա-
ցուցիչ աշակերտքին: (2) Ահա՝ մակբայ ցուցակն եղևին.
Շարժումն՝ տէր եղևին. Մեծ՝ ածական շարժումնին.
Եղև՝ բայ եական. ի ծովուն՝ ներգոյական խնդիր եղևին.
Մինչև՝ շողկապ համեմատակն. Նաւին՝ Թր ծածկելին.
Ծածկել՝ բայ կրաւորական. Յալեաց՝ բացառական խըն-
դիր սեռի ծածկելին. Անախ՝ ածական յալեացին, եղևալ
փոխանակ ցուցական դերանուանս յայնչանէ. ինչն՝ տէր
ննջէրին: (3) Մատուցեալ՝ չէզոքական ընդունելութի
վարեալ իբր բայ. Աշակերտքն՝ Թր խոսուցեալ, յարուցին
և սսեն բայից. Յարուցին՝ բայ անցողական. Չնա՝ խըն-
դիր սեռի յարուցինին. Ասէն՝ բայ ներգործական, որոյ
խնդիր սեռին զօրութի դնի զայս. Տէր՝ կոչական անուն:

տէր Գրիգորի Բայրն . Փրիգորի Բայրն Երեզործական . Չ Բեզ
 Խնդիր սեռի Գրիգորի Բայրն . Չ Բ պատճառական շարկապ .
 Կորնչի Բայրն Զեզործական , որոյ տէրն է զօրութիւն Բեզ
 (4) Ինչ Բայրն Երեզործական , որոյ տէրն է զօրութիւն նա ,
 Կորնչի . Յնոսս Խնդիր բնութիւն տէրն . Ընդէր Զարցական
 մակբայ էին . Վաստիւրտ Բայրն Երեզործական Խնդիր էին .
 Էր Բայրն էական . Սակաւաւաւաւաւ Կորցական տէր էին ,
 որոյ գոյականն է զօրութիւն Գոր . Յայնժամ մակբայ Ժա-
 մանական յարոյցեալին . Յարոյցեալ Զեզործական ըն-
 դունելութիւն վարեալ իբր Բայրն , որոյ տէրն զօրութիւն յն ,
 որ միանգամայն է տիր սաստեայրն . Սաստեայր Բայրն Զեզործա-
 կան , Զորոյցն և ծոյնն տրական Խնդիր սաստեայրն .
 Երեւ Էական Բայրն . Խաղաղութիւնն տէր էրնին . Մեծ
 ածական Խաղաղութիւննին :

Օրինակ միջակ շարադրութեան :

(1) պօղոսի Զամանուան վեհին և քաղաքակցի , Երա-
 նի Թե և գործակցի յաւետարանն քրիստոսի , և ունո-
 ղի և կրողի զպակասութիւն շարչարանաց նորին ի մարմնի ,
 ընթերցաք զգիր յընդդմադրութիւնն ամբաստանողացն
 զքէն առ մեզ . որով և անզգուշալին բան ոչ գոյ ծա-
 նուցաւ Զաւատարիմ , քանզի անմտաց և ոչ զճաշակա
 առողջ իմաստութեան է սյս :

Լուծումն :

(1) պօղոսի է յաակացուցիչ գոյական անուանա ըզ-
 փեր , ուր զ նախդիրն կրկնեալ է . Զամանուան՝ ածական
 պօղոսին . Վեհին՝ յաակացուցիչ Զամանուան . Քաղաքակ-
 ցի՝ ածական պօղոսին . Երանի ինչ՝ միջարկութիւնն . Գոր-
 ծակցի՝ ածական պօղոսին . Յաւետարանն՝ տրական Խնդիր
 Գործակցոյն . Քրիստոսի՝ յաակացուցիչ աւետարանին .
 Ունոյն , կրողի՝ ածական պօղոսին , Չ պակասութիւնն Խնդիր

սեռի իրողին . Չարհարանայ՝ յատկացուցիչ պակասութիւն .
 Նարին՝ յատկացուցիչ չարհարանային . Ի Խարինի՝ ներ-
 դոյական խնդիր իրողին . Ընկերացա՝ բայ ներգործա-
 կան , տէրն զօրութիւն Թէ . Չգիր՝ խնդիր սեռի ընկեր-
 ցաին . Յընդդիմաբնութիւն՝ արական խնդիր զօրութիւն էրին ,
 ցի որ էր յընդդիմադրութիւն . Ամբաստանողայ՝ արական խնդ-
 րիր ընդդիմաբնութիւն . Չսէն՝ պատմական խնդիր ամբաս-
 տանողային . Առ-ձե՛ղ՝ արական խնդիր ամբաստանողային .
 Որով՝ յարաբերական գրոյն , և խնդիր ծանոցաւին .
 Անդգո-շալին՝ ածական բանին . Բան՝ ար ծանոցաւին .
 Ոչ՝ բացասական մակբայ Գոլին . Գոլ՝ բայ էական , խնդ-
 րիր ծանոցաւին . Ճանոցաւ՝ բայ կրաւորական , որոյ
 խնդիր սեռի զօրութիւն Ի մէնջ . Հաստատութիւն՝ ուղղական
 խնդիր Գոլին . Բանդի՝ շարժապ պատճառական . Անոպայ՝
 սեռական խնդիր էին . Ոչ՝ բացասական մակբայ առ-
 դային . Չճաշակ՝ խնդիր սեռի առողային . Առողայ՝
 սեռական խնդիր էին . Է՝ բայ էական , վարեալ իբր
 դիմադրուի , իբր Թէ անկ է . Այս՝ տէր էին :

Օրինակ խրթին շարադրութեան :

- (1) ⁴ Աչակելու մն յոյժ ծանրագոյն պատուականութիւն
 էսիողեայ՝ յամենավայելուչն քերթողաց պարս , արժա-
 նաւոր է առաւել միշտ զհրաշափառագոյն նազաբանու-
 թիւն նմա հատուցանել վարկ :
- (2) Որ գեղեցկատարփալի իմն և յարգարուն հմուտքն
 յառաջեալ զբոլորիւքն գերազանցեաց քերթուածովք .
 այնքան՝ մինչ զի արձանակեալ ուրեմն յիւր դիւցազնա-
 կան տաղան , գեր ՚ի վերոյ զինքն ասաց լինել զեր զհոյս
 կելին և զվէհն ամենայն քերթողաց համերոս :
- (3) Եւ մանաւանդ ըստ այնմ ևս , զի զերկնի բնութի և
 զերկրի , միանգամայն զբոլանդակ տարերց առ իրեարս
 յարադրեալ յարմարագոյն խառնումն՝ քննութիւն պա-
 րասեւեալ զեկոյց բոլորեցուն :

- (4) Այլ է նմին և զմշակականն հանգամանաց տեղեկութիւնս
և զյորով այլ ևս զկենցաղօգտակարագոյնս ակորթակացնս :
- (5) Յորոց մի ՚ի նր գիտնական վերաբերեալ խրատուց՝
առաջնկայս իսկ մեզ հարցաքննեալ յայտնեսցի , զոր
ասաց բայ . շամբնուշէ՝ որ ընդ վեհագունին քան զինքն
բերէ հակառակութեան վէճ :

Պարզաբանութիւն քերականական :

- (1) Յամենավայելուչ տարս քերթողաց յոյժ ծայրագոյն
պատուականութիւն հռչակելոյն եսիողեաց՝ առաւել
արժանաւոր է հատուցանել միշտ զՏրաշափառագոյն
նաղաբանութիւն իբր վարկ :
- (2) Որ գեղեցկատարփալի և յարդարուն հմտութեն յա-
ռաջեալ՝ այնքան գերազանցեաց զբոլոր քերթուածովք ,
մինչ զի ՚ի դիւցաղնական տաղս իւր արձանակեալ իմ ար-
ձանագրեալ՝ ասաց զինքն լինել գեր ՚ի վերոյ քան զՏո-
մերոս հռչակաւորն և վեհն ամենայն քերթողաց :
- (3) Այլ մանաւանդ ըն այնմ ևս գերազանցեց , զի զբնութի
երկնի և երկրի , միանգամայն և զյարադրեալ յարմարա-
գոյն խառնումն բովանդակ տարերաց առ իրեարս՝ քըն-
նութեամբ պարատեսեալ զեկոյց բոլորեցուն :
- (4) Այլ և ընդ նմին զեկոյց զտեղեկութիւն մշակական հան-
գամանաց , և զայլ ևս յորով կենցաղօգտակարագոյնս
ակորթակաց , այսինքն բարուց :
- (5) Յորոց ՚ի գիտնական խրատուց նր մինն իմ խրատն
՚ի վեր բերեալ և առաջնկայս իսկ հարցաքննեալ ՚ի մէնջ՝
յայտնեսցի մեզ . այն՝ զոր ասաց . շամբնուշէ նա՝ որ ըզ-
վէճ հակառակութեան բերէ ընդ վեհագունին քան զինքն :

Լուծումն :

- (1) Հաշակէլուսն՝ ընդունելութիւն կրաւորական՝ ածական
էսիողեաց , համաձայն նմին հոլովով . Յոյժ՝ ածական

Տայրագոհներն . Տայրագոյն՝ ամական պատասխանութիւն .
 Պատասխանութիւն՝ գործիական խնդիր հուշակէլունին .
 Եստե՛տայ՝ արական խնդիր հարուցանելին . Յանա-
 վայելուն՝ ամական պարանին . Բերթուղայ՝ յասկացու-
 ցիչ պարանին . Պարո՝ ներգոյական խնդիր հուշակէլունին ,
 որոյ նախդիրն կայ ՚ի վերայ ամնավայելունին . Արծանա-
 սոր՝ խնդիր էին . Է՝ էական բայ . Աստե՛լ՝ ամական
 արծանասորին . Միշո՝ ժամանակական մակբայ հարուցա-
 նելին . Ջհրաշափոտագոյն՝ ամական նաղաբանութեան .
 Նիս՝ աւելադրութիւն կայ իբր խնդիր հարուցանելին , ՚ի
 պարզաբանութիւն Եստե՛տայ . Հարուցանել՝ է տէր էական
 բային է . Վարկ՝ ուղղական խնդիր հարուցանելին , որ
 փակէ յինքեան զնշանակութիւն իբրև նախագրութիւն :

(2) Որ՝ յարաբերական Եստե՛տայ , և ինքն շտապէալ , գե-
 րազանցեայ , արձանակէալ , սասայ , և զէնոյ բայից . Գեղեց-
 չարարփալ է՝ ամական հարուցիւն . Ինն՝ մասնական ամակն
 գեղեցչարարփելոյն . Յարտարուն՝ ամական հարուցիւն .
 Հարուցիւն՝ խնդիր շտապէալին . Յաստէալ՝ չէզոքական
 ընդունելութիւն վարեալ իբր բայ . Ջհուրբիւն՝ ամական
 չէրթոսածովին . Գերազանցեայ՝ չէզոքական բայ . Բերթ-
 ոսածով՝ պարառական խնդիր գերազանցեային . Այնչան՝
 քանակական մակբայ գերազանցեային . Մինչ զէ՝ համե-
 մատական շարկայ . Արձանակէալ՝ ներգործական ընդու-
 նելութիւն վարեալ իբր բայ . Որե՛մն՝ մակբայ տեղական
 կամ ժամանակական . Յիւր՝ յասկացուցիչ կամ ամական
 ասղնին . Գիւցաղնական՝ ամական ասղնին . Տաղն՝
 ներգոյական խնդիր արձանակէալին . Գեր ՚ի վերոյ՝ ուղ-
 զական խնդիր շինելին . Ջինչն՝ խնդիր սեռի սասային .
 Լինել՝ ուղղական խնդիր սասային . Գեր՝ նախագրութիւն .
 Ջհուշակէլին և զվէհն՝ են ամականք հոմերոսին . Հմերոս՝
 հայցական խնդիր գեր նախագրութեան , և ՚ի փասին
 խնդիր գեր ՚ի վերային . Աննայն՝ ամական չէրթուցին .
 Բերթուղայ՝ սեռական խնդիր հուշակէլի և վէհ ամականաց :

(3) Մանասանդ՝ շողկապ համեմատական . Ըստ՝ նախա-
գրուի . Այն՝ արական խնդիր ըստին , և երկրորդին միան-
գամայն խնդիր գերաշնչեացին , որ զօրութի կրկնի .
Ես՝ շողկապ բաղճիւսական . Ձի՝ շողկապ պատճա-
ռական . Ձերկնի՝ յատկացուցիչ բնութիւն , բնութի՝ խըն-
դիր սեռի պարաբեւեալին . Ձերկնի՝ յատկացուցիչ
բնութիւն , ուր ղ նախդիրն աւելագրուի կրկնի . Միանգա-
մայն՝ մակբայ հաւաքական պարաբեւեալին . Ձբոճան-
դակ՝ ածական փարբերայ . Տարբերդ՝ յատկացուցիչ խառ-
նութիւն . Ատրեարս՝ նախադրուի խնդիր շարատրելին .
Յարատրեալ՝ ածական խառնութիւն . Յարմարագն՝ ածա-
կան խառնութիւն . Քննութի՝ խնդիր պարաբեւեալին .
Պարաբեւեալ՝ ներդործական ընդունելութիւն վարեալ
իբր դերբայ . Ձէկոյց՝ բայ անցողական , բոլորեցոսն՝
արական խնդիր ղէկոյցին :

(4) Ընչ՝ շողկապ բաղճիւսական . Ընտ՝ նախադրուի .
Նիւն՝ խնդիր նախադրուի , և վերաբերին առ պարաբեւեալ
ղէկոյցն . Ես՝ շողկապ բաղճիւսական յարի առ այն .
Ձիչակնան՝ ածական հանգամանային . Հանգամանայ՝
յատկացուցիչ փեղէկութիւն . Տեղէկութի՝ խնդիր սեռի պա-
րաբեւեալ ղէկոյցին . Ես՝ շողկապ , յարելի է այնսին .
Ձյուլ՝ ածական ինչպազգփակարագոսն . Աջլես՝ շող-
կապ բաղճիւսական . Ձիչակնանպակարագոսն՝ խնդիր
սեռի պարաբեւեալ ղէկոյցին . Ատրծակայն՝ արական խըն-
դիր ինչպազգփակարագոսն :

(5) Յարսոյ՝ յարաբերական ինչպազգփակարագոսն , և
խնդիր մասնականիս թ . Մի՝ մասնական անուն՝ ար շար-
նեացի բային . Ի նորս՝ յատկացուցիչ խրատոցին .
Գիփոնակն՝ ածական խրատոցին . Վերաբերեալ՝ կրաւո-
րական ընդունելութի վարեալ իբր բայ , որոյ խնդիր սե-
ռին Ի մէջ իմանի զօրուի . Խրատոց՝ իբր բացայայտիչ
շարսոյն , Ի բացառական հոլով եղեալ համաձայն նմին ,
որոյ նախդիրն է՝ կայ Ի յատկացուցիչն նի . Առաջիկայն .

տեղական մակբայ հարցաձևեալին , իսկ՝ ստորասական
մակբայ հարցաձևեալին , կամ եղեալ իբր զարդ . Մէշ՝
խնդիր ջայանեայի բային . Հարցաձևեալ՝ կրաւորական ըն-
դունելուի վարեալ իբր բայ , որոյ խնդիր սեռին ՚ի մէջ
իմանի զօրութի . Յայանեայի՝ բայ կրաւորական , որոյ
տէրն է մի խրատն որ ՚ի վեր անդր բացառական հօլովով
եղեալ է իբր խնդիր անականին իւրոյ մասնական ան-
ուանն մի . Չոր՝ յարաբերական մի խրատն , և խնդիր
սեռի ասէսին . Ասէս՝ բայ ներգործական , արն զօրութի
նա , իմ եսիողոս . Բայ՝ շղկապ թարմատար . Շախտ-
ուղղակն խնդիր էին . Ե՝ էական բայ , արն զօրութի նա .
Որ՝ յարաբերական զօրութի եղեալ նաին , և ար բերէին .
Րնդ՝ նախադրութի . Վէհագոնին՝ արական խնդիր
ընդին , և երկոքին ՚ի միասին խնդիր բերէին . Բան՝
նախադրութի . Չինսն՝ խնդիր անին , և երկոքին ՚ի միա-
սին խնդիր բաղդատական անականին վէհագոնն . Բերէ՝
բայ ներգործական , Հախտախո-բէան՝ յատկացուցիչ
վէճին . Վէճ՝ անորոշ հայցական խնդիր սեռի բերէին :

—

Յ Օ Դ Ո Ւ Ա Ճ . Բ

Այլ է բաւական ուսանողին գիտել զվերլուծութի
շարադրութե այլոց , այլ և պիտոյ է ինքնին կազմել զբանս
ըստ կանոնի քերթողաց : Այս կարևոր է նախ՝ մտա-
դիւր ընթեանուլ զանձաշունչ գիրս , և զմատեանս ե-
րևելի հեղինակաց . որպիսիք են , Եղնիկ , Եղիշէ . Շնոր-
հալին , Իգնատիոս , Սարգիս , Լամբրոնացին , և այլք :

Երկրորդ՝ ՚ի մատենագրութեց սոցին ընտրել զմինն ,
որ առաւել ախորժելի թուի ինքեան , և զայն յաճախ
ընթեանուլ , մինչ զի բանքն ՚ի միտս իւր ապաւորեացին .
և զհետ կրթիլ ՚ի յօրինել զբանս , հեանելով սովորա-
կան ոճոյ մատենագրին , և որչափ կարողութիւն է՝
նմանող լինել նմին :

Ի այց յամի մեծապէս փոյթ ունել պարտի բացա-
յայտուէ, և զգուշանալ ՚ի խորախօս բանից, և ՚ի խրթին
և պատիպատ ոճոյ, որք տանջեն մեծապէս զընթերցօղան
և տաղտկացուցանեն:

Դպրէն որպէս տեսանի ՚ի նախընթաց յօդուածի,
երէք են գլխաւոր տեսակք քերականական շարագրու-
թեան. Պարզ, Միջակ և Խրթին:

Պարզ շարագրութի է, յորում մասունք բանին պա-
հեն զընական դասաւորութի իւրեանց ը սովորական ոճոյ:
Միջակ է, յորում դասաւորութի բառից փոքր են
այլայլի հանդերձ խոտորմամբ ոճոյ:

Խրթին է, յորում մեծապէս այլայլի դասաւորութի
բառից և ոճն սովորական: Սայսոսիկ մարթիա տեսա-
նել ՚ի միակ յայսմ օրինակի:

Պարզ շարագրութիւն:

Սր որ կամիցի կրթել զինքն իմաստասիրական հըմ-
տութի, և մթերել ՚ի հոգին զկենցաղօգուտ շահեկա-
նութիսն որք են ՚ի նմանէ, յաւէտ հարկաւոր է նմա ՚ի
բաց տանել զանձն ՚ի կենցաղական զբաղմանց, և անդա-
դար պարապիլ յուսումն կարեորաց:

Միջակ շարագրութիւն:

Սր կամիցի որ զինքն իմաստասիրական կրթել հըմ-
տութի, և զկենցաղօգուտ շահեկանութիսն որ ՚ի նմանէ,
մթերել ՚ի հոգին, նմա յաւէտ է հարկաւոր ՚ի բաց
զանձն ՚ի կենցաղական զբաղանաց տանել, և անդադար
յուսումն կարեորաց պարապել:

Խրթին շարագրութիւն:

Սր իմաստասիրական կրթել որ զինքն կամիցի հըմ-
տութի, և զառ ՚ի նմանէ զկենցաղօգուտն մթերել ՚ի

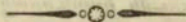
հոգին զշահեկանութիւնս, ՚ի բաց զհոգն յաւելտ հարկաւոր է նմա ՚ի կենցաղականն տանել ՚ի զբաղանաց, և անդադար ՚ի կարեւորացն պարապել ուսումն:

Ուստի ըստ քերականաց ոչ վասն խրթութե՛ բառից կամ գաղտնութե՛ իմաստից շարադրութի ինչ ասի խրթին, սյլ վստարբեր գասաւորութե՛ բառից ՚ի հասարակ կանոնաց համաձայնութե՛: Իսկ բաժանումն շարադրութե՛, ՚ի վե՛մ, հոյակապ, զարդարուն, ազնիւ, շքեղ, գերասյանձ, և այլն, վերաբերի առ ճարտասանս:

Պարզ շարադրութիւն սովորաբար ՚ի գործածի ՚ի սոսկ պատմականս, ՚ի խրատաբանութիւնս, յընտանի նամակս, և յայլ այսպիսի որ հասարակաց գիտելիք են:

Միջակ շարադրութիւնն՝ ՚ի նամակս առ արդոյ անձինս, յատենական ճառս, ՚ի գովեստ և ՚ի պարսու, և յայլ այսպիսիս:

Խրթին շարադրութիւն՝ ՚ի կարճաւօտ ներբօզս, կամ յարձանագրութիւնս, յերգս, ՚ի նախերգանս գրոց, երբեմն ևս ՚ի վիպասանութիւնս և ՚ի բանահիւսութիւնս, մանաւանդ առ իմաստունս գրեալ:

Գ Լ Ո Ի Խ • Թ

Վ Ե Ր Ծ Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Սերծանութիւն է ըստ պատշաճի ընթեռնուլ և գրել զբանս:

Բնդ սովաւ անկանի և յարմարագրութիւն, որ է հըմտութի գրելոց զիւրաքանչիւր բառս սեպհական տառիւք ըստ սովորութեան նախնեաց • ԳՐ:

Մարդ, որ է առէ՛մ, և ոչ մարթ, որ է գապիլ: Զախ, որ է սօլ, և ոչ ցախ, որ է գոհնս: Ժէ

Ինօթ , որ է Գապ . և ոչ անօդ , որ է հասարակ է
 Վոյր , որ է Գըղճարբաւ . և ոչ գոյր , որ է վար էրէ է
 Սէր , որ է Իոհասպպէթ . և ոչ սէր , որ է Գայնափ է
 Հէղուլ , որ է Խէօճէ . և ոչ յէղուլ , որ է չէվիբէ . և ւն է

Իհա ՚ի սոսին որպէս յայտնի երեւի , նշանակութիւն
 բառիցն փոխի գլխովին , և այլ ինչ նշանակէ :

Ի յայէս և այլ բաղումբառք՝ որք էթէ սեպհական
 տառիւք ոչ գրեցին , կորուսանեն զմաստ իւրեանց ,
 և լինին աննշան ձայնք . օրինակ իմն , Չուրն գրեցի
 չուր . քունն՝ գուն . ձիւնն՝ ցիւն . փարթամն՝ բար-
 թամ . վարդն՝ վարթ , և այլն :

Հմտութի յարմարագրուէ կարեւոր է յոյժ հետևողաց
 ուսման . և զայն ուսուցանէ հէղինակութիւն բառարանաց :

Գլխաւոր մասունք վերծանուէ կրկին են , Առոգա-
 նութիւն և Տրոհութիւն . զորոց ասացի համառօտիւ
 ուրոյն ուրոյն յօդուածով :

ՅՕԴԻԱԾ . Ա

Ի առգանութիւնն է յարմարաւոր հնչումն ձայնի ՚ի
 կարգաւն : Ի առգանութիւն լինի նշանագրուէ . իսկ նշանք
 որ այժմ ՚ի գործ ածին ՚ի քերականական առոգանու-
 թեան՝ են սորին :

Շէշտ :

Շէշտ կամ շէշտանշան (՛) ՚ի գործ ածի առ ձայ-
 նաւոր առ , որոց ձայնն սուր հնչէ յարտաբերելն :

Շէշտն դնի ՚ի հրամայական բայս . զ՞ . Ի զատեալ
 մի՛ ազատեր՝ ազատեսցէ . լուր . տես . թող ջիւր . խորհ-
 եաց . ուսարուք . մատն . զօրացն . և այլն :

Եթէ հրամայական բայն ունիցի յառաջ քան զինքն
 այնպիսի բառ՝ ընդ որում ՚ի միասին վարի , յայնժամ
 դնելի է շէշտն ՚ի յետին վանկն նախընթաց բառին , զ՞ :
 ԺԸ

Ի երուբ արբ • ուրախ լերուբ • զմտաւ ամէք • ամէք
 զմտաւ • մեծածայն կարդացէք • պինդ կալարուբ •
 բունն հարէք • և այլն :

Եւ շան դնի ՚ի վերայ դիմազուրկ բայից • որք յան-
 ուանէ և յեական բայէ իցեն կազմեալ • զորս կոչեն
 Բնական անդէմ • Գ՞ • Կարևոր է • մարթ է • շատ է •
 զգուշալի է • իմաստնոց է :

Բայց եթէ բայն իցէ նախադաս • շէշան դնի ՚ի վի
 բային • Գ՞ • Ի՞ կարևոր • է զգուշալի • է պիտանի • և

Կոչական անունն եթէ իցէ միայնակ՝ յառաջնում
 վանկի դնի շէշան • Գ՞ • Բ՞բայ • ընկեր • որդեակ •
 բարեկամ • եղբարք :

Իսկ եթէ կոչականն կրկնեսցի • շէշան դնի ՚ի յետին
 վանկ առաջնոցն • Գ՞ • Բ՞բրահամ աբրահամ • յակոբ
 յակոբ • սաւո՛ւղ սաւուղ • և այլն :

Բայց երբեմն յերկոսին ևս դնի կամ ՚ի վերջն • կամ
 ՚ի սկիզբն • Գ՞ • Սեղան սեղան • երկիր երկիր • յակոբ
 յակոբ • մարթա մարթա :

Եւ շան դնի և ՚ի դերանուանս • Գ՞ • Գ՛ն ևս հայր
 մեր • Գ՛ն է որդի իմ • Բ՛յս է ծուխ բարկութե իմոց •
 Ի՛մ է խորհուրդ և զգուշութիւնն • Գ՛որս է ծով :

Բացասական մակբայքս փ • նշ • և հարցական անուան-
 քըս՝ նշ • զէ՛նչ • յորում տեղուջ և կայցեն ՚ի բանի •
 ինքեանք ունին զշէշան :

Բուծ :

Բուծ կամ բթանշան (՛) դնի անդ • ուր պիտոյ է
 փորք մի ցածուցանել զշուծնն • Բուծն սովորուի եղև
 դնիլ ՚ի վի դասական կամ կրկնական մակբայից • նախ
 էրիբարտ՝ Թարջեալ • և առ շողկատարն • արդ՝ այն զէ՛ այն՝ :

Գնի ևս ՚ի վերայ բառի՝ որ զատանելի է ՚ի յաջոր-
 դէն • Գ՞ • Ս՛ահ՝ մարդոց հանդիսա է • ॥ Ուր առանց
 բուծի ընթեռնուլ իսկ իարդոց • չէ՛ ուղիղ • Բ՛ստայամ

էն և սորին : Շ նորհեաց զմարմինն՝ յովսեփայ :

Պատմեաց բանտապետն զբանան՝ սօղոսի :

Ղնի և ՚ի վերայ անկատար մասին ինչ բանի . զ՞ :
 Որ խոնարհի՛ խոնարհեցուցանէ զդևս . և որ ոչ խոնարհի՛
 խոնարհի ՚ի դիւաց : Որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝ ցրուէ :

Լ՝ ճա՛ յայտոսիկ և ՚ի նմանս՝ ուր ստորակէտ մարթ էր
 դնել , վասն փոքր միջոցի բառիցն դնի բուծ :

Պարոյկ :

Պարոյկն (՛) կամ ոլորակ (՞) դնի ՚ի վերայ զարմա-
 ցական միջարկուծէ . զ՞ : Ո՞վ զեւրդ գեղեցիկք էն
 ոտք աւետարանչացն խաղաղութեան :

՚ի վերայ հարցական մակբայից . զ՞ : Ո՞ւր էիր մինչ
 էս հիմունս արկանէի երկրի :

՚ի վերայ հարցական անուանց . զ՞ : Ո՞վ է դա որ
 թագուցանէ յինէն զխորհուրդս :

Ղնի և ՚ի կոչականս . զ՞ : Ո՞վ անմիտք և հեղգասիրտք :

՚ի հարցական բանս պարոյկն դնի ՚ի վր այնք բառի ,
 ուր եղանակ հարցմանն ձևանայ . ուստի կարէ դնիլ
 այլազգ. քան զսովորականն՝ ին տարբեր սովորուէ ընթեր-
 ցողաց . զ՞ : Ածէ բարբա՛ն հանգոյն նմա որոտայցես :

Չ որ մարթ է այլազգ. պարուկել . զ՞ : Ածէ բար-
 բառ հանգոյն նմա որոտայցես : Լ՝ յայէս , իսկ յան-
 ձին կալայց արդեօք . կամ , իսկ յանձին կալայց արդեօք :

Երկար :

Երկար նշանն (՛) դնի ՚ի վերայ միջարկուծէ . զ՞ :
 Բաբ է . վա՛ շ վա՛շ . և երբեմն ՚ի վր բառից ինչ՝ ուր ե-
 ղանակ կրից բացատրի . զ՞ : Արուսաղէ՛մ երուսաղէ՛մ :

Ենթամնայ :

Ենթամնայն (-) է նշան միաւորութեան տառի
 կամ վանկի , զոր սովորութիւն է դնել ՚ի գրադարձի :

Վրադարձ կամ Տողադարձ ասի , ուր տառ ինչ
կամ վանկ բառին կայ ՚ի վերջ տողին , և մնացեալ մասն
անցեալ է ՚ի սկիզբն յաջորդ տողին :

Կանոն գրադարձի՝ է ուղիղ բաժանումն հեզից
կամ վանկից . որ է ըստ այսմ օրինակի :

Կանոն . ւ : Ս անկբ որք բաղաձայնիւ սկսանին՝ յան-
ջատիւն իւրեանց՝ բաղաձայնն ոչ է դնելի ՚ի վերջ նա-
խընթաց տողին , այլ ՚ի սկիզբն յաջորդ տողին : Ս ւ որոյ
թիւր է անջատումն , ամօք , կարեօք , դնացօք , լաւ-
ութի . այլ ամօք , կարեօք , դնացօք , լաւութիւն :

Կանոն . բ : Սթէ բաղաձայնն իցէ բնական առաջին
վանկին , որպիսի են նոյնութեալք , բաղադրեալք ,
այլազգ. անջատին : Սւստի ոչ է պարտ անջատել , մե-
ծակն , լայնեբես , բացօթեայ , կայծառ , անողորմ ,
ապերահատ , այլ մեծակն , լայնեբես , բացօթեայ ,
կայծառ , անողորմ , ապերահատ :

Կանոն . գ : Սթէ երկու բաղաձայնք իցեն կից , բաժա-
նի մին ՚ի սպառուածն՝ և միւսն ՚ի սկիզբն տողին . յօ :
Մնսա , անկաւ , երկիր , որդւով : Իսկ եթէ բաղում
իցեն բաղաձայնք , մին և եթ անցանէ ՚ի սկիզբն . յօ :
Թարգման , երկչոտ , խորտկաձաչ , ձանձրոյթ :

Կանոն . դ : Սթէ ՚ի մէջ բաղում բաղաձայնից լւեւեայն
մասնէ ը , ՚ի տողադարձին դնի ներգործութի . յօ :
Չըբաւոր , սրբութի , տըրտում :

Կանոն . է : Սթէ երկու ձայնաւոր իցեն կից , ձայնա-
ւորն դնի միայնակ ՚ի սպառուած նախընթաց տողին ,
այլ և ՚ի սկիզբն յաջորդին . յօ : Լօծ , էակ , լիով ,
ասէին , առնէին , մարիամ :

Մ. յսպէս բաժանին և վանկքն , յորս գոյ տառս յ .
յօ : Վոյակ , կայուն , բայից , արքայական :

ՅՕԴ ՈՒ ԱԾ Բ

Տրոհութիւն :

Տրոհութիւն է՝ զբառս և զհատուածս բանին որոշել ՚ի ձեռն կիտից՝ ըստ անվթար ցուցանելոյ իմաստիցն . կճէ կէտքն են երեք . Ստորակէտ , Միջակէտ , և Էրջակէտ : Ստորակէտն (,) դնի ՚ի ծայր անկատար բանից : Միջակէտն (.) դնի ՚ի ծայր հատուածոյ բանին . որ թէնյտ ունի ամբողջ զիւր իմաստն , բայց մասնէ այլոյ բանի : Ս Էրջակէտն (:) դնի ՚ի ծայր կատարեալ բանի . և զկնի նր՝ այլ բան սկսանի նոր գլխագրով : Կատարեալ բանն յատկաբար կոչի Տուն , որ և Պարբերութիւն ասի :

Սովորութիւն է դնել ստորակէտ , եթէ ՚ի բանի մակբայ իմ շաղկապ ինչ ՚ի կախ թողու զսկսելն . օ՞ր . եքէ , ցայնթամ , «բպէս , բէպէս» , եքէ , և զի , և Է : Կամ ուր բանըն սկսանի յարաբերականաւ , կամ դրադէմբայիւ . օ՞ր : Եքէ իցէ արդարև որդի նյ , պաշտպանեսցէ նմա : Օ ի որ զիմաստուի և զխրատ անարգէ , թշուառաին է : Լ յԼ կամ զՏուր , կամ զՏողմ , կամ զօր արագ , կամ զաստեղաց շրջանս աստուած համարեցան :

Սոյնպէս անկատար մնան իմաստք բանին , ուր առ բաղում հատուածս բանի կայցէ մի բայ . զոր օրինակ : Ո՞վ մեկնեսցէ զմեզ ՚ի սիրոյն քրիստոսի , նեղութիւնն , թէ անձկութիւն , թէ հալածանք , թէ սո՞վ , թէ մերկութիւն , թէ վիճա , թէ սո՞ւր : Սոյնպէս եթէ ՚ի միում պարբերութե կան այլև այլ անուանք ածականաւ և յատկացուցչաւ , կամ զանազան բայք խնդրով իւրեանց , դնի ստորակէտ . օ՞ր : Հարին զնս ՚ի հարուածս մեծամեծս , և ջնջեցին զնոսա , և զմնացորդսն ՚ի հարկի կացուցին : Օ ի ՚ի մեջ աստուածոյ արարածոց՝ ՚ի գարշութիւն եղէն , և ՚ի գայթակղութիւն որդւոց մարդկան , և յորոգայթս ոտից անզգամաց :

Յարգեն զԹշուառութի, և պարսաւեն զյաջողուածս .
 ծաղր առնեն զանուն բախտի , և զփառաւորաւն այ-
 պանեն յոյժ . սիրեն զանշքութի հանդերձից , և յար-
 գեն զանարգն քան զպատուականս . գովեն զմահ , և
 պարսաւեն զկեանս :

() րինակ ըստ պատշաճի կէտադրութե յիմ սրբա-
 գիր մատեանս յայտնի տեսանի , յոյր սակս չէ պորտ
 յաճախել օրինակս . բայց դիցուք զի ևս :
 Ար ընդունի զօրդին , ընդունի և զկեանս , և որ ոչ
 ընդունի զօրդին , և ոչ զկեանս ընդունի :

Մ. Ն. Ն. Ն.

Յ Լ Ն Կ

Գլխաւոր բանից պարունակելոց ՚ի բովանդակ քերականութեւս

Մ Լ Ս Ն Ե

Մնուն և բաժանումն նորա	7 Է
Մնունն պարագայք	8 Է
Մնունք մասնականք	38 Է
Մնունք հանրականք	41 Է
Մնունք հարցականք	42 Է
Մնունք թուականք	44 Է
Պերանուն և բաժանումն նորա	47 Է
Քայ և պարագայք նորա	59 Է
Բնդունելութիւն և պարագայք նորա	115 Է
Նախադրութիւն և տեսակք նորա	120 Է
Սակբայ և տեսակք նորա	135 Է
Շաղկապ և տեսակք նորա	146 Է
Սիճարկութիւն և տեսակք նորա	152 Է

Մ Լ Ս Ն Ե Բ

Նամաձայնութիւն գոյական անուանց	157 Է
Քացայայտիչ և բացայայտեալ	158 Է
Յատկացուցիչ և յատկացեալ	163 Է
Պոյական անուն խնդիր գոյականի	167 Է
Պոյական անուն խնդիր ածականի	172 Է
Խնդրառութի բաղդատական անուանց	177 Է
Խնդրառութիւն մասնական , հանրական , հարցական և թուական անուանց , , , ,	178 Է

Համաձայնութիւն ամառական անուանց	180
Համաձայնութիւն մասնական, հանրական, հարցական և թուական անուանց	190
Համաձայնութիւն դերանունան	200
Համաձայնութիւն յարաբերական <i>Վն</i>	210
Իմորոշ յօդք	217
Համաձայնութիւն բայի	222
Տէր բայի	223
Խնդիր բայի	230
Խնդիր սեռի ներդործականի	231
Խնդիր սեռի կրաւորականի	236
Խնդիր բնութեան բայից	237
Խնդիր բնուէ ներդործականաց և կրաւորականաց	239
Խնդիր բնութե չէզոքականաց	242
Կիրառութիւն դիմադասարկ բայից	247
Համաձայնութիւն աներևոյթ բայից	248
Կիրառութիւն էական բայից	253
Համաձայնութիւն նախադրութե	255
Համաձայնութիւն մակբայի	258
Համաձայնութիւն շարկապի	261
Ս երլուծութիւն	263
Շ արագրութեան տեսակք	271
Ս երծանութիւն	271
Մ առգանութիւն	273
Տրոհութիւն	277

